56- KITABU'L-CIHAD VE'S-SIYER
1- Cihâdin Ve Sîretlerin Fazîleti Babi
2- Bâb: Insanlarin En Faziletlisi Allah Yolunda Cani Ile, Mali Ile Cihâd Eder. Olan Mü'mindir
3- Erkeklerin Ve Kadinlarin Mücâhid Olmak Ve Sehîd Olmak Için Duâ Etmeleri Babi
4- Allah Yolunda Mücâhede Edenlerin Dereceleri Babi
5- Allah Yolunda Sabah Yürüyüsü Ve Aksam Yürüyüsü Ve Herbirinizin Cennetten Bir Yay Kadar Yeri Babi
6- El-Hûru'l-Tyn (= Kara Ve Iri Gözlü Cennet Kadinlari) Ve Onlarin Sifatlari Râbi
8- Allah Yolunda (Cihâda Giderken) Binek Tarafindan Yere Çarpilip Ölen Ve Böylece Mücâhid Sehîdlerden Olan Kimsenin Fazileti Babi
9- Allah Yolunda (Cihâda Giderken) Bir Musibete Ugrayan Yâhud Gögsüne Mizrak Saplanan Kimsenin Fazileti Babi
10- Azîz Ve Celîl'olan Allah Yolunda Yaralanan Kimsenin Fazileti Babi
11- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
12- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
13- Bâb: Harbe Girismeden Evvel Iyi Amel
14- Kendisine, Atani Ve Nereden Atildigi Bilinmeyen Serseri Bir Ok Gelip De Bu Sebebden Ölen Kimse Babi
15- Allah'in Kelimesi En Yüksek Olsun Diye Kital Eden Kîmse(Nin Fazîleti) Babi
16- Iki Ayagi Allah Yolunda Pek Tozlanan Kimse Bâbî
17- Allah Yolundayken Bulasmis Olan Tozlari Insanlardan Silme(Nin Kerîh Olmadigi) Babi
18- Harbden Ve Tozlardan Sonra Bedeni Boydan Boya Yikamak Babi
19- Yüce Allah'in Su Kavlinin Fazileti Babi:
20- Meleklerin Sehid Üzerine Toplanip Onu Gölgelemeleri Babi
21- (Allah Yolunda Sehîd Edilen) Mücâhidin Dünyâya Dönmeyi Temenni Etmesi Babi
22- Bâb: Cennet Kiliçlarin (Sakiyan) Yildirimi Altindadir
23- Cihâd Için Çocuk Isteyen Kimse Babi
24- Harbde Yigitlik Ve Korkaklik Babi
25- Korkakliktan Allah'a Siginilmasi Babi
26- Harbde Hazir Bulundugu Yerleri Tahdîs Edip Anlaîan Kimse Babi
27- Kâfirlere Karsi Elbirligiyle Harbe Çikmanin Vucûbu Ile Cihâd Ve Niyetten Vâcib Olacak Mikdâri Beyân Babi
28- Bir Kafir Bir Müslümâni Öldürür. Sonra Bu Kaatii. Müslümân Olur Ve Dînine Bagli Kalir, Sonunda O Da Öldürülür (Yâni Harbde O Da Sehîd Edilirse, Ikisi De Cennete Girer) Babi
29- Düsmanla Cenk Ve Kital Etmeye Gitmeyi, Oruç Tutmaya Tercih Eden Kimse Babi
30- Bâb: Se'hîdler (Allah Yolunda) Öldürülmekten Baska Yedi Nevi'dir
31- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
32- Düsmanla Muharebe Sirasinda Sabretmek Babi
33- Kafirlerle Muharebeye Tesvik Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
34- (Medine'nin Etrafina) Hendek Kazilmasi Babi
35- Özrün Kendisini Düsmanla Cenk Etmekten Alikoydugu Kimse Babi
36- Allah Yolunda (Cihâdda Iken) Oruç Tutmanin Fazileti Babi

37- Allah Yolunda (Cihâdda) Harcama Yapmanin Fazileti Babi
38- Bir Gâzîyi Cihazla Yip Sefere Hazirlayan Yâhud Gazinin Gerideki Islerini Görmekte Ona Hayirli Halef Olan Kimsenin Fazileti Babi
39- Muhârebf, Sirasinda (Ölülere Sürülen) Hanût Kokusu Sürünmek Babi
40- Harbde Kesif Karakolunun Fazîletî Babi
41- Bâb: Kumandan Harbde Kesif Yapacak Kisiyi Tek Basina Düsmani Kesif Vazifesine Gönderir Mi?
42- Iki Kisinin Beraberce Sefere Çikmasi Babi
43- Bâb: "Atin Alnina Dökülen Saçlarinda Kiyamet ; Gününe Kadar Hayir Dügümlüdür"
44- Bâb: Peygamber(S)'In: "Âtlarin alinlarina sarkan saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlenmistir' Sözünden Dolayi Cihâd, Berrin (Yâni Âdilin) Ve Fâcirin Beraberinde Kiyamete Kadar Devam Edecektir
45- Yüce Allah'in: "Allah yolunda baglanip beslenen atlardan... " (ei-Enfâi: 60) Kavlinden Dolayi, Allah Yolunda Cihâd Etmek Için At Baglayip Besleyen Kimse Babi
46- Atin Ve Esegin Özel Ismi Babi
47- Atin Ugursuzlugu Nevinden Zikredilen Hadîsler Babi
48- Bâb: Atlar Üç Nevi1 Insan Içindir
49- Gazvede Baskasinin (Yorulan) Hayvanina Dürtüp Vuran Kimse Babi
50- Çetin Hayvan Üzerine Ve Erkek At Üzerine Binmek Babi
51- Atin (Ganimetten Alacagi) Paylari Babi
52- Harb"Içinde"Baskasinin Binek Hayvanini Önünden Çeken Kimse Babi
53- Binek Hayvani' Için Eyerde Olan Demirden Yâhud Agaçtan Üzengi Île Semer Ve Palana Takilan Ip Veya : Kayis Üzengi Babi
54- Çiplak Ata Binmek Bâb1
55- Dar Adimli, Yavas Yürüyüslü At Babi
56- Atlar Arasinda Öne Geçme Yarisi Yapmak Babi
57- Yaris Için Atlarin Idmana Çekilip Zayiflatilmasi Babi
58- Idmana Çekilip Zayiflatilmis Atlar Için Yaris Uzakliginin Sonu Babi
59- Peygamberin Disi Binek Devesi Babi
60- Esekler Üstünde Gazve Babi Peygamber(S)'In Beyaz Katiri Babi
61- Kadinlarin Cihâdi Babi
62- Kadinin Denizde Gazvesi Babi
63- Erkegin Kadinlarindan Bâzisini Birakip, Birini Beraberinde Gazveye Tasimasi Babi
64- Kadinlarin Cenk Etmeye Çikmalari Ve Erkeklerle Beraber Harbe Katilmalari Babi
65- Kadinlarin Gazvede Askerlere Su Kirbalari Tasimalari Babi
66- Kadinlariitcenk Esnasinda Yaralilari Tedâvî Etmeleri Babi
67- Kadinlarin Yaralilari Ve Sehîdleri Geri Götürmeleri Babi
68- (Isabet Almis Olan) Bedenden Okun Çekilip Çikarilmasi Babi
69- Gazvede'allah Yolunda (Düsman Baskinindan Korunmak Için) Nevbet Bekleme(Nin Fazileti) Babi
70- Gazvede Hizmet Etmenin Fazileti Babi
71- Yolculukta Arkadasinin Esyasini Tasiyan Kimsenin Fazileti Babi

72- Allah Yolunda Bir Gün Sinir Muhafazasina Bagli Kalip Nevbet Beklemenin Fazileti Ile Yüce Allah'in Su Kavlinin Fazileti Babi:
73- Hizmet Ettirmek Için Çocukla Gazaya Giden Kimse Babi
74- (Cihâd Ve Baska Maksadlar Için) Gemilere Binip ' Deniz Yolculugu Yapmak Babi
75- Harbde Zaîflarla Ve Iyi Insanlarla (Yâni Onlarin Bereketi Ve Duâlariyle) Yardim Isteyen Kimse Babi
76- Bâb: Bîr Kimse Kesin Surette "Fulân Sehîddir" Demez
77- Atis Ta Timine Tesvîk' Etmek Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
78- Kisa Mizraklarla Ve Kiliç, Yay Gibi Harb Aletleriyle Oyun Oynamak Babi
79- Kalkan Ve (Harbde) Arkadasinin Kalkaniyle Sütrelenip Korunan Kimse Babi
80- Deriden Yapilmis Kalkan (Edinilmesinin Cevazi) Babi
81- Kiliç Baglari Ve Kilici Boyuna Asmak Babi
82- Kiliçlarin Süsleri Hakkinda Gelen Seyler Babi
83- Seferde Sicak Vakti Uykusu Sirasinda Kilicini Bir Agaca Asan Kimse Babi
84- Basa Migfer Giyme(Nin Mesrû'lugu) Babi
85- Ölüm Sirasinda Silâhin Kirilmasini Düsünmeyen Kimse Babi
86- Sicak Vaktindeki Istirahat Sirasinda Insanlarin Imâmin /Yanindan Dagilmalari Ve Agaçlarla Gölgelenmeleri Babi
87- Mizraklar (Edinip Kullanmanin Fazileti) Hakkinda Söylenen Seyler Babi
88- Peygamber'in Zirhifnin Neden Oldugu) Hakkinda Söylenenlerle Harbde Gömlek(In Hükmünü Beyân) Babi
89- Seferde Ve Harbde Cübbe (Giyme) Babi
90- Harbde Ipek Giyme(Nin Cevazi) Babi
91- Biçak (Kullanmanin Cevazi) Hakkinda Zikrolunan Seyler Babi
92- Rûmlarta Harb(In Fazileti) Hakkinda Söylenen Seyler Babi
93- Peygamberin Istikbâlde Yahûdîler'le Yapilacak Harbi Haber Vermesi Babi
94- Türklerin Kitali Babi
95- Kil Ayakkabilar Giyinen*Kavimlerin Harbi Babi
96- Bozgunluk Sirasinda Bineginden Inip Allah'tan Yardim Isteyerek Askerlerini Harb Nizâmina Koyan Kimse Babi
97- Harb Sirasinda Imâmin Müsrikler Aleyhine Bozulma Ve Sarsilma Duasi Yapmasi Babi
98- Bâb: Müslüman, Kitâb Ehline (Islâm'a Dönmeleri Için) Hidâyet Yolunu Gösterip Irsâd Eder Mi, Yâhud Onlara Kur'âivi Ögretir Mi?
99- Müsrikleri Islâm'a Alistirmak Için Onlar Lehine Hidâyet Duasi Yapmak Babi
100- Yahudi Ve Hristiyan'i Islâm'a Çagirma; Bunlarin Hangi Sey Üzerine Mukaatele Olunacaklari; Peygamberin Fars Meliki Kisrâ Ile Rûm Meliki Kaysar'a Yazdigi Mektûblar Ve Kitalden Önce Islâm'a Çagirma Babi
101- Peygamberin Insanlari Islâm'a, Peygamberligi Itiraf Etmeye, Allah'in Berisinde Bir Kisminin Diger Bir Kismini Rabbler Edinmemelerine Çagirmasi Babi
102- Gazveye Gitmek Isteyip De Onu Baskasi Île Örtüp Gizleyen Kimse Ile, Sefere Persembe Günü Çikmayi Seven Kimse Babi
103- Sefere Ögleden Sonra Çikmak Babi

104- Sefere Ayin Sonunda Çikmaimn Cevazi) Babi
105- Ramazan Içinde Sefere Çikma(Nin Cevazi) Babi
106- (Sefere Çikarken) Vedalasmak Babi
107- (Ma'siyetle Emrolunmadikça) Imâmi Ve Âmiri Dinlemek Ve Itaat Etmek Babi
108- Bâb: Devlet Baskaninin Arkasinda Harb Edilir Ve Onunla (Düsmandan) Korunulur .
109- Harbde Kaçmamalari Üzerine Bey'at Edilmesi Babi
110- Devlet Baskaninin Insanlara Kesin (Ve Yerine Getirilmesi Vâcib Olan) Emrinin Ancak Insanlarin Takat Getirebilecekleri Islerde Olmasi Babi
111- Bâb: Peygamber (S) Gündüzün Evvelinde Harb Yapmadigi Zaman, Muharebeyi Günesin (Ortadan) Gitmesine Kadar Geriye Birakirdi
112- Kisinin {Gazveden Dönmek Yâhud Geri Kalmak Hususunda) Devlet Baskanindan Izin Istemesi Babi
113- Kendisi Zevcesi Ile Yeni Evlenmis Oldugu Hâlde Gazaya Giden Kimse Babi
114- Zifafin Ardindan Gazaya Gitmeyi Seçen Kimse(Nin Isini Beyan) Babi
115- Düsman Baskini Korkusu Sirasinda Imâmin (Yardim Ve Zafer Tedbîrine) Çabuk Davranmasi Babi
116- Korku Sirasinda Çabuk Hareket Etmek Ve Haril Haril/ Kosmak Babi
117- Korku Sirasinda Tek Olarak (Düsman Kesfine) Çikmak Babi
118- (Oturan Adina Cihâd Edenlere Verilen) Ücretler Ve Allah Yolunda (Yânî Cihâda) Yükleyip Tasima Babi
119- Peygamber(S)'In Sancagi Hakkinda Söylenen Hadîsler Babi
120- Gazvedeki Ücretli(Nin Hükmü) Babi
121- Peygamberdin: "Ben, bir aylik mesafedeki düsman gönüllerine korku salmak suretiyle yardim olundum Sözü Ile Celîl Ve Aziz Allah'in Su Kavli Babi:
122- Gazveye Giderken Azik Edinip Tasimak Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
123- Azigin (Hayvanlar Üzerinde Tasinmasi Zorlasinca) Boyun Kökleri Üzerinde Tasinmasi Babi
124- Kadinin Binekli Erkek Kardesinin Arka Tarafina Bindirilmesi Babi
125- Cenk Ve Hacc Seferlerinde Bineklinin Arka Tarafina Binici Olmak Babi
126- Esek Üzerine Binicinin Arka Tarafina Binen Kimse Babi
127- Binege Binen Kisinin Üzengisini Ve Benzeri Seylerini Tutup Yardim Eden Kimse Babi
128- Düsman Arazîsine Mushaflarla Sefer Etmenin Keraheti Babi
129- Harb Sirasinda Tekbîr Getirme{Nin Mesrû'lugu) Babi
130- Tekbir Getirmekte Ses Yükseltmenin Mekruhlugu Babi
131- Yolcunun Bir Vâdî Içine Indigi Zamâ^Tesbîh Etmesi Babi
132- Yolcunun Yüksek Bir Yere Yükseldiginde Tekbîr Etmesi Babi
133- Bâb: Yolcu Iken, Mukîmlik Hâlinde Yapageldigi Amellerin Benzeri, Yolcu Lehine Yazilir
134- Insanin Geceleyin Yalniz Basina Yürümesi (Caiz Mi, Mekruh Mu?) Babi
135- Vatana Dönüs Sirasinda Yürüyüste Çabuk Davranmak Babi
136- Bâb: Bir Kimse Diger Birini Cihâd Etmesi Için Bir Ata Bindirip De. Sonra O Ati Satiliyor Gördügünde (Onu Satin Alabilir Mi»?
137- Ana-Babanin Izni Ile Cihâda Gidilmesi Babi

138- Develerin Boyunlarina Takilan Çan Ve Benzeri Seyler Hakkinda Söylenen Seyler Babi
139- Kadini Hacca Gitmek Üzere Çikmis Ve Kendinin Bir -Ma'zireti Olmusken Askere Yazilan Kimseye Izin Verilir Mi Babi
140- Câsûs(Un Hükmü) Babi
142- Elleriyle (Gayretiyle) Bir Insanin Müsl'jmân Olmasina Sebeb Olan Kimsenin Fazileti Babi
143- Zincirlerle Baglanan Esirler Babi
144- Tevrat Ve Incîl Ehlinden Müslüman Olan Kimselerin Fazileti Babi
145- Gece Baskini Yapilip Da Çocuklar Ve Zürrîyetleri Musibete Ugratilan Harb Yurdu Ahâlîsinin Hükmü) Babi
146- Harbde Çociklari Öldürmenin Nehyi) Babi
147- Harbde Kadinlarin Öldürülmesinin Nehyi) Babi
148- Bab: "Allah'in Azabiyle Azâblandirilmaz
149- Bâb:
150- Bâb: Kâfirler Elinde Bulunan Esirin Kâfirlerden Kurtulmasi Için. Kendisini Esîr Almis Olan Kimseleri Öldürmek Yâhud Aldatmak Hakki Var Midir?
151- Bâb: Müsrik. Müslüman Kimseyi Yaktigi Zaman O Müsrik (Fiilinin Cezasi Olarak) Yakilir Mi?
152-Bâb
153- (Müsriklere Âid Olan) Evlerin Ve Hurmaliklarin Yakilmasinin Cevazi) Babi
154- Uyumakta Olan Düsman Müsrikin Öldürülmesi Babi
155- Bâb:
156- Bâb: "Harb Bir Kerre Aldatmaktir"
157- Harbde Yalan Söyleme(Nin Hükmü) Babi
158- Harb Ehlini, Bir Firsatini Gözeterek Ansizin Hücum Edip Açiktan Öldürmek Yâhud Paralamak Babi
159- Fesâd Ve Serrinden Endîse Edecegi Kimsenin Beraberinde Iken Caiz Olacak Çâre Ve Korunma Tedbîrleri Babi
160- Harbde Kisa Vezinli Siirleri Okumak Ve Hendek Kazma Isinde. Ses Yükseltmek (Hakkinda Gelen Seyler) Babi
161- At Üzerinde Sabit Duramayan Kimse Babi
162- Hasir Yakilmak Suretiyle Yaraya Ilâç Yapilmasi: Kadinin, Kendi Babasinin Yüzünden Kani Yikamasi Ve Kalkan Içinde Su Tasinmasi Babi
163- Harb Içinde Iken Birbiriyle Çekismenin Ve Görüs Ayriligi Yapmanin Çirkinligi Ve Kumandanina Karsi Isyan Edenlerin Ukubeti Babi
164- Bâb: Ordüve Sehir Ahâlîsi Geceleyin Bir Düsman Baskinindan Korktuklari Zaman (Baskanin Bizzat Haber Kesfine Çikmasi Gerekir)
165- Bâb: Düsmani Görüp De Insanlara Isittirmek Için Sesinin En Yüksegi Ile "Yâ Sabâhâh" Diye Bagiran Kimse
166- "Al Oku, Ben Fulânin Ogluyum" Diyen Kimse Babi
167- Bâb: Düsman, Bir Adamin Hükmüne Razi Olup Indigi Zaman (Imâm Buna Icazet Verdiginde Hükmü Geçerli Olur)
168- Esirin Tutularak Öldürülmesi Ve Baglayip Öldürme Babi

169- Bâb: Kisi Kendini Esirlige Teslîm Eder Mi, Etmez Mi?
170- Esirin Düsman Elinden (Mal Ile Yâhud Malsiz Suretle) Kurtarilmasi Babi
171- Müsrik Esirlerden Fidye Alinmasi Bâbî
172- Düsman Arazîsinden Gelen Harbî Kisi Emânsiz Ve Izinsiz Olarak Islâm Diyarina Girdiginde, Bunun Hükmü Babi
173- Bâb: Islâm Devletinin Ahdi Ve Koruma Taahhüdü Altinda Bulunanlarin Haklarinin Korunmasi Yolunda Muharebe Edilir Ve Bu Zimmetliler, Köle Yapilmazlar
174- Elçilik Yâhud Sâir Bir Iyilik Sebebi Için Gelen Hetetlere Atiyyeler Verilmesi Babi
175- Bâb: Devletin Ahdinde Bulunan Zimmet Ehli Azinliklara Ve Onlara Iyi Muamele Edilmesine (Devlet Baskanligi Makaamindan) Sefaat Istenilir Mi?
176- Gelen Hey'etleriçin Güzel Elbise Giyip Süslenmek Babi
177- Bâb: Islâm Dîni Çocuga Nasil Arzolunur?
178- Peygamberdin Yahûdîler'e: 'Islâm 'a girin de (dünyâ ve âhiret musibetlerinden) selâmette olun" sözü Babi
179- Bâb: Bîr Kavim Kendilerine Âid Birtakim Mallari Ve Arazîleri Oldugu Hâlde Harb Diyarinda Islâm'a Girdikleri Zaman. Bu Mallar Ve Arazîler Yine Kendilerinin Olur
180- Devlet Baskaninin Insanlari -Yâhud Insanlar Îçin-(Savasçilari Ve Digerlerini Sayip) Yazmasi Babi
18l- Bab:
182- Harbde (Kumandan Sehîd Düstügü Ve) Düsman Saldirisindan Endîse Ettigi Zaman, Devlet Baskaninin Ta'yînini Beklemeksizin, Kendini Ordu Üzerine Kumandan Yapan Kimse Babi
183- Cihâdda Imdâd Göndermekle Yardim -Edilmesi Babi
184- Düsmana Gâlib Gelen Ve Akabinde Onlarin Binasiz Genis Arsalari Üzerinde Üç Gün Ikaamet Eden Kimse Babi
185- Gazvede Ve Seferde Iken Ganimeti Taksim Eden Kimse Babi
186- Bâb: Muhârib Müsrikler Bir Müslümânin Malini Ganimet Aldiklari Ve Sonra Müslümanlar 0 Müsriklerin Diyarini Isti'lâ Ettiklerinde, O Müslüman Kendi Malini Aynen Bulsa (Sahibi Bu Malini Alabilir Mi, Yoksa Bu Mal Ganimet Malindan Mi Sayilir)?
187- Fars Diliyle Ve Arabca'dan Baska Herhangibir Dil Ile Konusan Kimse Babi
188- Emanet Mallnda Hiyanet(In Haramligi) Babi
189- Millet Malindan Çalinan Az Seyfin Hükmü) Babi
190- Ganîmet Mallari Içindeki Deve Ve Koyunlari (Taksimden Önce) Kesmenin Mekruh Olmasi Babi
191- Fetihlerde Müslümanlara Sevinçli Haber Göndermelin Mesrû'lugu) Babi
192- Sevinçli Haberi Getiren Kimseye Verilecek Sey Babi
193- Bâb:
194- Bâb: Erkek Kisi. Zimmet Ehli Olanlarin Iç Elbiselerine Bakmaya Muhtâc Ve Çaresiz Oldugu Zaman; Ve Yine Erkek Kisi Kadinlar Allah'a Isyan Ettiklerinde Kadinlara Bakmaya Ve Elbiselerini Çikartip Onlari Çiplak Yapmaya Muhtâc Ve Çaresiz Oldugu Zaman (Böyle Zaruret Hâllerinde Bu Bakmalar Caiz Olur)
195- Gazveden Dönen Gazileri Karsilamak Babi

196- Cenk'etmekten Döndügü Zaman (Mücâhidin Yolda) Söyleyecegi Duâ Babi
197- Bir Seferden Geldigi Zaman Namaz Kilmak Babi
198- Seferden Dönüs Sirasinda Yemek Yapmak Babi

Rahman ve Rahim olan Allah'in ismiyle

56- KITABU'L-CIHAD VE'S-SIYER
(Cihâd ve Sîretler Kitabi)

1- Cihâdin Ve Sîretlerin Fazîleti Babi [1]

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Sübhesiz ki Allah hakk yolunda öldürmekte, kendileri de öldürülmekte olan mü 'minlerin canlarini ve mallarini -kendilerine cennet vermek mukaabilinde- satin almistir. (Bu) Tevrat'ta, Incil'de ve Kur'ân'da kendi üzerine hakk ve kesin bir va'ddir. Allah kadar ahdine vefa eden kimdir? O hâlde (ey mü'minler) yapmis oldugunuz bu alisveristen dolayi sevinin. Bu, en büyük saadettir, Tevbe edenler, ibâdet edenler, hamd edenler, seyahat edenler, rükû' edenler, secde edenler, iyiligi emredenler, kötülükten vazgeçirmeye çalisanlar ve Allah'in sinirlarini koruyanlar; sen o müzminlere dahî cenneti mustula" (et-Tevbe: 111-112) [2]
Ibn Abbâs: "Sinirlar", tâattir, demistir [3].

1-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah'a sordum:
— Yâ Rasûlallah! Amelin hangisi daha faziletlidir? dedim.
— "Vaktinde kilinan namazdir" buyurdu. Ben:
— Sonra hangi amel? dedim. Rasûlullah (S):
— "Sonra ana babaya itaat ve iyi muamele etmektir" buyurdu. Ben:
— Sonra hangi is? dedim. Rasûlullah:
— "Allah yolunda cihâd etmektir" buyurdu.
(Ibn Mes'üd dedi ki:) Bunun üzerine ben Rasûlullah'a soru sormaktan sustum. Eger ben daha çok sormak isteseydim, muhakkak O bana çok cevâb verecekti [4].

2-.....Sufyân es-Sevrî söyle demistir: Bana Mansûr ibn Mu'temir, Mucâhid ibn Cebr'den; o da Tâvûs'tan tahdîs etti. Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Rasûlullah (S): "Mekke fethinden sonra Medine'ye hicret yoktur. Velâkin cihâd ve niyet vardir. (Onun için devlet baskani tarafindan) Allah yolunda gazaya çagrildiginiz zaman hepiniz icabet edip seferber olunuz" buyurdu [5].

3-..... Âise(R):
— Yâ Rasûlallah! Biz (Kur'ân'da) cihâdi en faziletli amel görüyoruz. Biz cihâda çikamaz miyiz? diye sordu.

Rasülullah (S):

— "Fakat (siz kadinlar için) cihâdin en faziletlisi mebrûr (yâni makbul) haccdir" buyurdu [6].

4-..... Ebû Hureyre (R) tahdîs edip söyle demistir: Rasûlullah'a bir adam geldi ve:
— Bana cihâda denk olacak bir amele delâlet et, dedi. Rasülullah (S):
— "Ben cihâd degerinde bir amel bulamiyorum" buyurdu da söyle devam etti: "Mücâhid sefere çiktigi zaman sen mescide girip de (o geriye dönünceye kadar) hiç gevsemeden devamli namaz kilmaya; hiç iftar etmeden devamli oruç tutmaya gücün yeter mi?" buyurdu.
O zât:

— Buna kimin gücü yeter ki? Dedi [7].
Ebû Hureyre: "Mücâhidin ati, mer'asinda kösteklendigi ipinin çevresinde sahlanarak ileri geri elbette kosar. îste atinin bu kosmasi da mücâhid lehine haseneler olarak yazilir" demistir [8].

2- Bâb: Insanlarin En Faziletlisi Allah Yolunda Cani Ile, Mali Ile Cihâd Eder. Olan Mü'mindir

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Ey îmân edenler, elem verici bir azâbdan sizi kurtaracak bir ticâret yolunu göstereyim mi size? Allah'a ve Rasûlü'ne îmânfda sebat) eder, mallarinizla, canlarinizla Allah yolunda çarpisirsiniz. Bu sizin için eger bilirseniz çok hayirlidir. (Böyle yaparsaniz) O, sizin günâhlarinizi magfiret eder, sizi altlarindan irmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki çok güzel saraylara sokar. Iste bu, en büyük kurtulustur"
(es-Saff: 10-12) [9]

5-..... Ebû Saîd el-Hudrî (R) tahdîs edip söyle demistir (Bir kerre):
— Yâ Rasûlallah, insanlarin hangisi daha faziletlidir? denildi. Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Caniyle, maliyle Allah yolunda cihâdeden mü'mindir" buyurdu.
Sahâbîler:
— Sonra kimdir? dediler. Rasûlullah:
— "Vadilerden bir vâdî içinde (yalnizliga çekilen) bir mü'mindir ki, o, Allah'tan korkar da insanlari kendi serrinden rahat birakir" buyurdu [10]

6-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Allah yolunda (çarpisan) mücâhidin meseli, hâli -Allah, kendi yolunda cihâd eden kimseleri en bilendir- (gündüz) oruç tutan, (gece) namaz kilan kimsenin meseli gibidir. Allah, kendi yolunda dögüsen mücâhidi, onu vefat ettirip cennete gir-dirmeyi yâhud da sevâb ve ganimetle beraber onu salimen evine döndürmeyi üzerine almistir (yânî bunlardan birini mücâhide garanti etmistir)" [11].

3- Erkeklerin Ve Kadinlarin Mücâhid Olmak Ve Sehîd Olmak Için Duâ Etmeleri Babi [12]

Umer ibnu'l-Hattâb da: "(Yâ Allah!) Rasûlü'nün beldesinde beni sehîd olmakla riziklandir!" demistir [13].

7-.....Ishâk, Enes(R)'ten söyle derken isitmistir: Rasûlullah, teyzem Ümmü Haram bintu Milhân'in yanina girerdi de, o kendisine yemek yedirir idi. O sirada Ümmü Haram Ubâde ibnu's-Sâmit'in nikâhi altinda idi. Yine bir gün Rasûlullah, Ümmü Harâm'in ziyaretine geldi. Teyzem O'na yemek ikram etti ve Rasûlullah'in basini tarayip temizledi. Akabinde Rasûlullah bir müddet uyudu. Sonra gülerek uyandi. Ümmü Haram dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Seni güldüren nedir? diye sordum. Rasûlullah (S):
— "Bana ru'yâmda ümmetimden bir takim insanlar su engin deniz üstünde tahtlari üzerine kurulmus hükümdarlar hâlinde- yâhud: hükümdarlarin tahtlarina kurulduklari gibi- gemilere kurulmuslar da ihtisamla Allah yolunda deniz harbine giderlerken gösterildiler. - Râvî tshâk ta'bîrde sekk edip böyle terdîdli söyledi- de ona gülüyorum" buyurdu.
Ümmü Haram dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Beni de o deniz gazilerinden kilmasi için Allah'a duâ ediver! dedim.
Rasûlullah Ümmü Haram için duâ etti. Sonra Rasûlullah basini yastiga koyup bir müddet daha uyudu. Sonra yine gülerek uyandi. Ben yine:
— Yâ Rasûlallah! Seni güldüren nedir? diye sordum. Rasûlullah bu defa da evvelkinde söyledigi gibi:
— "Ümmetimden yine bir takim insanlar bana meliklerin tahtlarina kurulduklari gibi (kara nakil vâsitalari üstünde) debdebeli bir kaafile hâlinde Allah yolunda gazaya gider hâlde gösterildi" buyurdu. Ümmü Haram dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Beni de (karadaki) o mücâhidlerden kilmasi için Allah'a duâ ediver! dedim.
Rasûlullah:
— "Sen birincilerden(yîin\ deniz gazilerinden)^" buyurdu. (Enes ibn Mâlik dedi ki:) Hakîkaten Ümmü Haram, Muâviye
ibn Ebî Sufyân'in Sâm Valiligi zamaninda ve onun kumandasinda tertîb edilen bir deniz gazasinda gemiye bindi ve denizden karaya çiktigi zaman bindigi hayvanindan düstü de gaza yolunda sehîden vefat etti [14].

4- Allah Yolunda Mücâhede Edenlerin Dereceleri Babi

Müennes ve müzekker isaret isimleriyle
"Su benim yolumdur" denilir [15].
Ebû Abdillah el-Buhârî: "Guzzen(= Gâzîler)" cem'idir; bunun müfredi "Gâzin"dir. "Hum derecâtun inde'llah"
(Âiu imrân: 163) "Onlar Allah indinde derece derecedirler demektir [16].

8- Bize Yahya ibn Salih tahdîs edip söyle dedi: Bize Fulayh, Hilâl ibn Alî'den; o da Atâ ibn Yesâr'dan tahdîs etti. Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Her kim Allah'a ve O'nun Rasûlü'ne îmân eder de namaz, kilar, ramazânda oruç tutarsa onu cennete girdirmek Allah üzerine bir hakk olur. O kimse ister Allah yolunda cihâd etsin, isterse içinde dogdugu topraginda otursun."
Bunun üzerine sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, bu haberi insanlara müjdelemez miyiz? dediler.
Rasûlullah:
— "Sübhesiz cennette yüz derece vardir. Allah onlari Allah yolunda mücâhede edenler için hazirlamistir. Iki derece arasindaki uzaklik, gökle yer arasindaki uzaklik gibidir. Siz A ilah 'tan (cennet) istemek dilediginizde, O'ndan Firdevs'i isteyin! Çünkü o, cennetin en ortasi (yâni en faziletlisi) ve en yücesidir" [17].

Râvî Yahya ibn Salih söyle demistir: Öyle saniyorum ki üstadim [18]

9-.....Bize Ebû Recâ\ Semure ibn Cundeb(R)'den tahdîs etti. O, söyle demistir: Peygamber (S) söyle dedi: "Bu gece ru'yâmda iki adam gördüm ki, o iki adam bana geldiler ve benimle bir agaca çiktilar. Akabinde beni en güzel ve en faziletli bir eve girdirdiler ki, ben bundan güzel asla bir ev görmedim. O iki adam (yâm, iki melek) bana: Su (içine girdigin ikinci) eve gelince, o sehîdlerin evidir, dediler" [19].

5- Allah Yolunda Sabah Yürüyüsü Ve Aksam Yürüyüsü Ve Herbirinizin Cennetten Bir Yay Kadar Yeri Babi

10-.....Bize Humeyd et-Tavîl, Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Sabahleyin veya aksamleyin herhangibir zamanda Allah yolunda bir kene (cihâd için) yürüyüs, hiç sübhesiz dünyâdan ve dünyâdaki seylerin hepsinden hayirlidir" buyurmustur [20].

11-..... Bana babam Fulayh, Hilâl ibn Alî'den; o da Abdurrahmân ibn Ebî Amrete'den; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Cennette bir kavs (yânî yay) kadar bir yer, (âlemde) üzerine günes dogup batan seylerin hepsinden muhakkak hayirlidir."
Yine Rasûlullah: "Sabahleyin veya aksamleyin herhangi bir.za-mânda Allah yolunda (cihâda çikip) bir yürüyüs yapmak, üzerine günes dogup batan seylerin hepsinden hayirlidir" buyurmustur [21].

12-.....SehlibnSa'd(R)'dan. Peygamber (S): "Allah yolunda (cihâd için) bir aksam yürüyüsü, bir sabah yürüyüsü dünyâdan ve dünyâdaki herseyden daha faziletlidir" buyurmusturi [22].

6- El-Hûru'l-Tyn (= Kara Ve Iri Gözlü Cennet Kadinlari) Ve Onlarin Sifatlari Râbi [23]

Göz onlarin güzelligine hayran kalir; gözlerinin beyazi son derece beyaz, siyahi da son derece siyahtir [24]. "Ve biz onlara bembeyaz sahin gözlü hurileri es yaptik" (ed-Duhân: 54) [25]

13-.....Bize Ebû Ishâk, Humeyd et-Tavîl'den tahdîs etti. O söyle demistir: Ben Enes ibn Mâlik(R)'ten isittim; Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Ölüp de Allah katinda büyük bir hayra mâlik olan hiçbir kulu, tekrar dünyâya dönmesi ve dünyâ ile dünyâdaki herseyin kendisinin olmasi sevindirmez; yalniz sehîd müstesnadir. Çünkü o, sehid olmanin faziletinden görmekte oldugu seylerden dolayi tekrar dünyâya dönmek ve dünyâda diger bir defa daha öldürülmek onu sevindirir".
Humeyd et-Tavîl dedi ki: Ben Enes ibn Mâlik'ten isittim ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Aksamleyin veya sabahleyin herhan-gibir zamanda Allah yolunda bir kerre (cihâd için) yürüyüs, hiç sübhesiz dünyâdan ve dünyâdaki herseyden hayirlidir. Ve cennetten herhangi birinizin bir yay kadar yeri yâhud bir deynek.yeri; yâni kamçisi kadar bir yer, dünyâdan ve dünyâdaki seylerin hepsinden hayirli dir. Sayet cennet ehlinden bir kadin yer ahâlîsine baksaydi, hiç sübhesiz o, cennetle yer arasindaki fezayi aydinlatir ve o arayi bir güzel koku doldururdu. Ve yine muhakkak ki, o cennet kadininin basi üzerindeki bas örtüsü, dünyâdan ve dünyâdaki herseyden hayirli ve degerlidir"[26].

14-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Saîd ibnu'l-Müseyyeb haber verdi ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Peygamber (S)'den isittim, söyle buyuruyordu: "Nefsim elinde olan Allah'ayemîn ederim ki, kendilerini üzerine bindirebilecegim binekler bulamamam hâlinde cihâd yolunda benim arkamda kalmalarina gönülleri bir türlü razi olmayacak (ve bundan çok üzülecek) bir takim mü'min kimseler mevcûd olmasaydi, ben Allah yolunda gazaya çikan hiçbir seriyyeden (cihâd müfrezesine katilmaktan) geri kalmazdim. Yine nefsim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki, Allah yolunda öldürülüp diriltilmemi; ondan sonra öldürülüp diriltilmemi; ondan sonra öldürülüp diriltilmemi; ondan sonra öldürülüp diriltilmemi; ondan sonra öldürülmemi ne kadar çok isterdim" [27].

15-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle dedi: Peygamber (S) bir hutbe yapti da söyle buyurdu: "Sancagi Zeyd ibn Harise aldi, akabinde vuruldu. Sonra sancagi Ca'fer ibn Ebî Tâlib aldi, o da vuruldu. Son-ra sancagi Abdullah ibn Ravâha aldi, o da vuruldu. Bundan sonra sancagi emirsiz olarak Hâlid ibn Velîd aldi ve ona fetih ve zafer ihsan olundu".
Peygamber (onlarin ulastigi yüksekligi bildigi için) devamla: "Bu sehîd olanlarin bizim yanimizda olmalaribizi sevindirmez"buyurdu.
Râvî Eyyûb es-Sahtiyânî dedi ki: Yâhud Peygamber: "O sehîd-lerin bizim yanimizda olmalari kendilerini sevindirmez" buyurdu. Bunu söylerken iki gözü yas akitiyordu [28].

8- Allah Yolunda (Cihâda Giderken) Binek Tarafindan Yere Çarpilip Ölen Ve Böylece Mücâhid Sehîdlerden Olan Kimsenin Fazileti Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli: "... Kim evinden Allah'a ve O'nun Rasûlü'ne muhacir olarak çikip da sonra kendisine ölüm yetisirse, muhakkak ki onun mükâfati Allah'a düsmüstür; Allah çok magfiret edici, çok merhamet eyleyicidir" (en-Nisâ: ioo) [29].

"Vakaa" "VâcIb oldu" demektir [30].

16-.....O da Enes ibn Mâlik'ten tahdîs etti ki, teyzesi Milhân kizi Ümmü Haram söyle demistir: Peygamber (S) bir gün bana yakin bir yerde uyudu, sonra gülümseyerek uyandi. Ben:

— Seni güldüren nedir ki? dedim. O, söyle dedi:

— "Ümmetimden bir takim insanlar su gök deniz üstünde, hükümdarlarin tahtlarina kurulduklari gibi-gemilere binerek deniz harbine giderlerken ru 'yâmda bana göslerildiler (de ona güldüm)" dedi.

Ümmü Haram:

— Beni de o deniz gazilerinden kilmasi için Allah'a duâ ediver,

dedi.

Peygamber de onun için duâ etti. Bundan sonra Peygamber ikinci defa uyudu. Sonra yine gülümseyerek uyandi. Ümmü Haram da O'na:

— Seni güldüren nedir? dedi.

Peygamber de ona evvelki gibi cevâb verdi. (Bu sefer kara ordusunun cihâda gittiklerinin kendisine gösterildigini söyledi.) Ümmü Haram:

— Beni de onlardan kilmasini Allah'a duâ ediver! dedi. Peygamber:

— "Sen birincilerdensin" buyurdu.

Sonralari Ümmü Haram, kocasi Ubâdetu'bnu's-Sâmit'in beraberinde, müslümânlarin Muâviye kumandasinda gemilere binip çiktiklari ilk deniz gazasina bir gazî olarak çikti. Nihayet o gaziler gazvelerini bitirip Sam'a inmek üzere dönerlerken, Ümmü Harâm'a

binmesi için bir hayvan getirildi. Hayvan Ümmü Harâm'i yere çarpti; o da bundan öldü [31].

9- Allah Yolunda (Cihâda Giderken) Bir Musibete Ugrayan Yâhud Gögsüne Mizrak Saplanan Kimsenin Fazileti Babi [32]

17-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S) –bir da'vet üzerine Kur'ân bilenlerden-yetmis kisilik bir toplulugu Suleym ogullari'ndan bâzi soylara ve Âmir ogullari'na (dîn ögretmek için) göndermisti. Bunlar Maûne Kuyusu'na vardiklari zaman, dayim (Haram ibn Milhân) arkadaslarina:

— Sizden önce ben (Suleym ogullari'na) varayim da, eger onlar bana Rasûlullah'tan kendilerine teblig edinceye kadar emân verirlerse, ben teblig edeyim. Emân vermezlerse sizler bana yakin bir yerde bulunmus olursunuz, dedi ve ilerledi.

Suleym ogullan evvelâ dayima emân verdiler. O da Peygamber'-den onlara hadîs ve teblîg söylerken,onlar ansizin aralarindan (Amir ibnu't-Tufeyl isminde) bir adama isaret ettiler. O da dayima (arkasindan siddetle) mizrak sapladi ve mizragi gögsünden çikardi. Bu ölüm darbesi üzerine dayim Haram, (gögsünden fiskiran kanlari ellerine bu-layip yüzüne ve basina sürerek):

— Allâhu ekber (= Allah en büyüktür). Ka'be'nin sahibine yemin ederim ki, ben (sehîdlik rütbesi) kazandim! diye bagirdi.
Sonra (bu gaddar) Suleym ogullari dayimin geri kalan arkadaslarina döndüler. Ve daga kaçan (Ka'b ibn Zeyd denilen) topal bir ki-! siden baska, onlari da öldürdüler. Râvî Hemmâm: Bunun beraberinde (bulunan Amr ibnu Umeyye ed-Demrî isminde) diger bir adami da söyledigini saniyorum, demistir.
O anda Cibril aleyhi's-selâm bu faciayi Peygamber'e:
— Seriyyedeki bütün sahâbîler Rabb'lerine kavustular. Allah onlardan razi oldu; onlari da razi etti! diye haber verdi.
O zamanlar biz Cibril'in bu haberini (Kur'ân olarak): "Bizi kavmimize haber veriniz: Biz Rabb'imize kavustuk. O bizden razi oldu; bizi de razi kildi" diye okurduk. Bir zaman sonra (tilâveti) nesh olundu.
Bu facia üzerine Peygamber; Allah'a ve Rasülü'ne isyan eden su Ri'l, Zekvân, Lihyân ogullan ve Usayya ogullari aleyhine kirk sabah la'net duasi yapti [33].

18- Bize Mûsâ ibn Ismâîl tahdîs edip söyle dedi: Bize Ebû Ava-ne, el-Esved ibn Kays'tan; o da Cundeb ibn Sufyân'dan tahdîs etti ki, Rasûlullah (S)'in sehîd olma yerlerinin birinde ayak parmagi (yaralanip) kanamis idi. Bunun üzerine Rasûlullah:
"Hel enti illâ isbaun demîti Ve sebîiillâhî mâ lakiyti" (= Sen ancak bir parmaksin ki kanadin Allah yolundadir bütün de çattigin) recezini söyledi [34].

10- Azîz Ve Celîl'olan Allah Yolunda Yaralanan Kimsenin Fazileti Babi

19-.....el-A'rec'den; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda yaralanan hiçbir kimse müstesna ol-mamak üzere -ki Allah kendi yolunda yaralanani en bilendir-muhakkak kiyamet gününde, rengi kan rengi; kokusu ise misk kokusu hâlinde gelir" [35].

11- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

'De ki: Siz bizde iki güzelligin birinden baskasini mi (et-Tevbe: 52) [36].
Harb nevbet iledir; yâni bazen lehimize, bazen aleyhimize olur [37].

20-..... Abdullah ibn Abbâs haber vermis; ona da Ebû Sufyân söyle haber vermistir: Hirakliyus, Ebû Sufyân'a:O'nunla muharebeniz nasildir? diye sana sordum. Sen: Aramizda harb nevbet iledir; bazen O bize zarar verir, bazen biz O'na zarar veririz dedin. Iste ra-sûller böyle denenirler. Sonra da akibet onlann lehine olur, demistir [38].

12- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

"Mü'minler içinde Allah'a verdikleri sözde sadâkat gösteren nice erler var. Iste onlardan kimi adadigini Ödedi, kimi de (bunu) bekliyor. Onlar hiçbir suretle
(ahidlerini) degistirmediler" (ei-Ahzâb: 23)

21-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Amcam Enes ibnu'n- Nadr, Bedr harbinden uzakta bulunmustu. Bunun için o:
— Yâ Rasûlallah! Müsriklerle yaptigin ilk muharebeden uzakta bulundum. Yemîn olsun, eger Allah beni müsrikler harbinde hazir bulundurursa ne yapacagimi Allah muhakkak insanlara gösterecektir! demisti.
Uhud günü gelip de müslümânlar cebhesi açilinca Enes ibnu'n-Nadr:
— Yâ Allah! Ben Sen'den sunlarin; yâni Peygamber'in sahâbî-lerinin yaptiklari bozulma ve kaçma suçundan dolayi özür ve bahanelerinin kabulünü isterim. Sunlarin; yâni müsriklerin Peygamber'e karsi yaptiklari harbden ve cinayetten de Sana siginirim, dedi.
Sonra (müsriklere dogru) ilerledi.Bu sirada Enes ibnu'n-Nadr'a Sa'd ibnu Muâz rastgeldi. Enes ibnu'n-Nadr ona:
— Yâ Sa'de'bne Muâz! Ben cennet istiyorum. Ve Nadr'in Rabb'-ine yemîn ederim ki, ben cennetin kokusunu Uhud'un berisinden hissedip buluyorum! dedi.
Sa'd ibn Muâz, Rasûlullah'a:
— Yâ Rasûlallah! Ben Ibnu'n-Nadr'in düsmanlara karsi yaptigi hârika kahramanliklari anlatmaya muktedir degilim, dedi.
Enes ibn Mâlik (Sa'd ibn Muâz'i te'yîd ederek) söyle demistir: Biz Enes ibnu'n-Nadr'i sehîd edilmis hâlde buldugumuzda, onun be^ deninde kiliç darbesi yâhud mizrak dürtmesi veya ok saplanmasi olarak seksenden fazla yara bulduk. Müsrikler bu mücâhidin burnunu, kulaklarini ve diger bâzi uzuvlarini kesmek ve gözlerini oymak suretiyle müsle, yânî iskence etmislerdi. Bu sebeble onu hiçbir kimse taniyamadi da ancak kizkardesi (halam) onu parmaklarinin ucuyla taniyabildi.
Yine Enes ibn Mâlik dedi ki: Biz su âyetin Enes ibnu'n-Nadr ile benzerleri hakkinda indigini düsünür yâhud zannederdik: "Müzminler içinde Allah 'a verdikleri sözde sadâkat gösteren nice erler vardir. Iste onlardan kimi adadigini ödedi, kimi de (bunu) bekliyor. Onlar hiçbir suretle (ahidlerini) degistirmediler" (ei-Ahzâb:23) [39].
Yine Enes ibn Mâlik söyle demistir: Enes ibnu'n-Nadr'in kizkardesi -ki o er-Rubeyy' adiyle anilir- bir kadinin ön dislerini kirmisti. Da'vâ Rasûlullah'a götürüldügünde, Rasûlullah (S) kisas yapilmasiyle emretti. Bu hüküm üzerine Enes ibnu'n-Nadr: "
— Yâ Rasûlallah! Seni hakk ile peygamber gönderen Allah'a yemin ederim (ve Allah'tan umarak derim ki) Rubeyy'in ön disi kirilmaz! dedi.
Hakîkaten da'vâcilar, sonunda diyete razi oldular da kisasi biraktilar. Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Allah'in kullarindan öylesi vardir ki, o, Allah'a yemin etse, muhakkak Allah onun yeminini dogru çikarip yerine getirir" buyurdu [40].

22- Bize Ebû'l-Yemân tahdîs edip söyle dedi: Bize Suayb, ez-Zuhrî'den haber verdi, dedi. H Bize -

bâzi nüshalarda- bana Ismâîl tahdîs edip söyle dedi: Bana erkek kardesim Abdulhamîd, Süleyman ibn Bilâl'den; zannederim ki o, Muhammed ibn Ebî Atîk'ten; o da Ibn Sihâb'dan; o da Hârice ibn Zeyd'den tahdîs etti ki, Zeyd ibn Sabit (R) söyle demistir: Ben(Kur'ân yazili) sahîfeleri Mushaf'lara naklettim. Bu sirada el-Ahzâb Sûresi'nden bir âyeti kaybettim. Hâlbuki ben Rasûlullah'in onu okudugunu her zaman isitir dururdum. O âyeti (yazili olarak) bulamadim, yalniz Rasûlullah'in, tek basina sâhidli-gini iki kimsenin sâhidligine denk tuttugu Ensâr'dan Huzeyme ibn Sâbit'in yaninda buldum. Iste o âyet Allah'in su kavlidir:
'Mü'minler içinde Allah 'a verdikleri sözde sadâkat gösteren nice erler vardir. Iste onlardan kimi adadigini ödedi, kimi de (bunu) bekliyor. Onlar hiçbir suretle (ahidlerini) degistirmediler"tâ-Aiu&b: 23) [41].

13- Bâb: Harbe Girismeden Evvel Iyi Amel

Ebu'd-Derdâ da: Sizler ancak amellerinize bürünüp yapisicilar olarak harb ediyorsunuz, demistir [42].
Bir de Azîz ve Celîl olan Allah'in su kavli vardir:
"Ey îmân edenler, yapmiyacaginiz seyi niçin söylersiniz?
Yapmiyacagimz seyi söylemeniz, en siddetli bugz sebebi olmak bakimindan Allah indinde büyüdü. Sübhesiz ki
Allah, kendi yolunda, birbirine kenetlenmis bir bina gibi saflar baglayarak çarpisanlari sever" («-Saff: 2-4) [43].

23-.....Ebû Ishâk söyle demistir: Ben-el-Berâ (ibnÂzib-R-)'dan isittim, söyle diyordu: (Uhud harbinde) Peygamber'e demir zirh ile yüzü örtülü bir kisi geldi de:
— Yâ Rasûlallah! (Hemen) harb edeyim de (sonra) müslümân mi olayim? diye sordu.
Rasûlullah (S):
— "Müslüman ol, sonra harbet!" buyurdu.
O da hemen müslümân oldu, sonra da harbe giristi, nihayet sehîd edildi.
Bunun üzerine Rasûlullah:
"Az isledi, fakat çok ecir kazandi" buyurdu [44].

14- Kendisine, Atani Ve Nereden Atildigi Bilinmeyen Serseri Bir Ok Gelip De Bu Sebebden Ölen Kimse Babi

24-.....Katâde söyle dedi: Enes ibn Mâlik bize söyle tahdîs etti: el-Berâ kizi Ümmü'r-Rubeyy'ki bu kadin, Harise ibn Surâka'-mn da anasidir [45] Peygamber(S)'e geldi ve:

— Ey Allah'in Peygamberi! Hârise(nin hâlin)den bana haber vermez misin? Ona Bedir günü serseri bir ok isabet edip öldürülmüstü. Eger oglum cennette ise (bu aciya) sabrederim. Cennette degilse

ona gücüm yettigi kadar aglamaga çalisirim, dedi.
Peygamber cevaben:
— "Ey Hârise'nin anasi! Sana sanli bir haber vereyim: Cennette birçok dereceler vardir. Ve sübhesiz senin oglun bunlardan el-Firdevsu'l-A 'lâ'ya, yâni en yüksek Firdevs'e eristi" buyurdu [46].
(Bu cevâb üzerine kadin:
— Iyi iyi, yâ Harise! Ne mutlu sana! diye dönüp gitti.)
Rahman ve Rahim olan Allah'in ismiyle

15- Allah'in Kelimesi En Yüksek Olsun Diye Kital Eden Kîmse(Nin Fazîleti) Babi [47]

25-.....Ebû Mûsâ (R) söyle demistir: Peygamber (S)'e bir kimse geldi de:
— Bir kisim kimseler ganîmet mali için muharebe eder, bir kisim kimseler de insanlar arasinda adinin söylenip övülmesi için muharebe eder; bir kisim insanlar da yigitlikteki mevkii derecesi görülsün diye cihâd eder. Su hâlde Allah yolundacihâd eden kimdir? diye sordu.
Peygamber:
— "Her kim Allah'in kelimesi en yüksek olsun diye mukaatele ederse, onunkisi Allah yolundadir" buyurdu [48].

16- Iki Ayagi Allah Yolunda Pek Tozlanan Kimse Bâbî

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Gerek Medîneliler'e, gerek çevrelerindeki bedevilere Allah'in Rasûlü'nden geri kalmalari ve kendisinin bizzat
katlandigi zahmetlere onlarin da katlanmaya ragbet etmemeleri yasaktir. Bunun sebebi sudur; Allah yolunda bir susuzluk, bir yorgunluk, bir açlik, kâfirleri kizdiracak bir yere ayak basmalari, bir düsmana karsi muvaffakiyete erismeleri (gibi hiçbir hâl ve hareket) yoktur ki, mukaabilinde kendileri için iyi bir amel yazilmis olmasin. Çünkü Allah, iyi hareket edenlerin mükâfatini zayi' etmez" (et-Tevbe: 120) [49].

26-.....Râfi' ibnu Hadîc'in oglu Abâye haber verip söyle demistir: Bana Ebû Abs -ki o Abdurrahmân ibn Cebr'dir- söyle haber verdi: Rasûhillah (S): "Herhangibir kulun ayaklari Allah yolunda tozlanirsa, cehennem atesi ona dokunmaz" buyurdu [50].

17- Allah Yolundayken Bulasmis Olan Tozlari Insanlardan Silme(Nin Kerîh Olmadigi) Babi

27-.....Bize Hâlid ez-Hazzâ, Ikrime'den tahdîs etti ki, Ibn Abbâs, kölesi îkrime ile kendi oglu Alî'ye hitaben: Ikiniz Ebû Saîd'e gidin de, onun rivayet ettigi hadîslerden de bir mikdâr isitin, demistir. Bu emir üzerine bizler Ebû Saîd'e geldik. O, süt kardesi ile beraber kendilerine âid olan bir bahçede idi, onu sürüyorlardi. Bizi görünce yanimiza geldi, ridâsini bürünüp oturdu. Ve söyle

dedi: Bizler Mes-cid'in kerpiçlerini birer kerpiç birer kerpiç tasiyorduk. Ammâr ise kerpiçleri ikiser ikiser tasiyordu. Peygamber (S) onun yanina geldi, basindan tozlan eliyle sildi de: "Vah Ammâr! Kendisini bâgîye bir topluluk öldürecektir. Ammâr onlari Allah'a da'vet ediyor, onlar ise onu cehenneme da'vet eder" buyurdu [51].

18- Harbden Ve Tozlardan Sonra Bedeni Boydan Boya Yikamak Babi

28-.....Urve ibnu'z-Zubeyr, Âise(R)'den söyle haber verdi ki, Rasûlullah (S) Hendek günü (evine) döndügü ve silâhini koydugu ve bastan asagi da yikandigi sirada, kendisine Cibril geldi. Cibril'in ba-siiii tozlar kaplamisti. Bu hâlde Cibril:
— Silâhi biraktin mi? Vallahi ben silâhi birakmadim, dedi. Rasûlullah:
— "Öyleyse nereye?" diye sordu. O da:
— Iste suraya, dedi de Benû Kurayza'ya dogru isaret etti. Âise dedi ki: Bu(konusma)nun üzerine Rasûlullah. Kurayza ogullari'na dogru (yola) çikti[52].

19- Yüce Allah'in Su Kavlinin Fazileti Babi: [53]

"Allah yolunda Öldürülenleri sakin Ölüler sanma. BiVakis onlar Rabb'Ieri katinda diridirler. Lûtfu inayetinden kendilerine verdigi ile hepsi de sad olarak riziklanirlar. Arkalarindan henüz onlara katilmayanlar hakkinda da: Onlara hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olacak degillerdir * diye müjde vermek isterler. Onlar Allah9tan bir nVmetle ve daha fazlasiyle ve Allah'in müzminlere olan mükâfatini zAyV etmeyecegi müjdesiyle de sevinirler" (âiu imrân: i69-ni).

29-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) otuz sabah namazinda, Maûne Kuyusu sahihlerini öldüren, Allah'a ve Ra-sûlü'ne isyan etmis olan kimseler aleyhine Ri'l, Zekvân ve Usayya kabileleri aleyhine beddua etti.
Enes dedi ki: Muâne Kuyusu'nda öldürülen kimseler hakkinda Kur'ân indirildi. Biz onu okuduk. Bir zaman sonra (tilâveti) nesho-lundu: "Bizi kavmimize haber veriniz:BizRabb'imize kavustuk; O bizden razi oldu, biz de O'ndan razi olduk" [54].

30-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle derdi: Uhud günü insanlar sabah içkisi sarâb içtiler, sonra sehîdler olarak öldürüldüler. Hadîsin râvîsi Sufyân ibn Uyeyne'ye: "Bu günün sonundan" lâfzi bu hadîste mevcûd mudur? diye soruldu. Sufyân: Bu lâfiz hadîste yoktur, dedi [55].

20- Meleklerin Sehid Üzerine Toplanip Onu Gölgelemeleri Babi

31-.....Câbir söyle diyordu: Babam, organlari kesilmis hâlde Peygamber'e getirildi ve önüne konuldu. Ben yüzünün örtüsünü açmaya davrandim. Kavmim beni bundan nehyetti. Bu sirada Peygamber feryâd eden bir kadin sesi isitti. Amr'in kizi yâhud Amr'in kizkardesi (Fâtima'dir),

denildi. Bunun üzerine Peygamber (S): "Niçin agliyor -yâhud: aglamasa da- melekler o sehide kanatlariyla gölge yapmakta devam ediyorlar" buyurdu.
Buhârî dedi ki: Ben hadîsin râvîsi Sadaka'ya: Bu hadîste "Se-hîd kaldirilincaya kadar" lâfzi var midir? diye sordum. Sufyân ibn Uyeyne: Belki bu lâfzi Câbir söyledi, dedi [56].

21- (Allah Yolunda Sehîd Edilen) Mücâhidin Dünyâya Dönmeyi Temenni Etmesi Babi

32-.....Katâde dedi ki: Ben Enes ihn Mâlik'ten isittim ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Cennete giren hiçbir kimse, yeryüzündeki herseye mâlik olmak üzere dahî olsa, tekrar dünyâya dönmeyi istemez. Bundan sehîd müstesnadir. O, görmekte oldugu kerametten dolayi tekrar dünyâya dönmeyi ve on kerre öldürülmeyi temenni eder" [57].

22- Bâb: Cennet Kiliçlarin (Sakiyan) Yildirimi Altindadir

33- Ve el-Mugîre ibn Su'be söyle dedi: Bize Peygamberimiz (S) Rabb'imizin elçiliginden haber verip:

— "Bizden (Allah yolunda) öldürülen, cennete gider" buyurdu [58]. Umer de Peygamber'e hitaben:
— Bizim maktullerimiz cennette, müsriklerin maktulleri cehennemde degiller mi? dedi.
Peygamber:

— "Evet, öyledir" buyurdu [59].

34- Bize Abdullah ibn Muhammed tahdîs edip söyle dedi: Bize Muâviye ibn Amr tahdîs etti: Bize Ebû Ishâk, Mûsâ ibn Ukbe'den; o da Umer ibn Ubeydillah'in himayesinde bulunan Salim Ebî'n-Nadr'dan tahdîs etti. Bu Salim, Umer ibn Abdillah'in kâtibi idi. Salim dedi ki: Abdullah ibn Ebî Evfâ, Umer ibn Ubeydillah'a (gönderdigi) mektûbda: Rasûlullah (S): "Iyi biliniz ki, cennet kiliçlarin gölgeleri altindadir" buyurdu, diye yazmistir.
el-Uveysî Abdulazîz ibnu Abdillah, Ibnu Ebî'z-Zinâd'dan; o da Mûsâ ibn Ukbe'den olmak üzere bu hadîsi rivayet etmekte Muâviye ibn Amr'a mutâbaat etmistir [60].

23- Cihâd Için Çocuk Isteyen Kimse Babi [61]

35- el-Leys söyle dedi: Bana Ca'fer ibn Rabîa, Abdurrahmân ibn Hürmüz'den tahdîs etti. O söyle demistir: Ben Ebû Hureyre(R)'den isittim; Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Süleyman ibn Dâvûd (Allah'in selâmi onlara olsun):
— Yeminle söylüyorum ki, ben bu gece yüz kadina, yâhud doksan dokuz kadina dolasirim da, onlarin herbiri Allah yolunda cihâd
edecek bir süvari getirir, dedi. Arkadasi kendisine:
Insâallah de, dedi.

Fakat o In sâallah demedi.(Bütün kadinlari dolasti), neticede bir tek kadin müstesna, kadinlardan hiçbiri hâmile olmadi. Hâmile olan o tek kadin da yarim bir erkek çocugu (dünyâya) getirdi. Muham-med'in nefsi elinde olan(Allah)a yemin ederim ki, eger Süleyman In sâallah deseydi, o çocuklarin hepsi de Allah yolunda birer süvârî olarak muhakkak cihâd ederlerdi".

24- Harbde Yigitlik Ve Korkaklik Babi [62]

36-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S) insanlarin en güzeli, en yigidi ve cömerdi idi. Yemîn olsun bir gece Me-dîne halki düsman baskinindan korkmustu da Peygamber (Ebû Talha'ya âid Mendûb adli durgun ve çiplak) bir atin üstüne atlayarak (düsman sesinin geldigi tarafa sürmüs), Medîneliler'i geride birakip hepsinin önüne geçmisti.
Yine Enes: Rasûlullah'in altinda o durgun ati biz bir derya bul-duk (yânî: bir derya olmus da su gibi akiyor bulduk) [63]

37-.....Cubeyr ibn Mut'im'in oglu Muhammed söyle demistir: Bana Cubeyr ibn Mut'im (R) söyle haber verdi: Kendisi Rasûlul-lah'in maiyyetinde yol aldigi ve Rasülullah beraberinde bir takim insanlar oldugu hâlde Huneyn(seferin)den döndügü sirada (bir takim bedevî) insanlar Rasûlullah'a takilmis, ondan ganimet istiyorlardi. Hattâ onlar Rasûlullah'i semure (denilen dikenli bir) agacin altina siginmaya mecbur etmislerdi de, o agac(m iri dikenleri) Rasû-lullah'in ridâsini çekip kapmisti. Bu sebebden Peygamber bir müddet orada durmus ve:
— "Bana ridâmi veriniz! Eger benim su iri dikenli agacin dikenleri sayisinca ganimet devesi ve sigirim olaydi, muhakkak ben onlari a-ranizda taksim ederdim. Sonra sizler beni ne bir cimri, ne yalanci, ne de korkak bulurdunuz" buyurmustur [64].

25- Korkakliktan Allah'a Siginilmasi Babi

38-..... Abdullah ibnu Umeyr söyle demistir: Ben Amr ibnu Meymün el-Evdî'den isittim, söyle dedi: Sa'd ibn Ebî Vakkaas kendi ogullarina su duâ kelimelerini, muallimin çocuklara yazi yazmayi ögretisi gibi ögretirdi. Sa'd söyle derdi: Sübhesiz Rasülullah (S) namaz arkasinda sunlardan Allah'a siginirdi: "Ya Allah, ben korkakliktan Sana siginirim; ömrün en degersizine döndürülmemden de Sana siginirim; dünyâ fitnesinden Sana siginirim; kabir azabindan da Sana siginirim".
Abdulmelik ibn Umeyr dedi ki: Ben bu hadîsi Mus'ab ibn Sa'd ibn Ebî Vakkaas'a tahdîs ettim de, o bunu dogruladi [65].

39-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S) -duâda- söyle der idi:
Allâhumme innî eûzu bike mine H-aczi ve 'l-keseli ve 'l-cubni ve 7-heremi ve eûzu bike min fitnetVl-mahyâ vel-menâti ve eûzu bike min azâbVl-kabri (= Yâ Allah, ben aczden, tenbellikten, korkakliktan, fazla ihtiyarliktan Sana siginirim. Hayât ve ölüm fitnesinden de Sana siginirim. Kabir azabindan da Sana siginirim)" [66].

26- Harbde Hazir Bulundugu Yerleri Tahdîs Edip Anlaîan Kimse Babi [67]

Bu anlatmayi Ebû Usmân Abdurrahmân en-Nehdî, Sa'd ibn Ebî Vakkaas'tan söyledi [68].

40-..... es-Sâib ibn Yezîd (R) söyle demistir: Ben Talha ibn Ubeydillah'a, Sa'd ibn Ebî Vakkaas'a, el-Mikdâd ibnu'l-Esved'e ve Abdurrahmân ibnu'1-Avf a -Allah onlardan razi olsun- arkadaslik ettim. Ben bunlarin hiç birini Rasûlullah'tan hadîs tahdîs ederken isitmedim. Su kadar var ki, ben Talha'yi Uhud gününden tahdîs ederken isittim [69].

27- Kâfirlere Karsi Elbirligiyle Harbe Çikmanin Vucûbu Ile Cihâd Ve Niyetten Vâcib Olacak Mikdâri Beyân Babi

Ve Allah'in su kavilleri [70]: "(Ey mü'minler) sizler gerek hafif, gerek agirlikli olarak elbirligiyle savasa çikin. Allah yolunda mallarinizla, canlarinizla muharebe edin. Eger bilirseniz bu sizin için çok hayirlidir. Eger yakin bir menfaat, orta bir sefer olsaydi elbette senin arkana düserlerdi. Fakat mesakkat onlara uzak geldi. Onlar: Eger gücümüz yetseydi herhalde biz de sizinle beraber çikardik, diye Allah 'a yemîn edeceklerdir. Bunlar (bu suretle) kendilerini helake sürüklerler. Allah biliyor ki, onlar hiç sübhesiz ve muhakkak yalancidirlar" (et-Tevbe: 4i 42);
ve Allah'in su kavli:
"Ey îmân edenler, ne oldunuz ki size 'Allah yolunda elbirlik gazaya çikin' denildigi zaman yere (mihlanip) agirlastiniz?Âhiretten vazgeçip, yalniz dünyâ hayâtina mi razi oldunuz? Fakat bu dünyâ hayâtinin fâidesi âhiretin yaninda pek azdir. Eger (emrolundugunuz bu cihâda) elbirligiyle çikmazsaniz, Allah sizi pek acikli bir azaba ugratir ve yerinize sizden baska (itaatli) bir kavim getirir. Siz ona hiçbir seyle zarar yapamazsiniz. Allah
herseye hakkiyle kaadirdir" (et-Tevbe: 38-39). Ibn Abbâs'tan:"Infirû subâtin", "Seriyyeler ve ayri ayri asker birlikleri hâlinde elbirligiyle cihâda çikin" demek oldugu zikrolunur [71]. "Subâtin vahidi", "Subetun"dur denilir [72].

41-.....Bize Sufyân (es-Sevrî) tahdîs edip söyle dedi: Bana Mansûr, Mücâhid ibn Cebr'den; o daTâvûs'tan; o da Ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti ki, Peygamber (S) Mekke fethi günü: "Fetihten sonra (artik Mekke'den Medîne'ye) hicret yoktur, lâkin cihâd ve niyet vardir (Mekke'den yalniz cihâd kasdiyle ve faziletler tahsili niyetiyle çikila-bilir). Binâenaleyh cihâda da'vet olundugunuzda hemen icabet ve hareket ediniz" buyurmustur [73].

28- Bir Kafir Bir Müslümâni Öldürür. Sonra Bu Kaatii. Müslümân Olur Ve Dînine Bagli Kalir, Sonunda O Da Öldürülür (Yâni Harbde O Da Sehîd Edilirse, Ikisi De Cennete Girer) Babi

42-.....Bize Mâlik, Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rec'den; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle söylemistir: "Allah iki kisiyi rizâsi ile karsilar: Bunlar birbirini öldürüp cennete giren iki kimsedir. Su (müslümân) Allah yolunda çarpisir. Sehîd düser (de cennete girer). Sonra Allah onu öldürene hidâyet eder ve sonunda o da sehîd edilir" [74].

43-.....Bize ez-Zuhrî tahdîs edip söyle dedi: Bana Anbese ibnu Saîd, Ebû Hureyre(R)'den haber verdi.Ebû Hureyre söyle demistir: Rasûlullah (S) Hayber'i fethettikten sonra kendisi henüz Hayber'de iken, ben (Yemen'den) O'na geldim. (O ganimet dagitiyordu.) Ben:
— Yâ Rasûlallah! Bana da bir pay ver! dedim.
Saîd ibnu'1-Âs ogullari'ndan bâzisi (ki Ebân ibn Saîd'dir):
— Yâ Rasûlallah, ona pay verme! dedi. ': Bunun üzerine Ebû Hureyre:
— Bu (adam), Ibnu Kavkal'in kaatili, dedi. Ebân ibnu Saîd Âs da:
— Vay hayret su dag kedicigine! O (Yemen'in Devs illerindeki) Da'nin Dagi'nin basindan üzerimize yuvarlanip geldi de, müslümân bir kisinin katlini bana yükleyerek beni ayipliyor. Allah Ibn KavkaI'a benim ellerim üzerinde sehîd olmak (saadetini) ikram etti de, beni onun iki elinde (kâfir bir hâlde öldürerek) hakir kilmadi [75].
Anbese yâhud onun berisindeki bir râvî: Rasûlullah, Ebû Hurey-re'ye pay verdi mi, yâhud vermedi mi; bilmiyorum, demistir.
Râvî Sufyân ibn Uyeyne söyle dedi: Bu hadîsi bana es-Saîdî, dedesinden; o da Ebû Hureyre'den olmak üzere tahdîs etti.
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: es-Saîdî, Amr ibnu Yahya ibn Saîd ibn Amr ibn Saîd ibni'I-Âs'tir.

29- Düsmanla Cenk Ve Kital Etmeye Gitmeyi, Oruç Tutmaya Tercih Eden Kimse Babi

44-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle dedi: Rasûlullah (S) zamâninda Ebû Talha düsmanla cenk etmek için oruç tutmazdi. Peygamberdin ruhu kabz olununca, ben Ebû Talha'yi hiç oruçsuz görme-iim; yalniz ramazân bayrami günü yâhud (tesrik günleri dâhil oldugu lâlde) kurbân günü oruç tutmazdi [76].
Ebân ibn Saîd ibni'I-Âs, Emevî'dir. Kardesten Hâlid ile Amr müslümân olduklari hâlde, Ebân'in müslümânligi gecikmistir. Ibn Abdilberr'in bildirdigine göre, Hudeybiye ile Hayber arasinda müslümân olmustur. Ibn Ishâk,

30- Bâb: Se'hîdler (Allah Yolunda) Öldürülmekten Baska Yedi Nevi'dir

45-.....Ebû Salih, Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Sehîdler bes (ntVi')dir Tâûndanölen; karin hastaligindan ölen; suda bogulan; yikik altinda kalip ölen; bir de Allah yolunda sehîd olan, yâni öldürülen" [77].

46-.....Enes ibn Mâlik(R)'ten. Peygamber (S): "Tâûn, herbir müslümân için sehîdliktir" buyurmustur [78]

31- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

"Müzminlerden Özür sahibi olmaksizin (evlerinde) oturanlarla, Allah yolunda mallanyle, canlariyle savasanlar bir olamaz. Allah mallanyle, canlariyle savasanlari, derece itibariyle, oturanlardan çok üstün kildi. (Gerçi) Allah hepsine de cenneti va'd etmistir, (fakat) Allah, savasanlara oturanlarin üstünde çok büyük bir ecir vermistir. Kendinden dereceler, birmagfiret, bir rahmet (vermistir); Allah çok mafiret edici, çok merhamet eyleyicidir" (en-Nisâ: 95-96).

47-.,.....Ebû Ishâk söyle dedi: Ben el-Berâ(R)'dan isittim, söyle diyordu: ' 'Mü 'minlerden oturanlarla, A ilah yolunda mallanyle, can lariyle savasanlar müsâvîolamaz*.." âyeti indigi zaman, Rasûlullal (S) Zeyd'i çagirdi. Zeyd bir kürek kemigi ile geldi ve o âyeti yazdi Bu sirada Ibnu Ümmi Mektûm körlügünden sikâyet etti. Bunun üze rine "Müzminlerden özür sahibi olmaksizin oturanlar..." kismi indi

48-.....Sehl ibn Sa'd es-Sâidî (R) söyle demistir: Ben Mervân ibnu'l-Hakem'i mescidde otururken gördüm. Ben de ona dogru geldim ve yanibasma oturdum. Kendisi bize haber verdi; ona da Zeyd ibn Sabit söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) ona "Müzminlerden (evlerinde) oturanlarla Allah yolunda mücâhede edenler beraber olamaz'" âyetini yazdirmak istedi; tam o âyeti bana yazdirirken Ibnu Ümmi Mektûm, Rasûlullah'in yanma çikageldi ve:
— Yâ Rasûlallah, cihâda gücüm yetseydi, ben d,e muhakkak cihâda gider, düsmanlarla harb ederdim, dedi.
Ibnu Ümmi Mektûm kör bir kisi idi. Allah Tebâreke ve Taâlâ Rasûlü'ne vahiy indirdi. Bu sirada Rasûlullah'in uylugu benim uylugum üzerinde bulunuyordu. Vahyin (Peygamber üzerindeki) agirligi bana o kadar agir geldi ki, sonunda dizimin ufalanip dagilmasindan korktum. Sonra Rasûlullah'tan vahiy te'sîri siyrildi da Azîz ve Celîl olan Allah "Gayru ulVd-daran = Zarar sahibi olanlardan baska'9 diye (bir istisna kaydi) indirdi [79].

32- Düsmanla Muharebe Sirasinda Sabretmek Babi

49-.....Mûsâ ibn Ukbe, Salim Ebu'n-Nadr'dan tahdîs etti ki, Abdullah ibn Ebî Evfâ, Umer ibn Ubeydillah'a mektûb yazdi; o mektubu ben okudum (söyle yazmisti): Rasûlullah (S): "Düsmanlarla karsilastiginiz zaman sabrediniz" buyurdu [80].

33- Kafirlerle Muharebeye Tesvik Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

"Ey Peygamber! Müzminleri harbe tesvik et" (el-Enfâl: 65)

50-.....Bize Ebû Ishâk, Humeyd'den tahdîs etti; o söyle demistir: Ben Enes(R)'ten isittim, söyle diyordu: Rasûlullah (S) -Ahzâb sirasinda- hendek kazilan yere çikip varmisti. Muhacirler ile Ensâr'-in soguk bir kusluk vaktinde hendek kazmakta olduklarini gördü. Onlarin yanlarinda kendileri adina bu isi görecek köleleri de yoktu. Rasûlullah bunlarin çektikleri yorgunlugu ve açligi görünce:
"AHâhümme inne'1-ayse aysu'I-âhire fagfir li'1-Ensâri ve'1-Muhâcireh"
(= Yâ Allah! Dirlik ve yasamak âhiret dirligidir. Sen Ensâr'i ve Muhacirlerdi magfiret et!) dedi.
Orada bulunan sahâbîler de Rasûlullah'a cevâb vericiler olarak:
Nahnu'llezîne bâyeû Muhammeden Aîe'l'Cihâdi mâ bakiynâ ebeden
(= Bizler yasadikça dâima cihâd etmek üzere Muhammed'e söz vermis kimseleriz.) dediler [81].

34- (Medine'nin Etrafina) Hendek Kazilmasi Babi

51-.....Bize Abdulazîz, Enes(R)'ten tahdîs etti ki, o söyle demistir: Muhacirler ve Ensâr, Medine etrafina hendek kazmaya ve sirtlari üzerinde toprak tasimaya basladilar. Bu sirada su sözleri terennüm ediyorlardi:
Nahnu'llezîne bâyeû Muhammeden , Aîe'I-Islâmi ma bakiynâ ebeden
(= Bizler hayâtta kaldikça dâima Islâm üzerinde sebat etmeye : Muhammed'e söz ve ahid vermis kimseleriz!)
Peygamber (S) de onlara cevâb vererek sunlari söylüyordu: "AMhumme innehû tâ hayra illâ hayruH-âhirah Fe-bârik fî'l-Ensâri ve'l-Muhâcireh!"
(= Yâ Allah! Âhiret hayrindan baska (devamli) hayir olmadigi muhakkak. Onun için sen Ensâr ve Muhacirler hakkinda hayir-bereket ihsan et!) [82].

52-..... Ebû Ishâk dedi ki: Ben el-Berâ(R)'dan isittim, söyle diyordu: Peygamber (S) -hendek kazilmasi gününde- toprak tasiyor ve: "Levlâ ente mehtedeynâ.. " sözlerini söylüyordu [83].

53-.....el-Berâ ibn Âzib (R) söyle demistir: Ahzâb gününde Peygamber(S)'i gördüm, toprak karninin beyazligini örtmüs oldugu hâlde toprak tasiyor ve su sözleri söylüyordu:
"Levlâ ente mehtedeynâ Velâ tasaddaknâ velâ salleynâ Fe emilen sekîneten aleynâ Ve sebbitVl-akdâme en lâkaynâ Innel-ûlâ kad bagav aleynâ Izâ erâdû fitneten ebeynâ Sen olmasaydin biz dogru yolu bulmaz, sadaka vermez, namaz kilmazdik. Sübhesiz bu kâfirler, bizim çekindigimiz fitneyi bize vâki' kilmak istedikleri zaman bizim üzerimize saldirmislardir. Onlarla yüzyüze geldigimizde gönlümüze bir sekînet (sabir, sebat) indir ve ayaklarimizi yerinde sabit tut (da bizi dagitma yâ Rabb)! [84].

35- Özrün Kendisini Düsmanla Cenk Etmekten Alikoydugu Kimse Babi

54-.....Bize Humeyd tahdîs etti ki, onlara da Enes tahdîs edip: Bizler Peygamber(S)'in beraberinde Tebûk gazvesinden döndük... demistir. H ve yine bize Süleyman ibn Harb tahdîs edip söyle dedi:

Bize Hammâd -ki o Ibnu Zeyd'dir- Humeyd'den; o da Enes(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S) bir gazada idi; söyle buyurdu: "Arkamizda Medine'de bir takim erler cemâati vardir ki, biz bir dag yolunda,dere içinde her yürüyüsümüzde, muhakkak o Medine'dekiler de yürüyüs(&ev%bin)de bizimle beraberdirler. Onlari burada bulunmaktan özür men' etti" [85].
Ve Mûsâ ibn Ismâîl dedi ki; Bize Hammâd, Humeyd'den; o da Mûsâ ibn Enes'ten; o da babasi Enes ibn Mâlik'ten tahdîs etti: Peygamber (S) söyledi ki...
Ebû Abdillah el-Buhârî: Birinci sened daha sahîhtir, dedi [86].

36- Allah Yolunda (Cihâdda Iken) Oruç Tutmanin Fazileti Babi

55-..... Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den isittim; "Her kim (cihâd vazifesinde iken) Allah yolunda bir gün oruç tutarsa, Allah onun yüzünü (yânî vücûdunu) ^rw/^yil cehennem atesinden uzaklastirir'" buyuruyordu [87].

37- Allah Yolunda (Cihâdda) Harcama Yapmanin Fazileti Babi

56-.....Ebû Seleme, Ebû Hureyre(R)'den isitmistir ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Kim Allah yolunda çift harcama yaparsa cennetin bekçileri; herbir kapinin bekçileri onu: Ey Fule, buraya \gel! diye çagirir". Ebû Bekr:
— Yâ Rasûlalîah! Bu her kapinin bekçilerinin çagirmis oldugu timseye (bir kapidan girmesi, diger kapiyi terketmesinden dolayi) bir)e's yoktur, dedi.
Peygamber:
— "Ben senin onlardan olmani çok ümîd ediyorum" buyurdu [88].

57-..... Bize Hilâl, Atâ ibn Yesâr'dan; o da Ebû Saîd el- Hudrî(R)'den söyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) minber üzerinde ayaga kalkti da:
— "Ben ancak benden sonra sizin üzerinize açilacak olan dünyâ bereketlerinden dolayi sizin için korku duyuyorum" buyurdu.
Sonra dünyâ çiçegini-zikretti, akabinde bu bereketlerin biriyle söze basladi ve digerini (yânî dünyâ çiçegini) ikinci yapti. Bunun üzerine sahâbîlerden^bir zât ayaga kalkti ve:
— Yâ Rasûlalîah! Hiç hayir, serr getirir mi? diye sordu. Peygamber bu soruya cevâb vermekten (bir müddet) sükût etti.
Biz, Rasûlullah'a vahiy indiriliyor dedik. Insanlar sanki baslan üzerinde kuslar varmisçasina sükût ettiler. Sonra Rasûlullah dökmekte oldugu bol teri yüzünden sildi ve:
— "Biraz önce suâl soran nerede? Mal (hakîkaten) hayir midir?" (deyip, bunu üç defa tekrarladi ve devamla) "Hakîkî hayir ve ni'-met, hayirdan baska birsey getirmez (fakat, dünyâ mali hakîkî hayir degildir; söyle ki): Muhakkak bahar, her bitirdikçe yiyeni öldürücü
yâhud ölüme yaklastirici seyler de bitirir. Lâkin yesil ot yiyen hayvan böyle degildir. O ölüm tehlikesinden korunmustur. Bu hayvan o yesil otu yedikçe nihayet iki bögrünü doldurunca bahar

günesini karsilar, kolayca tersler ve iser. Sonra yine bol bol yer. Iste bu dünyâ mali da yesil ot gibi çekicidir, tatlidir. Bu dünyâ malini hakkiyle alan ve onu Allah yoluna, yetimlere, fakirlere tahsis eden zengin müslü-mân ne hayirli kisidir! Dünyâ malini haklilikla almayan (haram mal toplayan hirsli) kisi de dâima yiyen, bir türlü doymayan obur gibidir. Kiyamet gününde bu mal kendi sahibinin cimriligine bir sâhid olacaktir" [89].

38- Bir Gâzîyi Cihazla Yip Sefere Hazirlayan Yâhud Gazinin Gerideki Islerini Görmekte Ona Hayirli Halef Olan Kimsenin Fazileti Babi

58-..... Zeyd ibn Hâlid (R) söyle tahdîs etmistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Her kim Allah yolunda cenk edecek bir askeri (araç ve gereçlerini te'mîn ederek) sefere hazirlarsa, o da gaza etmis-(cesine sevaba nail) olur. Yine her kim Allah yolunda gaza eden bir askerin (gerideki islerini görmekte) hayirla yerini tutarsa, o da gaza etmis olur" [90].

59-.....Bize Hemmâm (ibnu Yahya), Ishâk ibn Abdillah'tan; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten söyle tahdîs etti: Peygamber (S) kendi zevceleri yanina girmesi müstesna, Medîne'de devamli olarak Ümmü Suleym'in evinden baska hiçbir eve girmezdi. Peygamber'e bu devamli girisin sebebi soruldu da, Peygamber: "Ben Ümmü Suleym'e en aciyanim, çünkü onun erkek kardesi (Haram ibnu Milhân, Maû-ne Kuyusu günü) benim (askerlerimin) beraberinde öldürüldü-' buyurdu [91].

39- Muhârebf, Sirasinda (Ölülere Sürülen) Hanût Kokusu Sürünmek Babi

60-..... Enes ibn Mâlik'in oglu Mûsâ, Yemâme harbini zikrederken söyle demistir: Enes ibn Mâlik, Yemâme harbi günü Sabit ibn Kays'in yanina gelmis. Sabit o sirada iki uylugunu açmis, hanût de-nilen (ve ölüye sürülen) bir nevi' koku sürünüyor (ve sehîd olmaya hazirlaniyor) hâldeymis. Enes, Sâbit'e:
— Ey amca! Seni harb saffina gelmemen için habseden nedir? dedi.
O da:
— Ey kardesim oglu, simdi (geliyorum), dedi.
Bir taraftan da hanût kokusu sürünmeye basladi. (Korkudan sonra Sabit iki kat beyaz elbise giyerek kefenlendi.) Sonra harb saffina gelip yer aldi.
-Enes, hadîsin burasinda askerden bir kisminin cebheden açilip bozulmasini anlatmistir.- Sonra:
— Karsimizdan söyle açilin (düsmani görelim de), nihayet düsmanla vurusalim. Biz Rasûlullah (S) ile birlikte harbederken, öyle (panik yaparak) harbetmezdik. Siz akraniniza kaçmayi ne fena âdet ettirmissiniz, dedi".
Bu hadîsi Hammâd ibn Seleme, Sabit el-Bunânî'den; o da Enes ibn Mâlik'ten olmak üzere de rivayet etti [92].

40- Harbde Kesif Karakolunun Fazîletî Babi

61-.....Câbir (R) söyle demistir: Ahzâb günü Peygamber (S):
— "Kurayza ogullarinin haberini bana kim getirir?" diye sordu. Zubeyr:
— Ben (getiririm), dedi.
Sonra Peygamber bir kerre daha:
— "Kurayza ogullari'na dâir bana kim haber getirir?" diye sordu. Yine Zubeyr:
— Ben, diye cevâb verdi.
Bunun üzerine Peygamber:
— "Her peygamberin (sahâbîleri içinde) hâlis ve seçkin bir adami vardir. Benim seçkin adamim da Zubeyr'dir" buyurdu [93].

41- Bâb: Kumandan Harbde Kesif Yapacak Kisiyi Tek Basina Düsmani Kesif Vazifesine Gönderir Mi?

62-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Peygamber (S) râvî Sadaka ibnu'1-Fadl: Bunun Hendek günü oldugunu saniyorum, demistir- insanlari (bir kesif vazîfesine) çagirdi da bu çagriya ez-Zubeyr icabet etti. Sonra Peygamber yine çagri yapti, yine Zubeyr icabet etti. Sonra Peygamber insanlari yine bu vazifeye çagirdi; bu sefer de Zubeyr vazifeye tâlib oldu. Bunun üzerine Peygamber; "Muhakkak herbir peygamberin bir havarisi (seçkin hâlis adami) vardir. Sübhe-siz benim havarim de ez-Zubeyr ibnu'l-Avvâm'dir" buyurdu [94].

42- Iki Kisinin Beraberce Sefere Çikmasi Babi

63-.....Mâlik ibnu'l-Huveyris (R) söyle demistir: Ben, bir arkadasimla Peygamber'in yanindan ayrildim. Peygamber (S) bize: "Namaz vakitlerinde ezan okuyun ve ikaamet getirin; ikinizden büyük olaniniz size imamlik etsin" buyurdu [95].

43- Bâb: "Atin Alnina Dökülen Saçlarinda Kiyamet ; Gününe Kadar Hayir Dügümlüdür"

64-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S):
"Atlar alinlarina dökülen saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir bulunan hayvanlardir" b'uyurdu.

65-.....es-Sa'bf den; o daUrveibnu'1-Ca'd eL-Bârikî'den tahdîs etti ki, Peygamber(S): "Harb atlari, alinlarina dökülen saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlenmis hayvanlardir" buyurmustur. Buhârî'nin üstadi Süleyman ibn Harb, Su'be'den; o da Urvetu'-bnu Ebi'l-Ca'd'dan söylemistir. Bu hadîsi Huseym'den;o da Husayn'-dan; o da es-Sa'bî'den; o da Urve ibn Ebi'l-Ca'd'dan senediyle rivayet etmekte Müsedded,, Süleyman ibn Harb'e mutâbaat etmistir.

66-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Rasûlullah (S): "Bereket, atlarin alinlarina dökülen [96]

saçlardadir"buyurdu .

44- Bâb: Peygamber(S)'In: "Âtlarin alinlarina sarkan saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlenmistir' Sözünden Dolayi Cihâd, Berrin (Yâni Âdilin) Ve Fâcirin Beraberinde Kiyamete Kadar Devam Edecektir [97]

67-.....Bize Urvetu el-Bârikî (R) tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "(Harb için egitilmis) atlarin alinlarina sarkan saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlenmistir, (Hayir, âhi-rette) sevâb, (dünyâda) ganimettir" [98].

45- Yüce Allah'in: "Allah yolunda baglanip beslenen atlardan... " (ei-Enfâi: 60) Kavlinden Dolayi, Allah Yolunda Cihâd Etmek Için At Baglayip Besleyen Kimse Babi [99]

68-.....Ebû Hureyre (R) söyle diyordu: Peygamber(S): "Her kim A ilah 'a inandigi için ve va 'dini tasdik ederek Allah yolunda cihad etmek niyetiyle bir at baglarsa, sübhesiz o atin yedigi yemler, iç-tigi sular, atin diskisi ve sidigi kiyamet gününde o sahsin mizaninda-(sevâb olacak)*?//"" buyurdu [100].

46- Atin Ve Esegin Özel Ismi Babi [101]

69-.....Ebû Katâde'nin oglu Abdullah'tan (söyle demistir): Babam Ebû Katâde (Hudeybiye senesi) Peygamber'in beraberinde sefere çikti. Ebû Katâde arkadaslarindan bâzisiyle beraber geri kaldi, arkadaslari umre için ihrama girmisler, kendisi ise ihrama girmemis hâldeydi. Ebû Talha'nin görmesinden önce arkadaslari bir yaban esegi gördüler. Onlar yaban esegini gördükleri zaman onu terkedip biraktilar. Nihayet o yaban esegini Ebû Talha da gördü. Hemen kendine âid olan ve el-Cerâde denilen bir ata bindi ve arkadaslarindan kamçisini kendisine uzativermelerini istedi. Arkadaslari bu istegi kabul etmediler. Bunun üzerine kamçiyi bizzat kendisi aldi ve ati yaban esegine dogru sürdü ve onu vurdu. Sonra ondan hem kendisi, hem de arkadaslari yediler. Sonra Peygamber'e geldiler. Peygamberce eristikleri zaman (O'na yedikleri etin hükmünü sordular). Peygamber (S):

— "Ondan beraberinde birsey var mi?" buyurdu.

— Yanimda onun bir bacagi var, dedi. Akabinde Peygamber o bacagi aldi ve onu yedi [102].

70-.....Sehl ibn Sa'd es-Sâidî (R) söyle demistir: Hurma bahçemizde Peygamber(S)'e âid bir at bulunuyordu. Ona (noktasiz hâ ile) Luhayfu denilirdi.

Ebû Abdillah el-Buhârî: Bâzi râvîler (noktali hâ ile) Luhayfu seklinde söyledi, dedi [103].

71-.....Muâz ibn Cebel (R) söyle demistir: Ben bir seferde Peygamber'in bindigi Ufeyr denilen bir

esek üstünde Peygamber'in terkisinde idim. Peygamber (S) bana:
— "Yâ Muâz! Allah'in kullari üzerindeki hakki ve kullarin da Allah üzerindeki hakki nedir bilir misin?" diye sordu.
Ben de:
— Bunu Allah ile Rasûlü en bilendir, dedim. Rasûlullah:
— "Allah'in kullari üzerinde sabit olan hakki, kullarin Allah'a itaat ve kulluk etmeleri ve A ilah 'a hiçbir seyi ortak kilmamalaridir. Kullarin Allah üzerindeki hakki da, kendisine hiçbir seyi ortak kilmayan kisiye azâb etmemesidir (yânî bu husustaki lûtfudur)" buyurdu.
Bunun üzerine ben:
— Yâ Rasûlallah! Bunu ben insanlara müjdelemeyeyim mi? diye sordum.
Rasûlullah:
— "Hayir, bunu onlara müjdeleme! Sonra buna dayanip güvenirler" buyurdu [104].

72-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Bir kerre Medine içinde bir düsman baskim korkusu yayilmisti. Bunun üzerine Peygamber (S) bize (yânî Ebû Talha ailesine) âid olup Mendûb denilen bir ati igreti aldi. (Ona binip Medine'den ayrildi, geri dönüp geldiginde:)
— "Korkulacak nevi'den birsey görmedik. Muhakkak surette buldugumuz sey, Mendûb'un su gibi akmasidir" buyurdu [105]

47- Atin Ugursuzlugu Nevinden Zikredilen Hadîsler Babi [106]

73-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den isittim: "Ugursuzluk (telâkkisi âdet olarak ancak) ancak üç seyde: atta, kadinda, evde hâsil olur" buyuruyordu [107].

74-.....Sehl ibn Sa'd es-Sâidî (R): "Eger herhangi birseyde ugurluk olsaydi o, kadinda, atta, meskende olurdu" buyurmustur [108].

48- Bâb: Atlar Üç Nevi1 Insan Içindir

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Hem onlara binmeniz için, hem zînet için atlari, katirlari, merkebleri yaratti... " (en-Nahi: 8).

75-.....Ebû Salih es-Semmân'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Atlar üç nevi' insan için üç türlüdür: At irki bâzi adam için sevâbdir, bâzi adam için (fakirlik ve ihtiyâcina) bir perdedir, bâzisina da boynunda bir vebaldir. At kendisi için ecir olan kimseye gelince, o, atini Allah yolunda (ci-hâd için) baglamistir ve atini da bol otlu genis bir sahada veya bir bahçede uzatmistir. Bu bol otlu sahadan yâhud bahçeden atin bu uzun ipinde iken yedigi her ot, at sahibi için haseneler olmustur. Atin ipi kopsa sahlanarak bir veya iki yükseklik veya bir iki savt kossa, yerde onun biraktigi gübreleri ve izleri sahibi için haseneler olur. Bir de

hayvan bir nehre ugrayip da ondan içerse -sahibi sulamak istememis olsa bile- bu su da sahibi için haseneler olur... Bir kimse de atini övünmek için yâhud riya için ve Islâm ahâlîye düsmanlik için baglarsa, bu hayvan da onun için bir vebaldir."
Rasûlullah'a eseklerden soruldu. Rasûlullah: "Bunlar hakkinda bana, her hükmü toplayici (bir vecize olan) su tek âyetten baska birsey indirilmedi: Iste kim zerre agirliginca bir hayir yapiyorsa onu görecek, kim de zerre agirliginca serr yapiyorsa onu görecek" (ez-ziizâi: 7-8) [109]

49- Gazvede Baskasinin (Yorulan) Hayvanina Dürtüp Vuran Kimse Babi

76-.....Bize Ebu'l-Mütevekkil en-Nâcî tahdîs edip söyle dedi:
Ben Câbir ibn Abdillah el-Ensârî'ye geldim de ona: Rasûlullah'tan isittiklerini bize tahdîs et, dedim. Câbir söyle dedi: Ben, seferlerinin birinde Rasûlullah'in beraberinde yolculuk ettim. -Râvî Ebû Akil: Ebu'l-Mütevekkil'in gazve mi yâhud umre mi dedigini bilmiyorum, demistir.- Seferden döndügümüz zaman Peygamber (S):
— "Kim ailesine acele gitmek isterse yürüyüsünü çabuklastirsin" buyurdu.
Câbir dedi ki: Ben kül renkli devem üzerine binmis olarak döndüm. Bu devede baska renk yoktu (yânî rengine baska renk karismamisti). Insanlar benim arkamda idiler. Iste ben böyle herkesin önünde yol aldigim sirada devem yorgunluktan dolayi birden durdu. Bunun üzerine Peygamber bana:
— "Ya Câbir! Deveni siki tut!" buyurdu ve kamçisiyle ona bir kerre vurdu. Vurmasiyle beraber deve yerinden siçrayip hareket etti. Müteakiben Peygamber:
— "Deveyi satar misin?" dedi. Ben:
— Evet, dedim.
Nihayet Medine'ye geldigimizde ve Peygamber de sahâbîlerinin gruplari içinde Mescid'e girdiginde ben de devemi Mescid'in kenarindaki tas dösemelige baglayarak yanina girdim. Ve kendisine:
— Iste (benden satin aldigin) deven buradadir, dedim. Peygamber Mescid'den çikti ve:
— "Bu deve bizim devemizdir" diyerek, devenin etrafinda dolasmaya basladi.
Akabinde Peygamber birkaç ûkiyye altin yolladi da:
— "Bunu Câbir'e verin" buyurdu. Bundan sonra Peygamber bana:
— "Devenin bedelini tastamam aldin mi?" dedi. Ben;
— Evet aldim, dedim.
Peygamber (S):
— "O bedel de, o deve de (hibe olarak) senindir" buyurdu [110].

50- Çetin Hayvan Üzerine Ve Erkek At Üzerine Binmek Babi

Râsid ibnu Sa'd: Daha çok akici ve daha cesur oldugu için, selef, erkek hayvana binmeyi severlerdi, demistir [111].

77-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Medine'de bir düsman baskini korkusu olmustu. Bunun

üzerine Peygamber (S) Ebû Tal-ha'ya âid olup kendisine Mendûb denilen bir ati igreti aldi ve ona bindi. Peygamber dönüp geldigi zaman: "Korkulacak nevi'den hiç-birsey görmedik. Biz ancak bu ati muhakkak bir derya bulduk" buyurdu [112].

51- Atin (Ganimetten Alacagi) Paylari Babi

78-..... Nâfi', îbn Umer(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) ganimet malindan- at için iki pay; sahibi için de bir pay ta'yîn etmistir [113].
Imâm Mâlik söyle demistir: Yüce Allah'in: "Hem onlara binmeniz için, hem zînet için de atlari, katirlari, esekleri yaratti... " (en-Nahi: 8) kavlinden dolayi, atlara ve agir yük hayvanlarina ganimet malindan pay verilir; fakat agir yük hayvanlarina atlardan daha çok pay verilmez [114].

52- Harb"Içinde"Baskasinin Binek Hayvanini Önünden Çeken Kimse Babi

79-..... Su'be, Ebû Ishâk'tan söyle tahdîs etti: Bir kimse el- Berâ ibn Âzib(R)'e hitaben:
— Sizler Huneyn günü Rasûlullah'in yanindan kaçtiniz mi? dedi. O da:
— (Evet, biz kaçtik) lâkin Rasûlullah (S) kaçmadi. Hevâzin halki iyi ok atan bir kabîle idiler. Biz onlarla karsilasinca, onlarin üzerine atildik. Onlar hemen bozuldular. Bunun üzerine müslümânlar ganimetler üzerine yöneldiler. Hevâzin kabilesi ise (bundan faydalanarak) bizi oklarla karsiladilar. (Biz kaçtik) fakat Rasûlullah kaçmadi, Yemîn olsun O'nu pek iyi gördüm ki, O beyaz katirinin üzerinde (korkusuz duruyordu), Ebû Sufyân da katirin gemini tutuyordu. Bu sirada Peygamber: "Ene'n-nebiyyu lâ kezib, ene îbnu Abdilmuttalib (= Ben Peygamber'im yalan yok, ben Abdulmuttalib ogluyum)" diyordu [115].

53- Binek Hayvani' Için Eyerde Olan Demirden Yâhud Agaçtan Üzengi Île Semer Ve Palana Takilan Ip Veya : Kayis Üzengi Babi

80-.....Nâfi', Ibn Umer(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) ayagini garz denilen üzengiye girdirdigi ve binek devesi ayakta oldugu hâlde üzerinde onu dümdüz dogrulttugu zaman Zu'1-Huleyfe Mesci-di'nin yanindan i'tibâren umre yâhud hacc niyetiyle telbiye ederdi [116].

54- Çiplak Ata Binmek Bâb1

81-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S) sahâbîleri, üstünde eyer bulunmayan çiplak bir at üzerine binmis olarak, kilici da boynunda asili oldugu hâlde karsiladi [117].

55- Dar Adimli, Yavas Yürüyüslü At Babi

82-..... Saîd ibn Ebî Arûbe, Katâde'den; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten olmak üzere söyle tahdîs etmistir: Medine ahâlîsi bir defasinda (geceleyin bir düsman baskinindan) korktular. Bunun üzerine Peygamber (S) Ebû Talha'ya âid olan yavas yürüyen yâhud kendisinde bir yavaslik bulunan bir ata binip düsman yönüne sürdü. (Kesif yaptiktan sonra) dönüp geldiginde: "Bu atinizi bir derya bulduk" buyurdu. Bu hâdiseden sonra bu atla yürüme ve segirtme yarisi yapilmaz oldu [118].

56- Atlar Arasinda Öne Geçme Yarisi Yapmak Babi

83-.....Bize Sufyân (es-Sevrî), Ubeydullah'tan; o daNâfi'den tahdîs etti ki, Ibn Umer (R) söyle demistir: Peygamber (S) idmana çekilmis ve zayiflatilmis atlari el-Hafyâ'dan baslayip Semyyetu'l-Vedâ'ya
kadar kosturtup yaristirdi. Diger defa da yipratilmamis atlari es- Seniyye'den tâ Benû Zurayk Mescidi'ne kadar kosturtup yaristirdi.

Abdullah ibnu Umer: Ben de kosturup yaris edenler içinde idim, demistir [119].
Râvî Abdullah ibnu'l-Velîd söyle dedi: Bize Sufyân tahdîs edip söyle dedi: Bana Ubeydullah tahdîs etti. Sufyân: el-Hafyâ'dan Seniyyetu'l-Vedâ'ya kadar bes mil yâhud alti mil; Seniyye ile Benû Zurayk Mescidi arasi bir mildir, dedi [120].

57- Yaris Için Atlarin Idmana Çekilip Zayiflatilmasi Babi

84-.....Abdullah ibn Umer(R)'den (söyle demistir): Peygamber (S) idmana çekilmemis atlar arasinda yaris tertîb etti. Bu yarisin gayesi es-Seniyye'den Benû Zurayk Mescidi'ne kadar idi. Abdullah ibn Umer de bu idmânlatilmamis atlar yarisinda yarismis idi.
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: "Emeden", gaye demektir. Kur'-ân'dan sahidi "Fe-tâle aleyhimu'l-emedu (= Üzerlerinden uzun zaman geçmis)" (d-Hadîd: 16) âyetidir [121].

58- Idmana Çekilip Zayiflatilmis Atlar Için Yaris Uzakliginin Sonu Babi

85-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) yiprandirilmis (yânî idmana çekilip zayiflatilmis) atlar arasinda yaris tertîb etti de bu atlari el-Hafyâ'dan saliverdi. Bu kosu yarisinin he-defi Seniyyetu'1-Vedâ idi. (Ebû Ishâk dedi ki:) Ben Musa'ya: Bu mesafenin arasi ne kadar uzaklikta idi? diye sordum. Alti yâhud da yedi mildir, dedi.
Yine Peygamber, idmana çekilmemis atlar arasinda yaris tertîb etti de bunlari Seniyyetu'l-Vedâ'dan saliverdi. Bu yarisin sonu Benû Zurayk Mescidi idi. (Ebû Ishâk dedi ki:) Ben Mûsâ ibn Ûkbe'ye: Bu mesafenin arasi ne kadar idi? dedim. Bir mil yâhud J/una yakindir, dedi. Abdullah ibn Umer de bunlar içinde-yarisan Jdmselerden idi [122].

59- Peygamberin Disi Binek Devesi Babi

Ibn Umer: Peygamber (S) Kasvâ isimli devesi üzerinde Usâme ibn Zeyd'i arka tarafina bindirdi, demistir, el-
Misver ibn Mahrame de: Peygamber: "Kasvâ hirçinlik etmedi, çöküp kalmadi" buyurdu demistir [123].

86-.....Humeyd et-Tavîl dedi ki: Ben Enes(R)'ten isittim, söyle diyordu: Peygamber'in disi binek devesine el-Adbâ denilir idi [124].

87-.....Bize Zuheyr, Humeyd'den tahdîs etti ki, Enes (R) söyle demistir: Peygamber(S)'nin el-Adbâ ismi verilen bir disi binek devesi vardi ki, (kosuda, seferde) önüne geçilmezdi.
Geçen sened ile Humeyd söyle dedi: Yâhud hemen hemen önüne geçilmezdi. Bir ara yük devesi üzerinde bir bedevi geldi. (Yapilan kosuda) bu yük devesi el-Adbâ'yi geçti. Ve bu geçis müslümânlara agir geldi. Peygamber bu agir gelisi anladi da: "Dünyâdan yükselen herbir seyi muhakkak asagiya koymasi Allah üzerinde bir haktir" buyurdu [125].
Bu hadîsi Mûsâ ibn Ismâîl, Hammâd ibn Seleme'den; o da Sabit el-Bunânî'den; o da Enes'ten; o da Peygamber'den olmak üzere uzun bir metinle rivayet etmistir [126].

60- Esekler Üstünde Gazve Babi [127] Peygamber(S)'In Beyaz Katiri Babi

Bu beyaz katir hadîsini Enes söyledi [128].
Ve Ebû Humeyd de: Eyle Meliki Yuhannâ ibn Rûbe, Peygamber'e beyaz bir katir hediye verdi, demistir [129].

88-..... Bize Sufyân (es-Sevrî) tahdîs edip söyle dedi: Bana Ebû Ishâk tahdîs edip söyle dedi: Ben (mü'minlerin anasi Cuveyriye'nin kardesi) Amr ibnu'l-Hâris el-Mustalakî'den isittim; o: Peygamber (S) beyaz katiri, silâhi ve bir de sadaka yaptigi arazîsinden baska birsey birakmadi, dedi [130].

89-.....Sufyân es-Sevrî söyle demistir: BanaEbû Ishâk, el-Berâ- (R)'dan tahdîs etti. Bir adam el-Berâ'ya:
— Yâ Ebâ Umârete, Huneyn gününde arkaniza dönüp kaçtiniz mi? dedi.
O:
— Hayir vallahi, Peygamber (S) arkasina dönmedi. Lâkin insanlarin çabuk davranip acele edenleri arkalarini döndürüp kaçtilar. Söyle ki, Hevâzin okçulari onlari ok yagmuru ile karsiladilar. Peygamber (S) beyaz katiri üzerinde, Ebû Sufyân ibnu'l-Hâris de o katirin gemini tutmustu. Bu sirada Peygamber: "Ben peygamberim yalan yok; ben Abdulmuîtalib ogluyum" diyordu.

61- Kadinlarin Cihâdi Babi

90-.....Mü'minlerin anasi Âise (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den cihâda gitmek için izin istedim de, O: "Siz kadinlarin cihâdi haccdir" buyurdu.
Ve Abdullah ibnu'l-Velîd dedi ki: Bize Sufyân es-Sevrî, Muâvi-ye ibn Ishâk'tan bu hadîsi tahdîs etti [131]
.

91-.....Âise bintu Talha, mü'minlerin anasi Âise'den; o da Peygamber'den söyle tahdîs etmistir: Peygamber'in kadinlari kendisine cihâdi (yânî Allah yolunda cihâd yapabilirler mi? sorusunu) sordular. Bunun üzerine Peygamber (S): "Hacc ne güzel cihâddir!" buyurdu.

62- Kadinin Denizde Gazvesi Babi

92-.....Abdullah ibn Abdirrahmân el-Ensârî söyle demistir:
Ben Enes(R)'ten isittim; söyle diyordu: Rasûlullah (S) Milhan kizi Ümmü Harâm'm yanma girdi de onun yaninda birseye yaslanip uyudu. Uyandiktan sonra güldü. Teyzem Ümmü Haram:
— Yâ Rasülallah! Niçin gülüyorsun? dedi. Rasûlullah:
— "Ümmetimden bir takim insanlar su gök deniz üstünde gemilere binerek Allah yolunda cihâda gidiyorlar. Onlarin bu hâli, hükümdarlarin tahtlari üstündeki hâli gibidir" buyurdu.
Ümmü Haram:
— Yâ Rasülallah! Beni de deniz gazilerinden kilmasi için Allah'a duâ ediver, dedi.
Rasûlullah:
— "Yâ Allah, Ümmü Haram 'ideniz gazilerinden kil" diye duâ etti.
Sonra Rasûlullah tekrar uykuya döndü, uyaninca yine güldü. Ümmü Haram O'na yine evvelki sözler gibi yâhud da:
— Bu gülme nedendir? dedi.
Rasûlullah da ona evvelki sözlerinin benzerini söyledi. Bu sefer yine Ümmü Haram, Rasûlullah'a:
— Beni de onlardan kilmasi için Allah'a duâ ediver, dedi. Rasûlullah:
— "Sen evvelkilerdensin; sonrakilerden degilsin" buyurdu. . Abdullah ibn Abdirrahmân el-Ensârî, Ebü Tuvâl'e söyle dedi:
Enes söyle dedi: Ümmü Haram sonra Ubâdete'bne's-Sâmit ile evlendi. Sonra (Muâviye ibn Ebî Sufyân'in karisi olan) Karaza'nin kizi Fâni-te ile beraber deniz seferine gitmek için gemiye bindi. Sonunda dönerken hayvanina binmisti. Hayvan onun boynunu kirdi, hayvandan düsüp öldü [132]

63- Erkegin Kadinlarindan Bâzisini Birakip, Birini Beraberinde Gazveye Tasimasi Babi

93-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Ben Urvetu'bnu'z-Zubeyr'den, Saîd ibnu'l-Müseyyeb'den, Alkamatu'bnu'l-Vakkaas'tan, Ubeydul-lah ibn Abdillah'tan bu Âise hadîsini isittim. Bu râvîlerin herbiri bana bu hadîsten bir taifeyi tahdîs etti. Âise söyle demistir: Peygamber (S) bir sefere çikmak istedigi zâmân kadinlari arasinda kur'a çekmek âdetinde idi. Onlardan hangisinin kur'asi çikarsa Peygamber o kadinla sefere çikardi. (Musta'lik ogullari'na dogru) çikmak istedigi bir gazvede Peygamber biz kadinlar arasinda kur'a çekti. Bu kur'ada benim payim çikti. Bu sebeble ben

Peygamber'in beraberinde sefere çiktim. Bu sefer, Hicâb (ei-Ahzâb: 53,59} âyeti indirildikten sonra idi [133].

64- Kadinlarin Cenk Etmeye Çikmalari Ve Erkeklerle Beraber Harbe Katilmalari Babi

94-..... Enes (R) söyle demistir: Uhud harbinde insanlar bozulup Peygamber'in yanindan dagilmislardi. Enes dedi ki: Iste bu tehlikeli harb gününde Ebû Bekr'in kizi Âise ile (anam) Ümmü Suleym'i muhakkak söyle gördüm: Bunlar kollarini sivamislardi. Ben onlarin ayaklarinin hamallarini görüyordum. Bunlar çabuk çabuk ve devamli arkalarinda su kirbalanyle kosuyorlardi.
Diger râvî (Ca'fer ibn Mihrân) söyle demistir: Onlar sirtlarinda su kirbalarini tasiyorlar, sonra bunu yaralilarin agizlarina bosaltiyorlar, sonra tekrar çabucak dönüyorlar, kirbalari dolduruyorlar, sonra yine acele| gelip kirbalari yarali askerlerin agizlari içine bosaltiyorlardi [134].

65- Kadinlarin Gazvede Askerlere Su Kirbalari Tasimalari Babi

95-..... Sa'lebe ibnu Ebî Mâlik söyle demistir: Umer ibnu'l- Hattâb (R) Medine kadinlarindan bir takim kadinlar arasinda birçok futalar taksim etti de iyi bir fûta arta kaldi. Yaninda bulunan bâzi kimseler ona:
— Ey Mü'minlerin Emîri! Su futayi da yanindaki Rasûlullah'in kizma ver! dediler ve onunla Alî'nin kizi Ummü Kulsüm'ü -ki Umer'in zevcesidir- kasdetmislerdi.
Bunun üzerine Umer:
— Bu futaya Ümmü Selît daha lâyiktir. Ümmü Selît, (hicretten sonra) Rasûlullah'a bey'at eden Ensâr kadinlarindandir, dedi ve (lâ-yiklik sebebinden olmak üzere) sunu da söyledi: Çünkü Ümmü Selît, Uhud günü su kirbalarini yüklenir, bize su tasirdi [135].
Ebû Abdillah el-Buhârî: Metindeki "Kânet", "Tezfiru = Diker idi" ma'nâsina da gelir, dedi [136].

66- Kadinlariitcenk Esnasinda Yaralilari Tedâvî Etmeleri Babi

96-.....Muavviz kizi er-Rubeyyi' (R) söyle demistir: Biz kadinlar Peygamber (S) ile beraber (gazvede) bulunurduk da mücâhid-lere su verir ve onlara hizmet ederdik. Yaralilari ve sehîdleri Medine'ye geriye götürür idik.

67- Kadinlarin Yaralilari Ve Sehîdleri Geri Götürmeleri Babi

97-.....er-Rubeyyi' bintu Muavviz (R) söyle demistir: Biz kadinlar Peygamber(S)'in beraberinde gazve ederdik ve mücâhidlere su verir, onlara hizmet ederdik. Yaralilari ve sehîdleri Medine'ye geri götürür idik [137].

68- (Isabet Almis Olan) Bedenden Okun Çekilip Çikarilmasi Babi

98-.....Ebû Mûsâ (R) söyle demistir: (Amcam) Ebû Âmir, dizkapagindan vuruldu. Hemen ben Ebû Âmir'in yanina vardim. O bana: Su oku dizimden çek, çikar! dedi. Ben de hemen oku çekip çi-kardim. Fakat okun yerinden bir su bosanip akti... Sonra ben Pey-gamber'in huzuruna girdim ve Ebû Âmir'in haberini kendisine haber verdim. Bunun üzerine Peygamber (S) su duayi söyledi:
"Allâhumme'gfir Ii ubeydin Ebî Âmirin(= Yâ Allah! Kulcagi-zin Ebû Âmir'e magfiret eyle!)" [138]
.

69- Gazvede'allah Yolunda (Düsman Baskinindan Korunmak Için) Nevbet Bekleme(Nin Fazileti) Babi

99-..... Bize Abdullah ibn Âmir ibn Rabîa haber verip söyle dedi: Ben Âise(R)'den isittim, söyle diyordu:
Peygamber (S) Medine'ye hicret edip geldigi zaman (düsman baskinindan endîse ederek) uykusuz kaliyordu ve:
— "Keski sahâbîlerimden elverisli bir kimse bu gece beni bekleyip korusu" dedi.
Tam bu sirada ansizin bir silâh sesi isittik. Peygamber:
— "Kimdir o?" diye seslendi.
— Ben Sa'd ibnu Ebî Vakkaas'im; sana bekçilip edip korumak için geldim, dedi.
Bunun üzerine Peygamber uyudu [139].

100-.....Ebû Salih, Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Altin, gümüs, saçakli kadife, siyah zencefil kumas kulu olan kisiler kahrolsun! Böyle kisiye verilirse razi olur, verilmezse razi olmaz" [140].
Bu hadîsi Isrâîl ibn Yûnus ile Muhammed ibn Cuhâde ref* etmediler; her ikisi de Ebû Husayn'dan söylediler; onlar bu hadîsi onun üzerinde durdurdular. .
Buhârî söyle dedi: Bize Amr ibnu Merzûk sunu ziyâde edip söyle dedi: Bize Abdurrahmân ibnu Abdillah ibn Dînâr kendi babasindan; o da Ebû Salih Zekvân'dan; o da Ebû Hureyre'den haber verdi ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur:
"Altin kulu, gümüs kulu, dört köseli ve zencefil kumas kulu kah-. rolsün! Böyle kisiye verilirse memnun olur, verilmezse kizar. Böyle (dünyâ düskünü) kisi sürünsün; zarara yuvarlansin! Vücûduna diken battiginda cimbizla çikaran bulunmasin!
"Cennet, hayir ve saadet su kula lâyiktir ki, o Allah yolunda cihâd için atinin dizginini tutmus, basi daginik, iki ayagi tozlanmis-tir. Eger bu gâzî (öncü olarak) ileri karakolda düsman beklemekte ise, o tam ma'nâsiyle düsman beklemekte olur. Eger askerin gerisinde (ardçi olarak) vazifede ise, orada hakkiyle nevbeiçilik vazifesinde olur. Bu mücâhid bir meclise girmek için izin isterse (küçük görülüp) kendisine izin verilmez. Bir hususta sefaat edecek olursa sefaati kabul edilmez" [141]
Ebû Abdillah el-Buhârî söyle dedi: Bu hadîsi Isrâîl ile Muhammed ibn Cuhâde, Ebu'l-Husayn'dan olmak üzere ref etmediler. Kur'-ân'da i'Fe ta'sen lehum = O küfredenlere gelince, onlarin hakki

yüzükoyun kapanmaktir" (Muhammed: 8) buyurdu. Bu, "Allah onlari yüzükoyun kapatsin" buyuruyor gibidir. "Tûbâ" (er-Ra'd: 29) kelimesine gelince, o her tayyib ve güzel seyden fu'lâ veznidir. O aslinda "ti"dan sonra "yâ" idi. "Yâ", "vâv"a tahvîl edildi. O, "Tâbe; Yetîbu" fiilindendir [142]
.

70- Gazvede Hizmet Etmenin Fazileti Babi [143]

101-.....Sabit el-Bunânî'den taridîs etti ki, Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Ben (bir seferde) Cerîr ibn Abdillah el-Becelî'ye yoldaslik ettim. Cerîr bana hizmet ediyordu. Hâlbuki Cerîr, Enes'ten daha yasli idi. Cerîr: Ben Ensâr'm (Rasûlullah'a ta'zîm ve hizmet nev'-inden) yapmakta olduklarini gördügüm birseyi, onlardan bulacagim herkese muhakkak ikram ederim, dedi.

102-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle diyordu: Ben Peygamber'e hizmet eder oldugum hâlde O'nunla birlikte Hayber gazvesine çiktim. Peygamber (S) oradan dönerek (Medine'ye geldigi ve) kendisine Uhud Dagi göründügü zaman: "Su Uhud'dur, O bizi sever, biz de onu severiz" buyurdu. Sonra Peygamber eliyle Medine'ye isaret ederek sunlari söyledi: "Yâ Allah! Ben Medine'nin su iki kara taslik arasindaki sahasini, îbrâhîm Peygamber'in Mekke'yi haram kilmasi gibi, hürmet edilmesi vâcib bir yer kiliyorum. Yâ Allah! Bizim sâ' ölçegimiz içinde ve müdd ölçegimiz içinde (Ölçülen yiyeceklerimizi) bize bereketli kil!"

103-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Biz Peygamber ile beraber (bir seferde) bulunduk. (Bizden kimi oruçlu, kimi oruçsuz-du. Sicak bir günde bir konak yerine indik.) Bizden çogumuz kendi elbisesiyle gölgeleniyordu. Fakat su oruç tutanlar (takatsizliklerinden) hiçbir is yapmadilar. Oruçsuzlar ise develeri sürdüler, hizmet ettiler, yemek pisirme, hayvanlari sulama ve yemleme islerini gördüler. Bütün bu faaliyetler üzerine Peygamber (S): "Bugün oruç tutmayanlar tam ücret alip gittiler" buyurdu.

71- Yolculukta Arkadasinin Esyasini Tasiyan Kimsenin Fazileti Babi

104-.....Bize Abdurrazzâk,Ma'mer'den;o da Hemmâm'dan; o da Ebû Hureyre (R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur:
"Herbir parmak kemiginin bahsettigi iyilik ve hizmete karsi bir sadaka vardir. Herbir gün içinde hayvanina binmek veya esyasini yüklemek isteyen kimseye yardim etmek, hayvanina bindirmek yâhud esyasini yüklemek de bir sadakadir. Güzel bir söz de bir sadakadir. Namaza gitmek yolunda sahibinin attigi herbir adim da büyük bir sadakadir. (Ihtiyâci olana) yol göstericilik yapmak da bir sadakadir"[144]

72- Allah Yolunda Bir Gün Sinir Muhafazasina Bagli Kalip Nevbet Beklemenin Fazileti Ile Yüce Allah'in Su Kavlinin Fazileti Babi:

"Ey îmân edenler, sabredin, sabir yarisi edin. (Sinirlarda) nevbet beklesin. (Bu sayede) felah bulacaginizi umabilirsiniz" (âiu imrân: 200).

105-.....Ebû Hâzim'dan; o da Sehl ibn Sa'd es-Sâidî'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Bir gün Allah yolunda sinir muhafazasina bagli kalip nevbet beklemek (sevabi) dünyâdan ve dünyâ üstündeki herseyden hayirlidir. Sizden birinizin kamçisinin cennetten isgal ettigi az bir yer de dünyâdan ve dünyâ üstündeki herseyden hayirlidir. Kulun Allah yolunda yürüyecegi bir aksam yürüyüsü yâhud bir sabah yürüyüsü de dünyâdan ve dünyâ üstündeki herseyden hayirlidir" [145].

73- Hizmet Ettirmek Için Çocukla Gazaya Giden Kimse Babi

106-.....BizeYa'kûb, Amr'dan; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S), Ebû Talha'ya:
— "Benim için oglan çocuklarinizdan bir çocuk ta'yîn et de Hay-ber'e çikip varincaya kadar bana hizmet etsin" buyurdu.
Bunun üzerine (üvey babam) Ebû Talha beni hayvaninin arkasina bindirerek çikardi. Ben bulûga yaklasmis bir oglan çocugu hâlinde idim. Artik ben konakladigi zaman Rasûlullah'a hizmet ediyor-dum ve O'ndan çok kerre sunlari söylemekte oldugunu isitir dururdum:
"Allâhumme ibnî eûzu bike mine'l-hemmi vel-hazeni ve'l-aczi ve 'l-keseli ve 'l-buhli ve H-cubni ve dalai 'd-deyni ve galebeti 'r-ricâli (= Yâ Allah! Ben gamdan, hüzünden, acizlikten, tenbellikten, cimrilikten, korkakliktan, borç agirligindan ve adamlarin birbirini öldürmelerinden Sana sigmiyorum)".
Sonra Hayber'e geldik. Allah O'na kaleyi açinca, kendisine Hu-yey ibn Ahtab'in kizi Safiyye'nin güzelligi zikrolundu. Safiyye yeni gelin oldugu hâlde kocasi öldürülmüstü. Rasûlullah, Safiyye'yi kendisi için ayirdi. Ve Safiyye ile yola çikti. Nihayet Seddu's-Sahbâ denilen yere ulastik. Safiyye orada hayizdan temizlendi,, akabinde Rasûlullah onunla evlendi. Sonra küçük bir sofra içinde hurma, yag ve kesten yapilan hays asi yapti. Bundan sonra Rasûlullah:
— "Etrafindaki insanlara bildir (yemege gelsinler)" buyurdu. Iste bu, Rasûlullah'in Safiyye üzerine yaptigi dügün asi oldu. Sonra Medine'ye dogru yola çiktik.
Enes dedi ki: Bu sirada ben Rasûlullah'i gördüm ki, O, Safiyye'yi kendi arkasinda bir abâ ile örtüyordu. Sonra Rasûlullah (S) kendi binek devesinin yaninda oturuyor, kendi dizini koyuyor, Safiyye de kendi ayagini Rasûlullah'in dizi üzerine koyarak deveye biniyordu.
Yürüdük. Nihayet Medine üzerine yükseldigimizde Rasûlullah, Uhud'a bakti da:
— "Bu, bizleri seven bir dagdir; biz de onu severiz" buyurdu. Sonra Medine'ye bakti da söyle duâ etti:
— "Yâ Allah! Ben Medine'nin iki kara tasligi arasindaki sahayi, Ibrahim Peygamber'in Mekke'yi haram kildigi gibi haram kiliyorum. Yâ Allah! Sen Medîneliler'e müdd ve sâ' ölçeklerinde bereket ver!" [146].

74- (Cihâd Ve Baska Maksadlar Için) Gemilere Binip ' Deniz Yolculugu Yapmak Babi

107-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Bana (teyzem) Ümmü Haram tahdîs etti. Ona bir gün kendi evinde Peygamber (S) söylemistir: Peygamber gülerek uykusundan uyanmis. Ümmü Haram:
— Yâ Rasûlallah! Seni güldüren nedir? demis. Rasûlullah:
— "Ümmetimden bir kavme hayret ettim ki, tahtlari üzerine kurulmus hükümdarlar gibi gemilere binip deniz yolculugu ediyorlar" buyurdu.
Ben:
— Yâ Rasûlallah! Beni de onlardan kilmasi için Allah'a dua et! dedim.
Rasûlullah:
— "Sen onlarla berabersin" buyurdu.
Sonra yine bir süre daha uyudu. Bundan da gülerek uyandi da yine evvelki sözleri gibi söyledi. Bu, iki yâhud üç kerre oldu. Ben:
— Yâ Rasûlallah! Beni de onlardan kilmasi için Allah'a duâ et! dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Sen evvelkilerden oldun" buyuruyordu.
Bunun ardindan Ubâdetu'bnu's-Sâmit, Ümmü Haram ile evlendi ve Ümmü Harâm'la beraber deniz gazasina çikti. Sonunda Ümmü Haram geriye dönecegi zaman binmesi için kendisine bir binek hayvani yaklastirildi. Akabinde hayvandan düstü ve boynu kirildi [147].

75- Harbde Zaîflarla Ve Iyi Insanlarla (Yâni Onlarin Bereketi Ve Duâlariyle) Yardim Isteyen Kimse Babi

Ibn Abbâs söyle dedi: Bana Ebû Sufyân haber verip söyle dedi: Rûm Meliki olan Kaysar bana söyle dedi: Ben sana Muhammed'e insanlarin esrafi mi, yoksa zaîflari mi tâbi' oluyor diye sordum; sen zaîflari dedin. Rasûllerin tâbi'leri de onlardir... [148]

108-.....Mus'ab söyle demistir: Babam Sa'd ibn Ebî Vakkaas diger sahâbîler üzerinde kendisinde (yigitlik ve zenginlik yönünden) bir üstünlük oldugunu düsünürdü. Bunun üzerine Rasûluilah (S): "Sizler ancak zaîflariniz(m duasi) sebebiyle yardim ediliyor ve riziklandmli-yorsunuz" buyurdu [149].

109-..... Bize Sufyân ibn Uyeyne, Amr ibn Dînâr'dan -ki o, Câbir'den isitmistir- ve Ebû Saîd el-Hudrî'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyie buyurmustur: "Bir zaman gelir ki, o zamanda insanlardan bir cemâat gaza eder. Onlara:
— Içinizde Peygamber'le sohbet eden kimse var midir? diye sorulur da:
— Evet var! diye cevâb verirler.
Nihayet ordu içindeki sahâbîye (hürmeten zafer kapisi) açilir. Sonra bir zaman daha gelir. Onlara da:
— Içinizde Peygamber'in sahâbîlerine yoldaslik eden kisi var midir? diye sorulur.
Bu soranlara da:
— Evet, vardir! diye cevâb verilir, ve zafer yolu açilir. Sonra (üçüncü) bir zaman daha gelir. (Yine

harb edilir). Onlara
da:
— Içinizde Peygamber'in sahâbîlerinin sahâbîsiyle sohbet eden kimse var midir? diye sorulur.
Bu defa da:
— Evet vardir! denilir. Ve yine feth verilir" [150].

76- Bâb: Bîr Kimse Kesin Surette "Fulân Sehîddir" Demez [151]

Ebû Hureyre de Peygamber'den sunu söyledi: "Allah kendi yolunda mücâhede edenleri en bilendir; Allah kendi yolunda yaralananlari en bilendir" (yânî bunlari Allah'in bildirdigi kimseden baskasi bilmez) [152]

110-.....Ebû Hâzim'dan; o da Sehl ibn Sa'd es-Sâidî'den söyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) ve müsrikler karsilasip harb ettiler. (O günün harbi sona erip) Rasûlullah kendi askerinin karargâhina, düsman tarafi da kendi askeri karargâhlarina dönmüslerdi. Rasûlullah'in sahâbîleri içinde bir adam vardi ki, o, düsman ordusundan ayri düsen yâhud orduya katilmamis bulunan her bir düsmanin arkasini birakmayip amansiz ta'kîb ediyor ve onu kiliciyla vuruyordu. Bir sözcü:
— Bu gün bizden hiçbir kisi fulânin gösterdigi kahramanlik derecesinde yeterlilik gösteremedi!
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Fakat o, cehennem ehlindendir!" buyurdu. Sahâbîlerden biri:
— Ben o kimseyle beraber olup onu gözleyecegim, dedi [153],
Râvî dedi ki: Bu sahâbî o adamin beraberinde harb sahasina çikti ve harb saffinin neresinde durdu ise o da onunla beraber durdu. O, harbde ne derece çeviklik gösterdi ise, o sahâbî de onunla bile çeviklik gösterdi.
Râvî dedi ki: Nihayet o fulân kimse agir bir surette yaralandi. (Bu agir yara acisiyle) ölümü çabuklatmak istedi de kilicinin demirini yere koydu, kilicin sivri tarafini da iki memesi arasina koydu, sonra kilicin üstüne meyledip yüklendi. Ve bu suretle kendini öldürdü. Bunun üzerine onu izleyip gözeten sahâbî (Huzâî) Rasûlullah'in yanina vardi da:
— Sehâdet ederim ki, Sen muhakkak Allah'in Rasûlü'sün, dedi. Rasûlullah:
— "Bu (sehâdetin sebebi) nedir?" diye sordu. Huzâali sahâbî söyle dedi:
— Biraz evvel su cehennem ehlinden oldugunu söyledigin kisi; iste onun hakkinda verdiginiz haberi insanlar büyüttü. Ben de: Ben sizin için bu adami izleyip gözetleyecegim dedim. Ve hakîkaten arkasi sira çikip, onun her hareketini arastirdim. Sonunda bu adam agir surette yaralandi. Ve ölümün çabuk gelmesini isteyerek kilicinin demirini yere, keskin agzini da iki memesi arasina koydu. Sonra kilicinin üstüne meyledip yüklendi. Ve bu suretle kendisini öldürdü.
Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Sübhesiz bir kisim adam vardir ki, insanlara görünen islerde cennet ehline-yarasan hayirli isler yapar. Hâlbuki o, cehennem ehlindendir. Ve yine insanlardan öyle kimse vardir ki, insanlara görünen islerde cehennem ehlinin yapacagi kötü isler yapar. Hâlbuki o, cennet ehlindendir" [154]

buyurdu .

77- Atis Ta Timine Tesvîk' Etmek Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

"Siz de onlara karsi gücünüzün yettigi kadar kuvvet ve baglanip beslenen atlar hazirlayin ki, bununla Allah'in
düsmani ve sizin düsmaniniz olanlari ve bunlardan baska sizin bilemeyip de Allah'in bildigi digerlerini " (el-Enfâl: 60) [155].

111-.....O söyle demistir: Ben Seleme ibnu'1-Ekva (R)'dan isittim; o söyle dedi: Bir kerre Eslem ogullan'ndan bir cemâat ok atma ta'lîmi yarisi yaparlarken Peygamber yanlarina ugradi da:
— "Ey îsmâîl (Peygamber'in) ogullari, ok atiniz; çünkü sizin (o büyük) babaniz usta bir atici idi. Siz de atiniz! (Bu yarista) ben de Fulân ogullari ile beraberim" buyurdu.
Râvî Seleme dedi ki: (Peygamber böyle deyince) o iki firkanin biri (yâni karsi taraf) ellerini atistan çektiler (ok atmadilar). Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Size ne var ki atmiyorsunuz?" diye sordu. Onlar:
— Sen onlarla (yânî Mihcen ogullan grubu ile) beraberken biz nasil atariz! diye cevâb verdiler.
Peygamber:
— "Haydi atin, ben sizin hepinizle beraberim" buyurdu (da oradakileri atisa tesvik eyledi) [156].

112-.....EbûUseyd Mâlik ibn Rabîa (R) söyle demistir: Bedr günü biz Kureys'e karsi saff bagladigimiz ve Kureys de bize karsi harb saffi nizâmina girdikleri zaman Peygamber (S): "Düsman ok menziline girdiginde ok atmaya devam ediniz" buyurdu [157].

78- Kisa Mizraklarla Ve Kiliç, Yay Gibi Harb Aletleriyle Oyun Oynamak Babi

113-.....ez-Zuhrî'den; o da Ibnu'l-Müseyyeb'den haber verdi ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Habesliler, Peygamber'in yaninda harbeleriyle oyun oynadiklari sirada Umer içeriye girdi ve çakil taslarina uzanip Habesliler'e çakil taslan atti. Bunun üzerine Peygamber (S): "Yâ Umer, onlari serbest birak!" buyurdu. Ve Alî ibnu'l-Medînî sunu ziyade edip, dedi ki: Bize Abdurrazzâk tahdîs edip söyle dedi: Bize Ma'mer haber verdi ki, bu oyun mescidde vâki' olmustur [158].

79- Kalkan Ve (Harbde) Arkadasinin Kalkaniyle Sütrelenip Korunan Kimse Babi

114-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Ebû Talha, Peygamber'in beraberinde bir tek kalkanla sütrelenip korunmaya çali-jsirdi. Ebû Talha güzel atici idi. O attigi zaman Peygamber (S) yukariya yükselir de onun okunun düstügü yere bakardi [159].

115-.....Sehl ibn Sa'd (R) söyle demistir: (Uhud günü) Peygamber (S)'in migferi basi üzerinde

kirildigi, yüzü kanlara bulandigi ve azi disleri ile ön disleri arasindaki disleri kirildigi zaman Alî kalkan içinde arka arkaya su getiriyor, Fâtima da kani yikiyor idi. Nihâyet Fâtima kanin sudan daha çok artmakta oldugunu görünce bir hasir parçasina yöneldi de onu yakti ve külünü Peygamberin yarasi üzerine yapistirdi, akabinde kan kesildi [160].

116-.....Umer ibnu'l-Hattâb (R) söyle demistir: Benû'n-Nadîr mallari, Allah'in kendi Rasûlü'ne fey olarak tahsis ettigi seylerdendir. Bunlar müslümânlarin at sürerek, deveye binerek (harb ile) elde ettikleri ganimetlerden degildir. Bu sebeble Benû'n-Nadîr mallari husûsî olarak Rasûlullah'a âid olmus îdi. Rasûlullah ailesi halkinin bir senelik.nafakasini bundan harcar idi. Sonra bundan geri kalani da Allah yolunda gaza hazirligi olarak silâha ve atlara harcar idi [161].
Bize Müsedded tahdîs edip söyle dedi: Bize Yahya ibn Saîd, Suf-yân'dan tahdîs etti. O söyle demistir: Bana Sa'd ibnu Ibrâhîm, Abdullah ibn Seddâd'dan; o da Alî ibn Ebî Tâlib(R)'den tahdîs etti [162].

117-.....Bana Abdullah ibnu Seddâd tahdîs edip söyle dedi:
Ben Alî(R)'den isittim, söyle diyordu: Ben Peygamber (S)'in babasini, anasini, Sa'd ibn Ebî Vakkaas'tan baska bir kisiye feda ederek hitâb ettigini görmedim. (Fakat Uhud günü Sa'd'e:)
— "Ey Sa'd, babam anam sana feda olsun! Düsmana ok at! derken isittim [163].

80- Deriden Yapilmis Kalkan (Edinilmesinin Cevazi) Babi

118-.....Âise(R)'den (söyle demistir): -Minâ günlerinden blrinde, yânî kurbân bayraminin ilk üç günlerinden birinde- RasuluU-lah yanima girdi. Karsimda Buâs ezgilerini (def çalarak) okuyan itti kiz vardi. Rasûlullah yatagina uzanip yüzünü çevirdi. Derken Ebu Bekr girdi.

— (Bu ne hâl?) Rasûlullah'in yaninda seytân mizmari mi.' diyerek beni azarladi.
Bunun üzerine Rasûlullah (S) ona döndü de:
— "Onlara ilisme!" buyurdu. Babamin zihni baska sey ile mesgul olunca, ben kizlara isâret ettim, onlar da çiktilar.
Âise dedi ki: Yine bir bayram günü idi ki, o gün siyâhîler kalkanlar ve kisa mizraklarla oyun oynuyorlardi. Ya ben Rasûlullah'-tan bakmaga izin istedim (de izin verdi), yâhud (kendiliginden): "Bakmak istiyor musun?" dedi. Evet, dedim. Bunun üzerine beni arkasinda, yanagim yanagina degecek sekilde ayaküstü durdurup, Ha-besliler'e:
— "Haydin (devam edin) Erfide ogullari!" buyurdu. Nihayet seyretmekten usandigimda:
- "Artik yeter mi?" diye sordu.
- Evet, dedim.
— "Öyleyse git" buyurdu [164].
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: Ahmed ibnu Ebî Salih el-Misrî, Ibnu Vehb'den "Felemmâ gafele"

diye söyledi [165].

81- Kiliç Baglari Ve Kilici Boyuna Asmak Babi

119-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle dedi: Peygamber (S) insanlarin en güzeli ve en yigidi idi. Yemîn olsun bir gece Medîne ahâlîsi (bir düsman baskinindan) korkmustu. Insanlar sesin geldigi yöne dog-ru çikmislardi. Insanlar giderlerken Peygamber onlari karsiladi. Kendisi Ebü Talha'ya âid çiplak bir at üzerinde (sür'atle gidip) durumu tahkîk etmis, dönüyordu. Karsilasma sirasinda Peygamber, kilici boynunda asili hâlde: "Korkmadilar, korkmadilar (yâni korkmayin)" bu-yuruyordu. Sonra Peygamber (S): "Biz bu ati (yürüyüste) bir deniz bulduk" yâhud da "Sübhesiz bu at bir denizdir" buyurdu [166].

82- Kiliçlarin Süsleri Hakkinda Gelen Seyler Babi

120-.....Ben Ebû Umâme'den isittim, söyle diyordu: Yemîn olsun bir çok fetihler yapan bir cemâat vardi ki, onlarin kiliçlarinin süsü altin ve gümüs degildi. Onlarin kiliçlarinin süsü ancak kinlarit na, kabzalarina baglanan sirimla kalay vedemirden ibaret olmustu [167]

83- Seferde Sicak Vakti Uykusu Sirasinda Kilicini Bir Agaca Asan Kimse Babi

121-..... Câbir ibn Abdillah (R), Rasûlullah'm beraberinde Necd tarafina gazaya gittigini, Rasûlullah o gazveden döndügü zaman kendisi de beraberinde döndügünü, dönüste büyük agaci çok bir vâdîde kendilerine gün ortasi sicagi eristigini, istirahat için konakladiklarini haber verip söyle demistir: Rasûlullah devesinden indi. Sefer halki.da agaçlar altinda gölgelenmek için dagilmislardi. Rasûlullah da bir sakiz agaci altina inip kilicini o agaca asmisti. Bizler birazcik uyumustuk. Birden Rasûlullah'm bizi çagirmakta oldugunu isittik. Bir de baktik ki yaninda (müsriklerden) bedevi bir Arab var! Rasûlullah (S) söyle buyurdu:
— "Su bedevi Arab ben uyurken (gelmis), kilicimi alarak kinindan siyirmis, yanimda durmus. Bu arada ben uyandim. Kiliç, kinindan siyrilmis olarak bu adamin elinde idi. Bu hâlde bedevi bana: Benden su anda seni kim koruyabilir? dedi. Ben de üç defa; Allah korur, dedim."
(Râvî dedi ki:) O bedevi orada oturdu, Rasûlullah onu cezalandirmadi [168].

84- Basa Migfer Giyme(Nin Mesrû'lugu) Babi

122-..... Ebû Hâzim'dan; o da Sehl ibn Sa'd'den tahdîs etti ki, Sehl'e Peygamber'in Uhud günündeki yaralanmasi soruldu da, o söyle dedi: Peygamber (S)'in yüzü yaralandi, rabâiye disi kirildi, ba-sindaki migferi de yarildi. Fâtima aleyhi's-selâm kani yikiyor, Alî de tutuyordu. Fâtima kanin arttigini görünce bir hasir parçasi alip onu kül oluncaya kadar yakti. Sonra o külü yaraya yapistirdi ve kan durdu [169].

85- Ölüm Sirasinda Silâhin Kirilmasini Düsünmeyen Kimse Babi

123-.....(Mü'minlerin anasi Cuveyriye'nin kardesi) Amr ibnu'l- Hâris (R): Peygamber (S) silâhindan, beyaz katirindan, bir de (sagliginda) sadaka yaptigi Fedek arazîsinden baska birsey geriye birakmadi, demistir [170]

86- Sicak Vaktindeki Istirahat Sirasinda Insanlarin Imâmin /Yanindan Dagilmalari Ve Agaçlarla Gölgelenmeleri Babi

124-.....Buradaki iki senedle gelen hadîste Câbir ibn Abdillah (R), kendisinin Peygamber'in beraberinde (Necd tarafina dogru) gazaya gittigini, (dönüste) dikenli büyük agaçlari çok bir vâdî içinde sicak vakti istirahatinin kendilerine eristigini haber verip söyle devam etmistir: Gün ortasi istirahati verilince insanlar agaçlik içinde, agaçlarla gölgelenmek üzere dagildilar. Peygamber (S) de bir agaç altina indi, kilicini agaca asti, sonra uyudu. Peygamber uyandiginda yaninda bir adam vardi. Kendisi bu adami hissetmemisti. Peygamber (sahâ-bîlerine bu adamin hâlini) söyle anlatti:
— "Bu zât benim kilicimi siyirdi da: Seni kim korur? dedi. Ben: Allah (korur), dedim. Bu cevâbim üzerine kilici kinina koydu. Dikkat edip ibret alin! Bu hâdisenin kahramani iste su oturan bedevidir".
Sonra Peygamber (S) onu cezalandirmadi [171].

87- Mizraklar (Edinip Kullanmanin Fazileti) Hakkinda Söylenen Seyler Babi

Ibn Umer'den Peygamber(S)'in:'Benim rizkim mizragimin gölgesi altinda kilindi. Horluk ve cizye vermek de benim emrime muhalefet edenler üzerine kilindi" buyurdugu zikrolunur [172].

125-.....Ebû Katâde el-Ensârî'nin himayesinde bulunan Nâfi'den; o da Ebû Katâde'den haber verdi ki, Ebû Katâde (Hudeybiye yili) Rasûlullah'in beraberinde idi. Nihayet Mekke yolunun bir yerinde olduklari zaman Ebû Katâde umre niyetiyle ihrama girmis bulunan birtakim arkadaslanyle beraber bir kesif vazifesi için geri kaldi. Ebû Katâde kendisi ihrâmli degildi. Bu sirada birden bir yaban esegi gördü. Hemen atinin üstünde dogruldu. Arkadaslarindan kendisine kamçisini uzatip vermelerini istedi. Onlar (ihrâmh olduklari gerekçesiyle) bunu kabul etmediler. Yine onlardan kendi mizragini vermelerini istedi. Onlar yine çekindiler. Bunun üzerine Ebû Katâde mizragini kendisi aldiktan sonra yaban esegi üstüne atini kosturdu ve onu öldürdü. O esegin etinden Peygamber'in sahâbîlerinin bâzisi yedi, bâzisi da yemekten çekindi. Nihayet Rasûlullah'a eristikleri zaman bu eti yemenin hükmünü kendisine sordular. Rasülullah (S):
— "Bu, Allah'in sizlere ihsan ettigi bir yiyecektir" buyurdu [173].
Zeyd ibn Eslem; o da Atâ ibn Yesâr'dan; o da Ebû Katâde'den bu yaban esegi hakkinda Ebu'n-Nadr'in hadîsinin benzeri gelmistir. Bunda Rasülullah: "Beraberinizde onun etinden bir parça var

mi?" buyurdu fikrasi vardir [174]

88- Peygamber'in Zirhifnin Neden Oldugu) Hakkinda Söylenenlerle Harbde Gömlek(In Hükmünü Beyân) Babi

Peygamber (S): "Hâlid'e gelince, Hâlid zirhlarini Allah yolunda vakfetmistir..." buyurdu [175].

126-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) toparlak bir çadir içinde Iken:
— "Yâ Allah! (Peygamberlerine yardim edecegin hakkindaki) ahdini ve (zafer) va'dini (yerine getirmeni) senden istiyorum! Yâ Allah! Eger (mü'minlerin helakini) dilemissen bu günden sonra ibâdet edilmez!" diye duâ etti.
Sonunda Ebû Bekr, Rasûlullah'in elini tuttu da:
— Bu kadar dilek sana yetisir yâ Rasûlallah, Sen Rabb'ine karsi duada israr ettin (Allah sana va'dini verir), dedi.
Bu sirada Rasülullah bir zirh içinde idi. Bu duadan sonra Rasülullah su mealdeki âyetleri okuyarak çadirdan çikti:
— "Yakinda o cemiyet bozulacak, onlar arkalarini dönüp kaçacaklardir. Daha dogrusu onlara va'd olunan asil azabin vakti, o saattir, O saat, daha belâli, daha acidir" (d-Kamen 45-46) [176].
Ve Vuheyb söyle dedi: Bize Hâlid el-Hazzâ (Ikrime'den; o da Ibn Abbâs'tan: Bu söyledigi sey) Bedir gününde oldu, dedi [177].

127-.....Aise (R): Rasülullah (S), zirhi bir Yahudi'nin yaninda otuz sâ' Ölçegi arpaya karsilik rehin edilmis bulundugu hâlde vefat etti, demistir.
Râvî Ya'Iâ, (er-Rehn Kitâbi'ndaki rivayette): Bize el-A'mes: "Demirden yapilmis bir zirh" seklinde tahdîs etti,demistir. Muallâ ibn Esed de (el-Istikrâz Kitâbi'ndaki rivayette): Bize Abdulyâhid tahdîs edip söyle dedi: Bize el-A'mes tahdîs edip: Rasûlullah o Yahudi'ye demirden bir zirhi rehin verdi, demistir [178].

128-.....Bize Abdullah ibn Tâvûs, babasindan; odaEbûHureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Cimri ile sadaka vericinin meseli, su iki adamin meselidir: Üzerlerinde demirden iki cübbe vardir. Onlarin elleri köprücük kemiklerine kadar sarilip sikismistir. Sadaka verici olan, sadakasini vermeyi her kasdet-tikçe cübbesi onun bedeni üzerinde genisler, uzar, hatla sadaka verenin ayak izlerini siler giderir. Cimri olan ise sadaka vermek istedikçe onun demir cübbesinin herbir halkasi kendine bitisik olan halkaya dogru büzülür, sikisir da onun bedeni üzerinde sikisip büzülür ve onun iki eli köprücük kemiklerine dogru toplanir".
Ebû Hureyre^ Peygamber'den: "O cimri kisi bu sikan demir cüb-beyi genisletmeye çalisir, fakat o zirh genislemez" derken isitmis-tir [179].

89- Seferde Ve Harbde Cübbe (Giyme) Babi

129-..... el-Mugîre ibn Su'be (R) tahdîs edip söyle demistir: Rasûlullah (S) ihtiyâci için (uzaga) gitti. Sonra döndü. Ben kendisini su ile karsiladim. Üzerinde bir Sâm cübbesi vardi. Agzim su ile çalkaladi, burnuna su çekti ve yüzünü yikadi. Ellerini o cübbenin yeninden çikarmaya davrandi. Yenler dar oldugundan ellerini cübbenin altindan çikardi, onlari yikadi, basini ve ayakkabilari üzerini mesnetti [180].

90- Harbde Ipek Giyme(Nin Cevazi) Babi

130-..... Bize Saîd ibn Ebî Arûbe, Katâde'den tahdîs etti ki, onlara da Enes: Peygamber(S)'in, Abdurrahmân ibn Avf ile ez-Zubeyr'e, kendilerinde meydana gelen kasinti hastaligindan dolayi ipekli gömlek giymelerine ruhsat ve müsâade verdigini tahdîs etmistir.

131-.....Buradaki iki senedde de Hemmâm ibn Yahya el-Avzî, Katâde'den; o da Enes(R)'ten tahdîs etti ki, Abdurrahmân ibn Avf ile ez-Zubeyr, Peygamber'e bitten sikâyet etmisler. Bunun üzerine Peygamber (S) onlara ipek gömlek giymek hususunda ruhsat vermistir. Enes: Ben bir gazvede o ikisinin üzerinde ipek gömlegi gördüm, demistir [181].

132-.... Buradaki senedde de Enes; Peygamber (S), Abdurrahmân ibn Avf ile ez-Zubeyr ibnu'l-Avvâm'a ipek giymek hususunda ruhsat verdi, diye tahdîs etmistir.

133-.....Buradaki senedde de Enes: Bu iki sahâbîde meydana gelen bir kasinti hastaligindan dolayi ruhsat verdi, yâhud da ruhsat verildi, demistir [182].

91- Biçak (Kullanmanin Cevazi) Hakkinda Zikrolunan Seyler Babi

134-..... Amr ibn Umeyye (R) söyle demistir: Ben Peygamberdi pismis koyun küreginden et kesip yerken gördüm. Sonra namaza çagrildi da (yeniden) abdest almadan namaz kildirdi.
Bize Ebû'l-Yemân tahdîs edip söyle dedi: Bize Suayb, ez-Zuh-rî'den haber verdi. Bu rivayette râvî: "Peygamber biçagi elinden birakti" fikrasini ziyâde etti [183].

92- Rûmlarta Harb(In Fazileti) Hakkinda Söylenen Seyler Babi

135-.....Umeyr ibnu'l-Esved el-Ansî söyle tahdîs etmistir: Kendisi Ubâde ibnu's-Sâmit'e gelmis. Ubâde o sirada Himis sahilinde kendisine âid bir bina içine inmis, beraberinde de zevcesi Ümmü Haram bulunuyormus.
Umeyr dedi ki: Bize Ümmü Haram bintu Mühân, kendisinin Pey-gamber'den: "Ümmetimden denizde gaza eden ilk muhâribler (magfiret olunmayi) vâcib kilmislardir (yâni hakk etmislerdir)"

buyururken isittigini tahdîs etti.
Ümmü Haram dedi ki:
— Ben de: Yâ Rasûlallah! Ben bunlarin içinde miyim? diye sordum; "Sen onlarin arasindasin" diye cevâb verdi. Bundan sonra Peygamber: "Ümmetimden Kaysar'in sehrine gaza eden ilk muhâribler de magfiret olunmuslardir" buyurdu. Ben bunlarin içinde miyim yâ Rasûlallah? diye sordum. O: "Hayir!" diye cevâb verdi [184]

93- Peygamberin Istikbâlde Yahûdîler'le Yapilacak Harbi Haber Vermesi Babi

136-.....Bize Mâlik, Nâfi'den; o da Abdullah ibnUmer(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Siz müslümânlar (ileride) Yahûdîler'le harb edeceksiniz (onlari kiracaksiniz). Hattâ onr lardan bir Yahudi tas arkasina saklanacak da o tas (dile gelerek): Ey Allah'in kulu! Su arkamdaki bir Yahûdîdir, onu da öldür! Diyecektir [185]

137-.....Ebû Zur'a'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S): "Sizler Yahûdîler'le umûmî bir harb etmedikçe kiyamet kopmaz. Hattâ arkasinda bir Yahudi buluna^ Yâ Müslüman! Su arkamdaki Yahudi'dir, onu oldur! Der [186]

94- Türklerin Kitali Babi [187]

138-.....Ben el-Hasen el-Basrî'den isittim, söyle diyordu: Bize Amr ibnu Taglîb tahdîs edip söyle dedi; Peygamber (S) söyle buyurdu: "Sübhesiz sizin, keçe ayakkabilar giyinen bir kavimle harbet-meniz kiyamet alâmeilerindendir. Ve yine sizin, yüzleri genis ve yüzleri deri üstüne deri kaplanmis kalkanlar gibi kalin etli olan bir kavimle harbetmeniz kiyamet gününün alâmetler indendir" [188].

139-..... Ebû Hureyre (R) söyle dedi: RasûlulIah (S) söyle buyurdu: "Siz müslümânlar gözleri küçük, yüzleri kirmizi, basik burunlu, yüzleri üst üste deri kaplanmis kalkanlar gibi kalin etli olan Türk ile harbedinceye kadar kiyamet kopmaz. Ve yine sizler ayakkabilari kil olan bir kavimle harb etmedikçe kiyamet kopmaz" [189].

95- Kil Ayakkabilar Giyinen*Kavimlerin Harbi Babi

140-.....ez-Zuhrî, Saîd ibnu'l-Müseyyeb'den; o da Ebû Hureyre(R)'den söyledi ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Sizler ayakkabilari kil keçe olan bir kavimle muharebe etmedikçe kiyamet kopmaz. Ve yine sizler yüzleri üstüste deri kaplanmis kalkanlar gibi kalin etli olan bir kavimle muharebe etmedikçe kiyamet kopmaz".
Sufyân ibn Uyeyne geçen senedle söyledi ve bunda Ebu'z-Zinâd, el-A'reVden; o da Ebû Hureyre'den rivâyeten: "Gözleri küçük, burunlari yassi, yüzleri üstüste deri kaplanmis kalkanlar gibi

etli olan" fikrasini ziyâde etmistir [190].

96- Bozgunluk Sirasinda Bineginden Inip Allah'tan Yardim Isteyerek Askerlerini Harb Nizâmina Koyan Kimse Babi

141-.....Bize Ebû Ishâk tahdîs edip söyle dedi: Ben el-Berâ'dan isittim: Bir adam ona:
— Sizler Huneyn günü kaçmis mi idiniz yâ Ebâ Umâre? diye sordu.
O da:
— Hayir vallahi Rasûlullah geri dönmemistir. Lâkin hakîkat su ki, O'nun sahâbîlerinin gençleri ve agirligi olmayanlari migfersiz, zirhsiz ve silâhsiz olarak çiktilar. Akabinde hemen hemen kendilerinin hiçbir oku yere düsmeyecek kadar iyi atici olan Hevâzin ve Benû Nasr toplulugu olan aticilardan ibaret bir kavme geldiler. Onlar bunlara ok yagdirdilar. Öyle bir ok yagmuru ki, hemen hemen hiç hatâ etmiyorlardi. Bunun üzerine o genç sahâbîler oradan Peygamber'in yanina dönüp geldiler. Peygamber beyaz katirinin üstünde; amcasinin oglu Ebû Sufyân ibnu'l-Hâris ibn Abdilmuttaüb ise onu yediyordu. Peygamber (S) -sabit durup- hemen bineginden indi ve Allah'tan yardim istedi. Sonra:
— "Ben peygamberim yalan yok, ben Abdulmuttalib ogluyum!" dedi.
Bundan sonra da sahâbîlerini harb saffina dizdi [191].

97- Harb Sirasinda Imâmin Müsrikler Aleyhine Bozulma Ve Sarsilma Duasi Yapmasi Babi

142-.....Alî ibn Ebî Tâlib (R) söyle demistir: Ahzâb gunu muslümânlann harb durumu güçlesince Rasülullah (S): "Allah müsriklerin evlerini ve mezarlarini ates doldursun! Onlar bizleri günes battigi zamana kadar orta namazdan alikoydular" dedi [192] .

143-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Peygamber (S) kunûtta söyle duâ ederdi:
"Yâ Allah! Seleme ibn Hisâm'i kurtar!
Yâ Allah! el-Velid ibnu'l-Velîd'i kurtar!
Yâ Allah.' Ayyas ibn Ebî Rabîa'yi kurtar!
Yâ Allah! (Kâfirler elinde) zaîf görülen diger mü'minleri kurtar!
Yâ Allah! Mudar aleyhine baskim daha da siddetlendir!
Yâ Allah! Yillarini Yûsuf'un yillari gibi siddetli yap!" [193].

144-.....Bize Ismâîl ibnu Ebî Hâlid haber verdi. Kendisi Abdullah ibn EbîEvfâ(R)'dan söyle derken isitmistir: Rasülullah (S) Ahzâb günü müsrikler aleyhine duâ edip söyle dedi:
"Yâ Allah! Ey Kur'ân 'i gönderen, (düsmanlarla) hesabi tez olan! Yâ Allah! Sen su düsman Arab kabilelerini bozguna ugrat! Yâ Allah! Sen onlarin topluluklarini kir, irâdelerini sars!" [194]

145-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Peygamber (S) Ka'be'nin gölgesinde namaz

kiliyordu. Ebû Cehl'le Kureys'ten birtakim insanlar oturmakta idiler. Mekke'nin bir tarafinda da bir deve kesilmisti. Ebû Cehl (o kesilen devenin döl yatagini getirin) dedi de getirmek için insan gönderdiler. Onlar disi devenin döl yatagini getirdiler ve onu Peygamber'in üzerine attilar. Akabinde Fâtima geldi ve döl yatagini Peygamber'in üstünden atti. Bunun ardindan Peygamber:
— "Yâ Allah, Kureys'i Sana havale ederim!
Yâ Allah, Kureys'i Sana havale ederim!
Yâ Allah, Kureys'i Sana havale ederim!
Ebû Cehl ibn Hisâm'i, Utbe ibn Rabîa'yi, Seybe ibn Rabîa'yi, el- Velîd ibn Utbe'yi, Ubeyy ibn Halefi, Ukbe ibn EbîMuayt'i Sana havale ederim!" diye beddua etti [195].
Abdullah ibn Mes'ûd: Yemîn olsun ben Peygamber'in burada isimlerini saydiklarini Bedir çukurunun içinde öldürülmüsler görmü-sümdür. Râvî Ebû Ishâk: Ben yedinci ismi unuttum, demistir. Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: Yûsuf ibn Ishâk, dedesi Ebû Ishâk'tan: "Umeyyetüibnu Halef" dedi. Su'be ise: Umeyye yâhud Ubeyyun demistir. Dogrusu ise Umeyye'dir (çünkü Ubeyy ibn Halefi Peygamber kendi eliyle Uhud'da öldürdü).

146-.....Âise(R)'den (söyle demistir): Yahudiler Peygamber'in huzuruna girdiler de: es-Sâmu aleyke (= Ölüm senin üzerine olsun), dediler. Bunun üzerine ben onlara la'net ettim. Peygamber (S): "Sana ne var ki onlara la'net ettin?" buyurdu. Ben: Onlarin dediklerini isitmedin mi? dedim. Peygamber: "Sen benim 'Ve aleykum (= Size de olsun)' dedigimi isitmedin mi?" buyurdu [196].

98- Bâb: Müslüman, Kitâb Ehline (Islâm'a Dönmeleri Için) Hidâyet Yolunu Gösterip Irsâd Eder Mi, Yâhud Onlara Kur'âivi Ögretir Mi?

147-.....Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Ubeydullah ibnu Abdillah ibn Utbe ibn Mes'ûd haber verdi ki, ona da Abdullah ibn Abbâs söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) Rûm Meliki olan Kaysar'a bir mektûb yazdi ve yazdigi mektubun içinde söyle buyurdu: "...Eger Islâm 'dan yüz çevirir, onu kabul etmezsen çiftçilerin günâhi senin boy-nunadir..." [197].

99- Müsrikleri Islâm'a Alistirmak Için Onlar Lehine Hidâyet Duasi Yapmak Babi [198]

148- Ebû Hureyre (R) söyle demistir: (Mekke'de müslü-mân olup kabilesini da'vete me'mûr olan) Tufeyl ibn Amr ed-Devsî -Hayber fethi sirasinda- bâzi arkadaslariyle Peygamber'in yanina ziyarete gelmisti. Bunlar (kendi kavminden sikâyet ederek):
— Yâ Rasûlallah! Devs kabîlesi halki Allah'a âsî oldular da Tu-feyl'in Islâm'a da'vetini kabulden çekindiler. Binâenaleyh sen bunlarin aleyhine duâ et, dediler.
Bâzilari tarafindan: Devsîler helak olsun, denildi.
Rasûlullah (S) ise:
— "Yâ Allah! Devs halkina hidâyet eyle de onlari Islâm camiamiza getir" diye duâ etti [199]

100- Yahudi Ve Hristiyan'i Islâm'a Çagirma; Bunlarin Hangi Sey Üzerine Mukaatele Olunacaklari; Peygamberin Fars Meliki Kisrâ Ile Rûm Meliki Kaysar'a Yazdigi Mektûblar Ve Kitalden Önce Islâm'a Çagirma Babi

149-.....Katâde söyle demistir: Ben Enes(R)'ten isittim, söyle diyordu: Peygamber (S) Rûmlar'a (Bizanslüar'a) mektûb yazmak istedigi zaman, kendisine: "Onlar bir mektubu mühürlü olmadikça okumazlar" denildi. Bunun üzerine Peygamber gümüsten bir mühür yüzük edindi ki, bu yüzügün Peygamber'in elindeki beyazligi hâlâ gözümün önündedir. Bu mühür yüzükte "Muhammedun Rasûlullah" sözlerini naksettirdi [200].

150-.....Abdullah ibn Abbâs (R) söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) Kisrâ'ya mektubunu (Abdullah ibn Huzâfe es-Sehmî ile) gönderdi ve bu Ibn Huzâfe'ye mektubu götürüp Bahreyn büyügüne -ki Kisrâ'nin Bahreyn emîridir- vermesini emretti. Ibnu Huzâfe de Bahreyn Emîri Munzir'e mektubu verdi. O da götürüp Kisrâ'ya verdi. Kisrâ mektubu görünce onu yirtip parçaladi.
Ibn Sihâb dedi ki: Ben, râvî Saîd ibnu'I-Müseyyeb'in: Peygamber (Kisrâ ile kavmine) "Parça parça olsunlar" diye beddua etti, dedigini zannederim [201].

101- Peygamberin Insanlari Islâm'a, Peygamberligi Itiraf Etmeye, Allah'in Berisinde Bir Kisminin Diger Bir Kismini Rabbler Edinmemelerine Çagirmasi Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Beserden hiçbir kimseye yakismaz ki, Allah kendisine
Kitâb'/, hükmü ve peygamberligi versin de sonra o, insanlara; 'Allah'i birakip da bana kul olun' desin.
Fakat o: 'Ögretmekte ve okuyup okutmakta oldugunuz Kitâb sayesinde Rabbaniler olun' der" (âiu imrân: 79) [202]

151- Bize Ibrâhîm ibn Hamza tahdîs etti. Bize Ibrâhîm ibn Sa'd, Salih ibn Keysân'dan; o da Ibn Sihâb'dan; o da Ubeydullah ibn Ab-dillah ibn Utbe'den; o da Abdullah ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti. O söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) Rûm Kaysari'm Islâm'a çagirmak üzere ona mektûb yazdi. Mektubunu Kaysar'a Dihye el-Kelbî'nin beraberinde yolladi. Rasûlullah, Dihye'ye mektubu Busrâ halki büyügünün Kaysar'a sunmasi için, mektubu Busrâ halki büyügüne vermesini emretti [203].
Kaysar ise, Allah ondan Fars ordularini bozguna ugrattigi zaman, Allah'in kendisine in'âm ettigi bu büyük zafere sükür olmak üzere, Hinis'tan Iliyâ'ya (yâni Beytu'l-Makdis'e) kadar yürüdü idi. Kaysar Iliyâ'da'iken Rasûlullah'in mektubu kendisine ulastigi zaman, mektubu okudugunda adamlarina:
— Bana burada o adamin kavminden bir adam arayin, ben onlara Allah'in Rasûlü'nden suâller sorayim! dedi.
Ibn Abbâs söyle dedi: Bana Ebû Sufyân haber verdi ki, kendisi Rasûlullah ile Kureys kâfirleri arasinda yapilmis olan Hudeybiye baris anlasmasi müddeti içinde, ticâretçiler olarak Sam'a gelmis

bulunan Kureys'ten birtakim adamlar arasinda Sam'da bulunuyormus. Ebû Sufyân dedi ki: Akabinde Kaysar'in elçisi bizleri Sam'in bir yerinde buldu. Ben ve arkadaslarim götürüldük. Nihayet Iliyâ beldesine geldik. Kaysar'in huzuruna girdirildik. Bir de gördük ki Hirakliyus üzerinde tâc oldugu hâlde hükümdarlik tahtinda oturmus, etrafinda Rûm büyükleri vardi. Hirakl, tercümanina:

— Peygamber oldugunu söyleyen su zâta nesebce en yakin hangisidir, onlara sor, dedi.

Ebû Sufyân dedi ki: Ben:

— O'na neseben en yakinlari benim, dedim.

Kaysar:

— O'nunla senin arandaki yakinlik nedir? dedi.

— O benim amcamin ogludur, dedim.

O gün o kaafilenin içinde benden baska Abdu Menâf ogullari'n-dan kimse yoktu. Kaysar:

— Onu bana yaklastiriniz, dedi ve arkadaslarimla ilgili emri de
verdi.

Arkadaslarimi benim omuzumun yanina sirtimin arka tarafina
oturttular.

Sonra Hirakl, tercümanina:

— Bunun arkadaslarina söyle: Ben Peygamber oldugunu söyleyen o zât hakkinda bu adamdan bâzi seyler soracagim. Eger bu bana yalan söylerse, sizler onu yalanlayiniz! dedi.

Ebû Sufyân dedi ki: Vallâhî o gün arkadaslarimin benden çikacak yalani yaymalarindan utanmak olmasaydi, Hirakliyus bana Pey-gamber'den sordugu zaman, muhakkak O'na yalan söylerdim. Fakat ben arkadaslarimin benden çikacak yalani nakledip yayacaklarindan utandim da Hirakliyus'a dogru söyledim.

Sonra Kaysar, tercümanina:

— Ona sizin içinizde O'nun nesebi nasildir? diye sor, dedi.

Ben:

— Içimizde O büyük bir neseb sahibidir, dedim.

— Sizden bu sözü O'ndan evvel söylemis (yânî O'ndan evvel peygamberlik iddiasi etmis) bir kimse var miydi? dedi.

— Yoktu, dedim,

— O söyledigi peygamberlik sözünü söylemesinden önce sizler O'nu hiç yalanla ittihâm ediyor muydunuz? dedi.

— Hayir, dedim.

— Babalari içinde bir melik var miydi? dedi.

— Hayir yoktu, dedim.

— O'na insanlarin esrafi mi, yoksa zaîfleri mi tâbi' oluyorlar? dedi.

— Halkin zaîfleri daha çok tâbi' oluyorlar, dedim.

— O'na tâbi' olanlar artiyorlar mi, yoksa eksiliyorlar mi? dedi.

— Aniyorlar, dedim.

— Dîne giristen sonra O'nun dînini begenmemezlikten dolayi dînden dönen kimse oluyor mu? dedi.

— Hayir olmuyor, dedim.

— O gadr ediyor mu (yânî ahdini bozuyor mu)? dedi.

— Hayir gadr etmez. Ancak simdi biz O'nunla bir müddete kadar silâh birakma halindeyiz; ahdini bozmasindan korkuyoruz, dedim.
Ebû Sufyân dedi ki: Kaysar'la olan bu mükâlemede bana, içine birsey girdirip de onunla Muhammed'in sânini eksiltecegim bir söz söylemek mümkün olmadi. Benden, bundan baskasinin nakledilmesinden korkmuyorum. Kaysar bana:
— O'nunla hiç harb ettiniz mi? Yâhud O sizinle harb etti mi?
dedi.
— Evet, O'nunla harb ettik, dedim.
— Öyleyse O'nun harbi ve sizin harbiniz nasil oldu? dedi.
— Harb tâli'i (bizimle O'nun arasinda) nevbet nevbet olur: Bir kerre O bize gâlib olur, diger kerre biz O'na gâlib oluruz, dedim.
Hirakliyus:
— O sizlere ne emrediyor? dedi.
— O bizlere, kendisine hiçbir seyi ortak kilmayarak yalniz Allah'a ibâdet etmemizi emrediyor ve babalarimizin ibâdet edegeldik-leri putlardan bizleri nehyediyor. Ve yine O, bizlere namaz kilmayi, sadaka vermeyi, iffetli olmayi, ahde vefakârligi, emâneti eda etmeyi
emrediyor, dedim.
Ben bunlari ona söyledigim zaman o, kendi tercümanina dedi ki:
— Ona sunlari söyle: Ben sana içinizde O'nun nesebini sordum; sen O'nun yüksek neseb sahibi oldugunu söyledin. Rasûller de zâten böyle kavimlerinin yüksek neseb sâhibleri içinden gönderilir. Ben sana: Sizden bu peygamberlik sözünü O'ndan önce söylemis bir kimse var midir? dedim; sen: Hayir yoktur, dedin. Ben de: Eger sizden bu sözü O'ndan evvel söylemis bir kimse olaydi, kendisinden önce söylenmis olan bir söze uyup taklide kalkisan bir adamdir diye düsünürdüm, dedim. Ben sana: O, dedigini demesinden önce sizler O'nu yalan söylemekle suçluyor mu idiniz? dedim; sen: Hayir, dedin. Ben de kesin surette bildim ki, insanlara karsi yalan söylemeyi islememis bir kimse (sonradan) Allah'a karsi yalan söylemeye cesaret edemez [204]. Ben sana: O'nun babalari, dedeleri içinden bir melik olmus mudur? diye sordum; sen: Hayir olmamistir, dedin. Ben de: Babalarindan bir melik olaydi bu da babalarinin hükümdarligim geri almak isteyen bir kimsedir diye hükmederdim, dedim.'Ben sana: O'na insanlarin esrafi mi tâbi' oluyorlar yoksa zaîfleri mi? diye sordum; sen: O'na tâbi' olanlarin insanlarin zaîfleri oldugunu söyledin. Rasûllerin tâbi'leri de zâten onlardir. Ben sana: (O'na tâbi' olanlar) artiyor-lar mi, yoksa eksiliyorlar mi? diye sordum; onlar artiyorlar, dedin, îmân keyfiyeti de tamâm oluncaya kadar hep böyle gider. Ben sana: O'nun dînine girdikten sonra dînini begenmemezlikten dolayi irti-dâd eden oluyor mu? diye sordum; sen: Hayir, dedin. îmân da mûcib oldugu iç ferahligi kalblere karisip köklesince böyle olur; onu kimse sevmemezlik etmez. Ben sana: O zât gadr eder mi (yânî ahdine vefasizlik eder mi)? diye sordum; sen: Hayir o gadr etmez, dedin. Rasûl-ler de böyle olur; onlar gadr etmezler. Ben sana: Siz O'nunla harb ettiniz mi ve O sizinle harb etti mi? diye sordum. Sen: O'nun harb, yaptigini, sizin harbiniz ve O'nun harbinin nevbet nevbet degisir oldugunu, bir defa O'nun sizlere gâlib gelir, diger defa da sizler O'na gâlib gelir oldugunuzu söyledin. Rasûller de böyledir. Onlar (Allah tarafindan tâat yolunda sabirlarinin ve gayretlerinin çoklugu sebebiyle ecirleri büyük olsun diye) belâlara ugratilirlar, sonra da makbul akibet onlarin lehine olur. Ben sana: O size ne emrediyor? diye sor-

dum! Sen: O'nun sizlere Allah'a ibâdet etmenizi ve O'na hiçbirseyi ortak yapmamanizi emreder oldugunu, babalarinizin ibâdet edegel-dikleri putlardan sizleri nehyeder oldugunu, keza sizlere namaz kilmayi, sadaka vermeyi, haramlardan el çekip iffetli olmayi, ahde vefa etmeyi, emâneti yerine getirmeyi emreder oldugunu söyledin.
Hirakliyus dedi ki:
— Iste bu söylediklerin peygamberin sifatlaridir. Zâten ben bir peygamberin çikacagini bilir idim. Lâkin onun sizden olacagini zannetmezdim. Eger bu dediklerin dogru ise, su ayaklarimin bastigi ye-re yakinda o Zât mâlik olacaktir. O'nun yanina ulasabilecegimi umud eder olaydim, O'nunla bulusmak için elbette her türlü zahmete katlanirdim. O'nun yaninda olaydim (hizmet ederek) elbette ayaklarini yikardim.
Ebû Sufyân söyle dedi: Bundan sonra Hirakliyus Rasûlullah'in mektubunu istedi.Mektûb okundu: Mektubun içinde sunlarin yazilmis oldugunu gördük:
'Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle
'Allah 'in Kulu ve Rasûlü Muhammed'den Rûm 'un büyügü Hi-
'Hidâyet yoluna uyanlara selâm olsun! Bundan sonra: (Ey Rûm
milletinin büyügü!) Ben seni Islâm da'veüne çagiriyorum. Müslüman ol ki selâmette bulunasm. Müslüman ol ki Allah senin ecrini iki kat versin. Eger bu da'vetimi kabul etmezsen Hnstiyan çiftçilerin günâhi senin üzerinedir. Ey Kitâblilar! Bizimle sizin aranizda müsâvî ve müsterek olan bir söze geliniz: Allah 'tan baskasina tapmayalim. O'na hiçbirseyi es tutmayalim, Allah U birakip da birbirimizi rabbler edinmeyelim. Eger (Kitâblilar bu da'vetten) yüz çevirirlerse, siz de onlara: 'Sâhid olun, biz muhakkak müslümânlariz' deyin" (Âiu imrân: 64). Ebû Sufyân dedi ki: Hirakl sözünü bitirince etrafinda bulunan Rûm büyüklerinin sesleri yükseldi ve gürültüleri çogaldi. Ben onlarin ne dediklerini bilemiyorum. Bizimle ilgili emir verildi de bizler disari çikarildik. Arkadaslarimla beraber disari çikip da onlarla yalniz kalinca, onlara:
— Ibnu Ebî Kebse'nin (yânî Muhammed'in) isi hakîkaten azamet peyda etti. Bu Benu'l-Esfar Meliki O'ndan korkuyor, dedim. Ebû Sufyân dedi ki: Allah'a yemîn olsun ki, kendim isteksiz oldugum hâlde Allah kalbime Islâm'i girdirinceye kadar ben Peygam-ber'in isinin muhakkak gâlib gelecegine boyun egici ve kesin bilici olmak;a devam ettim [205].

152-.....Sehl ibn Sa'd (R) Hayber günü (fetih uzayinca) Peygamber(S)'den söyle buyururken isittigini söylemistir:
— "Müslümanlarin bayragini artik Öyle bir kimseye verecegim ki, Allah onun elleriyle fetih verecektir."
Bunun üzerine orada bulunan sahâbîler, bayragin kendilerinden hangisine verilecegi mes'elesi için ümîd eder oldular. Onlarin hepsi bayragin kendisine verilmesini umarak, ertesi güne erdiler. Fakat Rasülijllah ertesi gün: "
— "Alî nerededir?" diye sordu. Sahâbîler tarafindan:
— Alî gözlerinden sikâyet ediyor, denildi.
Peygamber emretti de Alî çagrildi. Peygamber Alî'nin gözlerine tükürdü, hemen orada gözleri, onda hiçbir agri yokmus gibi, iyi oldu. Bunun üzerine Alî:
— Hayber Yahûdîleri'yle; onlar da bizim gibi (müslümân) olun-7 caya kadar harb ederiz! dedi.

Peygamber:
— "Yâ Alî, yavas ol! Sükûnetle (yânî harb etmeden) Hayberli-ler'in sahasina ininceye kadar ilerle. Sonra onlari Islâm 'a çagir ve üzerlerine vâcib olan Islâm esâslarini onlara haber ver. (Yâ Alî!) Allah'a yemin ederim ki, senin irsadinla tek bir kisinin hidâyete kavusturulmasi, senin için kirmizi develerin olmasindan hayirlidir" buyurdu [206].

153-.....Humeyd et-Tavîl söyle demistir: Ben Enes(R)'ten isittim, söyle diyordu: Rasûlullah (S) bir kavme gazaya gittigi zaman, sabah oluncaya kadar baskin yapmazdi. (Sabah olunca) ezan sesi isitirse onlarla harbden kendini tutardi. Eger ezan isitmezse, sabah olduktan sonra onlar üzerine baskin yapardi. Biz Hayber'e geceleyin indik [207].

154- Bize Kuteybe tahdîs edip söyle dedi: Bize tsmâîl ibn Ca'-fer, Humeyd et-Tavîl*den; o da Enes'ten: Peygamber(S) bizleri gazaya götürdügü zaman... dedigini tahdîs etti.
Ve yine bize Abdullah ibn Mesleme, Mâlik'ten; o da Humeyd'den; o da Enes(R)'ten tahdîs etti ki (o söyle demistir): Peygamber (S) Hayber'e gazaya çikti ve Hayber'e geceleyin vardi. Peygamber bir kavmin yurduna geceleyin geldigi zaman, sabah olmadikça üzerlerine baskin yapmazdi. Sabah olunca Yahudiler zirâat âletleri ve is sepetlen ile tarlalara dogru çiktilar. Peygamber'i gördüklerinde:
— Muhammed; vallahi su Muhammed'dir ve askeridir! dediler.
Peygamber de:
— "Allâhu Ekber. Hayber har âb oldu (yâhud harâb olsun). Biz bir kavmin yurduna indigimiz zaman inzâr edilip korkutulmus olanlarin hâli yaman olur" buyurdu [208].

155-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Bana insanlar Lâ ilahe ille'llâh deyinceye kadar onlarla harb etmekligim emrolundu. Her kim Lâ ilahe üleHlâh derse, müslümânlik hakkinin geregi (olan haddler) müstesna, canini ve malini benim elimden kurtarmistir. (îçler indekiler den dolayi olan) hesabi ise Allah'a âiddir" [209].
Bu hadîsi Umer ile Ibn Umer de Peygamber'den rivayet etmislerdir [210].

102- Gazveye Gitmek Isteyip De Onu Baskasi Île Örtüp Gizleyen Kimse Ile, Sefere Persembe Günü Çikmayi Seven Kimse Babi

156-..... Ibn Sihâb dedi ki: Bana Abdurrahmân ibnu Abdillah ibn Ka'b ibn Mâlik haber verdi ki, babasi Abdullah (R), ogullari arasindan (körlügü sirasinda) Ka'b ibn Mâlik'in yedincisi idi. Bu Abdullah dedi ki: Ben babam Ka'b ibn Mâlik'ten isittim. Kendisi Te-bûk gazvesinde Rasûlullah'tan geri kaldigi zamandan anlatip söyle dedi: Bir de Rasûlullah(S)'in âdeti bir gazaya gitmek isteyince muhakkak o gazveyi baskasiyle gizleyip örterdi, yânî onu tevriyeli bir ifâde ile söylerdi [211].

157-.....Bize Abdullah ibn el-Mubârek haber verdi. Bize Yûnus ibn Yezîd, ez-Zuhrî'den haber

verdi. O söyle demistir: Bana Abdurrahmân ibnu Abdillah ibn Ka'b ibn Mâlik haber verip söyle dedi: Ben (dedem) Ka'b ibn Mâlik(R)'ten isittim, söyle diyordu: Rasûlul-lah (S) yapacagi bir gazveye gitmek istediginde o gazveyi muhakkak baska bir gazve ile gizler örterdi. Nihayet (dokuzuncu hicret yilindaki) Tebûk gazvesi olunca, Rasûlullah bu gazveye siddetli sicak bir mev-simde çikmis, uzak ve tehlikeli bir yolculuga yönelmis, çok kalabalik bir düsmanla cenk etmeye yönelmisti. Bu sebeple Rasûlullah, düsmanlarina gerekecek hazirliklarini yapmalari için müslümanlara maksadini açikladi ve gitmek istemekte oldugu ciheti onlara haber verdi [212].
Ve yine Ibnu'l-Mubârek'ten; o da Yûnus'tan; o da ez-Zuhrî'den; o söyle demistir: Bana Abdurrahmân ibnu Ka'b ibn Mâlik haber verdi ki, Ka'b ibn Mâlik (R): Rasûlullah (S) bir sefere çikmak istediginde persembe gününden baska günlerde muhakkak ki pek az yola çikardi, der idi [213].

158-.....Bize Ma'mer ibn Râsid, ez-Zuhrî'den; o da (Abdullah'in kardesi) Abdurrahmân ibnu Ka'b ibn Mâlik'ten; o da babasi Ka'b ibn Mâlik(R)'ten, Peygamber(S)'in Tebûk gazvesine persembe günü yola çiktigini ve persembe gününde yola çikmayi sever oldugunu haber vermistir [214].

103- Sefere Ögleden Sonra Çikmak Babi

159-.....Ebû Kilâbe'den; o da Enes(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S) -Veda Hacci'na giderken- ögle namazini Medine'de dört rek'at kilmis, ikindi namazini da Zu'1-Huleyfe'de iki rek'at kilmistir. (Enes dedi ki:) Ben sahâbîterin hacc ve umreyi beraberce telbiye etmekte olduklarini isittim [215].

104- Sefere Ayin Sonunda Çikmaimn Cevazi) Babi

Kureyb de Ibn Abbâs(R)'tan söyledi ki, Peygamber(S) Medine'den zu'1-ka'deden bes gün kala hareket etti,

Mekke'ye zu'1-hicceden geçen dördüncü gecenin gündüzünde geldi [216].

160-.....Amre, Âise(R)'den söyle derken isitmistir: Bizler zu'lka'deden kalan besinci günde (yâni zu'1-ka'denin yirmibesinde) Me-dîne'den Rasûlullah in beraberinde yola çiktik. (Bu aylarda umre degil) yalniz hacc edilir zannolunurdu. Mekke'ye yaklastigimizda Rasûlullah (S): "Beraberinde kurbanlik bulunmayanin Beyt'i tavaf ettigi, Safa ile Merve arasini da sa'y ettigi zaman ihramdan çikmasini" emretti.
Âise dedi ki: Kurbân bayraminin ilk günü (Minâ'da, elinde) sigir eti ile birisi bizim çadira girdirildi. Ben:
— Bu nedir? dedim. v Eti getiren:
— Rasûlullah (S) zevceleri adina kurbân kesti, dedi.
Yahya ibn Saîd dedi ki: Ben bu hadîsi (Ebû Bekr'in oglu) Kaa-sim ibn Muhammed'e zikrettim. Kaasim: Vallâhî Amre bu hadîsi sana oldugu gibi (yânî kisaltma ve degistirme yapmadan)

getirmistir, dedi [217]

105- Ramazan Içinde Sefere Çikma(Nin Cevazi) Babi

161-.....Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip söyle dedi: Bana ez-Zuhrî, Ubeydullah'tan; o da Ibn Abbâs'tan tahdîs etti. Ibn Ab-bâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) -Mekke fethi seferine- rama-zânda çikti ve tâ Kedîd'e ulasincaya kadar da oruç tuttu. (Mekke'ye iki konaklik uzaklikta bulunan) el-Kedîd mevkiinde orucunu bozdu... Sufyân dedi ki: ez-Zuhrî söyle dedi: Bana Ubeydullah, Ibn Abbâs'tan haber verdi ve hadîsi sevketti.
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: Bu, ez-Zuhrî'nin sözüdür.Ra-sülullah'in fiilinden, ancak sonuncusuyla olan hüküm alinir [218].

106- (Sefere Çikarken) Vedalasmak Babi

162- Ve Ibnu yehb söyle dedi: Bana Amr ibnu'l-Hâris, Bukeyr ibn Abdillah'tan; o da Süleyman ibn Yesâr'dan haber verdi ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) bizi bir seriyye içinde ga-zaya gönderdi. (Bize verdigi emirler arasinda) Kureys'ten adlarim söyledigi iki kimse için:
— "Fuiân ve Fuiân kisilere rast gelirseniz, bunlari yakalayip ateste yakiniz" buyurdu.
Ebû Hureyre devamla dedi ki: Sonra yola çikmak istedigimiz sira veda etmek üzere Rasûlullah'a geldik. Bu defa da Rasûlullah:
— "Ben (önce) size Fuiân ve Fuiân 'i ele geçirdiginizde ateste yakmanizi emretmistim. Hâlbuki atesle yalniz Allah azâblandirir. Buse-beble siz bu serirleri yakaladiginizda (yakmayiniz da) öldürünüz" buyurdu [219].

107- (Ma'siyetle Emrolunmadikça) Imâmi Ve Âmiri Dinlemek Ve Itaat Etmek Babi

163-.....BanaNâfi', IbnTJmer'den; odaPeygamber'dehtahdîs etti. H ve yine bana Muhammed ibnu Salih tahdîs edip söyle dedi: Bize Ismail ibn Zekeriyyâ, Ubeydullah'tan; o da Nâfi'den; o da Ibn Umer(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Ma'siyetle emrolunma-dikça (âmirin emrini) dinlemek ve itaat etmek haktir (vâcibdir). Ma'siyetle emrolundugu zaman da (onlari) dinlemek ve itaat etmek yoktur" buyurmustur [220].

108- Bâb: Devlet Baskaninin Arkasinda Harb Edilir Ve Onunla (Düsmandan) Korunulur .

164-.....el-A'rec de Ebû Hureyre(R)'den isitmistir: O da Rasûlullah(S)'tan: "Biz (müslümânlar Kitâb ehline göre dünyâ târihinde) sonra gelmis bulunuyoruz. (Âhirette faziletçe) en ileride bulunanlariz..." buyururken isitmistir.
Ve yine bu senedle gelen diger hadîste Rasûlullah söyle buyurmustur: "Bana itaat eden Allah'a itaat etmistir. Bana isyan eden Allah'a isyan etmistir. Emîre isyan eden bana isyan etmistir. Devlet

baskani (millet için) bir kalkandir. Onun ardinda, onun emrinde harb yapilir. Onunla (düsmandan) korunulur. Eger o millete Allah'a takva ile emrederse ve adaletle hareket ederse, bu emri ve adaleti sebebiyle onun için sevâb vardir. Eger takva ve adaletten baskasiyle emir ve hükümederse, bundan meydana gelen günâh onun üzerine döner (me'mûr üzerine degildir)" [221].

109- Harbde Kaçmamalari Üzerine Bey'at Edilmesi Babi

Bâzilari da "Ölmek üzere bey'at" demistir. jjHer iki sey üzerine bey'atin delili Yüce Allah'in su sözüdür:
(And olsun ki, Allah müzminlerden SenHnle o agacin altinda heyhat ederlerken razi olmustur.,." (ei-Feth: i8)

165-.....Ibn Umer (R) söyle dedi: Bizler Hudeybiye'den döndügümüzün ertesi yilindan beri altinda bey'at ettigimiz o (târihî ve mübarek) agaci (unuttuk da onu) ta'yîn üzerinde bizden iki kisi(nin re'yi) bir arada toplanamadi. Bu (agacin bilinmemesi) da Allah tarafindan gelen büyük bir rahmet oldu.
Cuveyriye dedi ki: Ben Nâfi'e:
— Rasûlullah hangi sart üzerine sahâbîleri ile bey'atlasma yapti; ölmek üzere mi? diye sordum.
Nâfi':
— Hayir, ölmek üzere degil, harbde sabir ve sebat etmek üzerine sahâbîleriyle bey'atlasma yapti, dedi [222].
166-.....Abdullah ibn Zeyd (R) söyle demistir: Harre vak'asi zamani oldugu sirada Abdullah ibn Zeyd'e bir gelen geldi de, ona:
— Abdullah ibn Hanzala, insanlarla ölmek üzere bey'atlasiyor (sen ne dersin)? dedi.
Abdullah ibn Zeyd de ona:
— Ben RasûluIIah(S)'tan sonra hiçbir kimse ile bu ölüm sarti üzerine bey'at etmem, diye cevâb verdi [223].

167-.....Seleme ibnu'1-Ekva' (R) söyle demistir: Ben Peygamber (S) ile bey'at etmis, sonra agacin gölgesi tarafina dönüp gelmistim. însanlar(in bey'at sikisikligi) hafifleyince Peygamber bana hitaben:
— "Ey Ekva' oglu! Sen bey'at etmez misin?" diye sordu. ;Ibnu'l-Ekva' dedi ki: Ben de:
— Ben bey'at etmisimdir yâ Rasülallah! diye cevâb verdim. O:
— "Bir daha bey'at et!" buyurdu. jBen de kendisiyle ikinci defa bey'at ettim. (Râvîsi Yezîd ibn Ebî Ubeyd tarafindan:)
— (Yâ Ebâ Müslim!) O gün siz hangi madde üzerine bey'at ediyordunuz? diye soruldu da îbmi'I-Ekva':
— Ölmek üzerine (yâni ölsek bile kaçmamak üzerine), demistir [224].

168-.....Humeyd söyle demistir: Ben Enes(R)'ten isittim, söyle diyordu: Ensâr hendek kazma gününde:
— Nahnu'îlezîne bâyeû Muhammeden Aîe'l-cihâdi mâ hayîynâ ebeden! (= Bizler diri oldugumuz müddetçe devamli cihâd etmek üzere Muhammed'e söz vermis kimseleriz)! derlerdi.
Peygamber (S) de onlara cevâb verip söyle buyurdu:
— "Allâhumme lâ ayse illâ aysu'l-âhirah Fe-ekrimi 'Î-Ensâra ve 'Î-Muhâcirah
(= Yâ Allah! Âhiret yasayisindan baska -hakîkî- yasayis yoktur. Onun için Sen Ensâr'a ve Muhâcirler'e ikram eyle!)? [225].

169-.....Mucâsi' (ibnu Mes'ûd es-Sulemî-R) söyle demistir: (Mekke fethinden sonra) ben kardesim Mucâlid ibnu Mes'ûd ile Pey-gamber(S)'in yanina geldim de:
— (Medîne'ye) hicret etmek üzere bize bey'at et (yânî muâhade ve müsâade eyle), dedim. Peygamber:'
— "Artik hicretin hükmü, (fetihten önce) hicret edenlere âid olarak geçmistir" buyurdu.
Ben:
— Bizimle ne üzerine bey'at edersin? dedim. Peygamber:
— 'Islâm ve cihâd üzerine" buyurdu [226].

110- Devlet Baskaninin Insanlara Kesin (Ve Yerine Getirilmesi Vâcib Olan) Emrinin Ancak Insanlarin Takat Getirebilecekleri Islerde Olmasi Babi [227]

170-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle dedi: Günün birinde bana bir adam geldi ve benden kendisine ne cevâb verecegimi bilmedigim birsey sordu da, söyle dedi:
— Su bir kisi hakkinda re'yin nedir? Ki o zinde, silâhi üzerinde olarak sevinç içinde kumandanlarimizla beraber gazalara çikar, fakat kumandanimiz (ona ve) hepimize karsi sayamayacagimiz derecede çok ve agir vazifeler hakkinda kesin ve siddetli emirler verir. (Simdi bu katlanilmaz islerde gâzînin durumu nedir? Su hâlde gâzînin, kumandaninin bu agir emirlerine itaat etmesi vâcib midir?) diye sordu.
Ben de ona söyle cevâb verdim:
— Vallâhî ben sana ne cevâb verecegimi bilmiyorum. Su kadar ki, biz- Peygamber ile beraber (birçok gazalarda) bulunduk. O, bir is hakkinda emir verince, verilen vazifeyi biz görünceye kadar, bize karsi azim ve siddet göstermemeye yakin (bir vaziyette) bulunurdu. Bunun bir müstesnasi da vardir. Sizden herhangi biriniz Allah'in azabindan korundugu müddetçe dâima hayir ile beraberdir. Sayet onun gönlünde (bir hususta caiz midir, degil midir diye) bir sübhe uyandiginda o kimse, (üstün ve hayirli diger) bir kimseye sorup, ondan (onun ögüdünden) gönlündeki sübhe hastaligini sifâlandirabilir. -Sizin öyle (hakk sözlü) bir kisiyi bulamayacaginiz günler yaklasmistir. -Kendisinden baska ibâdete deger bir ma'bûd bulunmayan Allah'a ye-mîn ederim ki, ben dünyâdan geri kalan ve geçen günleri ancak derede birikmis su gibi düsünüyorum: Onun safîsi içilmis de geriye bulanigi kalmistir [228].

111- Bâb: Peygamber (S) Gündüzün Evvelinde Harb Yapmadigi Zaman, Muharebeyi Günesin (Ortadan) Gitmesine Kadar Geriye Birakirdi

171-.....BizeEbû Ishâk (el-Fezârî), MûsâibnUkbe'den; oda Umer ibn Ubeydillah'in himayesinde bulunan Salim Ebu'n-Nadr'dan tahdîs etti. Bu Salim, Umer ibn Ubeydillah et-Teymî'riin kâtibi idil Salim söyle demistir: Abdullah ibn Ebî Evfâ (R) bu Umer ibn Ubey-dillah'a bir mektûb yazdi. O mektubu ben okudum; söyle idi:
Rasûlullah (S) düsmanla karsilastigi bâzi gazalarinda (hemen harbe girismeyip) günes ortadan devrilinceye kadar bekledi (düsmani gözetledi). Sonra asker içinde ayaga kalkip söyle hitâb etti:
— "Ey insanlar! Düsmanla karsilasmayi (harb etmeyi) temenni etmeyiniz. Allah'tan (harb felâketinden) korumasini isteyiniz. Fakat düsmanla karsilastiginiz zamanda da (harbin bütün siddetlerine karsi) sabrediniz. Ve biliniz ki, cennet muhakkak surette kiliçlarin gölgeleri altindadir" buyurdu.
Sonra su duayi söyledi:
— "Yâ Allah! Ey bulutlari yürüten, ey toplanmis ordulari bozan (Allah)! Düsmanlari bozgunluga ugrat, düsmanlara karsi bizlere yardim edip zafer ver!"[229].

112- Kisinin {Gazveden Dönmek Yâhud Geri Kalmak Hususunda) Devlet Baskanindan Izin Istemesi Babi

Çünkü Azîz ve Celîl olan Allah'in su kavli vardir:
"Mü'minler ancak Allah'a ve Rasûlü'ne îmân edenler ve O'nun (Peygamber'in) maiyyetinde cem'iyyetli bir is üzerinde bulunduklari vakit O'ndan izin isteyip alincaya kadar birakip gitmeyenlerdir. Hakikat, senden izin , isteyenler; iste onlar Allah'a ve Rasûlü'ne îmân edenlerdir. O hâlde bâzi isleri için senden izin istedikleri zaman sen de onlardan diledigin kimseye izin ver ve kendileri için Allah'tan magfiret iste. Çünkü Allah çoic magfiret edici, çok merhamet eyleyicidir" (en-Nûr: 62).

172-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Ben Rasülullah'in beraberinde gazaya gittim. Câbir dedi ki: Yolda Rasûlullah (S) arkamdan bana ulasti. Ben bize âid olan bir su tasima devesi üzerinde idim. Deve yorulmustu, hemen hemen yürüyemiyordu. Rasûlullah bana:
— "Senin devenin nesi var?" dedi.
Câbir dedi ki: Ben:
— Yoruldu, dedim.
Câbir dedi ki: Rasûlullah arka tarafa geçti, deveyi azarladi ve ona duâ etti. Artik bundan sonra benim deve diger develerin önünde olmakta devam etti; onlarin önünde yürüyordu. Rasûlullah kana:
— "Deveni nasil görüyorsun?" diye sordu. Câbir dedi ki: Ben:
— Deve hayirla beraberdir, ona Sen'in bereketin isabet etmistir, dedim.
Rasûlullah:
— "Onu bana satar misin?" buyurdu.
Câbir dedi ki: Ben, Rasûlullah'tan utandim; hâlbuki bizim ondan baska su tasima devemiz yoktu.

Câbir dedi ki:
— Evet satarim, dedim. Rasûlullah:
— "Öyleyse onu bana (su fiâta) sat" buyurdu.
Ben de o deveyi Rasûlullah'a, Medine'ye varincaya kadar sirt kemikleri (yânî binme hakki) bana âid olmak sartiyle sattim. Câbir dedi ki:
— Yâ Rasûlallah, ben yeni evliyim, dedim ve kendisinden (önden gitmek hususunda) izin istedim.
O da bana izin verdi. Bunun üzerine ben Medine'ye ulasmak yolunda insanlarin önüne geçtim, nihayet Medine'ye geldim. Beni dayim karsiladi ve bana devemden sordu. Kendisine deve hakkinda yaptigim isi haber verdim. O da (baska devemiz olmadigi yönünden) devenin satisi üzerine beni azarladi.
Câbir dedi ki: Rasûlullah (S), ben kendisinden izin istedigim sirada bana:
— "Kizla mi, yoksa dul ile mi evlendin?" diye sormustu.
Ben:
— Dul kadinla evlendim, dedim.
RasûlulIah:
— "Kendisiyle oynasacagin, ve o da seninle oynasacak bir kizla
evlenseydin ya" buyurdu.
Ben:
— Yâ Rasûlallah! Babam vefat etti -yâhud sehîd edildi-. Benim küçük küçük kizkardeslerim var. Onlari edeblendirmeyecek, onlarin islerini görmeyecek olan onlara akran bir kizla evlenmemi hos gör-
medim. Bu sebeble onlarin islerini görmesi ve onlari edeblendirip yetistirmesi için dul bir kadinla evlendim, dedim.
Câbir dedi ki: Rasûlullah Medine'ye geldigi zaman ben deveyi yanina götürdüm. O da bana hem devenin bedelini verdi, hem de deveyi bana geri verdi [230].
Hadîsin râvîsi el-Mugîre: Bu sartla yapilan alisveris bizim hükümlerimizde güzeldir; biz bunda bir be's görmüyoruz, demistir [231].

113- Kendisi Zevcesi Ile Yeni Evlenmis Oldugu Hâlde Gazaya Giden Kimse Babi

Bu bâbda (yakinda geçen) Câbir'in Peygamber(S)'den rivayet ettigi hadîs vardir [232].

114- Zifafin Ardindan Gazaya Gitmeyi Seçen Kimse(Nin Isini Beyan) Babi

Baslik yapilan bu bâbda Ebû Hureyre'nin Peygamber(S)*den rivayet ettigi hadîs vardir [233].

115- Düsman Baskini Korkusu Sirasinda Imâmin (Yardim Ve Zafer Tedbîrine) Çabuk Davranmasi Babi

173-.....Su'be söyle demistir: Bana Katâdetahdîs etti ki, Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Medîne içinde bir düsman baskini korkusu olmustu. Bunun üzerine Rasûlullah (S) Ebû Talha'ya âid olan bir ata bindi (Medîne'den ayrildi, geri dönüp geldiginde): "Korkuyu gerektirecek nevi'den birsey görmedik. Muhakkak surette biz bu ati bir deniz bulduk" buyurdu [234].

116- Korku Sirasinda Çabuk Hareket Etmek Ve Haril Haril/ Kosmak Babi

174-.....Enes ibn Mâlik söyle demistir: (Medine'de) insanlar (bir düsman baskinindan) korktular. Rasûlullah (S) hemen Ebû Talha'ya âid yavas hareketli bir ata bindi. Sonra tek basina Medîne'den çikip ati haril haril kosturdu. Insanlar da bineklerine binip O'nun arkasindan kosturdular. (Peygamber kesfi yapip dönerken sahâbîlere:)
— "Korkmadilar (yânî korkmayiniz). Sübhesiz bu at (yürüyüsünün çabuklugunda) deniz gibidir" buyurdu.
(Enes dedi ki:) Artik bu günden sonra bu yavas atin önüne geçilmedi [235].

117- Korku Sirasinda Tek Olarak (Düsman Kesfine) Çikmak Babi [236]

118- (Oturan Adina Cihâd Edenlere Verilen) Ücretler Ve Allah Yolunda (Yânî Cihâda) Yükleyip Tasima Babi

Mucâhid ibn Cebr dedi ki: Ben Ibn Ömer'e: Gazve irâde olundu (yâhud: Ben gazveye gitmek istiyorum), dedim. Ibn Umer: Ben malimdan bir kismi ile sana yardim etmek arzu ediyorum, dedi.
Ben: Allah bana mali bollastirdi, dedim. Ibn UmenZenginligin sana âiddir. Ben malimdan bir kisminin bu yolda (harcanmis) olmasini arzu ediyorum, dedi [237].
Ve Umer (R): Insanlar, cihâd yapmalari için bu maldan (yâni millet malindan) aliyorlar, sonra da cihâd etmiyorlar. Kim böyle yaparsa, biz onun (bu maksadla) almis oldugu malini ondan geri almaya daha hakliyizdir, demistir [238].
Tâvûs ile Mucâhid:
Sana kendisi ile Allah yolunda cihâda çikacagin birsey yükseltildigi zaman, sen onu (Allah yoluyla ilgili olan yerlerden) istedigin iste kullan, hattâ onu ailen yaninda da koy, demislerdir [239].

175-.....Ben (îmâm) Mâlik ibn Enes'ten isittim: O, Zeyd ibn Eslem'e sordu da Zeyd de söyle dedi: Ben, babam Eslem'den isittim, söyle diyordu: Umer ibnu'l-Hattâb (R) söyle dedi: Ben Allah yolunda (cihâd etmesi için) birisini bir at üzerine bindirip yüklemistim. Sonra o ati satiliyor gördüm. Hemen Peygamber'e:
— O ati satin alayim mi? diye sordum. Peygamber:
— "O ati satin alma ve sadakana dönme!" buyurdu [240].

176-.....Bize Mâlik, Nâfi'den; o da Abdullah ibn Umer(R)'den söyle tahdîs etti: Umer ibnu'l-Hattâb Allah yolunda cihâd için bir kimseyi bir ata bindirdi. Sonra o ati satiliyor buldu da, onu satin almak istedi. Bunu Rasûlullah'a sordu. Rasûlullah (S): "O ati satin alma ve sadakana dönme!" buyurdu [241].

177-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ümmetim üzerine mesakkat verecek olmayaydim, ben hiçbir cihâd müfrezesinden geri kalmazdim. Lâkin ben binek devesi bulamiyorum; mücâhid sahâbîleri üzerine bindirip tasiyabilecegim binekleri de bulamiyorum. Bineksiz sahâbîlerin benden geri kalmalari da bana mesakkat veriyor. Yemin olsun ki ben, Allah yolunda muharebe edip de öldürülmemi, sonra dirilîilmemi, sonra yine öldürülmemi, sonra yine diriltilmemi çok arzu ederdim" [242].

119- Peygamber(S)'In Sancagi Hakkinda Söylenen Hadîsler Babi

178-.....Bana Sa'lebe ibnu Ebî Mâlik el-Kurazî haber verdi ki, Kays ibn Sa'd el-Ensârî (R) -ki kendisi Rasûlullah'in sancaginin sahibi idi- hacc etmek istedi de ihrama girmeden önce basinin saçlarini iyice taramistir [243].

179-.....Seleme Ibnu'1-Ekva' (R) söyle demistir: Alî (R) Hayber gazvesinde Peygamber'den geri kalmisti. Kendisinde bir göz hastaligi vardi. Kendi kendine: Ben Rasûlullah'tan geriye mi kalirim? deyip disari çikti ve Peygamber'e yetisti. Sabahinda Hayber'in fethinin gerçeklestirildigi gecenin aksami olunca, Rasûlullah (S): "Müslümanlarin sancagim yarin elbette bir kisiye verecegim -yâhud: Yarin müslümânlarin bayragini muhakkak öyle bir kisi alacak- ki, Allah ve Rasûlü onu sever- yâhud söyle buyurdu: O Allah'i ve Rasûlü'nü sever- Allah fethi ona müyesser kilacaktir" buyurdu.
Bizler Alî ile karsi karsiya geldik, hâlbuki onu orada ümîd etmiyorduk. Sahâbîler: Iste Alî buradadir, dediler. Rasûlullah bayragi Alî'ye verdi, Allah da fethi ona nasîb etti [244].

180-.....Nâfi' ibnu Cubeyr söyle demistir: Ben el-Abbâs'tan isittim, (fetihten bir haylî zaman sonra) ez-Zubeyr'e hitaben: (Yâ Ebâ Abdillah!) Mekke'nin fethi günü Peygamber (S) sana bayragi suraya (yânî hücum mevkiine) dikmeni emretmisti, diyordu [245].

120- Gazvedeki Ücretli(Nin Hükmü) Babi [246]

el-Hasen ile Ibn Sîrîn: Gazvedeki ücretliye ganimetten pay ayrilir, demislerdir [247].
Atiyye ibn Kays, taksîm sirasinda diger atlara ayrilmasi gereken hissenin yarisini almak üzere ücretle bir at tuttu da, bu atin payi dörtyüz dînâra ulasti. Kendisi ikiyüzü alip, atin sahibine de ikiyüz verdi [248].

181-.....Ya'lâ ibn Umeyye (R) söyle demistir: Ben Tebûk gazvesinde Rasülullah'in beraberinde gaza ettim. Genç bir deve üzerine sefer malzemelerimi yükledim. Bu, gönlümde benim amellerjmin en saglamidir. Ben bu seferde bir hizmetçi kiralamistim. Hizmetçi yolda birisi ile (ki Ibn Umeyye'nin kendisidir) dögüstü. Iki kavgacidan birisi (ki Ibn Umeyye'dir) öbürünün (ki hizmetçisidir) elini isirdi. Hizmetçi elini, isiran kisinin agzindan hizla çekti de isiranin ön disini söktü. O (isiran ve bu suretle disi sökülen kisi) da Peygamber'e gelip sikâyet etti. Peygamber (S) disin diyetini düsürdü de (Ibn Umeyye'ye): — ' 'Bu adam elini sana birakir mi ki, sen bogur devenin yan disleriyle sert yem yedigi gibi elini çatir çatir yiyesin" buyurdu [249].

121- Peygamberdin: "Ben, bir aylik mesafedeki düsman gönüllerine korku salmak suretiyle yardim olundum Sözü Ile Celîl Ve Aziz Allah'in Su Kavli Babi:

"Hakkinda Allah'in hiçbir hüccet indirmedigi seyleri O'na tanidiklarindan dolayi küfredenlerin kalblerine korku
salacagiz* Onlarin yurtlan atestir..." (â\u imrân: isi). Câbir ibn Abdillah, bu korku salma hadîsini Peygamber'den
rivayet etti [250].

182-.....Saîd ibnu'l-Müseyyeb'den; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur:
"Ben câmiali sözlerle gönderildim. Ben korku salmak suretiyle yardim olundum. Bir de ben uyudugum sirada bana yerdeki hazînelerin anahtarlari getirildi de benim elimin içine konuldu".
Ebû Hureyre: Rasûlullah dünyâdan gitti. Simdi bu hazîneleri yerlerinden sizler çikarirsiniz, demistir [251].

183-.....Abdullah ibn Abbâs (R) haber vermistir. OnadaEbû Sufyân söyle haber vermistir: Kendileri lliya sehrinde bulunurlarken Hirakl ona haberci gönderip getirtmis. Sonra Rasûlullah'in mektubunu istedi. Mektubu okumayi bitirdikten sonra yaninda gürültü çogaldi, sesler yükseldi. Biz de yanindan çikarildik. Biz disari çikarildigimiz zaman arkadaslarima: Yemîn olsun Ibn Ebî Kebse'nin (yâni Muhammed'in) isi hakîkaten azamet peyda ediyor. Su muhakkak ki Benû'I-Asfar'in Meliki O'ndan korkuyor, dedim [252].

122- Gazveye Giderken Azik Edinip Tasimak Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

Bir de (seferinizde) azik hazirlayin. Muhakkak ki azigin en hayirlisi korunmaktir. Ey kâmil akil sahihleri benden korunun" (ei-Bakam: 197) [253].

184-.....Esma (R) söyle demistir: Rasûlullah Medine'ye hicret etmek istedigi zaman ben Ebû

Bekr'in evinde Rasûlullah'm yol azigini düzmüs hazirlamistim. Esma (devamla) dedi ki: Fakat ne yemek çikinini, ne de su tulumunu kendisiyle baglayabilecegimiz bir-sey bulamamistik. Bunun üzerine ben (babam) Ebû Bekr'e:
— Vallahi ben belimdeki kusagimdan baska baglayacagim bir-sey bulamiyorum, dedim.
O da:
— (Kizim) onu ikiye böl, birisiyle su tulumunu, digeriyle de yemek sofrasini bagla, dedi.
Ben de öyle yaptim.
Iste bundan dolayi Esma, "Zâtu'n-nitakayn (= Iki kusakli, veya iki kemerli)" diye isimlendirildi [254].

185-.....Câbir ibn Abdillah (R): Bizler Peygamber (S) zamaninda (Mekke'de kestigimiz) kurbanliklarin etlerini Medine'ye gidinceye kadar azik edinir idik, demistir [255]

186-.....Suveyd ibnu'n-Nu'mân (R) söyle haber vermistir: Kendisi Hayber yilinda Peygamber'in beraberinde sefere çikti. es-Sahbâ'ya vardiklari zaman -ki burasi Hayber arâzîsindendir ve Hayber'in alt yanindadir- ordu orada ikindi namazini kildilar. Ardindan Peygamber (S) yemekleri istedi. Fakat Peygamber'e sevîkten baska birsey getirilmedi. O sevikten agzimizda çignedik de yedik ve içtik. Sonra Peygamber kalkti, agzini çalkaladi; bizde agzimizi çalkaladik ve aksam namazini kildik [256].

187-.....Seleme ibnu'1-Ekva' (R) söyle demistir: Mücâhid insanlarin aziklari hafifledi de fakir, yânî muhtâc oldular. Bunun üzerine sahâbîler Peygamber'e develerini kesmek hususunda geldiler. O da kendilerine izin verdi. Akabinde bunlari Umer karsiladi. Onlar bu izni Umer'e haber verdiler. Umer bunlara:
— Develeriniz gittikten sonra (bu uzun yolculukta) hayâtiniz kalmaz, dedi.
Ardindan Peygamber'in yanina girdi ve:
— Yâ Rasûlallah! Bunlarin develeri gittikten sonra, bunlarin bekaasi kalmaz (yânî hiçbiri sag kalmaz), dedi.
Rasûlullah:
— "Ordu içinde i'lân et, herkes geri kalan aziklarini getirsin!" buyurdu.
Sonunda Rasûlullah duâ etti ve sergi üstündeki yiyecek üzerine bereket diledi. Sonra sahâbîlerin kaplariyle gelmelerini istedi. Mücâhidler avuç avuç aldilar, nihayet hepsi ayrildilar. Sonra Rasûlullah (S) -sükran olarak-:
— "Eshedu en lâ ilahe iüe'llâh ve ennîrasûlu'llah (= Ben, Allah'tan baska hakk ilâh olmadigina ve kendimin Allah'in elçisi olduguma sehâdet ederim)" dedi [257].

123- Azigin (Hayvanlar Üzerinde Tasinmasi Zorlasinca) Boyun Kökleri Üzerinde Tasinmasi Babi

188- Bana Sadaka ibnu'1-Fadl tahdîs edip söyle dedi: Bize Ab-de ibn Süleyman, Hisâm ibn Urve'den; o da Vehb ibn Keysân'dan haber verdi ki, Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Bizler üçyüz kisi oldugumuz hâlde aziklarimizi boyunlarimiz üzerinde tasiyarak sefere çiktik. Sonra azigimiz tükendi. Hattâ bizden bir adam herbir gün içinde tek bir hurma yer oldu. (Câbir bunu anlatirken) bir adam:
— Yâ Ebâ Abdillah! Bir hurma bir adamin gidasi yerine nereden yetisirdi? diye sordu.
Câbir de:
— Biz bu tek hurmayi bulamadigimiz zaman yemîn olsun onun yoklugunun acisini da tatmisizdir. Nihayet deniz kenarina geldik. Birdenbire büyük bir balikla karsilastik. Bunu deniz, kenarina atmisti. Artik bizler onsekiz gün istâhlandikça onun etinden yedik, dedi [258].

124- Kadinin Binekli Erkek Kardesinin Arka Tarafina Bindirilmesi Babi

189-.....Bize Ibn Ebî Muleyke tahdîs etti ki, Âise (R):
— Yâ Rasûlallah, sahâbîlerin bir hacc ve bir umre (sevabi) ile dönüyorlar. Ben ise hacc üzerine birsey artirmadim, dedi.
RasûluIlah (S) de Âise'ye:
— "Sen git de kardesin Abdurrahmân seni bineginin arkasina bindirsin" dedi.
RasûluIlah, Abdurrahmân'a, kizkardesi Âise'ye Ten'îm'den umre yaptirmasini emretti de, Âise umreden gelinceye kadar, onu Mekke'nin üst tarafinda bekledi [259].

190-.....Ebû Bekr es-Siddîk'in oglu Abdurrahmân (R): Peygamber (S) bana, Âise'yi devemin arkasina bindirmemi ve ona Ten'-îm mevkiinden umre yaptirmami emretti, demistir [260].

125- Cenk Ve Hacc Seferlerinde Bineklinin Arka Tarafina Binici Olmak Babi

191-.....Enes (R): Ben (üvey babam) Ebû Talha'mn binek hayvaninin arka tarafina binmis idim. Peygamber ve sahâbîleri toplu olarak hacc ve umre niyetiyle seslerini yükseltiyorlardi, demistir [261].

126- Esek Üzerine Binicinin Arka Tarafina Binen Kimse Babi

192-.....Ürve'den; o da Usâme ibn Zeyd'den tahdîs etti ki, RasûluIlah (S) palani üzerinde saçakli bir örtü bulunan bir esege binmis ve Usâme'yi de arka tarafina bindirmisti [262]

193-.....Yûnus söyle dedi: Bana Nâfi', Abdullah ibn Umer(R)'den söyle söyle haber verdi: Rasûlullah (S) fetih günü Mekke'nin üst tarafindaki Kedâ semtinden devesi üzerinde olarak sehre yöneldi. Usâ-me ibn Zeyd'i de bineginin arka tarafina bindirmisti. Rasûlullah'in beraberinde Bilâl vardi ve yine beraberinde Ka'be'nin hizmetçilerinden Usmân ibn Talha da vardi. Rasûlullah ilerledi,

nihayet devesini M es/ cid'in içinde çöktürdü. Ve Usmân ibn Taîha'ya Beyt'in anahtarini getirmesini emretti. (Ibn Talha gidip anahtari getirdi.) Ka'be'yi açti. Rasûlullah Ka'be'ye girdi. Beraberinde Usâme, Bilâl ve Usmân ibn Talha da girdiler. Sonra (Beyt'in kapisi kapandi). Rasûlullah uzunca bir zaman içeride kaldi. Sonra çikti. Insanlar Ka'be'ye girmeye kosustular. Içeriye ilk giren Abdullah ibn Umer olmustu. O, Bilâl'i Ka'be kapisinin arkasinda dikeliyor buldu. Ve ona:
— Rasûlullah (içeride) nerede namaz kildi? diye sordu.
Bilâl de ona Rasûlullah'in içinde namaz kilmis oldugu yeri isaret edip gösterdi.
Abdullah: Ben Bilâl'e, Rasûlullah'in kaç rek'at namaz kildigini sormayi unuttum, demistir [263].

127- Binege Binen Kisinin Üzengisini Ve Benzeri Seylerini Tutup Yardim Eden Kimse Babi

194-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Insan bedeninden herbir eklemen sagladigi hareket kolayligi) üzerine bir sadaka vardir. Içinde günesin dogmakta oldugu her günün gündüzünde iki (hasim) kisi arasinda adalet etmek (yüksek) bir sadakadir. Hayvanina binmek veya metâ'im yüklemek isteyen kimseye yardim edip hayvanina bindirmek yâhud esyasini yüklemek de bir sadakadir. Güzel söz de bir sadakadir. Namaza giderken sahibinin attigi herbir adim da bir sadakadir. Yoldan (gelip geçene) ezâ veren seyi gidermek de bir sadakadir" [264].

128- Düsman Arazîsine Mushaflarla Sefer Etmenin Keraheti Babi

Baslikta zikrolundugu gibi bunun keraheti, Muhammed ibn Bisr'den; o da Ubeydullah'tan; o da Nâfi'den; o da Ibn Ömer'den; o da Peygamber(S)'den olmak üzere rivayet olunuyor [265]. Ve Muhammed ibn Bisr'e, bunu Nâfi'den; onun da Ibn Utner'den; onun da Peygamberden rivayet etmesinde Ibnu Ishâk mutâbaat etmistir [266].
Peygamber ile sahâbîleri Kur'ân'i biliyor –yâhud Ögretiyor- olduklari hâlde düsman arazîsine sefer yapmislardir [267].

195- Bize Abdullah ibn Mesleme, Mâlik'ten; o da Nâfi'den; o da Abdullah ibn Umer(R)'den Rasûlullah(S)'in, Kur'ân (metni) ile düsman arazîsine sefer edilmesini nehyettigini tahdîs etmistir [268].

129- Harb Sirasinda Tekbîr Getirme{Nin Mesrû'lugu) Babi

196-.....Enes (R) söyle demistir: Peygamber (Hayber'e yakin bir yerde geceleyip) safak sökerken.Hayber'e vardi. Sabahleyin Hay-berliler belleri omuzlarinda tarlalarina çikmislardi. Peygamber'i gördükleri zaman:
— Su Muhammed'dir ve askeridir, su Muhammed'dir ve askeridir! dediler de hemen dönüp kalelerine sigindilar.

Peygamber ellerini kaldirarak:
— "Allâhu Ekber (= Allah büyüktür)! Hayber harâb oldu. Biz bir kavmin yurdu içine indigimiz zaman korkutulan düsmanlarin sabahi ne fenadir!" buyurdu.
Bizler bir takim ehlî esekler elde ettik, onlari pisirdik. Akabinde Peygamber'in nidâcisi:
— Sübhesiz ki Allah ve Rasûlü sizleri esek etlerinden nehyedi-yorlar! diye nida etti.
Bu nida üzerine yemek tencereleri, içindekilerle birlikte ters çevrilip devrildiler [269].
Bu hadîsi Sufyân'dan: "Peygamber (S) iki elini kaldirdi" seklinde rivayet etmekte Alî ibnu'l-Medînî, Abdullah ibn Muhammed el-Müsnidî'ye mütâbaat etmistir [270].

130- Tekbir Getirmekte Ses Yükseltmenin Mekruhlugu Babi

197-.....Ebû Mûsâ el-Es'arî (R) söyle demisti: Biz Rasûlullah'm beraberinde (seferde) bulunduk. Bizler bir vâdî üzerinde yükseldikçe Lâ ilahe Üle'ttah tehlîlini ve Allâhu Ekber tekbîrini söylerdik de seslerimiz yüksek olurdu. Bunun üzerine Peygamber (S):
— "Ey insanlar, nefislerinize yumusak davranin, seslerinizi yükseltmeyin. Sübhesiz sizler sagiri ve gaibi çagirmiyorsunuz. Dua ettiginiz o Allah muhakkak sizinle beraberdir. Sübhesiz O, pek isiticidir, pek yakindir. Ismi ve zâti çok mübarek, celâl ve azameti çok yücedir" [271].

131- Yolcunun Bir Vâdî Içine Indigi Zamâ^Tesbîh Etmesi Babi

198-.....Câbir ibn Abdillah (R): Bizler seferde yüksek bir yere çiktigimiz zaman tekbîr ederdik. Yüksekten (bir vâdîye) inince de tesbîh ederdik (yânî Subhânallah derdik), demistir [272].

132- Yolcunun Yüksek Bir Yere Yükseldiginde Tekbîr Etmesi Babi

199-.....Câbir (R): Bizler yükseldigimizde tekbîr eder, asagiya indigimizde tesbîh eder idik-, demistir [273].

200-..... Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Peygamber (S) haccdan yâhud umreden döndügü sirada -ben Peygamber'in muhakkak gazvede de bunu söyledigini bilmekteyim- bir dag yoluna çikinca yâhud düz yüksek bir sahaya varinca, üç defa tekbîr getirir, sonra da sunlari söylerdi: "Tek ve ortaksiz olarak Allah'tan baska hakk ilâh yoktur. Mülk O'nundur. Hamd de O'nundur. O, hersey üzerine gücü yetendir. Bizler Allah'a dönücüleriz, bizler (kusurlarimizdan) O'na tevbe edicileriz. Bizler O'na ibâdet edicileriz; ancak Rabb'e secde ediciler, hamd edicileriz. Allah va'dinde dogru çikmis, kuluna yardim etmis, bütün düsman topluluklarini yalniz basina hezimete ugratmis, sindirmistir" [274].
Râvî Salih ibn Keysân dedi ki: Ben Salim ibn Abdillah'a: Abdullah ibn Umer: Insâallah demedi mi? diye sordum. Salim: Hayir, bunu söylemedi, dedi [275].

133- Bâb: Yolcu Iken, Mukîmlik Hâlinde Yapageldigi Amellerin Benzeri, Yolcu Lehine Yazilir

201-.....Bize Ibrâhîm Ebû Ismâîl es-Seksekî tahdîs edip söyle dedi: Ben Ebû Burde'den isittim. O bir seferde Yezîd ibn Ebî Kebse ile görüsüyordu. (Yil boyunca oruç tutmak aliskanliginda olan) Yezîd bu seferde de oruçlu idi. Ebû Burde ona: Ben babam (Ebû Mû-sâ'dan çok kerreler söyle derken isittim: Rasûlullah (S): "Bir kul hasta oldugu yâhud yolculuk ettigi zaman, mukîm iken, sihhatte iken islemekte oldugu ibâdetin benzeri, o gâzî ve o hasta lehine yazilir" buyurdu, dedi [276].

134- Insanin Geceleyin Yalniz Basina Yürümesi (Caiz Mi, Mekruh Mu?) Babi [277]

202-..... Ben Câbir ibn Abdillah'tan isittim, söyle diyordu:
Hendek gazasi günü insanlara: "Benû Kurayza'nin vaziyetine dâir bana kim haber getirir?" diye çagirdi. Su çagriya ez-Zubeyr icabet etti. Bir zaman sonra yine: "Bana kim haber getirir?" diye da'vet etti. Bu defa da ez-Zubeyr icabet etti. Sonra Peygamber insanlara yine ayni is için çagrida bulundu. Yine ez-Zubeyr icabet etti. Peygamber (S): "Her peygamberin havarisi vardir. Benim havarim de ez-Zubeyr'dir" buyurdu.
Hadîsin râvîsi Sufyân: "el-Havâriyyu", "en-Nâsir" (yânî yardim edici) demektir, dedi [278].

203-.....Bana babam, Ibn Umer(R)'den; o da Peygamber(S)'
den tahdîs etti. H ve yine bize Ebû Nuaym tahdîs edip söyle dedi: Bize Âsim ibn Muhammed ibn Zeyd ibn Abdillah ibn Umer, babasindan; o da Ibn Umer'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Insanlar yalniz basina yolculuktaki benim bilmekte oldugum sakincayi bilir olsalardi, hiçbir süvari geceleyin yalniz basina yolculuk etmezdi^bh-yurmustur [279].

135- Vatana Dönüs Sirasinda Yürüyüste Çabuk Davranmak Babi

Ebû Humeyd dedi ki: Peygamber (S) -Tebûk dönüsünde-: "Ben Medine'ye çabuk gidecegim; kim benim beraberimde acele gitmek isterse acele etsin*' buyurdu [280].

204-..... Hisâm söyle demistir: Bana babam Urve haber verip söyle dedi: Usâme ibn Zeyd'e Veda Hacci'nda Peygamber'in (Arafat'tan Müzdelife'ye) yürüyüsü soruldu. -Buhârîdedi ki: Muhammed ibnu'I-Müsennâ söyle dedi: Yahya el-Kattân: Ben suâli isitiyordum, der idi. Yahya: Bu "Ben isitiyordum" lâfzi benden düstü, dedi. -Usâme: Peygamber, sür'atle yavaslik ortasi bir yürüyüsle yürür idi. Fakat bir açiklik saha bulunca yürüyebildigi en hizli bir yürüyüsle yürür idi, dedi.
"en-Nass (= Hizli yürüyüs), "el-Anak (-Orta yürüyüs)"in üstündedir [281].

205-.....Eslem söyle demistir: Bir hacc seferinden dönüste Mekke yolunda Abdullah ibn Umer'in beraberinde bulundum. Yolda Ibn Umer'e, zevcesi Safiyye bintu Ubeyd'in -ki meshur Muhtar es-Sakafi'nin kizkardesidir- agir hasta oldugu haberi eristi. Bunun üzerine o yürüyüsü çabuklastirdi. Tâ gün batisindan sonraki kizillik gidinceye kadar yürüdü. Sonra bineginden indi. Aksamla yatsi namazlarini biraraya getirerek kildi ve: Ben Peygamber'i gördüm: O yolda yürüyüs kizistigi zaman, aksam namazini yatsi vaktine kadar geri birakirdi da, bu iki namaz arasini birlestirirdi, dedi [282].

206-..... Bize Mâlik, Ebû Bekr (ibn Abdirrahmân ibnu'l- Hâris)'in himayesinde bulunan Sumeyy'den; o da Ebû Salih'ten; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Sefer, azâbdan bir parçadir. O sizin herbirinizin uykusunu, yemesini, içmesini men'eder (intizâmini bozar). Onun için sizden herbir yolcu, sefere âid isini, ihtiyâcini yerine getirince ailesine dönmeyi acele yapsin" [283].

136- Bâb: Bir Kimse Diger Birini Cihâd Etmesi Için Bir Ata Bindirip De. Sonra O Ati Satiliyor Gördügünde (Onu Satin Alabilir Mi»?

207-.....Bize Mâlik, Nâfi'den; o da Ibn Umer(R)'den haber verdi ki, Umer ibnu'l-Hattâb, Allah yolunda cihâd için birisini bir at üzerine bindirdi. Sonra o ati satiliyor buldu da onu satin almak istedi. Bunu Rasûlullah'a sordu. Rasûlullah (S): "Sen onu satin alma ve sadakana dönme!" buyurdu [284].

208..... . Eslem söyle demistir: Ben Umer ibnu'l-Hattâb(R)'dan isittim, söyle diyordu. Allah yolunda cihâd etmesi için bir mücâhide bir at verip bindirmistim. At kendi elinde bulunan bu adam, hayvani satti -yâhud bakmayarak degerini zayi etti-. Ben de hayvani ondan satin almak istedim. Onun bu ati ucuza satacagini saniyordum. Bu düsüncemi Peygamber'e sordum. Peygamber (S): "Bu ati satin alma; sana bir dirheme verse de (sadakana dönme)/ Çünkü hibesine dönen kisi, kustugu seyi yemeye dönen köpege benzer" buyurdu [285].

137- Ana-Babanin Izni Ile Cihâda Gidilmesi Babi

209-.....Bize Habîb ibnu Ebî Sabit tahdîs edip söyle dedi: Ben
Ebû'l-Abbâs es-Sâir'den isittim. O (sâir oldugu hâlde) hadîsinde itti-hâm edilmezdi. Dedi ki: Ben Abdullah ibn Umer(R)'den isittim, söyle diyordu: Peygamber'e bir adam geldi de, O'ndan cihâda (gitmek hususunda) izin istedi. Peygamber (S):
— "Anan baban sag midir?" diye sordu. O zât:
— Evet (sagdirlar), dedi. Peygamber:
— "O hâlde sen onlarin rizâsi yolunda çalis" buyurdu [286].

138- Develerin Boyunlarina Takilan Çan Ve Benzeri Seyler Hakkinda Söylenen Seyler Babi

210-.....Ebû Besîr el-Ensârî (R) haber verip, kendisinin seferlerinden birinde Rasûlullah'in beraberinde bulundugunu söylemistir. Râvî Abdullah ibn Ebî Bekr ibn Hazm: Ben onun: Insanlar yerlerinde geceledigi sirada, dedigini zannederim, demistir. Besîr devamla dedi ki: Rasûlullah (S) -Zeyd ibn Hârise'yi- bir elçi olarak gönderdi de: "Hiçbir devenin boynunda ok yayi kirisinden yapilmis gerdanlik- yâ-hud hiçbir küâde- kalmasin; muhakkak kesilip koparilsin" diye i'lân ettirdi [287]
.

139- Kadini Hacca Gitmek Üzere Çikmis Ve Kendinin Bir -Ma'zireti Olmusken Askere Yazilan Kimseye Izin Verilir Mi Babi

211-.....îbn Abbâs (R) Peygamber(S)'den söyle buyururken isitmistir:
— "Hiçbir erkek (mahremi olmayan) bir kadinla yalniz kalmasin. Hiçbir kadin da beraberinde (nikâh geçmez hisimi) bulunmaksizin sakin yolculuk etmesin".
Bu nehiy üzerine bir adam ayaga kalkti da:
— Yâ Rasûlallah! Ben söyle söyle bir gazveye yazilmistim. Hâlbuki kadinim hacc etmek üzere yola çikmistir? diye sordu.
Rasûlullah:
— "Sen de git, kadininla beraber hacc et" buyurdu [288].

140- Câsûs(Un Hükmü) Babi

"et-Tecessüs'\ sorup arastirmaktir.
Ve Yüce Allah'in su kavli: "Ey îmân edenler, benim de düsmanim, sizin de düsmaniniz olanlari dostlar edinmeyin.. " (ei-Mumtehme: i) [289].

212-.....Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip söyle dedi: Bize Arar ibn Dînâr tahdîs etti. Ben ondan bunu iki kerre isittim. Dedi ki: Bana Hasen ibn Muhammed haber verdi. Dedi ki: Bana Ubey-dullah ibnu Ebî Râfi' haber verdi. Dedi ki: Ben Alî(R)'den isittim, söyle diyordu: Rasûlullah (S) beni, ez-Zubeyr'i, el-Mikdâd'i gönderdi ve:
— "Gidin, Hah bustânina kadar ilerleyin.Oraya vardiginizda mahfe içinde yolculuk eden bir kadin bulacaksiniz. O kadinin yaninda bir mektûb vardir. Onu kadindan alip getiriniz" buyurdu.
Biz, atlarimiz kosarak gittik. En sonunda bustâna vardik. Hakîkaten orada mahfe içinde bir kadin bulduk. Kadina:
— Mektubu çikar, dedik. Kadin:
— Benim yanimda hiçbir mektûb yoktur, diye inkâr etti. Biz kadina:
— Çaresiz ya sen mektubu çikaracaksin, yâhud biz elbiseni soyup bulacagiz! dedik.
Kadin o mektubu saç örgüsünün arasindan çikardi. Biz de mektubu Rasülullah'a getirdik. Mektûbda "Hâtib ibn Ebî Beltaa'dan Mekke müsriklerinden bir takim insanlara!" unvani yazili oldugunu ve içinde Rasûlullah'in harb hazirligi islerinin bâzisini onlara haber verir oldugunu gördük.

Rasûlullah:
— "Ya Hâlib, bu ne istir?" diye sordu. Hâtib söyle cevâb verdi:
— Yâ Rasûlallah, benim aleyhime acele etme. Ben Kureys'e and-lasma ile bagli bir kisiyim. Fakat ben hiçbir zaman Kureys'in mahremi ve samimî bir ferdi olmadim. Maiyyetinde Muhacirlerden bu kadar kimseler vardir ki, bunlarin Mekke'de ailelerini, mallarim koruyacak birtakim hisimlari vardir (Benim ise himaye edecek kimsem yoktur). Neseb yönünden olan bu boslugu, Mekkeliler arasinda minnet-dârlik kazanarak doldurmak ve bu suretle akrabami himaye etmek istedim. Yoksa bu isi dînimden dönmek fenaligi ile islemedim. Ve ben müslümân olduktan sonra kesin olarak küfre razi olmam.
Hâtib'in bu savunmasi üzerine Rasûlullah orada bulunanlara:
— "Yemin olsun Hâtib size karsi kendisini dogru savundu" buyurdu.
(Fakat bir türlü öfkesi geçmeyen) Umer:
— Yâ Rasûlallah, beni birak da su münâfikm boynunu vurayim! dedi.
Rasûlullah:
— "Muhakkak ki Hâtib, Bedir gazasinda hazir bulundu. Sana ne bildirir ki, belki Allah Bedir'de hazir bulunanlarin yüksek mücâdelelerine muttali' olmustu da: 'Ey Bedir askerleri, bundan böyle ne dilerseniz isleyiniz, ben sizler için magfiret etmisimdir' buyurmus olabilir!" dedi [290].
Râvî Sufyân ibn Uyeyne: Bu hadîsin isnadi ne kadar azametlidir! demistir.

213-..... BÎze Ibnu Uyeyne, Amr ibn Dinar'dan tahdîs etti ki, o Câbir ibn Abdillah(R)'tan söyle dedigim isitmistir: Bedir harbi günü olunca esirler getirildi. el-Abbâs da getirildi. Onun üzerinde elbise yoktu. Peygamber onun için bir gömlek bakip aradi. Nihayet Abdullah ibn Ubeyy'in gömlegini buldular. Bu gömlek el-Abbâs'a denk geliyordu. Peygamber (S) Abdullah ibn Ubeyy'in gömlegini Ab-bâs'a giydirdi. Iste buna karsilik olmak için, Abdullah ibn Ubeyy'in cesedine giydirdigi gömlegi Peygamber kendi sirtindan çikarip vermisti.
Râvî Sufyân ibn Uyeyne: Peygamber'in yaninda Abdullah ibn Ubeyy'in bir ni'meti, bir iyiligi vardi. Peygamber o iyiligi mükâfatlandirmayi istedi, demistir [291].

142- Elleriyle (Gayretiyle) Bir Insanin Müsl'jmân Olmasina Sebeb Olan Kimsenin Fazileti Babi

214-.....Sehl ibn Sa'd (R) söyle demistir; Peygamber (S) Hayber günü (fetih uzayinca): "Ben yarin müslümânlarin bayragini öyle bir kisiye verecegim ki, onun elleriyle fetih yapilacaktir. O Allah 't ve Ra-sûlü'nü sever, Allah ve Rasûlü de onu sever" buyurdu.
Insanlar o gecelerim bayrak hangisine verilecek düsüncesiyle geçirdiler. Onlarin hepsi bayragi ümîd ederek ertesi güne erdiler. Fakat Rasülullah ertesi gün:
— "Alt nerededir?" diye sordu. Sahâbîler tarafindan:
— Gözleri agriyor, denildi.
(Alî getirilince) Peygamber onun gözleri içine püskürdü ve ona duâ etti. Bunun üzerine Alî, gözleri hiç agrimamis gibi oldu. Akabinde Peygamber bayragi Alî'ye verdi. Alî:
— Ben, Hayber Yahudileri'yle, onlar bizim gibi müslümân oluncaya kadar vurusacak miyim? dedi.

Rasülullah da:
— "Hayberliler'in sahasina ininceye kadar sükûnetin üzere yürü. Sonra onlari Islâm'a da'vet et ve üzerlerine vâcib olan Islâm esâslarini onlara haber ver. Allah'a yemin ederim ki, senin irsadinla Allah'in bir tek kisiye hidâyet vermesi, senin için birçok kirmizi de-velerin olmasindan daha hayirlidir" buyurdu [292].

143- Zincirlerle Baglanan Esirler Babi

215- Bize Muhammed ibn Bessâr tahdîs etti. Bize Gunder tah-dîs edip söyle dedi: Bize Su'be, Muhammed ibn Ziyâd'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "(Dünyâda esirlikle) zincirlere baglanan, (sonra Islâm'a girip esirlikten kurtularak âhiret-te) cennete giren bir cemâatten Allah razi oldu" buyurmustur [293]

144- Tevrat Ve Incîl Ehlinden Müslüman Olan Kimselerin Fazileti Babi

216-.....Ben es-Sa'bî'den isittim, söyle diyordu: Bana Ebû Burde tahdîs etti ki, kendisi de babasi Ebû Mûsâ(R)'dan isitmistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Üç kisi vardir ki, bunlara sevâblari ikiser kene verilir: Biri su adamdir ki, yaninda bir cariyesi bulunur da onu ögretir \e ögretimim güzel yaptirir, onu edeblendirir ve edebini güzel yapar, sonra ona hürriyet verir ve onunla evlenir. Iste bunun için iki ücret vardir. Ikincisi Kitâb ehli mü'mindir ki, o kendi peygamberine inanmis idi, sonra Peygamber Muhammed'e îmân etti. îste bunun da iki ecri vardir. Üçüncüsü de su mülk edilmis kuldur ki, hem Allah hakkini yerine getirir, hem de efendisine âid islerde halisane çalisir. Bunun için de iki ücret vardir" [294]
Sonra es-'Sa'bî, Salih'e söyle dedi: Iste bu mes'eleyi -yâhud rna-kaaleyi ben sana hiçbir ücret almaksizin verdim. Hâlbuki vaktiyle Peygamber zamaninda bundan daha asagi bir mes'ele hakkinda bir adam tâ Medine'ye kadar yolculuk ederdi.

145- Gece Baskini Yapilip Da Çocuklar Ve Zürrîyetleri Musibete Ugratilan Harb Yurdu Ahâlîsinin Hükmü) Babi

"Beyâten" (ei Araf: 4v, "Geceleyin" demektir
"Le-yubeyyitennehu leylen ~ Elbette ona gece baskini yapacaklar" (m Nem\ w, "Yubeyyitûne = Geceleyin
yapmakta olduklari..." <en Nisa: sn [295].

217-..... Bize ez-Zuhrî, Ubeydullah'tan; o da Ibn Abbâs'tan tahdîs etti ki, es-Sa'b ibn Cessâme (R) söyle demistir: el-Ebvâ yâhud Veddân'da Peygamber (S) bana ugradi ve o sirada:
— Müsriklerden aile sahibi bulunanlara gece baskini yapiliyor da (ayirdedilemiyerek) bunlarin kadinlari ve küçük çocuklari da musibete ugratiliyor (bunun hükmü nedir)? diye soruldu.

Peygamber: , —"Onlar da müsriklerdendir" diye cevâb verdi [296].
es-Sa'b ibn Cessâme: Ve ben Peygamber'den: "Koruma yalniz Allah'a ve Rasûlü'ne hâstir" buyururken isittim, dedi [297].
Ve yine geçen senedle Ibn Sihâb ez-Zuhrî'den: O, Ubeydullah'tan isitti ki, îbn Abbâs söyle demistir: Bize es-Sa'b, yalniz zürriyetler hakkinda tahdîs etti. Sufyân dedi ki: Amr ibn Dînâr bize bu hadîsi Ibn Sihâb'dan; o da Peygamber'den olmak üzere tahdîs ederdi. Sufyân dedi ki: Biz bunu daha sonra ez-Zuhrî'den isittik, o söyle dedi: Bana Ubeydullah ibn AbdiIIah, Ibn Abbâs'tan; o da es-Sa'b ibn Cessâme'den, Peygamberin: -Zürriyetler de onlardandir" dedigim haber verdi de Amr ibn Dinar'in "Onlar da babalarindandir" dedigi gibi söylemedi [298].

146- Harbde Çociklari Öldürmenin Nehyi) Babi

218-.....Abdullah ibn Umer söyle haber vermistir: Peygamber'in gazvelerinden birinde bir kadin öldürülmüs olarak bulundu da Rasûlullah (S) kadinlarin ve çocuklarin öldürülmesini çirkin gördü.

147- Harbde Kadinlarin Öldürülmesinin Nehyi) Babi

219-.....Ben Ebû Usâme Hammâd ibn Seleme'ye: Size Ubeydullah ibn Umer, Nâfî'den; o da Ibn Umer(R)'den. O dedi ki: Rasû-lullah'm gazvelerinin birinde bir kadin öldürülmüs olarak bulundu da, Rasûlullah (S) kadinlari ve çocuklari öldürmekten nehyetti hadîsini tahdîs etti mi? diye sordum [299].

148- Bab: "Allah'in Azabiyle Azâblandirilmaz

220-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah bizleri bir seriyye içinde gazaya gönderdi de, Kureys'ten adlarini söyledigi iki kimse hakkinda:
— "Fulân ve Fulân kisileri bulursaniz, onlarin ikisini de atesle yakiniz!" buyurdu.
Sonra bizler yola çikmak istedigimiz zaman Rasûlullah:
— "Ben sizlere Fulân ve Fulân kisileri yakiniz diye emretmistim. Hâlbuki atesle ancak Allah azâb eder. Bu sebeble sizler o iki kisiyi bulursaniz, onlari öldürünüz" buyurdu [300].

221-.....Alî (R) bir toplulugu yakmis. Bu yakma haberi Ibn Abbâs'a ulasinca, Ibn Abbâs: Ben olaydim bu dînden dönenleri yakmazdim. Çünkü Peygamber (S): "Allah'in azâbiyle azâblandirmayi-niz!" buyurdu. Ben onlari muhakkak öldürürdüm. Nitekim Peygamber (S): "Dînini degistireni öldürünüz!" buyurdu, demistir [301].

149- Bâb:

"Ondan sonra ise ya iyilik yapin yâhud fidye alin" (Muhammed: 4) [302].

Bu bâbda Sumâme ibn Usâl hadîsi vardir [303].

Bir de Azîz ve Celîl Allah'in su kavli:

"Hiçbir peygamberin yeryüzünde agir basip zaferler kazanincaya kadar (muhârib düsmandan) esirler almasi

lâyik degildir. Siz geçici dünyâ malini arzu ediyorsunuz. Hâlbuki Allah âhireti (düsünmenizi) ister. Allah azizdir,

hakimdir" (el-Enfâl: 67) [304].

150- Bâb: Kâfirler Elinde Bulunan Esirin Kâfirlerden Kurtulmasi Için. Kendisini Esîr Almis Olan Kimseleri Öldürmek Yâhud Aldatmak Hakki Var Midir?

Bu konuda el- Misver ibn Mahreme'nin Peygamber'den rivayet ettigi hadîs vardir [305].

151- Bâb: Müsrik. Müslüman Kimseyi Yaktigi Zaman O Müsrik (Fiilinin Cezasi Olarak) Yakilir Mi?

222-.....Ebû Kilâbe'den; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten söyle tahdîs etti: Ukl kabilesinden sekiz kisilik bir topluluk Medine'ye, Pey-gamber'in huzuruna geldiler. Tutulduklari karin rahatsizligindan dolayi Medine'de ikaamet etmek istemediler de:

— Yâ Rasûlallah, bize süt ara, dediler.

Peygamber (S):

— "Ben size (müslümânlarin hazînesine âid) sütlü develerin bulundugu yere gitmenizden baska çâre bulmuyorum" buyurdu.

Onlar oraya gittiler, develerin sidiklerinden ve sütlerinden içtiler. Sonunda saglik kazandilar ve semizlendiler. Bu kerre de develerin çobanini öldürdüler, develeri önlerine katip götürdüler ve Islâm'a girmelerinin ardindan kâfir oldular. Akabinde imdâd isteyicinin feryadi Peygamber'e geldi. Peygamber arkalarindan arayicilar yolladi. Gün yükselince o adamlar yakalanip getirildiler. Peygamber (kisas olarak) bu canilerin ellerini ve ayaklarini kestirdi. Sonra demir çubuklar getirilmesini emretti. Bu demir çubuklar ateste kizdirildi. Bu kizgin demirlerle onlarin gözlerine sürme çektirdi ve onlari Harre mevkiine atti. Onlar orada su istiyorlardi, fakat ölünceye kadar onlara su verilmedi.

Hadîsin râvîsi Ebû Kilâbe: Bunlar insan öldürdüler, hirsizlik yap-

i-umau ve s-

tilar, Allah'a ve Rasülü'ne harb açtilar ve yeryüzünde fesâd çikarmaya çalistilar, demistir [306].

152-Bâb [307]

223-.....Ebû Hurevre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Bir karinca peygamberlerden birini isirdi. O peygamber karinca köyünün yakilmasini emretti ve köy yakildi. Bunun üzerine Allah o peygambere: 'Seni bir karinca isirdi, sen ise Allah'i tesbîh etmekte olan ümmetlerden bir ümmeti yaktin' diye azarlama vahyetti" [308].

153- (Müsriklere Âid Olan) Evlerin Ve Hurmaliklarin Yakilmasinin Cevazi) Babi

224-.....Bana Cerîr ibn Abdillah el-Ahmesî söyle dedi: Rasûlullah (S) bana:
— "Su Zu'l-Halasa(sikmUsm)dan beni rahata kavusturmaz misin?" dedi.
Zu'1-Halasa, Has'am kabilesi yurdunda (Beytu'llah'a karsi yapilmis içi put dolu) bir bina idi. Yemenlilerin Ka'be'si diye anilirdi.
Cerîr dedi ki: Ben Ahmes kabilesinden yüzelli süvârî içinde Zu'l-Halasa'ya gittim. Ahmesliler at sâhibleri olup iyi biniei idiler. Fakat ben at üzerinde sabit duramadim (kalbimi sikardi). Bu sebeble Rasû-lullah gögsüme siddetle vurdu. Hattâ ben O'nun parmaklarinin izini gögsümde gördüm. Ve Rasûlullah:
— "Yâ Allah! Sen Cerfr'i (at üstünde) sabit tut ve onu hâdî-mehdî (hidâyet edici, hidâyet edilmis) kil" diye duâ etti.
Akabinde Cerîr Zu'I-Halasa'ya gitti, onu yikip yakti. Sonra Ra-sûlullah'a bu haberi ulastirmak üzere bir haberci yolladi. Cerîr'in gönderdigi bu elçi:
— Seni hakk ile gönderen Allah'a yemîn ederim ki, ben senin huzuruna ancak (o sirk ma'bedi) Zu'1-Halasa'yi bombos yâhud uyuzlu bir deve gibi harâb bir hâlde biraktim da geldim, dedi.
Râvî dedi ki: Rasûlullah (S) bes kerre:
— "Ahmes kabilesinin atlari ve süvarileri mübarek olsun" diye duâ etti [309].

225-.....Abdullah ibn Umer (R): Peygamber (S) BenÛ'n-Nadîr hurmaliklarini yakti, demistir [310].

154- Uyumakta Olan Düsman Müsrikin Öldürülmesi Babi

226-.....el-Berâ ibnu Âzib (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) Ensâr'dan birtakim kimseleri Yahûdî Ebû Râfi'e dogru, onu öldürmeleri için gönderdi [311]. O topluluktan bir adam-gidip onlarin kale-lerinin içine girdi. Bu içeriye giren, Abdullah ibn Atik dedi ki: Ben onlarin hayvan ahirina girdim. Dedi ki: Onlar kalenin-kapisini kilid-Iediler. Sonra onlar kendilerine âid.bir esegi kaybettiler de onu aramak üzere disari çiktilar. Ben de çikanlarin arasinda çiktim ve kendimi onlara, onlarla beraber o esegi ariyorum gösteriyordum. Sonunda esegi buldular ve içeriye girdiler; ben de girdim. Onlar geceleyin kale kapisini kapattilar da anahtarlari benim görmekte oldugum yerdeki bir duvar deligi içine koydular. Onlar uyuduklari zaman ben anahtarlari aldim ve (Ebû Râfi'in bulundugu) kale kapisini açtim. Sonra (karanlikta) Ebû Râfi'in odasina girdim de:
—Yâ Ebâ Râfi'! diye seslendim.
Bana cevâb verdi. Ben de karanlikta sesin geldigi tarafa yaklastim, ona kiliçla vurdum. Ebû Râfi'

haykirdi. Ben hemen odadan disari çiktim. Kisa bir zaman sonra geldim, sonra imdâd isteyici imisim gibi yanma döndüm de sesimi degistirerek:
— Yâ Ebâ Râfi'! dedim. O:
— Neyin var, anan cehenneme! dedi. Ben:
— Hâlin nedir? dedim. O:
— Bilmiyorum, birisi (senden önce) yanima girdi ve beni vurdu, dedi.
(Abdullah ibn Atîk) dedi ki: Ben kilicimin keskin ucunu onun karnina koydum da üzerine, kemige dayanincaya kadar yüklenip sapladim. Sonra dehsetli bir hâlde disari çiktim. Hemen asagiya inmek için onlara âid bir kale merdivenine geldim. Merdivenden düstüm, ayagim sakatlandi. Akabinde ben arkadaslarimin yanina çikip vardim da:
— Ben bu adamin ölüm i'lâncismin sesini isitmedikçe buradan
gitmeyecegim, dedim.
Çok beklemedim, nihayet, Hicaz ahâlîsinin taciri Ebû Râfi'in
ölümü i'lânlarini isittim.
Abdullah ibn Atîk dedi ki: Ben kendimde bir rahatsizlik olmayarak kalktim, nihayet arkadaslarimla Peygamber'e geldik ve Ebû Râfi'in ölümünü kendisine haber verdik [312].

227-.....el-Berâ ibn Âzib (R): Rasûlullah (S) Ensâr'dan bir toplulugu Ebû Râfi'e gönderdi. Abdullah ibn Atîk geceleyin onun evinde Ebû Râfi'in yanina girdi de, o uyumakta oldugu hâlde onu öldürdü, demistir [313].

155- Bâb:

'Düsmanla karsilasmayi (harb etmeyi) temenni etmeyiniz"

228-.....MûsâibnUkbe söyle demistir: Bana Umer ibnu Ubeydülah'm himayesinde bulunan Ebû'n-Nadr Salim tahdîs edip; ben Umer ibn Ubeydillah'in kâtibi idim diyerek, söyle söyledi: Kumandan Umer ibn Ubeydillah, Harûriyye taifesine dogru sefere çiktigi zaman Abdullah ibn Evfâ (R), kumandan Umer ibn Ubeydillah'a bir mektûb yazdi. (Bu mektûb kumandana ulastiginda) mektubu ben okudum. Mektûbda sunlarin yazilmis oldugunu gördük: Rasûlullah (S) düsmanla karsilastigi bâzi harb günlerinde (hemen harbe girismeyip) tâ günes semâ ortasindan batiya meyledinceye kadar bekleyip düsmani gözetledi. Sonra ordu içinde ayaga kalkti da:
— "Ey insanlar, düsmanla karsilasmak (harb etmek) temenni etmeyiniz; Allah'tan afiyet isteyiniz. Fakat sizler düsmanla karsilastiginiz zaman (harbin bütün siddetlerine karsi) sabrediniz. Ve biliniz ki Gpnnet muhakkak kiliçlarin gölgeleri altindadir" buyurdu.
Bundan sonra su duayi söyledi:
— "Yâ Allah! Ey Kitâb'i indiren, ey bulutlari akitip yürüten, ey Ipptanip gelmis olan düsman ordularini bozup dagitan (Allah'im)!
Sen düsmanlari bozguna ugrat, onlar üzerine bizleri gâlib kil, yardim et!" [314].
Ve Mûsâ ibn Ukbe söyle dedi: Bana Salim Ebû'n-Nadr tahdîs edip söyle dedi: Ben (kumandan)

Umer ibn Ubeydillah'in kâtibi idim. Kumandana Abdullah ibn Ebî Evfâ(R)'mn su mektubu geldi: Rasûlullah (S): "Düsmanla karsilasmayi temenni etmeyiniz" buyurdu [315].
Ve Ebû Âmir Abdulmelik söyle dedi: Bize Mugîre ibn Abdirrah-mân, Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rec'den; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Sizler düsmanla karsilasmayi arzu etmeyiniz. Düsmanlarla karsilastiginiz zaman da (harbin sikintilarina) sabrediniz" buyurmustur [316].

156- Bâb: "Harb Bir Kerre Aldatmaktir" [317]

229-.....Bize Ma'mer, Hemmâm'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Kisrâ helak olduktan sonra onun-ardindan baska kisrâ olmayacaktir. Kaysar da muhakkak helak olacaktir, sonra onun ardindan (baska) kaysar olmayacaktir. Kisrâ ile Kaysarin hazîneleri de muhakkak Allah yolunda taksim olunacaktir" [318]. , .
Ve Peygamber harbi bir kerre aldatmaktir diye isimlendirdi.

230-.....Ebû Hureyre (R): Peygamber (S) harbe bir hud'adir diye isim verdi, demistir [319].

231-.....Bize Ibnu Uyeyne, Amr ibn Dinar'dan haber verdi. O, Câbir ibn Abdillah'tan: Peygamber (S): "Harb bir aldatmadir" buyurdu dedigini isitmistir [320]

157- Harbde Yalan Söyleme(Nin Hükmü) Babi

232-.....Bize Sufyân, Amr ibn Dinar'dan; o da Câbir ibn Abdillah(R)'tan tahdîs etti ki, Peygamber (S):
— "Ka'b ibnu'l-Esref(i öldürmek) için kim hazirdir? Çünkü o, Allah'a ve Rasûlü'ne ezâ etmistir" buyurdu. Muhammed ibn Mesleme:
— Yâ Rasûlallah, ister misin onu ben öldüreyim? dedi.
Rasûlullah:
— "Evet" buyurdu.
Câbir dedi ki: Bunun üzerine Muhammed ibn Mesleme, Ka'b'a vardi da:
— Su kisi, yânî Peygamber (emirleriyle) bizi yordu ve bizlerden sadaka istedi, dedi.
Ka'b da Ibn Mesleme'nin dedigi gibi söylendi de:
— Vallahi o sizin usancinizi daha da artiracaktir, sözünü ilâve etti.
Muhammed ibn Mesleme:
— Bizler O'na uymus bulunduk, O'mi hemen birakivermemizi istemiyoruz, O'nun isinin varacagi sonuca kadar bakacagiz, dedi.
Câbir dedi ki: Muhammed ibn Mesleme, Ka'b'la konusmasini böyle sürdürdü, nihayet onu simsiki tutup yakaladi ve öldürdü [321].

158- Harb Ehlini, Bir Firsatini Gözeterek Ansizin Hücum Edip Açiktan Öldürmek Yâhud Paralamak Babi

233-.....Bize Sufyân, Amr'dan; o da Câbir'den tahdîs etti ki, Peygamber (S):
— "Ka'b ibnu'l-Esref(i Öldürmek) için kim hazirdir?" dedi. Muhammed ibnu Mesleme de hemen:
— Onu benim öldürmemi ister misin? dedi. Peygamber:
— "Ever" dedi.
Ibnu Mesleme el-Ensârî:
— Öyleyse (Ka'b'a, kendim ve Senin hakkinda ta'rîz nev'inden uygun görecegim) sözler söylememe bana izin ver, dedi.
Peygamber:
— "Yapmisimdir (yânî izin vermisimdir)" buyurdu [322].

159- Fesâd Ve Serrinden Endîse Edecegi Kimsenin Beraberinde Iken Caiz Olacak Çâre Ve Korunma Tedbîrleri Babi

234-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) beraberinde Ubeyy ibn Ka'b oldugu hâlde Ibn Sayyâd'in bulundugu tarafa gitti. Ibn Sayyâd'in bir hurmalik içinde bulundugu haber verildi. Rasûlullah hurmalik içinde onun yanina girince, hurma agaçlarinin arkasina saklanmaya basladi. Ibn Sayyâd saçakli kadife bir örtü içindeidi. Örtü içinde genizden gelen bir hirilti vardi. Tam bu sirada Ibnu Sayyâd'in annesi, Rasûlullah'i gördü ve:
— Yâ Safi! Iste Muhammed geldi, dedi.
Ibnu Sayyâd sür'atle ayaga kalkti. Bunun üzerine Rasûlullah (S)
yanindakilere:
— "Su kadin oglunu o hâlde biraksaydi, o kendi hâlini açiklardi"
buyurdu [323].

160- Harbde Kisa Vezinli Siirleri Okumak Ve Hendek Kazma Isinde. Ses Yükseltmek (Hakkinda Gelen Seyler) Babi

Bu bâbda Sehl ibn Sa'd ile Enes ibn Mâlik'in Peygamber'den rivayet ettikleri hadîsler vardir. Ve yine burada Seleme ibnu'l-Ekvâ'in âzâdhsi Yezîd ibn Ebî Ubeyd'in Seleme'den rivayet ettigi hadîs vardir [324].

235-.....el-Berâ ibnu Âzib (R) söyle demistir: Ben Hendek günü Peygamber (S) toprak tasirken gördüm. Hattâ toz toprak gögsünün killarini örtmüstü. Kendisi çok killi bir erkek idi. Peygamber (S) Abdullah ibn Revâha'nin su recezini okuyordu, bunlari okurken de sesini yükseltiyordu [325].
Allâhumme levîa ente ma'htedeynâ Veîâ tasaddaknâ velâ salleynâ Fe-enzilen sekîneten aleynâ, Ve

sebbiti'l-akdâme in lâkaynâ. Inne'l-a'dâe kad baga aleynâ, Izâ erâdû Fiîneîen eheynâ.
O Yâ Allah, Sen olmayaydin biz hidâyet bulamaz,
Sadaka vermez, namaz da kilmazdik. Düsmanlarla karsilastigimizda ayaklan sabit tut,
Ve bizim üzerimize muhakkak sekînet indir!
Çünkü o düsmanlar bizim üzerimize saldirmislardir.
Onlar bize bir fitne yapmak istediklerinde biz dayatmisizdir.)

161- At Üzerinde Sabit Duramayan Kimse Babi

236-.....Cerîr ibn Abdillah el-Ahmesî (R) söyle demistir: Islâm'a girdigim zamandan beri kendisinden istedigim hiçbir seyden Peygamber (S) beni men' etmedi. Beni her gördügünde muhakkak yüzüme gülümsedi. Yemîn olsun ki ben kendisine, ben at üzerinde sabit duramiyorum diye derd yanmisimdir da, O eliyle gögsüme vurup su duayi söylemistir; "Yâ Allah, Cerir'i sabit tut ve onu (her hâlinde) hâdî, mehdi (yânî hidâyet edici, hidâyet edilmis) kil!" [326].

162- Hasir Yakilmak Suretiyle Yaraya Ilâç Yapilmasi: Kadinin, Kendi Babasinin Yüzünden Kani Yikamasi Ve Kalkan Içinde Su Tasinmasi Babi

237-.....Bize Ebû Hazim tahdîs edip söyle dedi: Insanlar, Sehl ibn Sa'd es-Sâidî'ye:
— Peygamber'in yarasi hangi seyle ilaçlandi? diye sordular. Sehl:
— Bunu benden ziyâde bilen kalmadi. Alî kalkani içinde su getiriyor, Fâtima da babasinin yüzündeki kani yikiyordu. Ve (bu sirada) bir hasir parçasi alinip yakildi ve Rasûlullah'in yarasi onunla dolduruldu, dedi [327].

163- Harb Içinde Iken Birbiriyle Çekismenin Ve Görüs Ayriligi Yapmanin Çirkinligi Ve Kumandanina Karsi Isyan Edenlerin Ukubeti Babi

Ve Yüce Allah söyle buyurdu:
"Allah'a ve O'nun Rasûlü'ne itaat edin. Birbirinizle çekismeyin. Sonra korku ile zaafa düsersiniz, rüzgâriniz
(kesiiIp) gider... " (el-Enfâl: 46).
Katâde: "Rüzgâr", harbdir demistir [328].

238-.....O da dedesi Ebû Mûsâ(R)'dantahdîs etti ki, Peygamber (S) Muâz ibn Cebel ile Ebû Musa'yi Yemen'e me'mûr gönderdi de onlara (verdigi emirlerden olarak): "(Halka) kolaylik gösteriniz, güçlük göster/neyiniz; müjde verip sevindiriniz, nefret ettirmeyiniz; birbirinizi seviniz, ihtilâf etmeyiniz" buyurdu [329].

239-.....Bize Ebû Ishâk.tahdîs edip söyle dedi: Ben el-Berâ ibn Âzib(R)'den isittim; o tahdîs edip

söyle dedi: Peygamber (S) Uhud harbi günü okçu piyadeler üzerine -ki bunlar elli kisi idiler- Abdullah ibn Cubeyr'i kumandan ta'yîn etti de onlara hitaben:
— "Bizleri kuslar kapiyor görseniz de ben sizlere haberci gön-derinceye kadar asla su yerinizden ayrilmayin. Ve yine sizler, bizim düsman kavmi bozguna ugrattigimizi ve onlari çignedigimizi görseniz de size ben haberci gönderinceye kadar yerinizden ayrilmayiniz" diye kesimopiretti.
Akabinde (harb basladi ve ilk hamlede) müslümânlar, müsrikleri bozguna ugrattilar.
Râvî el-Berâ dedi ki: Vallahi ben (o sirada düsman ordusundaki müsrik) kadinlari gördüm ki, onlar elbiselerini toplamislar, bacakla-rindaki hamallari ve baldirlari meydana çikmis hâlde çabuk çabuk kosuyorlardi [330].
Müslümanlarin bu galebesi üzerine Abdullah ibn Cubeyr'in kumandasi altindaki piyade okçular birbirlerine:
— Ey arkadaslar, ganimet, ganimet! Cebhedeki arkadaslarimiz düsmana gâlib geldiler. Daha burada ne bekliyorsunuz? dediler.
Abdullah ibn Cubeyr bunlara hitaben:
— Rasûlullah'in size söyledigi emirleri unuttunuz mu? diye mâni' olmaya çalisti.
Fakat maiyyetindeki askerler:
— Vallahi insanlarin yanma muhakkak gidecegiz ve ganimetten elbette nasibimizi alacagiz! dediler (ve görevli olduklari yeri birakip ordunun içine karistilar).
Onlar, onlarin yanina varir varmaz yüzleri geldikleri tarafa çevrildi ve ordunun büyük kismi bozularak kaçmaya yöneldiler. Iste bu çirkin vaziyet sirasinda idi ki Rasûlullah askerin geri kalanlarini arkalarindan çagiriyordu. O sirada Peygamber'in beraberinde oniki kisiden baska kimse kalmamisti [331].
Uhud harbinde müsrikler bizden yetmis kisi sehîd ettiler. Hâlbuki Bedir harbinde Peygamber ve sahâbîleri müsriklerden yüzkirk kisiyi elde ederek, bunlardan yetmis tanesini esîr etmis, yetmisini de öldürmüslerdi.
(Uhud'da harb kesildigi sirada müsriklerin baskani) Ebû Sufyân üç defa:
— Topluluk içinde Muhammed var mi (yânî sag mi)? dîye bagirdi. Fakat Peygamber, sahâbîlerine Ebû Sufyân'a cevâb vermelerini
nehyetti.
Sonra Ebû Sufyân yine üç kerre:
— Topluluk içinde Ebû Kuhâfe'nin oglu var midir? dedi. Sonra da yine üç kerre:
— Topluluk içinde Ibnu'l-Hattâb var midir? diye sordu.
Bütün bunlardan sonra da Mekkeli arkadaslarina dönerek:
— Bunlarin hepsi öldürülmüsler, dedi.
Bunun üzerine Umer kendine mâlik olamadi da:
— Yalan söyledin vallahi ey Allah'in düsmani! Iyi bil ki, senin adlarini saydigin o zâtlarin hepsi elbette diridirler. Ileride sana zarar verecek kuvvetimiz bakîdir! diye bagirdi.
Ebû Sufyân, Umer'e karsi sunlari söyledi:
— Bu gün Bedir gününün karsiligidir. Harb (tâli'i) kuyunun iki kovasi gibi, biri iner biri çikar (bazen siz yenersiniz, bazen de biz). Simdi siz ölülerinizin içinde iskence ile öldürülmüs kimseler bulacaksiniz. Bunu ben emretmedim, fakat bu bana fena da gelmedi.

Sonra Ebû Sufyân:
— Yüksek ol Hubel, yüksek ol Hubel! diye recez okumaya basladi.
Bunun üzerine Peygamber (S):
— "Ebû Sufyân'a cevâb vermiyecek misiniz?" buyurdu. Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, ne söyleyelim? diye sordular, Rasûlullah:
— "Allah en yücedir, Allah en uludur! deyiniz" buyurdu. (Sahâbîler böyle cevâb verdiler, bu defa) Ebû Sufyân:
— Muhakkak ki bizim Uzzâ'miz var, sizin Uzzâ'niz yok, dedi. Peygamber, kendi sahâbîlerine:
— "Ebû Suyfân'a cevâb vermiyecek misiniz?" buyurdu. Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, ne cevâb verelim? diye sordular. Rasûlullah:
— "Allah bizim Mevlâmizdir, hâlbuki sizin mevlâniz yoktur! deyiniz" buyurdu.
(Onlar da bu sekilde cevâb verdiler.) [332]

164- Bâb: Ordüve Sehir Ahâlîsi Geceleyin Bir Düsman Baskinindan Korktuklari Zaman (Baskanin Bizzat Haber Kesfine Çikmasi Gerekir)

240-.....Enes (R) söyle demistir; Rasûlullah (S) insanlarin en güzeli, insanlarin en cömerdi, insanlarin en cesuru idi.
Enes dedi ki: Bir gece Medine ahâlîsi bir ses isitmislerdi de düsman baskinindan korkmuslardi.
Enes dedi ki: Peygamber Ebû Talha'ya âid çiplak bir at üzerine atlayarak (sesin geldigi tarafa sürmüs Medîneliler'i geride birakmis, kesfi yapip dönerken) kilicini boynuna asmis hâlde Medîneliler'i karsiladi ve: "Korkutulmadilar, korkutulmadilar (yânî korkulacak bir-sey yok, korkmayimz)" buyurdu. Sonra Rasûlullah o ati kasdederek: "Biz onu bir deniz (gibi akiyor) bulduk*' buyurdu [333].

165- Bâb: Düsmani Görüp De Insanlara Isittirmek Için Sesinin En Yüksegi Ile "Yâ Sabâhâh" Diye Bagiran Kimse

241-.....Seleme ibnu'KEkva' (R) haber verip söyle demistir:
Ben bir kefresinde Gâbe ormanligi tarafina gitmek üzere Medine'den çiktim. Gâbe'nin yokusuna vardigim zaman Abdurrahmân ibn Avf'in hizmetçisi (heyecan içinde) beni karsiladi.
— Allah sana iyilik versin, senin neyin var? diye sordum. O:
— Peygamber'in ormandaki sagim develeri alinip götürüldü, dedi,
— Onlari kim aldi? diye sordum.
Hizmetçi:
— Gatafân ve Fezâre (kabilelerinin adamlari), dedi.
Ben hemen üç defa:
— Ey sabahçilar! Ey erken kalkanlar! Yetisin baskin var! diye haykirdim ve bu haykirislarimi Medine'nin iki kara tasligi arasina duyurdum.
Sonra kendim (yaya olarak hirsizlarin arkasina) sür'atle kostum. Nihayet onlara yetistim. Hakîkaten develeri onlar almislardi. Hemen onlara ok atmaya ve:

— Ben Ibnu'l-Ekva'irn, bu gün de alçaklarin ölecegi gündür! diye bagirmaya basladim.
Sonunda develeri, onlara su içmelerine bile emân vermeden ellerinden kurtardim. Ve develeri sürerek Medine'ye yöneldim. Yolda Peygamber bana karsi geldi. (Besyüz yâhud yediyüz süvari kuvvetiyle yardima çikmisti.) Ben:
— Yâ Rasûlallah! Bu sakîler susuzdurlar. Ben acele edip su içmelerine meydan vermeden develeri kurtardim. (Simdi onlar su tedâriki ile ugrasacaklardir). Onlarin izi üzerine bir askerî birlik gönder-seniz! dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Ey Ekva' oglu! Sen alacagim aldin, onlara galebe ettin. Artik onlara siddetle muamele etme! Sübhesiz o kavim simdi kendi kabileleri içine varmislar, ziyafet veriliyorlardir" buyurdu [334].

166- "Al Oku, Ben Fulânin Ogluyum" Diyen Kimse Babi

Seleme de: Al oku, ben el-Ekva' ogluyum, demistir.

242-.....Bir adam el-Berâ(R)'ya sorup:
— Yâ Ebâ Umârete! Sizler Huneyn günü bozulup arkalariniz mi döndünüz? dedi.
Ben bu konusmayi isitiyordum. el-Berâ:
— Rasûlullah'a gelince O, o gün arkasini döndürmedi. Ebû Su: yân ibnu'l-Hâris ibn Abdilmuttalib katirinin gemini tutuyordu. Mü; rikler onun etrafini kusatinca katirindan indi ve: "Ben peygamberi) yalan yok; ben Abdulmuttalib ogluyum" demeye basladi.
el-Berâ: O gün insanlardan Peygamber kadar çetin ve siddet hiç kimse görülmedi, dedi [335].

167- Bâb: Düsman, Bir Adamin Hükmüne Razi Olup Indigi Zaman (Imâm Buna Icazet Verdiginde Hükmü Geçerli Olur)

243-.....Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle demistir: Kurayza ogullari, Sa'd ibn Muâz'in hükmüne razi olup kalelerinden inince, Rasû-lullah Sa'd'a haberci gönderdi. Sa'd, Peygamber'e yakin bir yerde - bulunuyordu. Akabinde bir esek üzerinde geldi. Sa'd yaklasinca Ra-sûlullah (S):
— "Seyyidinize ayaga kalkiniz!" buyurdu.
Sa'd geldi ve Rasûlullah'in yanma oturdu. Rasûlullah, Sa'd'a:
— "Bunlar senin hükmüne razi oldular" buyurdu. Sa'd:
— Ben bunlarin harb eden taifesinin öldürülmesine, kadinlari ve çocuklarinin esîr edilmesine hükmediyorum, dedi.
Rasûlullah:
— "Yemîn ederim ki, sen onlar hakkinda muhakkak Mutlak Melik olan Allah'in hükmüne uygun hüküm verdin" buyurdu [336].

168- Esirin Tutularak Öldürülmesi Ve Baglayip Öldürme Babi

244-..... Bana Mâlik, Ibn Sihâb'dan; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) fetih yili Mekke'ye, basinda migfer oldugu hâlde girdi. Bu migferini basindan çikardigi zaman bir adam geldi de:
— Ibnu Hatal Ka'be'nin örtüsüne sarilmis (duruyor), dedi.
Rasûlullah, sahâbîlere:
— "Ibn Hatal'i öldürünüz" buyurdu [337].

169- Bâb: Kisi Kendini Esirlige Teslîm Eder Mi, Etmez Mi?

Kendisini -esirlige teslîm etmeyen ve Öldürülmesi sirasinda iki rek'at namaz kilanin hükmü? [338]

245-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Amr ibnu Ebî Sufyân ibn Esîd ibn Harise es-Sakafî haber verdi, -Bu Amr, Zuhre ogullari'-nin yeminli dostu ve Ebû Hureyre'nin arkadaslarindan idi- ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (Uhud'dan döndügü zaman) on kisilik bir toplulugu kesif kolu seriyyesi olarak gönderdi ve bunlar üzerine -Âsim ibn Umer ibni-'l-Hattâb'in dedesi olan- Âsim ibn Sabit el-Ensârî'yi kumandan yapti. Bunlar gittiler, nihayet Mekke ile Usfân arasinda bir yer olan el-Hed'e mevkiine vardiklari zaman Huzeyl kabilesinden Lihyân ogullari denilen asiret halkina, bunlarin geldigi zikredildi. Bunun üzerine bu seriyyeye dogru hepsi güzel atici ikiyüze yakin bir topluluk etrafa dagildilar ve seriyyedekilerin izlerini ta'kîb ettiler. Nihayet ta'kîbçiler, seriyyenin Medine'den azik edinip yanlarina aldiklari hurmalari yedikleri yerde bir hurma buldular ve:
— Iste bu Yesrib hurmasidir, dediler.
Ve yine seriyyenin izleri ardindan gittiler. Seriyye kumandani Âsim ve arkadaslari bu ta'kîbçileri görünce, hemen yüksek bir yere siginip orada savunmak istediler. Fakat ta'kîbçiler onlarin etrafini çepçevre kusattilar da:
— Asagiya inin ve ellerinizle kendilerinizi bize verin, teslîm edin; sizin için ahd ve misâk vardir; biz sizden hiçbir kimseyi öldürmeyiz; dediler.
Seriyyenin kumandani Âsim:
— Bana gelince, Allah'a yemîn ederim ki, ben bu gün bir kâfirin zimmetine, yânî ahdine razi olup inmem. Yâ Allah! Bizden Pey-gamberi'ne haber ver, dedi.
Bu sirada kâfirler müslümânlara oklar attilar ve on kisiden alti-siyle birlikte Âsim'i öldürdüler. Geri kalan üç kisilik grup, o ahd ve mîsâk ile kâfirlere indiler. Bu üçten biri Hubeyb ibn Adiyy el-Ensârî el-Evsî?dir. Ikisi de îbnu Desine Zeyd ibn Muâviye el-Ensârî ve diger bir adamdir -ki o, Abdullah ibn Tarik'tir-. Kâfirler bunlari ele geçirdikleri zaman yaylarinin kirislerini çözdüler ve bu kirislerle müslümân-lari sikica bagladilar. Bunun üzerine üçüncü adam, yânî Abdullah ibn Tarik:
— Iste bu ilk gadrdir. Vallahi ben sizlerle beraber olmuyorum. Âsim ve alti sehîdi kasdederek:
— Muhakkak sunlarda uyulacak bir örnek vardir, dedi.
Kâfirler hemen onu çekip sürüklediler ve kendileriyle beraber olmaya yânî gelmeye zorladilar. Abdullah onlarla gitmeyi kabul etme-
yip dayatti. Bunun üzerine onu öldürdüler. Akabinde Hubeyb ile Ibnu Desine'yi götürdüler. Nihayet bu ikisini Bedir vak'asmin ardindan Mekke'de sattilar. Hubeyb'i el-Hâris ibn Âmir ibn NevfeHbn

Abd Menâf ogullan satin aldi. Hubeyb, Bedir günü Haris ibn Âmir'i öldürmüstü. Hubeyb onlarin yaninda bir süre esîr olarak kaldi.
Ibn Sihâb dedi ki: Bana Ubeydullah ibn lyâd haber verdi; ona da el-Hâris'in kizi Zeyneb söyle haber vermistir: O aile, Hubeyb'i öldürmeye topluca karar verdikleri zaman Hubeyb, (Öldürüldükten sonra cesedinde meydana çikmasin diye) avret yerindeki killari tiras etmek için, bu kadindan bir ustura ariyet istedi. Kadin kendisine usturayi ariyet verdi. Kadin dedi ki: Hubeyb, ben farkinda degilken yanina gelen erkek çocugumu tutmustu. Kadin dedi ki: Ben onu, çocugumu kendi uylugu üzerinde kucagina oturtmus, ustura da elinde iken buldum. Ben çok korktum. Hubeyb bu korkumu yüzümden anladi da:
— Çocugu öldürecegimden mi korkuyorsun? Ben böyle hainlik yapacak degilim, dedi.
Kadin dedi ki: Vallahi bu Hubeyb kadar hayirli hiçbir esîr görmedim. Allah'a yeminle söylüyorum: Ben bir- gün onu, kendisi demir baglar içinde baglanmis oldugu ve o zaman Mekke'de bu meyve-den hiç bulunmadigi hâlde elinde bir üzüm salkimi tutmus da onu yerken bulmusumdur.
Ve yine kadin: Sübhesiz bu, Allah tarafindan bir rizktir ki, Allah onu Hubeyb'e rizk yapmisti, demistir.
Onlar Hubeyb'i Hill'de öldürmek için Harem'den disari çikardiklari zaman Hubeyb onlara hitaben:
— Beni serbest birakin da iki rek'at namaz kilayim, dedi. Onlar kendisini serbest biraktilar, o da iki rek'at namaz kildi.
Sonra:
— Eger bende ölüm korkusu oldugunu sanmaniz olmasaydi, ben bu namazi elbette daha uzun kilardim. Yâ Allah, onlardan kimseyi birakma, hepsini helak eyle! diye beddua etti. Duasindan sonra da su beyitleri söyledi [339]:
Mâ ubâîî hîne uktelu musîimen Aîâ eyyin sikkin hâne lilîâhi masraî Ve zâlike fî-zâü'1-ilâhi ve in yese' Yubârik aîâ evsâli silvin mumezzai
(= Ben müslümân olarak Allah için öldürülürken, atilacagim yerim arzin hangi yani olsa aldirmam. Çünkü öldürülmem Allah'in zâti (yânî rizâsi) yolundadir.
Eger O isterse kesilip parçalanmis organ eklemleri üzerine bereketler yagdirir!)
Akabinde Ibnu'l-Hâris onu öldürdü. Iste böylece Hubeyb, baglanarak öldürülen her müslümânin ölümü sirasinda iki rek'at namaz kilma sünnetini kaanûnlastiran kimse oldu [340].
Seriyye kumandam Âsim ibn Sâbit'in vuruldugu gün yaptigi duasini da Allah kabul buyurdu da Peygamber (S) sahâbîlerine, onlarin haberini ve vurulup öldürüldüklerini haber verdi. Kureys kâfirlerinden birtakim insanlar, Âsim'm öldürülmüs oldugu kendilerine haber verildigi zaman, Âsim'in cesedinden öldürüldügünün bilinecegi herhangi bir parça getirmeleri için, Âsim'in cesedine elçi yolladilar. Çünkü Âsim, Bedir günü onlarin büyüklerinden birisini öldürmüstü. Bu sirada Âsim'in cesedi üzerine Allah tarafindan bal anlarindan gölge edici bir bulut gönderildi de, o bulut cesedi onlarin elçisinden korudu. Artik onun etinden herhangi birsey kesmeye güçleri yetmedi [341].

170- Esirin Düsman Elinden (Mal Ile Yâhud Malsiz Suretle) Kurtarilmasi Babi

Bu konuda Ebû Musa'nin Peygamberden rivayet ettigi hadîs vardir [342].

246-.....Ebû Mûsâ (R) söyle demistir: Rasûlullah (S): "ÂntyU yâni esîri (müslümân esîri) esirlikten kurtariniz, aç olani doyurunuz, hastayi ziyaret edip hâl ve ihtiyâcini sorunuz" buyurdu [343].

247-.....Bize Mutarrif tahdîs etti ki, kendilerine Âmir es-Sa'bî, Ebû Cuhayfe'den tahdîs etmistir. O söyle demistir: Ben, Alî ibn Ebî
Tâlib'e:
— Allah'in Kitâbi'nda bulunandan baska yaninizda vahiyden birsey var midir? diye sordum.
Alî (R):
— Hayir yoktur. Taneyi toprak içinde yaran ve insani yaratan Allah'a yemîn ederim ki, benim bildigim sey, ancak Allah'in Kur'-ân'daki hükümleri anlama hususunda insana ihsan etmekte oldugu anlama kaabiliyetidir. Bir de (kilicinin kinindaki seyi isaret ederek) su sahîfede yazili olan hükümlerdir, dedi.
Ben:
— Bu sahîfedeki hükümler nedir? dedim.
Alî:
— Bu sahîfede maktulün diyeti, esîrin kurtarilmasi ve bir kâfire mukaabil bir müslümânin öldürülmeyecegi hükümleri vardir, dedi [344].

171- Müsrik Esirlerden Fidye Alinmasi Bâbî

248-..... Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Enes ibn Mâlik (R) söyle tahdîs etti: Ensâr'dan birtakim adamlar Rasûlullah'tan izin istediler de:
— Yâ Rasûlallah, bize izin ver de kizkardesimizin oglu Abbâs ibn Abdilmuttalib'in esirlikten kurtulma bedeli olan parayi kendisine birakalim, dediler.
Rasûlullah (S):
— "(Hayir) o paradan bir dirhemi bile birakmazsiniz" buyurdu [345]. Ibrâhîm (ibn Tahmân), Abdulazîz ibn Suheyb'den söyledi ki,
Enes: Peygamber'e Bahreyn'den mal getirildi. Bunun taksimi sirasinda Abbâs, Peygamber'e geldi ve:
— Yâ Rasûlallah, bu maldan bana da bir hisse ver. Çünkü ben (Bedir günü) hem kendimin, hem de Akîl'in fidyesini vermistim, dedi.
Rasûlullah:
— "Al!" buyurdu da Abbâs'in elbisesinin etegi içinde ona mal verdi [346].

249-.....BizeMa'mer, ez-Zuhrî'den; o da Muhammed ibn Cubeyr'den haber verdi ki, babasi Cubeyr ibnu Mut'im (R) Bedir esirlerini fidye mukaabili kurtarmak için Medine'ye gelmis idi. Dedi ki: Ben [347]

Peygamber(S)'in aksam namazinda Ve't-Tûri Sûresi'ni okurken isittim .

172- Düsman Arazîsinden Gelen Harbî Kisi Emânsiz Ve Izinsiz Olarak Islâm Diyarina Girdiginde, Bunun Hükmü Babi [348]

250-.....Seleme ibnu'1-Ekva' (R) söyle demistir: Peygamber bir seferde iken müsrikler tarafindan bir câsûs geldi de sahâbîlerin yanina oturdu, onlarla konusmaya durdu. Sonra (devesine binerek) dönüp gitti. Peygamber (S): "Onu arayip bulun ve öldürün" buyurdu. O câsûsu, Seleme ibnu'1-Ekva' (arkasindan gidip) öldürdü. Peygamber de casusun devesini ve üzerindeki esyasini Seleme'ye (ganîmet payindan) fazla bir atiyye olmak üzere verdi [349].

173- Bâb: Islâm Devletinin Ahdi Ve Koruma Taahhüdü Altinda Bulunanlarin Haklarinin Korunmasi Yolunda Muharebe Edilir Ve Bu Zimmetliler, Köle Yapilmazlar

251-.....Umer (R) -Ebû Lu'lu' tarafindan vurulduktan sonra söyle demistir: Ben, benden sonraki devlet baskanina: Allah'in zim-metiyle ve Rasûlü'nün zimmetiyle, Kitâb ehline verilen taahhüdlerin onlara tastamam yerine getirilmesini, onlarin önünde haklarinin korunmasi yolunda muharebe edilmesini ve onlarin ancak takat getirebilecekleri mikdâr cizye ile mükellef tutulmalarini vasiyyet ediyorum [350]

174- Elçilik Yâhud Sâir Bir Iyilik Sebebi Için Gelen Hetetlere Atiyyeler Verilmesi Babi [351]

175- Bâb: Devletin Ahdinde Bulunan Zimmet Ehli Azinliklara Ve Onlara Iyi Muamele Edilmesine (Devlet Baskanligi Makaamindan) Sefaat Istenilir Mi?

252-.....O da Saîd ibn Cubeyr'den tahdîs etti ki, Ibn Abbâs (R): O persembe günü, o persembe günü ne aci gündü! dedi, sonra da gözyasi çakil taslarini islatincaya kadar agladi ve sunlari söyledi: O persembe günü Rasûlullah'm hastaligindaki agrisi artmisti da:
— "Bana yazacak birsey getirin, size bir yazi yazdirayim ki, ondan sonra yolunuzu hiç sasirmayasimz!" buyurdu.
Bunun üzerine orada bulunanlar (yazilsin, yazilmasin diye) çekistiler. Rasûlullah:
— "Hiçbir peygamberin yaninda çekismek yakismaz" buyurdu. Oradaki sahâbîlerden bâzilari:
— Rasûlullah (hastaligin siddetinden) sayikladi, dediler.
Rasûlullah:
— "Beni kendi hâlime birakiniz. Benim içinde bulundugum hâl, sizin beni da'vet etmekte oldugunuz seylerden hayirlidir" buyurdu.
Ve Rasûlullah vefati zamaninda üç sey vasiyyet etti:
— "Bütün müsrikleri Arab yarimadasindan çikariniz; gelecek hey'etlere benim izin verip hediyeler ikram etmekte bulundugum tarzda siz de icazet ve hediyeler vermek suretiyle hürmet gösteriniz" buyurdu.

Ibn Abbâs: Ben üçüncü vasiyyeti unuttum, demistir [352].
Ya'kûb ibn Muhammed söyle dedi: Ben Abdurrahmân oglu Mu-gîre'ye Arab yarimadasindan sordum. O: Mekke, Medine, Yemâ-me ve Yemen'dir, dedi. Ve yine bu Ya'kûb: el-Arc denilen mevki', Tihâine'nin evvelidir, demistir [353].

176- Gelen Hey'etleriçin Güzel Elbise Giyip Süslenmek Babi

253-.....Ibn Umer söyle demistir: Umer (R) çarsida kalin ipekli bir takim elbise satiliyor buldu. Onu Rasûlullah'a getirdi ve:
— (Yâ Rasûlallah!) Bu takim elbiseyi satin al da bayram günleri için ve hey'etler geldigi günler için bununla süslen, dedi.
Rasûlullah:
— "Bu ancak âhiretten nasibi olmayan kimsenin giyecegi elbi-^ sedir. -Yâhud da: Bunu ancak âhiretten nasibi olmayan kimse giyer buyurdu.
Umer, Allah'in diledigi bir süre eglendi. Sonra Peygamber (S)
Umer'e ibrisimden dokunmus ipek bir cübbe yolladi. Umer o cubbe ile dönüp, onu Rasûlullah'a getirdi ve:
— Yâ Rasûlallah! "Bu ancak âhiretten nasibi olmayan kimsenin elbisesidir" -yâhud: "Bunu ancak âhiretten nasibi olmayan kimse giyer" buyurdun, sonra da bu elbiseyi bana yolladin? dedi.
Rasûlullah (S) cevaben:
— "Sen onu satarsin -yâhud: Bununla bâzi ihtiyâcini kapatirsin- buyurdu [354].

177- Bâb: Islâm Dîni Çocuga Nasil Arzolunur?

254-.....Bize Ma'mer haber verdi ki, ez-Zuhrî söyle demistir;
Bana Salim ibn Abdillah haber verdi; ona da Ibn Umer (R) söyle haber vermistir:
Umer, Peygamber'in sahâbîlerinden bir topluluk içinde Peygam-ber'in beraberinde, Ibn Sayyâd'm bulundugu tarafa gittiler. Nihayet Peygamber ve beraberindeki, Ibn Sayyâd'i Ensâr'dan Benû Megâle soyunun kasri yaninda çocuklarla beraber oyun oynarken buldular. Ibnu Sayyâd o sirada henüz erlik çagma ermeye yaklasmisti. Bu genç kâhin Peygamber'i, Peygamber eliyle onun sirtina hafifçe vurunca-yâ kadar hissetmedi. Sonra Peygamber (S) ona:
— "Benim Rasûluîlah olduguma sehâdet eder misin?" dedi. Ibnu Sayyâd, Peygamber'e bakti da:
— Ben senin ümitlilerin rasûlü olduguna sehâdet ederim, dedi ve akabinde Ibnu Sayyâd, Peygamber'e:
— Sen de benim rasûluîlah olduguma sehâdet eder misin? dedi. Peygamber, ona:
— "Ben Allah'a ve O'nun rasûllerine îmân ettim" buyurdu. Ve Peygamber ona:
— "Ne gülüyorsun?" dedi. Ibnu Sayyâd:
— Bana dogru da gelir, yalanci da, dedi. Peygamber:
— "Is senin üzerine karistirildi" buyurdu ve yine Peygamber:
— "Gönlümde senin için birsey sakladim (bunu bil bakalim)" buyurdu.

Ibnu Sayyâd:
— O gönlündeki sey Duhhu'dur, dedi. Peygamber:
— "Haydi sus, yikil git; haddini tecâvüz etme" buyurdu [355]. Umer:
— Yâ Rasûlallah! Bana Ibn Sayyâd hakkinda izin ver de onun boynunu vurayim, dedi.
Peygamber:
— "(Onu birak.) Eger bu Deccâl ise, sen onu vurmaga me'mûr edilmeyeceksin. Eger o Deccâi degil ise, onu öldürmekte senin için hiçbir hayir ve yarar yoktur" buyurdu.
Yine Ibn Umer söyle demistir: Peygamber (S) bundan baska bir kerre de Ubeyy ibn Ka'b ile beraber Ibn Sayyâd'in bulundugu hurmaliga gitmislerdi. Nihayet Peygamber hurmaliga girince Ibn Say-yâd'dan gizlenerek, hurma agaçlari ile kendinin görülmesinden korunup sakiniyordu. Bu saklanmayi Ibn Sayyâd'in O'na görünmesinden önce, Ibn Sayyâd'in özel hâlini görmek ve ondan birsey isitmek için yapiyordu. îbn Sâyyâd kendi dösegi üzerinde saçakli kadîfe örtüsü içinde yatmisti. Örtü içinde genizden gelen bir hirilti vardi. Peygamber, hurma agaciyle korunurken tam o sirada Ibn Sayyâd'in annesi Peygamber'i gördü ve Ibnu Sayyâd'a:
— Ey Safi! diye seslendi.
Bu, îbn Sayyâd'in ismidir. Ibn Sayyâd çabucak ayaga kalkti. Bunun üzerine Peygamber (S)":
— "Su kadin oglunu o hâlde biraksaydi, o kendini tutarsiz sözleriyle ortaya koyup beyân edecekti" buyurdu [356].
Geçen senedle Salim ibn Umer de dedi ki: Ibn Umer söyle dedi: Sonra Peygamber (S) insanlar içinde ayaga kalkti, Allah'i lâyik oldugu sifatlarla övdü. Sonra Deccâl'i zikredip söyle buyurdu:
— "Ben sizleri onun serrinden korkutuyorum. Peygamberlerden hiçbiri müstesna olmamak üzere, herbiri muhakkak kavmini(sa-pikliga sevkeden her yalanci) Deccâl'den korkutup sakindirmistir. Yemin olsun Nûh Peygamber de kendi kavmini Deccâl'den sakindirmistir. Lâkin simdi ben size bunun, hiçbir peygamberin bilsinler diye kendi^kavmine söylemedigi bir vasfini söyleyecegim (ki sudur): Dec-câlsasidir; kötü kilavuzdur (insanlari egri yola çagirir). Allah ise sasi degildir (insanlari dogru yola çagirir)".

178- Peygamberdin Yahûdîler'e: 'Islâm 'a girin de (dünyâ ve âhiret musibetlerinden) selâmette olun" sözü Babi

Bu hadîsi Saîb ibnu Ebî Saîd el-Makburî, Ebû Hureyre'den olmak üzere söylemistir [357].

179- Bâb: Bîr Kavim Kendilerine Âid Birtakim Mallari Ve Arazîleri Oldugu Hâlde Harb Diyarinda Islâm'a Girdikleri Zaman. Bu Mallar Ve Arazîler Yine Kendilerinin Olur

255-.....Usâme ibnu Zeyd (R) söyle demistir: Ben Veda Hacci'nda:
— Yâ Rasûlallah! Yarin Mekke'de nereye ineceksin? diye sordum.
Rasûlullah:
— "Akil, Mekke'de bize bir ev birakti mi?" buyurdu. Sonra sunlari söyledi: "Bizler yarin Kinâne ogullan yurdu olan el-Muhassab mevkiine inecegiz ki, burasi Kureys'in küfr üzerineyemînlestigi

yerdir. Bu yemînlesme söyle olmustu: Kinâne ogullari Kureys ile, Hâsim ogullari aleyhine, onlarla alisveris yapmamalari ve onlari barindirmamalari üzerine yemînlesmislerdi".
ez-Zuhrî: (Kinâne ogullari'na âid oldugu zikredilen) el-Hayf, vâ-dîdir demistir. (ez-Zuhrî'den baskalari da: Vâdînin seylinden yüksek olan fakat dag olmaya ulasmayan tümsek yerdir, demislerdir.) [358]

256-.....Bize Imâm Mâlik, Zeyd ibn Eslem'den; o da babasi ve Umer'in âzâdlisi Eslem'den tahdîs etti ki, Umer ibnu'l-Hattâb (R) Beytu'1-mâPe âid bir koruluk üzerine Huneyy denilen bir kölesini me'-mûr ta'yîn etti de ona:
— Yâ Huneyyu! Kollarini müslümânlardan topla (yâni onlara zulümden ellerini çek) ve mazlumun bedduasindan da sakin. Çünkü mazlumun duasi (Allah tarafindan) kabul edilmistir. Sen az sayili deve bölügü sahibini ve az sayili koyun sürüsü sahibini koruluga ve mer'-aya girdir. Bu az sayili sürü sahihlerinden önce yâhud dogrudan kendilerini tercih ile Abdurrahmân ibn Avf'm develerini, Usmân ibn Affân'in develerini koruya girdirmenden seni men' ederim. Çünkü bu son iki zât zengindirler. Eger bunlann sürüleri helak olursa, bu iki zât hurmalara ve ekinlere dönerler. Hâlbuki küçük deve bölügü sahibi, küçük koyun sürüsü sahibi, eger bunlarin hayvanlari helak olursa bunlar ogullariyle -yâhud: evleriyle (zevceleriyle)- gelirler de: "Ey Mü'minlerin Emîri! (Bizler fakirleriz, bizler Beytu'l-mâl'den almaya daha hakliyiz)" derler. Böyle feryâd eden fakirleri ben hiç muhtaçlar olarak terkeder miyim hey babasiz kalasi? (Ben fakirleri yardimsiz birakmam). Su ve ot bana altin ve gümüsten (yânî Beytu'l-mâl'den bu iki ma'deni harcamaktan) daha kolaydir. Allah'a yemin olsun ki, onlar elbette benim kendilerine zulmettigimi düsüneceklerdir. Sübhe-siz bu arazîler onlarin beldeleridir. Onlar Câhiliyet devrinde bu arazîleri korumak üzere harb etmisler ve yine bu arazîler üzerinde Islâm Dîni'ne girmislerdir. Nefsim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki, ben Allah yolunda cihâd için binek bulamayanlari yükleyecegim deve ve atlar nev'inden mal mevcûd olmayaydi, onlarin beldelerinden bir karis yeri onlara karsi himaye edip koruluk yapmazdim [359]

180- Devlet Baskaninin Insanlari -Yâhud Insanlar Îçin-(Savasçilari Ve Digerlerini Sayip) Yazmasi Babi

257-.....Huzeyfe ibnu'l-Yemân (R) söyle demistir: Peygamber (S): "Insanlardan ben müslümânim diyenleri benim için (sayip) s yazin" buyurdu. Biz, ordu mevcudunu binbesyüz kisi sayip Peygamber ;.;. için yazdik. Ve biz binbesyüz kisi(lik kuvvet) oldugumuz hâlde (düsmandan) korkar miyiz dedik. Bir müddet sonra ben kendimizi öyle bir fitne ile belâlanmis gördüm ki, hani o korku nedir bilmeyen er kisi simdi fitneden korkarak (cemâate gidemeyip evinde) yalniz basina namaz kilar oldu [360].

258-.....Huzeyfe: Biz sahâbîlerin sayisini besyüz bulduk, demistir. Ebû Muâviye de: Altiyüz ile yediyüz arasi kadar, demistir [361].

259-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Bir adam Peygarnber'e geldi de::
— Yâ Rasûlallah! Ben su ve su gazvelere asker yazildim, kadinim da hacc yapacaktir, dedi.
Rasûiullah (S):
— "Sen gazveden dön de kadininla beraber hacc yap" buyur-du [362]

18l- Bab:

"Muhakkak ki, Allah (dilerse) su tslâm DînVni günahkâr ve âsî kisi ile kuvvetlendirir"

260-.....Buradaki iki senedde Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Bizler (Hayber'de) Rasûlullah'm beraberinde hazir bulunduk. Rasûiullah, Islâm'i iddia etmekte olanlardan bir kimse için:
— "Bu adam ates ehlindendir" buyurdu.
Muharebe baslayinca bu adam siddetli bir muharebe ve çarpisma yapti ve kendisine büyük bir yara isabet etti. Bunun üzerine (bir sahâbî tarafindan):
— "Yâ Rasûlallah! "O, ates ehlindendir" buyurdugun su kimse, bu gün muhakkak çok çetin bir muharebe yapmis ve ölmüstür, denildi.
Peygamber (S) bu söze karsilik:
— "O, atese gitmistir" buyurdu.
Râvî dedi ki: Insanlarin bâzisi o adam hakkindaki bu Peygamber sözünün dogrulugundan sübhe etmeye yaklasti. Onlar bu saskinlik hâli üzerinde bulunduklari sirada birdenbire:
— O adam ölmemistir, lâkin onda siddetli bir yara vardir, denildi.
Geceden bir vakit olunca o yarali adam, yaranin acisina sabre-
demedi de kendisini öldürdü. Akabinde bu Peygamber'e haber verildi. Peygamber:
— "Allâhu Ekber (Allah en büyüktür). Ben kendimin Allah'in kulu ve Rasûlü olduguma sehâdet ederim" buyurdu.
Sonra Bilâl'e emretti de Bilâl insanlar içinde:
— "Su muhakkak ki cennete ancak müslümân nefis girer. Ve muhakkak ki Allah bu Islâm Dîni'ni (dilerse) elbette fâcir kisi ile de te'yîd edip kuvvetlendirir" sözlerini bagirip i'lân etti [363]

182- Harbde (Kumandan Sehîd Düstügü Ve) Düsman Saldirisindan Endîse Ettigi Zaman, Devlet Baskaninin Ta'yînini Beklemeksizin, Kendini Ordu Üzerine Kumandan Yapan Kimse Babi

261-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Rasülullah (S) bir hutbe yapti da, hutbesinde:
— "Islâm sancagini Zeyd eline aldi, akabinde Zeyd vuruldu. Sonra sancagi Ca'fer aldi, o da vuruldu. Sonra sancagi Abdullah ibnu Revâha aldi, o da sehtd edildi. Sonra sancagi emîr ta'yîn edilmeksizin Hâlid ibnu'l-Velîd aldi ve ona fetih verildi. Onlarin bizim yanimizda olmalari (içinde bulunduklari hâlin daha hayirli olmasi sebebiyle) beni -yâhud da: onlari- sevindirmez" buyurdu.
Enes: Rasülullah bunlari söylerken iki gözü yas akitiyordu, demistir [364].

183- Cihâdda Imdâd Göndermekle Yardim -Edilmesi Babi

262-.....Katâde'den; o da Enes(R)'ten tahdîs etti ki, Peyamber'e Ri'l, Zekvân, Usayya ve Lihyân ogullari kabilelerinden bâzi kimseler geldi de, kendilerinin müslümân olduklarini söylediler ve kendi kavimlerine karsi Peygamber'den imdâd istediler. Peygamber de onlara Ensâr'dan yetmis kisi gönderip imdâd eyledi.
Enes dedi ki: Biz o gönderilen sahâbîlere (Kur'ân'i çok okuduklari için) "el-Kurrâ" ismi veriyorduk. Onlar gündüzleyin odun toplarlar, geceleyin de namaz kilarlardi. O yetmis sahâbî onlarla gittiler, nihayet Maûne Kuyusu'na ulastiklarinda o kabileler bunlara hainlik yaptilar ve bu Kur'ân hafizi sahâbîleri öldürdüler. Bu hâdise üzerine Peygamber (S) bir ay Ri'l, Zekvân, BenûLihyân kabileleri aleyhine duâ ederek kunût yapti.
Katâde ibn Diâme söyle dedi: Ve Enes bize: Onlarla ilgili olan su "Dikkat edin! Bizden kavmimize teblig ediniz ki, bizler Rabb'i-mize kavustuk; O bizden razi oldu ve bizleri de razi kildi" sözlerini Kur'ân olarak okuduk. Sonra bir müddetin ardindan bu sözlerin tilâveti kaldirildi, diye tahdîs etti [365]
.

184- Düsmana Gâlib Gelen Ve Akabinde Onlarin Binasiz Genis Arsalari Üzerinde Üç Gün Ikaamet Eden Kimse Babi

263-.....Bize Rahv ibnu Ubâde tahdîs edip söyle dedi: Bize Saîd ibn Ebî Arûbe tahdîs etti ki, Katâde söyle demistir: Enes ibn Mâlik bizlere (üvey babasi) Ebû Talha'dan zikretti ki, Peygamber (S) bir kavme harble gâlib geldigi zaman, o kavmin binadan bos genis bir sahasinda üç gün ikaamet etmek i'tiyâdinda idi [366].
Bu hadîsi bize Saîd, Katâde'den; o da Enes'ten; o da Ebû Talha'dan; o da Peygamber'den tahdîs etti dedi diye rivayet etmekte Ravh ibn Ubâde'ye Muâz ibnu Abdi'1-A'lâ ile Abdu'1-A'lâ ibn Abdi'1-A'lâ mutâbaat etmislerdir [367].

185- Gazvede Ve Seferde Iken Ganimeti Taksim Eden Kimse Babi

Râfi' ibn Madîc de söyle demistir: Biz (Huneyn dönüsünde) Peygamber'in beraberinde (Tihâme'deki) Zu'1-Huleyfe'de bulunduk. Orada birçok koyun ve deve ele geçirdik. Peygamber (S) ganimeti taksîm etti de (o günün rayicine göre) on koyunu bir deveye denk saydi [368].

264-.....Bize Hemmâm, Katâde'den tahdîs etti ki, ona da Enes haber verip: Peygamber (S) Ci'râne'den, Huneyn ganimetlerini taksîm ettigi yerden umre yapti, demistir Bu hadîs de Hace'da "Peygamber kaç umre yapti?" babinda geçmisti... [369].

186- Bâb: Muhârib Müsrikler Bir Müslümânin Malini Ganimet Aldiklari Ve Sonra Müslümanlar 0 Müsriklerin Diyarini Isti'lâ Ettiklerinde, O Müslüman Kendi Malini Aynen

Bulsa (Sahibi Bu Malini Alabilir Mi, Yoksa Bu Mal Ganimet Malindan Mi Sayilir)? [370]

265- Abdullah ibn Numeyr söyle dedi: Bize Ubeydullah, Nâfi'-den tahdîs etti ki, Ibnu Umer (R) söyle demistir: Bir kenesinde ben Ibn Umer'e âid bir at düsman tarafina kaçip gitti de onu muhârib düsman yakaladi. Sonra müslümânlar o düsmana gâlib geldi de, Ra-sûlullah (S) zamaninda o at ben Ibn Umer'e geri verildi. Bir kerre-sinde yine ben Ibn Umer'e âid bir köle kaçip Rûmlar'a katilmisti. Sonra müslümânlar Rûmlar'a gâlib geldi de Hâlid ibnu'l-Velîd o köleyi ben Ibn Umer'e geri verdi. Bu da Peygamber zamanindan sonra idi [371].

266-.....Bana Nâfi* haber verdi ki, Ibnu Umer'e âid bir köle kaçip Rûmlar'a katilmis. Sonra kumandan Hâlid ibnu'l-Velîd köle üzerine gâlib gelmis ve o kaçak köleyi Abdullah ibn Umer'e aynen geri vermistir. Ve yine Ibnu Umer'e âid bir at kaçarak gitmis ve Rûmlar'a katilmis, sonra Hâlid ibnu'l-Velîd o at üzerine gâlib gelmis ve onu tekrar Abdullah'a geri vermistir [372].
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: Metindeki "Âra" fiili, "yaban esegi" ma'nâsina olan "el-Ayru" isminden türemistir; "Âra", kaçti demektir.

267-.....Bize Zuheyr, Mûsâ ibn Ukbe'den; o da Nâfi'den tahdîs etti ki, Ibn Umer, müslümânlar (Rûm düsmanini) karsiladiklari gün bir at üzerinde bulunuyordu. O gün müslümân ordusunun emîri, yâni baskumandani Hâlid ibnu'l-Velîd idi. Onu (kendi devlet baskanligi zamaninda) Ebû Bekr sefere göndermisti. (O harb sirasinda at Ibn Umer'i zorlayip düsürdü de düsman tarafina kaçti.) Ve o ati düsman yakalayip aldi. Düsman ordusu bozguna ugrayinca Hâlid, îbn Umer'in atini kendisine geri verdi [373].

187- Fars Diliyle Ve Arabca'dan Baska Herhangibir Dil Ile Konusan Kimse Babi [374]

"Ve Yüce Allah'in su kavilleri:
"O gökleri, o yeri yaratmasi, dillerinizin ve renklerinizin birbirine uymamasi da yine O'nun âyetlerindendir.."
(er-Rûm: 22);
"Biz hiçbir rasûlü kendi kavminin dilinden baskasiyle göndermedik ki (emrolunduklarini) onlara apaçik anlatsin.
(Ibrâhîm: 4) [375].

268-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Ben (Ahzâb günü):
— Yâ Rasûlallah, biz körpe bir kuzumuzu kestik, ben arpadan da bir sâ' ölçegi (1040 dirhem) un ögüttüm. Simdi cenabin ve maiy-yetindeki bâzi kimselerle beraber bize geliniz, diye da'vet ettim.
Bu da'vetim üzerine Peygamber (S):
— "Ey hendek kazanlar! Câbir yemek hazirlamis; haydi geliniz!" deyip bütün hendek ahâlîsine

haykirdi [376].

269-.....Hâlid ibn Saîd'in kizi ve Hâlid ibn Zubeyr'in anasi söyle demistir: (Çocuklugumda) babamla beraber üzerimde sari renkli bir gömlek oldugu hâlde Rasûlullah'in yanina gelmistim. Rasûlullah: "Seneh, seneh(= Güzel, güzel)" buyurdu. Bu kelime Habes dilinde "güzel sey" demektir.
Ümmü Hâlid dedi ki: Bu sirada ben (Peygamber'in iki küregi arasindaki yumurta büyüklügünde bulunan) peygamberlik mührü ile oynamaga basladim. Babam beni bundan men' etti. Rasûlullah (S):
— "Çocugu kendi hâline birak3' buyurdu. Sonra Rasûlullah bana:
— "(Çocugum çok yasa da) gömlegini (saglikla giy) eskit, yirt (yenisini giy), sonra gömlegini yine eskit, yirt, sonra gömlegini yine eskit, yirt" buyurdu.
Hadîsin râvîsi Abdullah ibnu'l-Mubârek: Ümmü Hâlid çok zaman yasadi, bu gömlek de hayâtinin sonuna kadar dillerde anildi, demistir [377].

270-.....Bize Su'be, Muhammed ibn Ziyâd'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber'in torunu Hasen ibn Âlî bir kerre sadaka hurmasi yiginindan bir hurma aldi ve bunu agzina koymak istedi. Peygamber (S) bunu görünce Hasen'e hitaben:
— "Kahin, kahin (= Kaka, kaka), onu birak, at. Sen bizim sadaka mali yemez oldugumuzu bilmiyor musun?" diye sakindirdi [378].

188- Emanet Mallnda Hiyanet(In Haramligi) Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli: "Bir peygamber için emânete hainlik etmek olur sey degil. Kim böyle hainlik eder (ganimet veya âmmeye âid gelirlerden birsey asirir) gizlerse, kiyamet günü hainlik ettigi o seyi yüklenerek gelir. Sonra herkes ne etti, ne kazandiysa karsiligi eksiksiz ödenir. Onlar haksizliga ugratilmazlar" (âiu imrân: iei> [379].

271-.....BanaEbû Hureyre (R) tahdîs edip söyle dedi: Bir keri esinde Peygamber (S) içimizde ayaga kalkti da ganimet ve millet malina hainlik hakkinda söz söyledi. Ve hainligin günâhini büyüttü, hainlik isinin ve hükmünün büyüklügünü belirtti de söyle buyurdu:

"Sakin sizden birinizi kiyamet gününde omuzunda meleyen bir koyunla, öbürünü omuzunda homurdayan bir atla bulmayayim. O sirada o kimse bana:
— Yâ Rasûlallah! Bana yardim et, der. Ben de ona:
— Sana hiçbirsey yapmaya (yâni sefaat etmeye) mâlik degilim. Ben sana (dünyâda iken Allah'in hükmünü) teblig ettim, diye cevâb verecegim.
Birine de omuzunda bögüren bir sigir oldugu hâlde rastgelme-yeyim. Öylesi de:
— Yâ Rasûlallah, bana imdâd eyle! der. Ben ona da:

— Sana hiçbir sefaat etmeye mâlik degilim. Ben sana (dünyâda) Allah hükmünü teblig ettim, derim.
Bir baskasini da omuzunda altin, gümüs yüklü bulmayayim. Öylesi de:
— Yâ Rasûlallah! Bana yardim et, der. Ben de ona:
— Sana hiçbir yardim yapmaya mâlik degilim. Ben sana dünyâda iken Allah'in hükmünü teblig ettim, derim.
Bir digerini üzerinde ganîmet elbisesini yeldirir hâlde bulmayayim. O da:
— Yâ Rasûlallah, bana yardim et, der. Ben ona da:
— Sana hiçbir yardim yapmaya mâlik degilim. Ben sana teblig etmistim, derim."
Ve Eyyûb es-Sahtiyânî de Ebû Hayyân'dan yaptigi rivayetinde "Kendisinin homurdayan bir ati oldugu hâlde" diye (yânî yukanki rivayetteki gibi) söylemistir [380].

189- Millet Malindan Çalinan Az Seyfin Hükmü) Babi

Abdullah ibn Amr, Peygamber(S)'in millet mali çalanin, esyasini yaktigini zikretmem istir. Daha sahîh olan da budur [381].

272- Bize Alî ibnu Abdillah tahdîs edip söyle dedi: Bize Sufyân ibn Uyeyne, Amr ibn Dinar'dan; o da Salim ibn Ebi'l-Ca'd'dan tahdîs etti ki, Abdullah ibn Amr söyle demistir: Peygamber'in yol agirligi olan esyasi üzerinde bekçilik yapan (siyah) bir adam vardi. Ona Kirkire denilirdi. Bu Kirkire (bir gün) öldü. Rasûlullah (S): "Bu adam cehennemdedir" buyurdu. Sahâbîler (acaba neden cehennemdedir diye) ona bakmaga gittiler. Ve onun terikesinde millet malindan çalmis oldugu bir abâ buldular [382].
Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: Muhammed ibnu Selâm bu Kirkire ismini kâfin fethi ile söyledi. Bu isim böyle hem "Kirkire", hem "Kerkere" seklinde zabtedilmistir [383].

190- Ganîmet Mallari Içindeki Deve Ve Koyunlari (Taksimden Önce) Kesmenin Mekruh Olmasi Babi

273-.....Râfi' ibn Hadîc (R) söyle demistir: Biz (Huneyn dönüsünde Tihâme) Zu'1-Huleyfe'sinde Peygamber'in beraberinde bulunduk. Insanlara bir açlik isabet etmisti. Biz (Huneyn'de) birçok deve ve koyun ele geçirmistik. Peygamber (S) insanlarin arkalarinda kalmisti. Sahâbîler acele edip (ganimet develerinden ve koyunlarindan kesmisler) tencerelere yerlestirerek pisirmek üzere tencereleri dikmislerdi. Peygamber gelince emretti ve tencereler devrildi. Sonra Peygamber, ganimet mallarini taksim etti. (Develerin koyunlarin taksî-minde) on koyunu bir deveye denk saydi.
; Bu arada develerden biri kaçmisti, Ordu içinde (kovalamaya elverisli) atlar da azdi. O kaçak deveyi yakalamaya çalistilar, fakat deve onlari âciz birakti. Bu sirada mücâhidlerden bir kimse oku ile bu hayvani ta'kîb edip, onu vurdu da bu sebeble Allah o hayvani habse-dip durdurdu. Bunun üzerine Peygamber:

— "Bu evcil hayvanlarin da vahsî hayvanlar gibi insanlardan kaçanlari vardir. Bunlardan biri size karsi böyle kaçarsa, onu bu sekilde vahsî hayvani vurur gibi vurunuz" buyurdu.
Râvî Abâye dedi ki: Dedem Râfi' söyle dedi:
— Bizler yarin düsmanla karsilasmayi ümîd ediyor, yâhud endîse ediyoruz. Beraberimizde biçaklar da bulunmaz (kiliçlari köreltmek istemeyiz). Bu hâlde kamisla hayvan kesebilir miyiz? diye sordu.
Peygamber:
— "Bol kan akitan herseyle kesilir, üzerine Allah adi anilirsa o kesilen hayvani ye; yalniz dis ile tirnak müstesnadir. Bunun sebebini de sizlere söyleyecegim: Dise gelince, bir kemiktir (kesmez); tirnaga gelince, o Habesliler'in biçaklaridir" buyurdu [384].

191- Fetihlerde Müslümanlara Sevinçli Haber Göndermelin Mesrû'lugu) Babi

274-.....Cerîr ibn Abdillah (R) bana söyle dedi: Rasûlullah (S) bana:
— "Su Zu'l-Halasa'dan benirahatlandirmaz misin?"buyurdu. O, Yemenliler'in Ka'be'si diye isimlendirilen bir ev idi ki, orada
Has'am kabilesi vardi. Ben, Rasûlullah'in bu emri üzerine Ahmes kabilesinden yüzelli süvarinin basinda Zu'1-Halasa'ya gittim. Bu Ah-mesliler atlar sahibi idiler (yânî iyi binici idiler). Ben Peygamber'e:
— At üzerinde sabit duramiyorum, diye haber verdim. Peygamber gögsüme vurdu, hattâ ben O'nun parmaklarinin izlerini gögsümde gördüm. Ve:
— "Yâ Allah! Sen Cerîr'i (at üstünde) sabit tut ve onu hidâyet edici, hidâyet edilmis kil" diye duâ etti.
(Râvî dedi ki:) Akabinde Cerîr, Zu'1-Halasa'ya gitti. O sirk ma'-tjedini kirip yikti ve yakti. Sonra Peygamber'e sevinçli haberi ulastirmasi için bir müjdeci yolladi. Cerîr'in yolladigi bu elçi:
— Yâ Rasûlallah! Seni hakk ile peygamber gönderen Allah'a ye-mîn ederim ki, ben Sen'in huzuruna muhakkak o sirk ma'bedini uyuz deve gibi harâb bir hâlde biraktiktan sonra gelmisimdir, dedi.
Bu sevinçli haber üzerine Peygamber, bes kerre söyle duâ etti: — "Ahmes kabilesinin atlari ve süvarileri mübarek olsun!" Râvî Müsedded kendi rivayetinde: "Has'am kabilesi içinde bir evdir" seklinde söylemistir [385].

192- Sevinçli Haberi Getiren Kimseye Verilecek Sey Babi

Ka'b ibn Mâlik, tevbesinin Allah tarafindan kabul edildigi haberi kendisine ulastirildigi zaman, bu haberciye iki elbise vermistir [386].

193- Bâb:

"Mekke fethinden sonra hicret yoktur*'

275-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) Mekke Fethi günü: "(Artik Mekke'den Medine'ye) hicret etmek yoktur. Lâkin cihâd ve niyet vardir (yânî Mekke'den yalniz cihâd ve hâlis bir niyet sebebiyle çikilabilir). Cihâda da'vet olundugunuzda hemen seferber olup hareket ediniz" buyurdu.

276-.....Mucâsi' ibnMes'ûd(R) söyle demistir: Ben Mucâsi', (Mekke fethinden sonra) kardesi Mucâlid ibn Mes'ûd'u Peygamber'e getirdi de:
— Bu, kardesim Mucâlid'dir; (Medine'ye) hicret etmek üzere Sana bey'at edecek, dedi.
Peygamber (S):
— "Mekke fethinden sonra (Medîne'ye) hicret yoktur. Lâkin ben onunla Islâm üzerine bey'at ederim" buyurdu.

277-..... Amr ibn Dînâr ile Ibn Cureyc ikisi de dediler ki:
Ben Atâ'dan isittim, söyle diyordu: Ben Ubeyd ibn Urneyr ile beraber Âise'ye gittim. Âise, Müzdelife'deki Sebîr Dagi'nin yakininda bulunuyordu. Âise (R): Allah, Peygamberine Mekke fethini verdigi günden beri artik hicret bizlerden kesildi, dedi387.

194- Bâb: Erkek Kisi. Zimmet Ehli Olanlarin Iç Elbiselerine Bakmaya Muhtâc Ve Çaresiz Oldugu Zaman; Ve Yine Erkek Kisi Kadinlar Allah'a Isyan Ettiklerinde Kadinlara Bakmaya Ve Elbiselerini Çikartip Onlari Çiplak Yapmaya Muhtâc Ve Çaresiz Oldugu Zaman (Böyle Zaruret Hâllerinde Bu Bakmalar Caiz Olur)

278-..... Bize Husayn ibn Abdirrahmân es-Sulemî, Saîd ibn Ubeyde'den; o da Ebû Abdirrahmân Abdullah es-Sulemî'den haber verdi. Bu Ebû Abdirrahmân, Usmânî idi (yâni Usmân ibn Affân'i fazilette ekseriyetin mezhebi gibi Alî ibn Ebî Tâlib'in önüne geçirirdi). Ibn Atiyye'ye -ki bu Ibnu Atiyye Alevî idi (yânî Alî'yi, Kûfe'de-ki sünnet ehlinden bir kavmin mezhebi gibi fazilette Usmân'in önüne geçirirdi)-: Ben senin sahibin Alî'yi kanlar dökmeye cesaretlendiren seyi iyice bilmekteyim: Ben kendisinden isittim, söyle diyordu: Peygamber (S) beni ve ez-Zubeyr'i gönderdi de:
— "Fulân bahçeye kadar gidin, orada bir kadin bulacaksiniz. O kadina Hâtib bir mektûb vermistir" buyurdu.
Biz o bahçeye vardik ve kadina:
— Mektubu bize ver! dedik. iki} Kadin:
— Hâtib bana mektûb vermedi, dedi. Biz de ona:
— Çaresiz ya sen mektubu çikaracaksin yâhud biz elbiseni muhakkak çikarip seni soyacagiz,.dedik.
Bunun üzerine kadin izânnm uçkurundan mektubu çikardi. Peygamber'e geldigimiz zaman Hâtib'e çagina yolladi. Hâtib gelince:
— (Yâ Rasûlallah) acele etme. Allah'a yemîn ederim ki, ben Islâm'dan sonra kâfir olmadim ve Islâm için yalniz sevgim artmistir.
Sahâbîlerinden herbir kisinin muhakkak Mekke'de ailesini, malini koruyacak akrabasi vardir. Benim ise himaye edecek kimsem yoktur. Bu sebeble Mekkeliler yaninda tutunabilecegim bir minnetdârlik eli edinmek istedim, dedi.

Peygamber, Hâtib'in savunmasini tasdik edip dogruladi. Öfkesi geçmeyen Umer:
— Beni birak da sunun boynunu vurayim, çünkü o münafik olmustur, dedi.
Peygamber (S):
— "Yâ Umer, Hâtib Bedir'de hazir bulundu. Sana ne bildirir ki, belki Allah Bedir ehlinin yüksek mücâhedelerine muttali' olmustu da: 'Ey Bedir gazileri! Bundan böyle ne dilerseniz isleyiniz (Ben sizin günâhlarinizi magfiret ederim)!' buyurmustur" dedi.

Iste bu "Istediginizi isleyin" sözü, Alî'yi kan dökmeye cesaretlendiren sözdür [387].

195- Gazveden Dönen Gazileri Karsilamak Babi

279- Bize Abdullah ibnu Ebi'l-Esved [388] tahdîs edip söyle dedi: Bize Yezîd ibnu Zuray' ile Humeyd ibnu'l-Esved, Habîb ibnu's-Sehîd'den; o da Ibnu Ebî Muleyke'den tahdîs etti ki, Abdullah ibnu'z-Zubeyr, Ibnu Ca'fer'e hitaben:
— Hatirlar misin (Mekke'nin fethi günü) ben, sen, Abdullah ibn Abbâs, Rasûlullah(S)'i karsiladigimiz vakti? demisti.
Abdullah ibn Ca'fer:
— Evet hatirlarim. Rasûlullah benimle Ibn Abbâs'i bineginin arka tarafina yüklemisti de seni birakmisti, demistir [389].

280-.....ez-Zuhrî söyle demistir: es-Sâib ibnu Yezîd (R): (Tebûk seferi dönüsünde insanlarin yaninda) biz de çocuklarla beraber Seniyyetu'l-Vedâ(= Ayrilik Tepesi) mevkiine, Rasülullah(S)'i karsilamaga gittik, demistir [390].

196- Cenk'etmekten Döndügü Zaman (Mücâhidin Yolda) Söyleyecegi Duâ Babi

281-.....Bize Cuveyriye ibnu Esma, Nâfi'den; o da Abdullah ibn Umer(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) bir seferden dönerken üç kerre tekbîr getirir, söyle derdi: "Âyibüne insâaliahü tâibû-ne, âbidûne, hâmidûne H-Rabbina sâcidûn. Sadaka Hlâhu va 'dehu ve nasara abdehu ve hezeme'I-ahzâbe vahdehu{ = Bizler insâallah (selâmetle) dönücüleriz, ancak Rabb'imize tevbe edicileriz, ibâdet edicileriz, hamd edicileriz, sucûd edicileriz. Allah va'dinde dogru söylemis, kuluna yardim etmis, tek basina bütün düsman topluluklarini bozup dagitmistir)" [391].

282-.....Enes ibrf Mâlik (R) söyle demistir: Bizler Peygamber ile beraber Usfân'dan döndügümüz zaman, Rasûlullah binek devesi üzerinde idi ve Safiyye bintu Huyeyy'i de arka tarafina bindirmisti. (Kaafilemiz yürürken) Rasûlullah'in devesi sürçtü. Rasûlullah ile Safiyye, ikisi birden düstüler. Hemen Ebû Talha atildi da:
— Yâ Rasûlallah! Allah, beni sana bedel kilip fidye yapsin, dedi.
Rasûlullah (S):
— "Haydi sen kadina ihtimam et" buyurdu.

Ebû Talha da (kadini açik saçik görmemek için) yüzüne bir bez örterek Safiyye'nin yanina vardi ve yüzüne örttügü örtüyü Safiyye'-nin üstüne örttü ve binmeleri için develerini düzeltti. Rasûlullah ile Safiyye deveye bindiler. Bizler de (korumak için) Rasûlullah'in etrafini kusattik. (Kaafilemiz bu suretle giderken) Medine üzerine yük-, selip onu gördügümüz zaman Rasûlullah:
— "Ayibûne, tâibûne, âbidûne li-Rabbina hâmidûn (- Bizler-selâmetle- dönücüleriz. Ancak Rabb'imizeler, hamd edicileriz)" sözlerini söyledi ve Medine ye girinceye kadar bunlari söylemege devam etti [392].

283-.....Bize Yahya ibn Ebî Ishâk, Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti. Enes kendisi ve (üvey babasi) Ebû Talha, Peygamber'in beraberinde (Hayber seferinden) dönüyorlardi. Peygamber'in beraberinde Safiyye vardi. Peygamber, Safiyye'yi binek devesinin arka tarafina bindirmisti. Yolun bir kisminda olduklari zaman disi devenin ayagi sürçtü. Peygamber ve kadin yere düstüler. Ebû Talha -zannediyorum ki râvî söyle dedi:- hemen devesinden kendini yere atti ve Rasûlullah'in yanina geldi de:
— Ey Allah'in Peygamberi! Allah beni sana fidye yapsin! Sana birsey isabet etti mi? dedi.
Peygamber:
— "Hayir birseyim yok, lâkin sen kadina git ve onun isine bak"
buyurdu.
Bu emir üzerine Ebû Talha elbisesini yüzü üzerine gerdi de kadinin bulundugu tarafa gitti ve varinca kendi örtüsünü (onu örtmek için) kadinin üstüne atti. Akabinde kadin ayaga kalkti. Ebû Talha, Peygamber ile Safiyye için bineklerinin üzerim iyice bagladi. Pey-gamber'le Safiyye deveye bindiler ve yürüdüler. Nihayet Medine'nin açigina geldikleri zaman -yâhud râvî: Medîne üzerine yükseldikleri zaman, demistir- Peygamber (S):
— "Âyibûne, tâibûne, âbidûne li-Rabbina hâmidûn" sözlerim
söyledi ve tâ Medine'ye girinceye kadar bunu söylemege devam etti [393].

197- Bir Seferden Geldigi Zaman Namaz Kilmak Babi [394]

284-.....Muhârib ibn Disâr söyle demistir: Ben Câbir ibn Abdillah(R)'tan isittim, söyle dedi: Ben bir seferde Peygamber'in beraberinde bulundum. Medine'ye geldigimiz zaman Peygamber (S) bana: "Mescide gir de iki rek'at namaz kil" buyurdu [395].

285-.....Ubeydullah ibn Ka'b'dan; o da Ka'b ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S) kusluk vakti bir seferden döndügü zaman (dogru) mescide girer ve oturmadan önce iki rek'at namaz kilar idi [396].

198- Seferden Dönüs Sirasinda Yemek Yapmak Babi

286-.....Bize Vekî\ Su'be'den; o da Muhârib ibn Disâr'dan; o da Câbir ibn Abdillah(R)'tan haber

verdi ki, Rasûlullah (S) -Tebûk ve Zâtu'r-Rikaa- seferlerinden -Medine'ye- geldigi zaman bir deve yâhud bir sigir kesmistir. Ve râvî Muâz ibn Muâz el-Anberî, Su'be'den; o da Muhârib'den yaptigi rivayette sunu ziyâde etmistir: Muhârib, Câbir ibn Abdillah'tan söyle dedigini isitmistir: Peygamber (S) benden iki ûkiyye ve bir dirhem yâhud iki dirhem mukaabilinde bir deve satin aldi. Sirâr mevkiine gelince bir sigir kesilmesini emretti. Sigir kesildi. Sefer hey'eti onu pisirip yediler. Medine'ye gelince Peygamber bana mescide gelmemi ve iki rek'at namaz kilmami emretti. Ve bana devenin bedelini tartip verdi [397].

287-.....Bize Su'be, Muhârib ibn Disâr'dan tahdîs etti ki, Câbir söyle demistir: Ben bir seferden geldim. Peygamber (S) bana: "Iki rek'at namaz kil" buyurdu.

Buhâri: Sirâr, Medine'nin bir tarafinda bir yerdir, demistir [398].

---

[1] Kitâb ve bâb basliklari bâzi öne geçirme ve arkaya birakma farklanyle beraber, en-Nesefî ve Ebû Zerr nüshalarinda böyledir.
el-Cihâd ve'l-Mucâhede: Dîn düsmanlanyle harb ve kital eylemek manasinadir ki, murâd, mukaatelede bütün gücünü bp-saltrnaktir. Bu, Cehd kelime-. sinden türemistir.
el-Cehdu ve'1-Cuhdu: Takat, mesakkat, nihayet ma'nâlannadir. Ve üçüncü bâbdan masdar olup, çalismak ma'nâsinadir.Ve bir adami ve hayvani nihayet mertebe mesakkate ugratmak, bir kimseyi Imtihan eylemek... ma'nâlarina gelir.
el-îctihâd: Çalisip bütün gücünü sarfeylemek ma'nâsinadir (Kaamûs Ter.).
Dînde Cihâd Allah'in Kelimesini en yüksek kilmak yolunda çalismaktir.
es-Sîre: Sîn'in kesriyle isimdir; gezmege denir. Ve sünnet, tarikat, hey'et ma'nâlanna kullanilir ki, insanin tuttugu ma'nevî yoldan ve kaaim oldugu haletten Ibarettir; güzel sîret,çirkin sîret denilir. Cem'I Siyer gelir ... (Kaamüs Ter.).
Bu Sîret- sözü Cihâd üzerine de kullanilir. Çünkü buradaki sîretler, Peygamber'in gazvelerindeki hâllerinden alinmislardir.

[2] Buhârî'nin el-Asîlî ve el-Kerîme nüshalarinda bu iki âyet tamamen yazilmistir. en-Nesefî ve Ibn Sebbûye nüshalarinda da iki âyetin tamâminin alinmasina "Ve mü 'mirilere dahî cenneti mustula" kavline kadar denilmekle isaret edilmistir. Birinci âyet cihâdin, ikincisi de sîretin delili gibidir.

[3] Ibn Abbâs'm bu sözünü, Ibn Ebî Hatim, Alî ibn Ebî Talha yolundan rivayet etmistir. Ibn Abbâs "Bunlar Allah'in sinirlaridir" kavlinde: Yânî Allah'a tâattir, demistir. Ibn Abbâs "Hudûd" lâfzini, lâzimi ma'nâsi ile tefsîr etmis gibidir. Çünkü itaat eden kimse, Allah'in emrine boyun egmek ve nefyinden çekinmek hududunda durur (Ibn Hacer).

[4] Hadîsin basliga uygunlugu "Allah yolunda cihâd etmektir" sözündedir. En faziletli ameller hakkinda gelen haberler, sorularin sirasi ve tertibine göre; bir de soranlarin maksadlari, sorulan yer ve zaman i'tibâriyle degisiktir. Ibn Mes'ûd: "Daha soraydim Rasûlullah bana cevâb verecekti" sözüyle, en faziletli amellerin bunlardan ibaret olmadigini isaret etmistir.Tertîb hususunda da Ibn Mes'-ûd'un suâli müessir olmustur.

[5] Rasûlullah Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra, Mekke'nin fethine kadar müslümânlarin zayiflan müstesna olmak üzere, kudretli olanlarin hicret etmeleri ve dînlerini korumalari vâcib idi. Mekke'nin fethi üzerine bu hicret vucûbu kalkmistir. Fakat cihâdin vucûbu ve iyi niyet üzere bulunmak ebedîdir, devamlidir. Bundan sonra hicret ancak kâfir memleketlerinde bulunup da dînini açik-layamayan ve dînî vazifelerini yapamayan müslümânlarin Islâm memleketlerine hicret etmeleri hususunda ittifakla vâcibdir.

[6] Hadîsin basliga uygunlugu "Biz cihâdi amelin en faziletlisi görüyoruz" sözünden alinir. Çünkü Peygamber Âise'ye karsi cihâdin cihâd olmasi bakimindan en faziletli olmasini reddetmemis, lâkin kabul edilmis olan hacci, cihâdin en faziletlilerinden biri kilmistir (Aynî)...

[7] Hadîsin, cihâdin fazîletini en belîg surette beyân ettigi açiktir.

[8] Buhârî bu sözü burada mevkuf hadîs seklinde vermistir. Buhârî bunu ilerideki bir bâbda Peygamber'in sözü olmak üzere merfû' bir hadîsin bir cümlesi olarak da getirmistir.

[9] Bu âyetler basligin delili ve Kur'ân'dan dayanagidir.
Bu âyette uslûbdan maksad, emirdir. Ma'nâsi: "Allah'a ve Rasûlü'ne îmânda sebat edin, mallarinizla, canlarinizla Allah yolunda çarpisin" demektir^. Nitekim Ibn Mes'ûd(R)'un bu lâfizlari emir sîgasiyle "Âminû ve câhidû = Imân edin, çarpisin" tarzindaki okuyusu da buna delâlet eder. Bu fiillerin ihbar sîga-lariyle gelmesi, onlarin terkedilmeyecek, israrli sekilde devam edecek vazifelerden oldugundandir (Beydâvî, Medârik).

[10] Basliga uygunlugu "Caniyle maliyle Allah yolunda cihâd eden mü'min" sözün-dedir.
Bu hadîsteki "Bir vâdî içinde (yalnizliga çekilme)" ta'bîri umûmî ahlâkin bozuldugu zamanlarda Islâmî yasayisi korumak için kendi evinde veya isinde insanlara karismadan yalnizligi tercîh etmenin hayirli oldugunu temsilden ibarettir. Bu hâlde dahî dîn ve devletin korunmasi için içtimaî dayanismanin en açik görüntüsü olan cihâda istirak edilmesinin bu güzel üslûbla emredildigi anlasilir.

[11] Hadîsin tercemesindeki "gündüz", "gece" kayidlari, Ahmed ibn Hanbei'in Müs-««f inde mevcûddur.
Allah yolunda çarpisan mücâhidin oruçluya, namaz kilana benzemesi yönü söyle belirtilmistir: Oruç tutan ve namaz kilan kinise de, mücâhid de nefis imsaki içinde bulunurlar. Oruçlu yemekten, içmekten, cinsî münâsebetlerden nefsini tutar, gönlü Allah ile mesgul olur. Namaz kilan kisi de dünyâ ile ilgisini kesip Allah'in kelâmi, ibâdeti iie mesguldür. Bu sebeble oruçlu da, namaz kilan da her an sevâb kazanmaktadirlar. Mücâhid kisi de nefsini birçok seylerden kesip düsmanla çarpisirken her ân ve her hareketinde sevâb kazanmaktadir. Bunu su âyetler de te'yîd etmektedir:
".... Bunun sebebi sudur: (Çünkü onlarin) Allah yolunda bir susuzluk, bir yorgunluk, bir açlik (çekmeleri), kâfirleri kizdiracak bir yere ayak basmalari, bir düsmana karsi

basariya erismeleri (gibi hiçbir hâl ve hareketleri) yoktur ki, mukaabilinde kendileri için bu sebeble iyi bir amel yazilmis olmasin. Çünkü Allah, iyi hareket edenlerin mükâfatini zayi' etmez. Onlar (hakk yolunda) gerek küçük, gerek büyük herhangi bir masraf yapmayadursunlar\ bir vâdîyi geçme-yedursunlar ki, ille Allah o yapar olduklarinin daha güzeli ile onlara mükâfat etmek için (bütün onlar) hesâblarina yazilmistir"(et-Tevbe: 120-121)

Hadîsin son firkasi mücâhid için Allah'in üzerine alip va'd ve tekeffül ettigi iki neticeyi belirtiyor ki, bunlarin ikisi de dünyâ hayâtini hiçe saydiracak degerde büyük seylerdir.

[12]

Bu mücâhidiik duasi, "Allâhumme'rzukni'l-cihâde = Yâ. Allah beni cihâdla riziklandir" yâhud "Allâhumme 'c 'alni mine 'l-mucâhidîn fîsebîlike = Yâ Allah beni Sen'in yolunda mücâhede edenlerden kil" demek suretiyle; sehîdlik duasi da "Allâhumme'rzuknVs-sehâdete fî sebîlike = Yâ Allah benî kendi yolunda sehîdlikle riziklandir" demek suretiyle olur. Böyle mücâhidiik ve sehîdlik duasi yapmak hem erkekleri, hem kadinlari sâmildir. Bu yalniz erkeklere mahsûs degildir. Bu hususta erkekler ve kadinlar müsavidirler.

[13]

Umer'inbu duasi, basliktaki sehîdlik duasina uygundur. BuhârîUmer'Inbu duasini Hacc Kitâbi'nm sonunda Medine'nin fazileti bâbi'nda senedli ve daha bütün olarak getirmisti.

Ibn Sa'd, Umer'in kizi Hafsa'nin, babasinin: "Allâhumme'r-zuknîkatlen Jîsebîlike ve vefâten fîbeledi Nebiyyike, = Yâ Allah beni kendi yolunda öldürülme ve Peygamberi'nin beldesinde ölmekle riziklandir" diye duâ ederken isittigini rivayet etmistir (Aynî, Kastallânî).

[14]

Buhârî bu hadîsi Cihâd Kitâbi'nm birçok bâblarmda degisik senedlerle getirmistir. Bu rivayetlerin en uzunu buradaki hadîs ile, Ru'yâ Kitabi'ndakidir.

Bu sefer, Hz. Usmân'in halîfeligi zamaninda Muâviye Sâm Valisi iken, 28j hicret yilinda Muâviye kumandasinda yapilan ilk deniz seferi idi. Bu sefere birçok sahâbîler katilmislardir.

Iki Akabe Bey'ati'nda bulunan ve Hazrecliler'in nakîbi olan Ubâde ibnu'sj Sâmit, Peygamber'In vefatindan sonra Sam'a gönderilen ilim hey'eti içinde buj lunmus ve Himis'ta ikaamet etmisti. Kibris seferi açilinca Ubâde, karisi Ümmü Haram ile birlikte evinden çikarak Akdeniz sahiline Trablussâm'a gelmistir. O sirada orada bulunan tabiî büyüklerinden Umeyr ibn Esved de, terceme ettigimiz bu hadîsi Ümmü Harâm'in bizzat agzindan Isitmistir. Bu gazveye Ümmü Haram, Muâviye'nin karisi ve Karaza'nin kizi Fâhte de katilmis; Muâviye ibn Ebî Sufyân da bu gemi ile hareket etmistir.

Kibris Adasi'nin bir vergiye baglanarak sulhan veya zorla fethi gerçeklesip Sam'a hareket edilecegi sirada veya ilk karaya çikista Ümmü Harâm'in binmesi için bir katir getirilmis, hirçin hayvan yasli Ümmü Harâm'i üstünden atip basi üstüne düsmesine ve boynu kirilarak ölmesine sebeb olmustur.

Islâm târihinde adi ebedîlesen bu kadin, RasûluHah'm haber verdigi gibi deniz gazasi yolunda vefat etmis ve sehîdler kaafîlesine katilmistir. Hisâm ibn Ammâr, Ümmü Harâm'in kabrini deniz sahilinde gördügünü bildirmistir. Aynî de: Ümmü Harâm'in kabri Kibris'tadir. Halk onu ta'zîm ediyorlar ve kurak zamanlarda yagmur duasi yapiyorlar ve: Bu, sâliha bir kadinin kabridir, diyorlar, demistir (Umdetu'l-Kaarî, VI, 533-535).

[15]

Buhârî "Sebil" lâfzinin hem müennes, hem müzekker kullanildigini bildirmek istiyor. Kur'ân'da da bunun sâhidleri vardir: Lukmân: 6, Yûsuf: 108'de mtien-nes; el-A'râf: 146'da müzekker kullanilmistir.

[16]

Buhârî burada kelime ve cümle tefsiri vermistir. "Hum derecâtun "u "Lehum derecâtun(= Onlarin birçok dereceleri, menzilleri vardir)" diye tefsir etmistir.

[17]

Hadîsin basliga u.yg\m\ugu'"Cennette yüz derece vardir... " sözüdür. Rasûlullah cevâbinda cennete îmân ile girilecegini, sehîd derecesinin yüksekligini, Fir-devs'in yüceligini haber vermis oluyor.

[18]

Buhârî'nin seyhi Yahya ibn Salih bu hadîsi üstadi Fulayh'tan alirken, Fulayh'-m "FIdevs'in üstünde Rahmân'in Ars'i vardir" deyip demedigini kesin olarak hatirlayamadigi için "Zannederim ki" diye sekk ile rivayet etmistir. Fulayh'in oglu Mehmed Ise babasindan yaptigi rivayette bu sekki gidermistir.

[19]

Hadîsin basliga uygunlugu "En güzel ve en faziletli bir eve girdirdiler ki ondan güzelini asla göremedim" sözünden alinir... (Aynî).

Bu, Cenazeler Kitâbi'nda "Müsriklerin çocuklari hakkinda denilen seyler bâbi"nda, ayni isnâdla, fakat uzun bir metinle geçen hadîsin çok kisa bir parçasidir. Bu hadîsin daha iyi anlasilmasi için, o metinden biraz daha verelim: "Melekler benimle bu agaca çiktilar. Beni bir eve koydular ki, ben bundan güzel bir ev görmedim. Burada ihtiyar, genç bir lakim erkekler, kadinlar, çocuklar vardi. Sonra melekler beni buradan çikardilar. Benimle agaca, yukari çiktilar ve beni eskisinden daha güzel ve daha kiymetli bir eve koydular. Burada da ihtiyarlar, gençler vardi... Melekler bana: Girdigin birinci ev bütün mü'minlerin müsterek kösküdür. Ikinci gördügün muhtesem saray da sehîdlerin sarayidir, dediler".

Hadîsin bu kismi sehîdlerin menzillerinin, menzillerin en yüksegi olduguna delâlet etmektedir (Kastallânî).

[20]

el-Gadve, sabah erkenden gün semânin ortasindan batiya kayincaya kadar geçen müddetin herhangi bir âninda bir kerre yola çikmaga, yürümege, gitmege, is yapmaga denir.

er-Ravha da; zeval vaktinden günesin batisina kadar devam eden müddetin herhangi bir zamaninda çikis, yürüyüs demektir. Bu hadîslerde maksad, sabah aksam, herhangi bir askerî harekettir.

et-Tevbe: 120. âyette bildirildi ki, kâfirleri sinirlendirecek herhangibir yerde, yürüyüp çignemeleri de sevabi gerektiren bir ibâdettir. Sonra askerligin en mühim isi olan sabah, aksam ta'lîmleri ve bu siradaki askerin bütün seyir ve hareketleri "yürüyüs" ta'bîrine dâhil olur.

[21]

Bu hadîsin de basliga uygunlugu açiktir.

Buradaki "Kâbu kavs" ta'bîrinde "Kavs", yay ma'nâsmadir. "Kâb" da burada mikdâr, arsin ma'nâsmadir. Bu hususta baska bilgiler de verilmistir. Bunlari zikre hacet görmedik. Istenen ma'nâ: Cennette az mikdâr yerin, dünyâdan daha faziletli ve kiymetli oldugudur.

[22]

Bu babin hadîslerinden hâsil olan, dünyâ isini hafifletme, cihâd isini büyütme kasdedildîgidir. Cennetten bir kamçi kadar yer kazanan, dünyâdaki herseyden daha büyük olacak birsey kazanmis olur. Cennetten en yüksek dereceler kazanana acaba bu kazanç nasil olur? Bu, dünyâda bilinemez, anlatilamaz (Kas-tallânî).

[23]

el-Haveru: Bir kimsenin gözünün siyahi degirmi ve kapaklari ince ve nâzik ve etrafi gümüs gibi ak oldugu hâlde gözünün beyazinin beyazligi ve siyahinin siyahligi koyu ve siddetli olmak, yânî aki ak ve karasi kara olmak ma'nâsina; bir kavle göre, bedeni safî gümüs gibi pek beyaz olarak gözünün beyazi ve siyahi pek koyu olmak ma'nâsina dördüncü bâbdan masdardir. Bundan sifatlar el-Ahveru ve'l-Havrâu gelir; kara gözlü demektir. Bunlarin cem'i el-Hûr gelir.

el-A 'yenu ve'l-Iynetu: Bir kimse câmus gözlü ve âhû gözlü olmak ma'nâsi-nadir ki,,gözü daireli ve siyahi iri olmaktan ibarettir;dördüncü bâbdan masdardir. Bundan sifatlar el-A'yenu ve'l-Aynâu gelir. Bunlarin cem'i el-Iynu gelir... (Kaamûs Ter.).

el-Hûru'l~Iyn; kara ve iri gözlü kadinlar demek olup, Kur'ân'da mü'min-lerin ve gazilerin cennetteki kadinlarina verilmis bir iftihar unvanidir.

[24]

Yâ'nî bu cennet kadinlari o kadar hârika bir güzellige mâliktirler kit insan onlara bir bakista hayret içinde kalir. Hakîkaten gözün aki ak, karasi kara olmak, göz güzelliginin her zaman en üstün bir vasfidir.

[25]

Ayni lâfiz et-Tûr: 20. âyette de geçmektedir. "Hûrun tynun" ta'bîri el-Vâkia: 22. âyette de geçer. Buhârî burada ed-Duhân Sûresi'nin 51-54. âyetlerine isaret etmistir

ki, bunlarda muttakîlere ve mücâhidlere cennetler, irmaklar, ipekli giyecekler ikrami ve ayni zamanda kara gözlü ve iri gözlü çok güzel cennet kadinlari ile es yapip çiftlestirecegi va'di vardir. Âyetlerin önü ve devami ile tercemesi söyledir:
' 'Muttakîler ise hakîkaten emin bir tnakaamda; cennetlerde, pinarlardadir.
Ince, nâzik ve kaim ipeklerden, atlaslardan giyecekler, karsi karsiya (gelerek ma-habbet edecekler)</(>. Iste (emir) böyledir. Onlara bembeyaz, sâhîn gözlü hurileri es yaptik. Orada emin emin, meyvenin her türlüsünü isterler. Orada ilk ölümden baska ölüm tatmazlar. Onlari cehennem azabindan korumusuzdur. Iste bu, en büyük saadetin tâ kendisidir"(cd-Duhân: 51*57).'

[26] Hadîsin basliga uygulugu "Cennet ehlinden bir kadin... "sözünden almir. Çünkü baslikta "el-Hûru'1-Iyn ve sifatlan" diye söyledi. Bu hadîste "Siyah iri gözlü cennet kadinlarinin sifatlarindan" iki büyük sifat zikredilmistir: Biri: "Eger cennet kadinlarindan biri dünyâ ehline baksaydi, elbette dünyâ Ile cennet arasini aydinlatirdi"; digeri de "Cennet kadininin bas örtüsü, dünyâ ve dünyâdaki her-seyden hayirlidir" sifatidir.
Bu hadîsleri bâzi küçük lâfiz farki Ile Müslim de, Imâre Kitabi; "Yüce Allah'in rizâsi yolunda sehîd olmanin fazileti bâbi"nda getirmistir. Müslim Ter-cemesi, VI, 83, "1877".

[27] Basliga uygunlugu ma'nâsmdan alinir. Çünkü içinde sehîd olmayi tekrar tekrar temenni vardir. Bu hadîs, bu senedle birçok kerreler geçti. Bir rivayeti de îmân Kitâbi'nda; "Cihâd da îmândandir bâbi"nda geçmisti.

[28] Hadîsin basliga uygunlugu "O sehîdlerin bizim yanimizda olmalari kendilerini
sevindirmez"sözünden alinir. Bu da sehîd olmakla nail olduklari serefli ikrami gördükleri için, dünyâya dönmeleri onlarin hosuna gitmemesindendir.
Peygamber sekizinci yilin cumâda'1-ûlâ ayinda Mûte'ye bir ordu gönderip, basina Zeyd'i kumandan yapti. Zeyd sehîd olursa Ca'fer, o sehîd olursa Abdullah ibn Ravâha kumandan olacak buyurdu. Bunlar böyle haber verdigi gibi sehîd olunca, Hâlid kumandayi kendiliginden üzerine alip, orduyu selâmete çikardi. Yüz binlik Bizans ordusuyla çarpisilmisti. Iste bu hâdise üzerine Peygamber bu hutbeyi yapip, bu mu'cizeli sözleri söylemistir.

[29] Âyet, basliga delîl gibidir. Çünkü ondaki "Ölüm yetisirse" ta'bîri, öldürülmeyi, binekten düsüp ölmeyi ve diger sekilde ölmeyi sâmil olur.

[30] Bu, Ebû Ubeyde'nIn Mecâzu'l-Kur'ân'daki tefsiridir.

[31] Hadîsin basliga uygunlugu "Hayvan onu yere çarpti, o da bundan öldü" sö-zündedir. Çünkü Ümmü Haram, Allah yolunda bir gâzî Iken yere çarpilip ölmüstür. Bu hadîs yakinda "Mücâhid olmaya duâ etmek bâbi"nda da geçmisti.

[32] en-Nekbu, en-Nekibu, en-Nukûbu: Yoldan sapmak, bir nesneyi elden atip yere birakmak, bir kabi basasagi çevirip içinde olan nesneyi bosaltmak, ok kuburunu sernIgûn edip içinde olan oklari perîsân eylemek, ayagi tas paralamak; bir kavle göre tas dokunmakla tasi kirmak ma'nâlarma gelir; birinci, dördüncü bâb-lardan masdardir. Ve Nekb ye Nekbe, musîbete denir; zaman bir kimseyi çok mihnete ve mesakkate ugratmak, yâhud musîbete dûçâr eylemek ma'nâsmadir.
et-Ta'nu, mizrak makûlesi bir seyle dürtmek ve sancitmak ma'nâsina üçüncü ve birinci bâbdan masdardir... (Kaamûs Ter.)

[33] Hadîsin basliga uygunlugu, bu ilim ve teblîg mücâhidleri toplulugunun Allah yolunda Öldürülme musibetine ugramis olmalaridir. Basliktaki bu fazilet, basta Haram ibn Milhân olmak üzere, alçakça bir hiyanete ugrayan Maûne Kuyusu sehîdlerinin merdçe çarpisarak sehîd olmalarindan Allah'in razi olup, bunlari da bir takim uhrevî mükâfat ile hosnûd ve razi etmesinden apaçik görülüyor. Bu hadîs, Magâzî'de de birkaç yerde gelmistir. Parantez arasi ifâdeler diger rivayetlerden olup, asil metin derecesinde kuvvetlidirler.
Bu üzücü hâdise hicretin dördüncü yili, Uhud'dan üç ay sonra, safer ayinda vuku bulmustur.

[34] Basliga uygunlugu, Rasûlullah'in Allah yolunda cihâdda parmaginin yaralanip kanamasi; böylece musibete ugramis olmasidir.
Rasûlullah'in parmak acisiyle söyledigi bu recez'in tercemesini Hakk Dîni Kur'ân Dili,(V\ll, 5883)'nden naklettim.

[35] Hadîsin basliga uygunlugu "Allah yolunda yaralanan..." sözündedir. Çünkü .el'Kelmu, yaralamak ma'nâsmadir.
Sehidin sehîd oldugu zamanki yarali haliyle gelmesinin hikmeti, hayâtini Allah yolunda feda eden sehidin sahidi, dâima kendisiyle beraber bulunmasidir. Sehîd, Peygamber'in haber verdigi gibi, aslî hey'etiyle gelecegi için kanli 'elbisesi ile gömülür; yikanmaz ve kendisinden sehîd kani giderilmez.

[36] Bu âyette "Harb nevbet iledir"in ma'nâsi vardir. Çünkü iki güzellikten biri ya sehîdlik, ya da kâfirlere zaferdir.

[37] Bu sözün âyet ile münâsebeti ise apaçiktir. Çünkü âyet bu sözün ma'nâsini içine almaktadir.

[38] Hadîsin basliga uygunlugu "Harb aramizda nevbetledir dedin" sözündedir. Zikrettik ki, iki güzelligin biri "Harb nevbet Üedir"în ma'nâsidir. Bunlardan her-biri digerinin ma'nâsini Içine alir, böylece uygunluk meydana gelir; sözü uzatmaya hacet yoktur (Aynî).
Bu, îmân Kitâbi'nda geçen uzun Hirakliyus hadîsinin bir parçasidir

[39] Hadîsin baslik yapilan âyete uygunlugu, o âyetin hadîste zikredilen kimseler ve benzerleri hakkinda inmis oldugu yönündendir. Bunlar Allah yolunda sehîd oluncaya kadar dögüsecegini adamislar ve bu ahidlerini yerine getirip sehîd düsmüslerdir. Hamza, Mus'ab ibn Umeyr, Enes ibnu'n-Nadr bunlardandir.
Bu hadîste Enes ibnu'n-Nadr'in yigitligine, îmâninin kuvvetine, ahdine olan vefasina, dînine bagliligina apaçik delâletler vardir.

[40] Bu er-Rubeyy' kissasi Sulh Kitâbi'nda "Diyette sulh bâbi"nda da geçmisti. Bunda da Enes ibnu'n-Nadr'in büyük ihlâsina, sezgisine ve firâsetine apaçik delâlet vardir. Hakîkaten Enes ibnu'n-Nadr'm, Allah'in, yaptigi yemini yerine getirip dogru çikardigi hâlis kullarindan biri oldugu Peygamber'in bu ifâdesi ile delîllenmistir.

[41] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir.
Buhârî bunu Tefsîr'de ve Kur'ân'in Faziletleri Kitâbi'nda da getirmistir. Oradaki rivayette "Sonra bu âyeti de Mushaf'taki sûresinin içine kattik" ziyâdesi vardir.
Ebû Bekr zamaninda Kur'ân toplanirken de iki âyet yine Huzeyme'nin yaninda bulunmustu.Fakat o iki âyet el-Ahzâb Sûresi'nden degil, et-Tevbe Sûre-si'nin son iki âyeti idi. el-Ahzâb ve et-Tevbe âyetlerinin Huzeyme gibi yüksek sahsiyetli bir sahâbînin yaninda yazili bulunmasi ayrica bir i'tibâr ve emniyet sebebi olmustur. Bunun için Zeyd ibn Sabit bu hadîsinde Rasûlullah'in, Huzeyme'nin yalniz basina sâhidligini, iki sahidin Sâhidligine denk ve esit tuttugunu bildirmistir.

[42] Ebu'd-Derdâ'nm bu sözünü ed-Dinâverî, el-Mucâlese kitabinda senedli olarak rivayet etmistir. Orada Ebu'd-Derdâ: "Ey insanlar, sâlih amel gazveden evveldir. Sizler ancak amellerinizle harb ediyorsunuz" demistir. Ebu'd-Derdâ'nm bu sözünü Abdullah ibn Mübarek de Cihâd Kitâbi'nda senedli olarak getirmistir.

[43] el-Kirmânî: Bu âyeti burada zikirden maksad, içinde saffi zikretmesidir. Çünkü saff tutmak, harbden evvel yapilan sâlih bir ameldir, demistir. Böylece bu üç âyetten üçüncüsünde, en belîg bir üslûb ile askerî terbiye ve siki bir nizâm ve dayanisma Ile yapilan cihâdin Allah indinde makbul oldugu bildirilmis oluyor. Bu saff ve nizâm, askerin dis nizâmidir. Onun bir de dahilî, vicdanî ve kal-bî nizâmi vardir ki, o da her erin Allah'a bagli metîn bir îmân kal'asi olmasidir.

[44]
Hadîsin basliga uygunlugu "Müslüman ol, sonra harbet" sözündedir. Böylece o zât, sâlih ameli getirmis oldu; hattâ amellerin en faziletlisi ve salâhça en kuvvetlisini getirdi ki, o da Islâm'a girmedir; bundan sonra da çarpisip sehîd oldu. Onun az amel edip çok kazanmasi, evvelâ Islâm'a girmesiyle olmustur.

[45]
Hadîs hafizlari söyle dediler: Bu, Buhârî râvîlerinin bir vehmidir. er-Rubeyy', el-Berâ'mn kizi degil, en-Nadr'in kizidir; Enes ibn Nadr'm kizkardesIdir; Enes ibn Mâlik'in de halasidir. Sonra Harise ibn Surâka'nm anasi, er-Rubeyy'In anasi degil, er-Rubeyy'in kendisidir. Peygamber'e gelerek oglurmn sehîd olup olmadigini soran da er-Rubeyy'dir. Tirmizî ile Ibn Huzeyme Sünen\ennde böyle rivayet etmislerdir. Hafiz Ibnu'1-Esîr Cömi'u'l'UsûVGz: "Ensâb"a, Magâzî'ye ve sahabe isimlerine dâir bütün kitâblarda-zabtedilip yazilmis olan Hârise'nin anasi er-Rubeyy' bintu'n-Nadr'dir; Enes Ibn Mâlik'in halasidir" diyor.
Bu yanilmanin çikis yeri sudur: Buhârî'nin son râvîsi olan Fîrabrî'nin rivayet ettigi nüshasinda, bâzi râvîler tarafindan "Ümmü'r-Rubeyy' bintu'1-Berâ" suretinde yanlis hasiye edilmis; sonradan, sahîh olmayan bu hasiye Buhârî metnine karismistir.
Harise, Bedir harbinde su içmek üzere havuz basina geldiginde hançeresi-ne bir ok isabet ederek ölmüstür. Harise bu sirada erlik çagina ermemisti; Bedir harbim seyre gelmis bir oglancikti. Oku atan Hibbân ibn Anka, okunu Hâri-se'yi öldürmek maksadiyle atmamisti; bu sebeble ok serseri vasfi ile vasiflandirilmistir. Hârise'nin anasi da sehîd olmak için düsmanin ihtiyariyle atip öldürmesi sehîdligin sartidir saniyordu; iste bunun için mes'eleyi Peygamber'e soruyordu. {Ibn Ha'1"" Aynî).

[46]
el-Garb:... ve sol oka denir ki atani bilinmez; bunda iki fetha da caizdir...
el-Firdevs: Sol vâdîye denir ki, her cins bitkileri bitirir, yânî onda bütün bitki nevi'leri biter...Ve Firdevs sol bûstâna ve bahçeye denir ki, bûstânlarda biten agaçlar ve sebzelerin hepsini cami' olup onda üzüm asmalari da olur. (Kaa-mûs Ter.).

[47]
Ebû Zerr nüshasi disindaki bâzi rivayetlerde bu babin evvelinde Besmele gelmistir.

[48]
Buhârî bu hadîsi Ilim, Hums ve Tevhîd Kitâblari'nda da getirmistir.

[49]
Ayetin basliga uygunlugu, içinde "Kâfirleri kizdiracak bir yere ayak basmalari... " ve benzeri herbir hareketleri mukaabilinde "Kendileri lehine muhakkak iyi bir amel yazilacagi" fikralarinin bulunmasidir. Peygamber buradaki sâlih ameli, bu isleri yapana atesin dokunmayacagi ile tefsîr etmistir. "Allah yolu" ile murâd, Allah'a yapilan tâatlerin hepsidir, fakat mutlak olarak "Allah yolu" ta'bîrinden akla gelen, cihâddir.

[50]
Hadîs, küçük lâfiz farkiyle Cumua Kitâbi'nda da geçmisti. Ayaklara tozun dokunmasi kendisine ates dokunmasini def edici olunca, ayaklarla kosup çalistigi, bütün gücünü bosalttigi ve öldürüp ölünceye kadar mukaatele ettigi zaman nasil olur?

[51]
Hadîsin basliga uygunlugu "Basindan tozlari eliyle sildi" sözündedir.
Ammâr, Siffîn'de Muâviye ibn Ebî Sufyân'm adamlari tarafindan öldürülmüstür. Mü'minlerin Emîri Alî ibn Ebî Tâlib'e karsi gelen Samlilar1 in o târihte bag ehli (bagî) oldugu bu sahîh hadîsle sabit oluyor. Mü'minlerin Imamet ve Emâret'i, ancak Hz. Hasen'In kendi Ihtiyari ile ayrilip çekilmesinden sonra Muâviye(R)'ye geçebilmistir. Haber verilmesinden otuz bu kadar sene sonra dogrulugu geçeklesen bu Peygamber haberi, Muhammed'in nübüvvet sâhidle-rinden biridir...
Buhârî bu hadîsi Salât Kitâbi'nda; "Mescid bina etmek hususunda yardimlasma bâbi"nda da getirmisti. Orada verilen açiklamalara da bakilabilir. Oradaki rivayette hadîsin son fikrasi, "Ammâr onlari cennete da'vet ediyor, onlar ise onu cehenneme da'vet eder" buyurdu... seklindedir.

[52]
Buhârî bu hadîsi harb sahasindan ayrildiktan sonra ve tozlardan sonra bedeni boydan boya yikamanin ve temizlik yapmanin sünnet oldugunu bildirmek üzere sevketmistir. Baslikla hadîs arasindaki uygunluk, budur.

[53]
Yâni haklarinda Yüce Allah'in su kavli gelen kimselerin faziletlerini beyân babi. Bu takdiri yapmak zarurîdir. Çünkü lâfzin zahiri kasdedilmemistir (Aynî),

[54]
ibn Cerir de: Umer ibn Yûnus, Ikrime'den; o da Ishâk Ibn Ebî Talha'dan "Allah yolunda öldürulenîeri ölüler sanmayin" kismim ziyâde etmistir. Iste bu ziyâde sayesinde hadîs ile âyet arasinda uygunluk meydana gelir.

[55]
Hadîsin basliga uygunlugu "Sehîdler olarak" sözünden alinir. Onlarin o gün içtikleri sarâb, onlara zarar vermemistir. Çünkü Içtikleri vakit sarâb mübâh idi. Iste bunun için Allah, Ölümlerinin ardindan onlari övmüs, onlardan korkuyu ve hüznü kaldirmistir (Aynî).

[56]
Bu hadîs Cenazeler Kitâbi'nda da geçmisti.

[57]
Ibn Battal: Bu hadîs sehîdligin fazileti hakkinda gelmis olan haberlerin en ulusudur. Birr{~Hâlis iyilik) amellerin Içinde nefsin bedel ve karsilik yapilacagi, cihâddan baska bir amel yoktur, Iste bunun içindir ki, cihâdda sevâb büyük olmustur (Ibn Hacer).

[58]
Bu el-Mugîre hadîsini Buhârî, el-Cizye Kitâbi'nda bütünü ile getirmistir. Bu hadîsin bu baslik altina girmesinin sebebi, onlardan maktul düsenin cennette olmasi; kiliçlarin yildirimi altina girici olmasidir.

[59]
Umer'in bu sözünün buraya girisi de, bundan öncekinin girisi gibidir. Umer'in bu hadîsini Buhârî, el-Magâzî'de Sehl ibn Hanîf'ten senediyle mevsûlen getirmistir.

[60]
Buhârî'nin Abdullah ibn Ebî Evfâ'dan rivayet ettigi bu hadîsi Ibn Ebî Evfâ, Hâricîler'le harbeden ordu kumandani Umer ibn Ubeydillah'a gönderdigi mektubunda bildirmistir. Hadîste gazilerin kiliçlarini düsmana karsi kullanmalarinin cennete girmelerine sebeb oldugu en vecîz, fakat en câmiali bir uslûb ile ifâde edilmistir. Buna "Cevâmi'u'l-kelim" denir. Dört kelime ile cihâda teret-tüb eden sevâb ve cihâda tergîb, en belîg surette ihbar ve ifâde edilmistir.

[61]
Yânî ailesiyle cinsî münâsebet sirasinda, Allah yolunda cihâd etmesi için çocuk meydana gelmesini niyet eden kimseye, bu muamelesinden çocuk olmasa da, bu niyeti sebebiyle kendisi lehine ecir hâsil olur.
Hadîsin baslikla münâsebeti açiktir. Buhârî bunu birçok yerde getirmistir.

[62]
Yânî harbde yigitligin övülüp korkakligin kötülenmesi babi.

[63]
Hadîsin basliga uygunlugu "Peygamber insanlarin en yigidi idi" sözündedir. Peygamber'in yigitligini gösteren menkabeleri pekçoktur. Esasen Peygamber'-in, kildigi her namaz sonunda yaptigi dualardan biri de korkakliktan Allah'a siginmakti. Buhârî buna dâir ayri bir bâb açmistir; bundan sonra gelecektir.

[64]
Hadîsin basliga uygunlugu "Beni ne bir cimri, ne yalanci... bulurdunuz" sö-zündedir.
Bu hadîs de cevâmi'u'l-kelim'dendir. Çünkü ahlâkin kökleri, hikmet, kerem ve yigitliktir. Yalanin olmamasiyle aklî kuvvetin kemâline, yânî hikmete; korkakligin olmamasiyle gazabî kuvvetin kemâline, yânî yigitlige; cimriligin ol-mamasiyle de sehevî kuvvetin kemâline yânî cömertlige isaret etti. Iste bu üç huy, ahlâkin fâdillaridir (Aynî).

[65]

Hadîsin basliga uygunlugu "Yâ Allah ben korkakliktan Sana siginirim..." sözündedir.

[66]
Hadîsin basliga delîlligi "Korkakliktan Allah'a siginirim" kavimdedir

[67]
Bununla kisinin harbde Islâm'i meydana çikarmak ve Islâm kelimesini bildirmek hususundaki yorgunluklarini anlatma hakki oldugunu kasdettI. Bunu anlatmaktan maksad, bunu örnek alacak ve uyacak olanlarin örnek alip uymalari ve insanlari buna ragbetlendirmedir. Yigitligini meydana çikarma ve yapükla-nyle ögünmek için anlatana gelince, bu caiz olmaz (Aynî).

[68]
Ebû Usmân Abdurrahmân en-Nehdî'nin burada isaret ettigi hadîsini Buhârî, el-Magâzî'de ve Menâkib'da senediyle getirmistir. Orada Talha'nin: "Uhud gününde harbin kizistigi Öyle saatler oldu ki, o zamanlar Peygamber'in maiyye-tinde benimle Sa'd ibn Ebî Vakkaas'tan baska kimse kalmadi" dedigini rivayet etmistir (Buhârî, Menâkib; "Talha'nm zirhi babi").

[69]
Hadîsin basliga uygunlugu "Ben Talha'yi Uhud gününden tahdîs ederken isittim" kavlindedir.

[70]
Bu bâb ve buradaki âyetler umûmî seferberlik emrini ta'lîm etmektedir. Bu âyetlerle emredilen "Nefir", kâfirlerle harb için evinden acele firlayip çikmaktir. Nejîf'm kökü en-Nefr, insani heyecan ve harekete getiren bir sebebden, bir isten dolayi, bir yerden ayrilip baska bir yere gitmektir. Bu suretle toplanan ve ferdleri sayilamiyacak derecede çok olan Insan kitlesine "en-Nefîru'1-âmm" denilir. Ve bu toplanti, devletin umûmî seferberlik emriyle vuku' bulur...

[71]
Ibn Abbâs'in bu tefsirini Taberî, Alî ibn Ebî Talha yolundan rIvâyet-etmIstir.

[72]
Bu da Ebû Ubeyde'nin Mecâzu'l-Kur'ân'daki kavlidir (Kastallânî).

[73]
Hadîsin basliga uygunlugu "Ve lâkin cihâd ve niyet vardir" sözündedir.

Bu hadîs, Cihâd Kitabi'mn bas tarafinda "Cihâdin fazileti bâbf'nda da geçmisti; oradaki açiklamalari tekrar etmek gerekmez.

[74]
Hadîsin basliga uygunlugu, basligin hadîsin ma'nâsma serh gibi olmasi cihetindendir.

Hadîs tercemesinde parantez içindeki cümleler ve ziyâdeler, Müslim'in rivâyetinden alinmistir; bu sebeble bunlar da metin kuvvetindedir ve sahîhtir. Ibnu Abdilberr: "Bu hadîsten, Allah yolunda nefsini feda eden her müslümânin muhakkak cennete girecegi hükmü alinir" demistir. Yine Ibn Abdilberr: "Bütün ilim adamlarina göre bu hadîsin ma'nâsi, birinci kaatilin katli yaparken kâfir oldugudur" demistir ki, Buhârî de hadîsten bu ma'nâyi anladigini, koydugu baslikta ifâde etmistir (Fethu'l-Bârî'den özetle.)

[75]
Ibnu Kavkal denilen en-Nu'mân ibn Mâlik ibn Sa'lebe, Bedr gazasinda bulunmus, Uhud'da sehîd düsmüstür. Bagavî'nin nakline göre, Uhud'da sehîd düsecegine ve cennete gidecegine yemîn etmisti. Ibn Kavkal'in sehâdetI üzerine Rasûlullah: "Ben Ibn Kavkai'i cennette gördüm" buyurup, aziz sehidin yemininin ayniyle gerçeklestigini bildirmistir.

Ebân Ile kardesi Amr'm Yermuk günü sehîd olduklarim bildirmistir. Yermuk harbi jUmer'in halifeligi zamaninda, hicretin onbesinci yili Receb'inin besine tesadüf eden bir pazartesi günü vuku' bulmustur.

Ebân'in Ebû Hureyre'ye karsi mukaabelesi çok agir olmakla beraber, o nis-bette beligdir: Ebân evvelâ muhatabini ismi alâkasiyle küçük bir dag kedisine | benzetiyor; sonra da dag basindan kopan ve hissiz, suursuz yuvarlanan bir tas [parçasina benzeterek, Ebû Hureyre'yi muaseret âdabindan mahrum, bedevi ha-\ yatindan çikip Islâm medeniyetine girmis, kaba bir kimsedir demek istiyor. Ve daha sonra kendisini kaatillikle ittihâmin dogru olmadigini ve Islâm camiasina girerek tevbe etmekle mazideki günâhlarinin afv olunacagini ve sehidin cennete girecegini en vecîz Ve en belîg bir uslûb ile ifâde ediyor. Peygamber'in sükûtu da bu hükümleri takrir ve tesbît etmis bulunuyor. Hadîsin basliga uygunlugu Ebân ibn Saîd'in: "Allah ona benim ellerimle sehîdlik ikram etti" sözünden alinir... (Aynî).

[76]
Ebû Talha, Enes ibn Mâlik'in üvey babasidir, Enes'in babasi Sam'da küfür hâlinde öldükten sonra, Enes'in anasi, Ebû Talha ile evlenmisti. Ebû Talha, harb kahramanlarinin en seçkinlerinden idi. Ebû Talha düsmana karsi kuvvetli bulunmak için oruç tutmazdi. Bu hususta Peygamber'in: "Oruçyiyerek düsmanlariniza karsi kuvvetleniniz!" emrine dayanirdi.

Bu hadîs, cihâdin nafile ibâdetten daha faziletli olduguna delâlet eder.

[77]
Imâm Mâlik, et-Muvatta'da. Câbir ibn Atîk'ten getirdigi rivayette: "Sehîdler, Allah yolunda öldürülenden baska yedidir" demis; yanan; zatü'1-cenb sahibi olan, çocugunu karninda hâmil olarak ölen kadini da zikretmistir. Câbir hadîsi Buhârî'nin basligina uygundur, lâkin bu, Bühârî'nin sarti üzerine olmadigi için, Buhârî onu getirmemistir. Fakat sehîdligin nevi'leri hakkinda gelen bes ve yedi sayilarinin bir hudûdlandirma' ma'nâsma olmadigini bildirmek için de, baslikta ona tenbîh etmistir. Bu Câbir hadîsini Ebû Dâvûd, en-Nesâî ve îbn Hibbân da rivayet etmislerdir... (Ibn Hacer).

[78]
Hadîsin basliga uygunlugu, geçen hadîste sayilan sehîdlik nevilerinden birini . ihtiva etmesi yönündendir.

[79]
Her iki hadîs de basliktaki âyetin mizûl sebebini beyân etmektedir.

Bu âyet ile topallik, kötürümlük, yatalaklik gibi ser'î bir özür sebebiyle harbe katilmayanlarla katilanlarin her ikisine de cennet va'd edildigi bildirilmistir; su fark ile ki, mücâhidlerih cennetteki derecesi çok yüksektir. Onlara magfiret ve rahmet de va'd edilmistir.

[80]
Hadîsin basliga delîlligi "Düsmanlarla karsilastiginiz zaman sabrediniz" sözündedir.

[81]
Hadîsin basliga uygunlugu Rasûlullah'm "Yasamak ancak âhiret yasayisidir" sözünde sahâbîlerin çalismakta olduklari cihâd isi üzerine onlari tesvik bulunmasi yönündendir. Sârih Ibn Battal: Rasûlullah'm insâd ettigi beyit, Ibnu Ra-vâha'nindir; Rasûlullah'm degildir, demistir.

[82]
Hadîste adi geçen Hendek Harbi, îbn tshâk'm, Urve'nin, Katâde'nin kesin kanâatlerine göre hicretin besinci yili Sevval ayinda vuku' bulmustur. Mûsâ ibn Ukbe'nin ez-Zuhrî'den rivayetine göre de dördüncü sene SevvâPindedir. Enes ibn Mâlik de böyle demistir. Buna Ahzâb Harbi de denilir. Böyle denme sebebi, Arab kabilelerinin Rasûlullah ile harbetmek üzere ittifak edip toplanmalaridir. Bu ittifaki isitince Rasûlullah, Iranli Selmân'in isaretiyle Medine etrafina hendek kazarak savunma harbi yapmayi uygun buldu ve zafer kazandi. Iste metindeki beyitler hendek kazma sirasinda karsilikli söylenip, yorgunluk hafifletilmeye çalisilmistir.

[83]
Hadîsin basliga uygunlugu apaçiktir.

[84]
Bu, ayni hadîsin el-Berâ'dân diger bir yoldan gelen, geçenden daha tamam bir rivayetidir. Bu hadîsten insana ezâ ve mesakkat ariz oldugu zamanlarda, o mesakkati kaldirmak ve fitrî kuvvetleri yerinde tutmak için siir ve recez insâd etmenin caiz oldugu hükmü alinmistir.

[85]
Basliktaki sorunun cevâbi ve hükmü, hadîste bizzat Peygamberin diliyle veril-mltlr PeygaX özür sahihlerinin de gâzîler gibi sevaba nail olacaklanm, Zu-heyr rivayetine göre Tebûk seferinde müjdelemistir.

[86]

Buhârî burada hadîsin iki senedi arasinda bir mukaayese yapip, daha kuvvetli olanini göstermistir.

[87] Bu hadîs ile 29. bâbdakI 44. Enes Ibn Mâlik hadîsi arasinda açik bir çatisma vardir. Bu çatismayi sarihler söyle gideriyorlar: Enes hadîsinde mücâhidin oruç yemesi, oruç mücâhidi cihâd etmekten zayif düsürdügü zaman evlâdir; oruç, mücâhidin bedenî kudret ve kaabiliyetine zarar vermezse, oruç tutmasi efdal-dir; hem cihâd, hem oruç faziletini cem' etmis olur.

[88] Çift sadaka diger rivayet tarîklerinde kendi malindan iki sigir, iki koyun, Iki dirhem olarak açikça belirtilmistir. Rasûlullah'in Ebû Bekr hakkindaki bu sözü, Ebû Bekr'in bütün yüksek fazîletlerle mütehallî ve bu amelî vazifelere ta-mâmiyle bagli olduguna delâlet eder.

[89] Hadîsin basliga uygunlugu "Mali halâ!yoldan kazanip da onu Allah yoluna.. tahsis eden" sözündedir. Halâl yollardan kazanilan ve bir kismi sadaka ve zekât olarak hayir yollarinda harcanan servet övülmüs; haksizlikla ve haram yollarla toplanan dünyâ mali da serr ve rriefsedet sebebi olacagi haber verilip kötülenmistir. Bu hadîs, küçük bir lâfiz farkiyle Zekât Kitabi; "Yetîmlere sadaka bâbi"nda geçmisti. Insâallah Rikaak Kitâbi'nda da gelecektir.

[90] Bu hadîs içtimaî yardim, içtimaî baglilik i'tibâriyle çok önemlidir. Rasûlullah zamaninda askerlik teskilâti, halkin hâli vakti yerinde"olanlari asker.î seferlere kendi atiyle, silâhiyle, yiyecek, içecek gibi bütün sefer ve cenk gerekleriyle katilmak esâsina göre kurulmustu. Fakîr olanlar da Rasûlullah ile zengin sahâbî-ler tarafindan cihâzlandirilirdi. Fakîr olup da hiçbir taraftan yardim görmeyenler, Mekke, Tebûk gibi uzak seferlere katilamayip, Medîne'de kalirlar ve gâzîlerin islerine de ailelerine hayirlihk ve emniyetle bakarlardi. Zamanimizda bir taraftan devlet teskîlâtiyle, bir taraftan hayir kurumlariyle cebhe gerisinde görülen bu nevi' içtimaî hizmetler, o zamanlarda ferdler tarafindan ihtiyarî olarak görülürdü. Bu cihetle cebhe gerisindeki gâzî islerine ve ailelerine namusluca yardim keyfiyetine Rasûlullah tarafindan çok ehemmiyet verilmis, bunlara da gaza etmisçesine uhrevî mükâfat va'd edilmistir.

[91] Bundan önceki hadîste gâzînin yoklugunda, o cebhede düsmanla çarpisirken veya hudûdda vatanî görevini yerine getirirken ailesine yardim ve saygi gösterilmesi ögretilmisti. Bunda da sehîd ailesi ihmâl edilmeyip, sehîde hürmeten ailesine saygi gösterilmesi ve mümkün olursa devlet baskani tarafindan bile hâl hatir sorulmasi ögretilmektedir. Ümmü Suleym, Enes ibn Mâlik'In anasidir. Bunun erkek kardesi Haram ibn Milhân Maûne Kuyusu faciasinda sehîd edilmis idi. Rasûlullah ona hayirli halef olmaya örnek vermis oluyor.

[92] Hadîsin basliga uygunlugu "O hanût sürünüyordu" sözündedir.

Yemâme günü, Yemâme'de müslümânlarla yalanci Museylime'nin ordusu Benû Hanîfe kabilesi arasindaki harbin cereyan ettigi târihtir. Bu harb, Ebû Bekr'in halifeliginde, hicretin onikinci yilinin rebîu'l-evvel ayinda vuku bulmustu. Bu harbde müslümânlardan, bir kismi kurrâ olmak üzere, dörtyüzelli kadar sehîd düsmüstür. Bu sehîdlerden birisi de hadîste adi geçen Sabit ibn Kays'tir. Sabit, Ensâr'in sancakdân idi. Ordu kumandani da Hâlid ibn Velîd idi. Bu harbde Museylime, Hamza'nm kaatili Vahsî tarafindan öldürülmüs, Benû Hanîfe kabilesi tenkîl edilmistir.

Enes'in Sâbit'e amca diye seslenmesi, ikisi de Hazrec kabilesinden olup Sâbit'in Enes'ten daha yasli olmasindandir. Sâbit'in yigitlik ve kahramanligi hakkinda baska rivayetler de vardir. Sehîd olduktan sonra birisine ru'yâda görünüp bâzi vasiyyetlerde bulunmus, bunlar yerine getirilmistir. Öldükten sonra vasiyyeti yerine getirilen Sabit1 ten baska hiçbir kimse bilinmiyor.

[93] et-Talîa, sefine vezninde, askerin karakoluna denir ki, düsmanin serîre ve mik-dârina muttali' olmak için gönderilir; vâhid ve cem'i beraberdir... buna ince karakol ta'bîr olunur; hem düsman hâline ittilâ', hem arkasini muhafaza eder... (Kaamûs Ter.). Bugünkü ta'bîr ile, harb esnasinda düsmanin hâl ve hareketini anlamak için gönderilen kesif kolu demektir.

Hendek Harbi esnasinda Kureys ile birlikte birçok Arab kabilelerinin Islâm aleyhinde harekete geçmeleri, bu arada Kurayza Yahûdîleri'nin de ahdi bozmalari üzeririe vaziyet ciddîlesince, Peygamber bu tehlikeli kesif vazifesi için gönüllü istemisti. Bu da'vete tekrar tekrar Zubeyr tâlib olup basarmis ve böylece havarîlik fazîletine nâü olmustur.

[94] Basliktaki sorunun cevâbi müsbet olarak hadîsin içindedir

[95] Hadîs iki sahsin beraberce sefere çikmasinin cevazina.açikça delâlet etmektedir.

[96] Buhârî, basliktaki hükmü ifâde eden hadîsleri üç ayri sahâbîden olmak üzere getirmis, bu arada mutâbaatlari da göstermistir. Bu hadîsler, harb için egitilip hazir tutulan atlarin degerinin kiyamete kadar devam edecegini haber vermis oluyor.

[97] Buhârî basliktaki bu hadîsi, basliga delîl olmak için sevketmistir. Kiyamete kadar atlarin perçemlerinde hayir dügümlenmis olunca, bu hayirda ecir ve ganimet olunca, harbin de kiyamete kadar devam edecegine istidlal edilmistir. Bu basligi da, bu lâfza yakin bir sekilde Ebû Dâvûd ile Ebû Ya'lâ merfû' ve mevkuf olarak Ebû Hureyre'den rivayet etmislerdir. Buna göre baslik dahî bir hadîs olmus oluyor.

[98] Hadîsle baslik arasindaki uygunluk, bundan önceki hasiyede gösterildi.

[99] Ayetin tamâmi söyledir: "Siz de düsmanlara karsi gücünüzün yettigi her kuvvetten ve (cihâd için) baglanip beslenen atlardan hazirlayin ki, bu hazirlanma Ile Allah'in düsmani ve sizin düsmaniniz olanlari ve bunlardan baska sizin bil-meyip de Allah'in bildigi digerlerini korkutasiniz. Allah yolunda ne harcarsaniz, ecri size eksiksiz ödenir ve siz asla haksizliga ugratilmazsiniz"(e\-Enfâ\: 60).

Bu âyette muharebe atlarinin ayrica zikrolunmasi, onlara olan ihtiyâcin hiçbir zaman gitmeyecegine delâlet etmektedir. Nitekim bugün dünyâda en mütekâmil harb vâsitalari meydana getirilmis olmasina ragmen, atlardan ve süvârî-likten henüz ihtiyâçsizhk hâsil olmamistir ve olmayacaktir da (H.B. Çantay).

[100] Hadîsle baslik arasindaki uygunluk apaçiktir. Hadîs Allah yolunda cihâd niyetiyle at besleyenlerin faziletini en güzel sekilde anlatmaktadir.

[101] Yânî at ve esek cins isimlerinin ferdlerini, cinsin diger ferdlerinden ayirmak için Özel Isimler vermenin mesrû'lugu babi.

[102] Bu hadîs biraz farkli bir metin ile Hacc fötâbi'nda geçmisti.

Hadîsin basliga uygunlugu "Kendisine âid olan el-Cerâde denilen bir ata bindi" sözündedir. el-Cerâde, o atin özel ismidir

[103] Bu hadîste de Peygamber'in el-Luhayfu isminde bir ati bulundugunun bildirilmesinden basliga uygunlugu açikça bellidir.

[104] Hadîsin basliga uygunlugu "Ufeyr denilen bir esek üzerinde Peygamber'in terkisinde idim" sözündedir. Çünkü esek cins ismidir, ona, cinsin baska ferdlerin-den ayrilmasi için Ufeyr ismi verilmistir.

[105] Hadîsin basliga uygunlugu "Bize âid Mendûb denilen bir ati igreti aldi" sözündedir. O at, bu isimle baskasindan ayrilmisti. O, husûsî olarak bu isimle isim-lendirilmistir.

[106]

Yânî ugursuzluk nev'inden zikredilen hadîs, umûmu üzere midir yâhuÜbâzi ferd-lere hass midir, yâhud bu hadîs zahiri üzere midir, yâhud te'vîl edilmis midir? Bunun tafsili söyledir:

[107] Su'm lâfzi ugursuzluk, hayirsizlik ma'nâsmadir; bunun ziddi Yumm yânî kutluluk, ugurluluktur. Arablar Câhiliyet devrinde kadinda, atta, evde ugursuzluk bulunduguna i'tikâad ederlerdi. Bunun için Ibnu'l-Arabî: Bunlarda ugursuzluk iddiasi Câhiliyet âdetine dayanir, yoksa hilkî bir ugursuzluk mevcûd degildir, demistir. Hadîste bu üç seyin husûsî olarak zikredilmesi, insanlarin bunlarla siki ve daimî ilgili bulunmalarmdandir. Insanoglu içinde oturacak bir evden, birlikte yasayacak bir esten, kullanacak bir hayvandan ihtiyâçsiz olamaz. Bunlara pek yakindan ve siki bir surette baglidir, iste bu sebebden bu üç sey husûsî olarak zikredilmistir, yoksa Câhiliyet'te ugursuz sayilan kiliç ve dil gibi baska seyler de vardir.

O hâlde bu hadîsteki ugursuzluk telâkkîsi Câhiliyet âdetini hikâyeden ibaret olup, Islâm i'tikâadi degildir. Bu tevcîhin delillerinden biri sudur:

Tahâvî'nin rivayetine göre Âise'nin huzuruna Benû Âmir'den iki kisi gelerek:

— Ey Mü'minlerin Anasi! Ebû Hureyre, Rasûlullah'in "Kadinda, evde, atta ugursuzluk vardir" dedigini haber veriyor; siz ne dersiniz? diye sormuslar.

Bunu isitince Âise son derece öfkelenerek:

— Kur'ân'i Muhammed'e gönderen Allah'a yemîn ederim ki, kat'iyyen Ra-sûlullah böyle birsey söylememistir. O, yalniz Câhiliyet ahâlîsinin kadinda, evde, atta ugursuzluk i'tikâad ettiklerini bildirmistir, demistir.

Âise'nin bu cevâbi, konumuz olan Ibn Umer hadîsindeki Peygamber'in sözünün yalniz Câhiliyet âdetini ve telâkkîsini hikâyeden ibaret oldugunu bildirir.

Ibnu Abdilberr, Tahâvî'nin rivayet ettigi hadîsi getirmekle beraber, Âise'nin bu ugursuzluk inancini el-Hadîd; 22. âyetini okuyarak da reddettigini bildirmistir. Yânî Levhi Mahfûz'da yazili olan hâdiselerden kurtulmak mümkün degildir; bunlarda meskenin, sahsin hiçbir te'sîri yoktur.

[108] Bu Sehl Ibn Sa'd hadîsi, bundan önceki-Ibn Umer hadîsinin ma'nâsim en iyi ta'yîn etmektedir: Bu hadîsin birinci kismi olan "Eger ugursuzluk olsaydi" sart cümlesi, bu üç seyde ugursuzluk olmadigini pek açik olarak ifâde etmektedir. Bunlarda ugursuzluk olmayinca, baska seylerde de olmaz.

[109] Hadîsin basliga uygunlugu "Atlar üç nevi' insan için üç türlüdür" sözündedir.

Baslikta zikredilen âyet de atlarin yaratilis hikmetini ifâde etmektedir. Hadîs, Sirb Kitâbi'nda geçmisti. Burada ise hadîs basliga delîl olmak üzere daha kisa bir metinle getirilmistir.

[110] Hadîsin basliga uygunlugu "Ona kamçisi ile bir vurus vurdu" sözündedir. Vurucu, Rasûlullah'tir; vurulan da baskasinin hayvanidir ki, o da Câbir'in devesi-dir. Rasûtullah, Câbir'e yardim etmek ve ona sefkat için hayvanina vurmus idi.

[111] Râsid ibn Sa'd 113'te ve sahîh olan 118 hicrî yilinda vefat etmis bir tabiî âlimidir. Buhârî'de bu tek haberinden baska haberi yoktur.

[112] Hadîsin basliga uygunlugu "Mendûb denilen bir ati igreti alip ona bindi" sö-zündedir. Bu hadîs, daha evvel de geçmisti.

[113] Hadîs, Peygamber'in süvariye üç pay, piyadeye bir pay verdigini bildirdigi için, basliga uygunlugu meydandadir.

[114] Bâzi nüshalarda Mâlik'in bu sözü hadîsin bas tarafina konulmustur. Ibn Battal dedi ki: Âyetle hüccet getirmenin vechi sudur: Allah atlara binme ni'metini hatirlatti, Rasûlullah da atlara pay verdi; at ismi de hem agir yük hayvanina, hem de hecîne yânî âdi beygire vâki' olur. Bu ve benzeri hadîslerden dolayi Mâlik, Safiî, Ahmed ibn Hanbel, Ebû Yûsuf, Muhammed ve âlimler cumhuru, süvari için üç, piyade için bir pay esâsini kabul etmislerdir.

Ebû Hanîfe Ise diger hadîslere dayanarak biri atina, öbürü kendisine âid olmak üzere süvari mücâhid iki pay alir demistir.

[115] Hadîsin basliga uygunlugu "Ebû Sufyân Peygamber'in bindigi katirin gemini tutuyordu" sözündedir.

Huneyn, Mekke Ile Tâif arasinda bir vâdînin adidir. Mekke'den üç gecelik mesafede ve Tâif yakinindadir. Huneyn Harbi, hicretin sekizinci yili Sevvâl'I-nin besinci günü vuku buldu. Bu sekizinci yil Ramazân'inin yirmisinde Mekke fetholundu. Bu büyük zaferden ve Islâm hâkimiyetinin Kureys ve dolayisiyle bütün Arablar üzerinde kurulmasindan endîse eden Hevâzin ile müttefiki olan Sakîf kabileleri harekete geçmis, Arab'in en cenkçi ve kalabalik olan bu kabileleri bütün aileleri ve mallariyle Huneyn vâdîsinde mevki' almislardi. Peygam ber bunu haber alinca Mekke Fethinde bulunan onbin kisilik aslî kuvveti ve MekkelIler'den katilan kuvvetle bunlarin üzerine yürüdü. Hadîste bildirilen kisa bir bozgundan sonra Peygamber'in cesur tutumu ve mükemmel idaresi ile neticede zafer kazanildi.

[116] er-Rikâb, üzengiye denir ki, at eyerinde olur, nitekim palana takilan Ip ve kayis üzengiye et-öarz denir (Kaamûs Ter.).

Hadîsle baslik arasindaki uygunluk el-Garz Isminde açiktir. er-Rikâb da el-Garz ma'nâsmadir; bunun için Buhârî onu da basliga katmistir yâhud da bu iki ismin esdegerli olduguna Isaret etmistir,

[117] Hadîsin basliga uygunlugu apaçik bellidir.

Bu hadîste Medîneliler'in bir gece korku hissettiklerinde Peygamber'in Ebû Talha'ya âid bir ati igreti alip binerek çabucak sesin geldigi tarafa dogru sürdügü ve herkesten öne geçip durumu ve korku sebebi birsey bulunmadigini anlayip geri döndügü ve dönüste sahâbîleri karsilayisi anlatilmistir. Bu hadîste Peygamber'in alçak gönüllülügü ile mükemmel biniciligi görülmektedir.

[118] Yânî Rasûlullah'in bereketi sebebiyle bundan sonra hiçbir at bu atla kosmaya takat yetiremedI. Bunda Peygamber'in bir mucizesi vardir. Hadîsin basliga uygunlugu "Yavas yürüyen yâhud kendisinde bir yavaslik bulunan bir ata bindi" sözündedir.

[119] Hadîsin basliga uygunlugu "iki yerde atlari kosturttu" sözündedir. Çünkü kos-turtmakta, yarisma ma'nâsi vardir.

[120] Buhârî bu ikinci senedle, an'ane ile olan birinci senedin hilâfina Sufyân es-Sevrî'nin kendi seyhinden tahdîsini açikça beyân etmek istemistir.

Seniyyetu'1-Vedâ, Medine'nin yanibasinda bir bogazdir ki, yolcular oraya kadar geçirildigi için bu adi vermislerdir. el-Hafyâ yâhud yâ'nin öne geçmesiyle el-Hayfâ, bes, alti, bir kavle göre yedi mil ötede bir yerdir. Benû Zurayk Mescidi, Hazrecliler'den Zurayk Ibnu Amir yurdundaki mescidin ismidir ki, hadîsin sevkinden daha yakin oldugu anlasiliyor.

[121] Hadîs, yaris için atlarin idmana çekilip ariklastirilmalannin mesruluguna delildir.

[122] Müellif Buhârî bu hadîsi buradaki üç bâb içinde üç ayri yoldan z'kretti. Birincisinde atlar arasinda yaris tertîb etmenin mesruluguna; bunun bos bir is olmayip, harblerde maksadlari elde etmeye ulastirici ve ihtiyâç sirasinda faydalanilacak makbul bir idman olduguna isaret etti.

Ikincisiyle de sünnet olanin, atlarin idman edilmesinin öne geçirilmesi olduguna; idman yoklugunda ise yine yaristan çekinilmeyecegine isaret etti.

Üçüncüsü ile de yarisin gayesine ve kosunun baslangiç ve bitis yerlerini bildirmenin ve yarisçilar arasinda müsâvîlik olmasinin sart kilinacagina isaret etti... (Kastallânî)

[123] Buhârî bu baslik içindeki Ibn Umer hadîsini Hacc Kitâbi'nda, el-Misver hadîsini de Sartlar Kitâbi'nda; "Cihâd hakkinda sart bâbi"nda senedleriyle tam olarak rivayet etmistir.

[124] Hadîsle baslik arasindaki uygunluk, nâka zikrinin el-Adbâ'yi ve digerlerini sâmil olmasi yönündendir.

[125] Yânî Allah'in bir âdeti, bir nizâmi vardir ki, ona göre dünyâdan yükselen herbir seyi Allah muhakkak sonunda asagiya indirir. Varliklar yaratilir, gelisir, yükselir, duraklar, geriler ve çöker; bu ilâhî bir nizâmdir, bir kaanûndur. Peygamber sahâbîlerine bu kaanûnu hatirlatip Adbâ'nin geçilmesinden dogan üzüntülerinin gereksizligini belirtmistir.

[126] Bu sonuncu senedle gelen hadîsi Ebû Dâvûd rivayet etmistir. Basliktaki Ibn Umer ve el-Misver hadîslerinde el-Kasvâ; onu ta'kîb eden Enes ibn Mâlik hadîslerinde el-Adbâ isimleri gelmistir. Bu isimlerin ayni nâkamn isimleri oldugu daha dogrusu, ayni binek devesinin sifatlan oldugu anlasilir.

[127] el-Müstemlî nüshasinda böyle hadîs zikredilmeksizin, yalniz baslik hâlinde gelmistir. Hâlbuki buna "Ben Ufeyr denilen bir esek üstünde Peygamber'in redifi idim" seklinde geçen Muâz hadîsi uygun olurdu. Müellifin âdeti üzere o hadîsi baska bir tarîkten yazmak Için bu basligi beyaza çekmis, fakat ölüm onu bundan önce almis olmasi muhtemeldir. en-Nesefî de bu basliga ondan sonra gelen basligi ilâve edip "Esek üstünde gazve ve Peygamber'in beyaz katin" seklinde yazmistir.

[128] Enes bunu Huneyn kissasi hakkindaki uzun hadîsinde söylemistir.

[129] Ebû Humeyd (R) bunu Zekât Kitâbi'nm sonlarinda geçen Tebûk gazvesi hakkindaki uzun hadîsinde söylemistir.

[130] Bu Peygamber'in biraktigi katir, Duldul ismindeki katirdir. Hadîslerin basliga uygunluklari apaçik bellidir.

[131] Ibn Battal söyle dedi: Kadinlara cihâd vâcib olmaz. Çünkü onlar düsmanla harb yapmanin ehli degildirler. Onlardan istenen sütrelenme ve erkeklerden yan çiz meleridir. Iste bundan ötürü hacc onlara daha faziletlidir. Evet bununla beraber kadinlarin vâcib olmayarak, yânî gönüllü olarak cihâd etmeye haklan vardir. Devlet baskam kadinlardan,hlinsâlardan, gençlerden harbdeki geri hizmetlerde yardim isteyebilir... (Kastallânî).

[132] Bu hadîsin uzunca bir rivayeti bu Cihâd Kitâbi'nm 3. babinda 7 rakamiyle geçmisti. Bu hadîste anlatilan deniz seferi Hz. Usmân'in devlet baskanligi zamaninda hicrî 28 yilinda Sâm Vâlîsi Ebû Sufyân'in tertîb ettigi ilk deniz seferlerinden biridir.

Iki Akabe Bey'ati'nda bulunan ve Hazrecliler'in nakîbi olan Ubâde ibn Sâ-mit, Peygamber'in vefatindan sonra Sam'a gönderilen ilmî hey'et içinde bulunmus ve Himis'ta ikaamet etmistir. Kibris seferi açilinca Ubâde zevcesi Ümmü Haram ile birlikte evinden çikarak Akdeniz sahiline, Trablussâm'a gelmis, oradan sefere katilmis, Muâviye ibn Ebî Sufyân da bu vapurla hareket etmistir (Umdetu'l-Kaarî, VI, 616).

[133] Hadîsin basliga delîlligi gizli degildir. Bu hadîs Sehâdetler Kitâbi'nda, "Kadinlarin bâzisinin bâzisini adaletli kilmasi bâbi"nda geçen meshur Ifk Hadîsi'nin bir parçasidir. Orada bâzi açiklamalar geçmisti.

[134] Buhârî kadinlarin cenge çikmalari ve harb etmeleri üzerine bâb yapti. Hâlbuki hadîste kadinlarin bizzat harbe girdikleri yoktur. Öyleyse Buhârî ya kadinlarin gazilere yardim etmelerini gazve kabul etmistir, yâhud kadinlar tedâvî ve yaralilari sulamada sabit olurlarken muhakkak kendilerini müdâfaa ediyorlardi diye düsünmüs olmalidir, ki bu gâlib olan görüstür. Iste bunun için Buhârî, kadinlara harbi izafe etmistir denildi. Ben, iki vecih de saglamdir dedim. Birinci vechI Ebû Davud'un rivayet ettigi hadîs te'yîd eder... Ikinci vechI de Müslim'in rivayet ettigi su Enes hadîsi te'yîd eder:

Ümmü Suieym Huneyn bozgunu sirasinda yaninda tasidigi hançerini göstererek: Ben bu hançeri bugün için edinmisimdir. Müsriklerden birisi yanima yaklasirsa, bununla onun karnini deserim, demistir... (Umdetu'l-Kaarî, VI, 616).

Bu hadîsten Islâm kadinlarinin cenklere katilmalari askerin yalniz geri hizmetlerine sikismadigi; onlarin îcâbinda dogrudan harb sahasinda mücâhidlerin safflan arasinda da hizmet etmek suretiyle cihâda istirak ettikleri sabit oluyor.

Islâm kadinlarinin harbe fiilen katilmalari yalniz Peygamber zamanina sikismis degildir. Umer'in halifeligi zamaninda meshur Yermûk harbinde sayica üstün Rûm askerleri bir baskin yaparak Islâm ordugâhinin içine kadar inmislerdi. Bu sirada cengâver Islâm kadinlari kiliçlarini çekmis ve erler gibi düsmanla cenk etmislerdir (Kastallânî, V, 81).

[135] Hadîsin basliga delîlligi "Çünkü Ümmü Selît Uhud günü kirbalarini yüklenir, bize su tasirdi" sözündedir.1 "

Ümmü Kulsüm'ü Peygamber'in kizi Fâtima dogurmustur. Bu sebeble Peygamber'in torunu oluyor ve yine bu sebeble hadîste Peygamber'in kizi denilmistir.

[136] Bu tefsîr yalniz el-Müstemlî rivayetinde gelmistir. Buna göre Ümmü Selît, mü-câhidlere kirba ve diger dikilecek seyleri diker idi demek oluyor.

[137] Arka arkaya gelen bu 65. ve 66. bâb basliklari ile hadîslerin birbirine uygunluklari açiktir.

[138] Hadîsin basliga delîlligi meydandadir. Bu, uzunca bir hadîsin sâdece buradaki basliga delîl olarak getirilmis bir parçasidir. Magâzî Kitâbi'nda Evtâs Harbi sirasinda bu hadîs tam olarak gelecektir. Oradaki rivayette Peygamber onun hak kinda: "Yâ Allah! Kiyamet gününde Ebû Âmir kulunu su yarattigin insanlardan çogunun üstünde yüksek bir makaamda kil!" duasinda da bulunmustur

[139] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Hadîste takdîm te'hîr vâki' oldugu için nerede uykusuz kaldigi hususunda bir kapalilik vardir. Bu zorlugu Müslim'in rivayeti açikliga kavusturmustur: "Peygamber Medîne'ye geldigi zaman uykusuz kaliyordu..." Bu hadîsten:

a. Devlet baskanina karsi sû'ikasd sezilirse, onun hayâtini korumak millete borç oldugu;
b. Düsmandan sakinma ve korunma üzerinde olmanin mesrû'lugu;
c. Sebeblere tevessülün tevekküle mâni' olmadigi hükümleri çikarilmistir. Çünkü sebeblere tevessül zahirle, bedenle; tevekkül ise kalb ile ilgili olan ayri ayri seylerdir.

TirmIzî'nIn bir rivayetinde Âise: "Allah seni insanlardan koruyacaktir" (el-Mâide: 68) âyeti ininciye kadar, Rasûlullah kendini korutur idi, demistir ki, bu rivayete göre Peygamber bu âyet geldikten sonra korunmaya lüzum görmemistir.

[140] el-Katîfe: Sefine vezninde tüylü ve saçakli büyük Acem keçesine ve saçakli kumasa denir...

el-Hamîsa: Sefîne vezninde bir gûnâ: siyah abaya denir ki, dört köseli ve iki tarafi zencefli olur, selefte bürünürlerdi... (Kaamûs Ter.)

[141] Buhârî bu hadîsi burada iki tarîkten getirmistir. Hadîslerin basliga uygunluklari açiktir.

[142] Buhârî âdeti üzere Kur'ân'dakilere uygun gelen hadîs lâfizlarini açiklayip îzâh-lar yapmaktadir. "Tûbâ lehum"un geçtigi âyetin tamâmi söyledir: "îmân edip de güzel isler yapanlar; ne mutlu onlara! (Nihayet) dönüp gidilecek güzel yurd da (onlarin)" (er-Ra'd: 29).

[143] Bu bâb, gazvede gâzîye hizmet etmenin faziletini beyân hakkindadir. Bu hizmetin küçükten büyüge yâhud büyükten küçüge veyâhud da yasça denk olan kisiler arasinda olmasi müsavidir. Bu bâbda hepsi de Enes'ten olmak üzere üç hadîs vardir. Birincisinde büyügün küçüge hizmeti; ikincisinde küçügün büyüge hizmeti; üçüncüsünde ise akranlarin birbirlerine hizmeti vardir (Aynî).

[144] Hadîsin basliga uygunlugu "Kisiye hayvani ve esyasi hususunda yardim etmek.. sözündedir. Bu hadîs küçük farkla Sulh'da da geçmist

[145] Hadîsin basliga delîlligi gizli degildir. Hadîs Allah yolundaki askeri hareketlerin, yürüyüslerin, ta'lîmlerin dînî bakimdan büyük deger tasidigini en belîg sekilde ifâde etmektedir

[146] Hadîsin basliga uygunlugu "Benim için bir çocuk ta'yîn et..." sözlerindedir.

[147] Hadîsin buradaki basliga uygunlugu açiktir. Bu hadîs uzun ve kisa metinlerle ve degisik senedlerle birçok defalar geçmisti. Hadîsle Ilgili açiklamalar oralarda verilmisti.

[148] Bu, KItâbu'l-Vahy'de geçen uzun Hirakl hadîsinin bir parçasidir. Burada bunun zikrinden maksad, Herakliyus (Hirakl)'un zaîfler hakkinda "Onlar rasûllerin tâbi'leridir" sözüdür. Bunun hüccet getirme yolu, bunu Ibn Abbâs'in hikâye ve takrir etmesidir.

[149] Bu hadîs, harbde müslümânlarin zaillerinden ve iyilerinden yardim istemenin cevazina delildir.
en-Nesâî: "Oruçlari, namazlari ve duâlanyle" fikrasini ziyâde etmistir. Bu söyle tevcih edildi: Zaîflerin kalbleri dünyâ iliskisinden bos oldugu ve vicdanlari kendilerini Allah'tan kesecek seylerden duru bulundugu için onlarin ibâdetleri daha ihlâsli olur. Bu sebeble onlar himmetlerini bir yaparlar da amelleri artar ve dualari icabet olunur (Kastallânî).

[150] Bu hadîsin ma'nâsma göre sahâbîler, tabiîler ve tabiîlerin tâbi'lerinin hürmetine fetih ve zafer müyesser olacagi Peygamber tarafindan bildirilmis ve Öylece de gerçeklesmistir. Bunda Peygamber'in açik bir mu'cizesi ve üç tabaka cemâatinin fazileti anlasilmistir. Bu üç tabaka cemâati âhiretle ilgili hususlarda çok kuvvetli, dünyâ ile ilgili hususlarda zaîf idiler.
Sârih Ibn Battal: Bu hadîsin sahîhligini "Devirlerin hayir/isi benim içinde yasadigim sahâbîler zamâm, sonra tabiîler devri, daha sonra tabiîlerin tâbi'leri devri gelir" mealindeki hadîs te'yîd eder, demistir (Ibn Hacer, Aynî).

[151] Çünkü bunu ancak Allah bilir, bir de Allah'in vahiy yoluyla bildirdigi Peygamber'i bilebilir. Çünkü insanlarin niyet ve azimlerini Allah'tan baskasi bilemez.

[152] Bu, Cihâd Kitâbi'mn bas taraflarinda geçen "Insanlarin en faziletlisi caniyle, maliyle mücâhede eden mü'mindir" bâbi'n'daki hadîsin bir parçasidir.

[153] Sâriler o yigit kisinin Kuzmân oldugunu; onu izleyip gözleyenin de Eksum ibn Ebu'1-Cevn el-Huzâî oldugunu bildirmislerdir

[154] Hadîsin basliga uygunlugu su cihettendir: Sahâbîler cihâd isinde bu adamin üstünlugune sâhid olduklari zaman "Eger bu öldürülmüs olsa, muhakkak sehîddir" diyorlardi. Sonra o kimsenin kendisinin Allah için cihâd etmedigi ve kendisini öldürüp intihar ettigi meydana çikinca, cihâd esnasinda her öldürülene -herne-kadar ona zahirî hükümlerde sehîd hükmü verilirse de- bu adam gibi olmasi Ihtimâlinden dolayi "Kesin olarak o sehîddir" denilemeyecegi bilindi (Aynî, Kastallânî),

[155] Âyetteki bu kuvvet hazirlama emri, kiyamete kadar gelistirilip îcâd edilecek olan her türlü harb âlet ve silâhlarini, maddî ve ma'nevî bütün harb tedbîrlerini alip hazir etmeyi içine alir.

[156] Hadîste iki defa "Atiniz" emri bulunmasi, atma ta'Iîmini en güzel tesviktir. Pey-gamber'e göre Arablar'm hepsi Ismâîl Peygamber'in çocuklarindan olduklarini Ibn Sa'd, Alî ibn Rebâh'tan rivayet etmistir. Bu cihetle Peygamber, Eslem ogullari'na "îsmâîloguHan" diye hitâb etmistir.

[157] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir.

[158] Hadîsin basliga delîlligi açiktir. Harbeler yânî kisa mizraklarla oyun âdî bir oyun degildir. Kiliç kalkan oyunu, cirit oyunu gibi düsmana karsi silâh kullanmakta idman peyda etmek Için oynanir. Düsmana karsi hazirlik sayildigi Için mübâh olmus, hattâ Mescid'de bile oynanmasi caiz kilinmistir.

[159] Çünkü Ebû Talha harb esnasinda oklar atardi. Atici ise iki eliyle birlikte atis yapar. Bu sebeble çok kerre aticinin kalkani tutmasi mümkün olmaz. Iste Peygamber, düsmanin onu vurmasi endîsesinden dolayi Ebû Talha'ya kalkani ile sütre yapar, korurdu.

[160] Hadîsin basliga uygunlugu kalkan içinde su tasinmasidir.
Agzin saginda ve solunda altli üstlü dört dis vardir ki, bunlar ön dislerle azi dislerin arasindadir. Bu dört dise Arab dilinde Rabâiye denir. Peygamber'-in Uhud günü bu dört rabâîyeden sag ve alt taraftaki disleri kirilmisti.

[161] Hadîsin basliga uygunlugu "Geri kalanini da..." sözleridir. Sübhe yok ki, kalkan da harb âletleri cümlesindepdir.

[162] Hadîsin bu senedle sevki, Ebû Zerr nüshasinda yoktur.

[163] Bu hadîsin bâb basligina uygunlugu, içinde atisin zikredilmesidir. Bu kadari jda bu hususta kâfidir.

[164] Hadîsin basliga delîlligi gizli degildir. Siyahilerin oynadiklari oyun, kihç-kalkan oyunu dedigimiz oyuna benzer bir oyun olacaktir. Yalniz kiliç yerine harbe, yâni kisa mizrak kullanirlarmis. Müslim'deki bir rivayette, bir takim Habesliler'-in mescidde harb oyunu oynamis olduklari ve harbelerle hücum ederken veya onlardan korunurken siçrayislarinin raksa benzer bir oyun oldugu, hem de bunu bayramlarda oynamak âdetleri oldugu anlasiliyor.
"Erfide ogullan" Habes kavminin lakabidir. Bâzilari büyük dedelerinin ismidir derler. Bir takimlarina göre Habesliler'in rakseden soyuna denirmis.
Dervislerin semâ'in halâl olduguna delîl edindikleri hadîs iste budur. Söz ile olsun, saz ile olsun, mûsikî hakkinda âlimlerin ihtilâfi çoktur. Kimi haram kilinmasina icmâ', kimi halâl olduguna icmâ' oldugunu söylemis. Birçoklari mes'-eleyi tafsil etmistir.

[165] Ebû Zerr'in rivayetinde "Gafele" yerine "Amede" seklinde gelmistir. "Gafele" rivayetinin daha dogru oldugu, bu sened ile de kuvvetlendirilmis oluyor.

[166] Bu hadîs "Çiplak at babi" ile "Harbde yigitlik bâbfnda da geçmisti. Buradaki sevki daha bütündür. Hadîsin açiklamasi daha önce geçtigi yerlerde verilmisti Hadîsin burada getirilmesinden maksad "Kilici boynunda olarak fikrasidir. Bu fikra, kilici boyuna asmanin cevazina delâlet etmistir.

[167] Musannifin bu basliklardan maksadi, harb âletleri hususunda selefin kiyafetini (modasini) ve Peygamber zamaninda kullanilan seyleri beyan etmektir... (Fethu'l-Bâri).

[168] Hadîsin basliga uygunlugu "Rasûlullah da bir sakiz agaci altina indi ve kilicini ona asti" sözündedir.
Bu basligin fâidesi, Peygamber'in yigitligini, Allah'a güvenip dayanisinin güzelligini, kesin inancinin dogrulugunu beyân etmek; mu'cizesini meydana çikarmak, kendisine sû'ikasd edeni bile affini beyân etmektir.

Vâkidi'nin nakline göre bu af sebebiyle o bedevî ve kabilesinden birçok kimseler müslümân olmustur.

[169] Hadîsin basliga uygunlugu "... Basindaki migfer da yarildi..." sözündedir. Bu hadîs birkaç bâb önce de geçmisti.

[170] Basliga uygunluk hadîsten alinir. O da Peygamber'in Câhiliyet ahâlîsinin isle-yegeldikleri ise muhalefet etmis olmasidir: Câhiliyet halki içlerinden bîr baskan öldügü zaman onun silâhi kirilir, hayvani öldürülürdü. Bazen baskan böyle yapilmasini onlara vasiyyet ederdi. Peygamber (S) ise hadîste zikredilen seyleri, arazînin sadaka yapilmasindan baska bir ahdi olmayarak, geride birakmistir... (Aynî, Kastallânî).

[171] Hadîsin basliga delîlligi açiktir. Hadîs iki bâb önce de geçmisti. Buhârî bu hadîsi burada iki senedle getirmistir: Biri Ebu'l-Yemân yolu, ikincisi de Mûsâ ibn Ismâîl yoludur. Bu bedevînin Gavres Ibn Haris oldugu bildirilmistir. Hatîb el-Bagdâdî onu kâf ile "Gavrak" seklinde isimlemistir. Hattâbî ise küçültme ismiyle "Guveyris" seklinde zabtetmistir.

Ibn Ebî Seybe'nin Ebû Seleme'den; o da Ebû Hureyre'den olmak üzere rivayet ettigi bu hadîste "... Allah seni insanlardan koruyacaktir"" (el-MSide: 67) âyetinin bu hâdise üzerine indirildigi açikça söylenmistir (Aynî).

[172] Bu, Ahmed ibn Hanbel'in Ebû Munîb el-Curasî yolundan rivayet ettigi hadîsin bîr parçasidir. Tamâmi söyledir: "Ben kiyametin önünde, kiliçla gönderildim. Benim rizkim mizragin gölgesinde kilindi. Zillet ve cizye ödemek, emrime muhalefet edenler üzerine kilindi. Kim bir kavme benzemeye çalisirsa, o, bu kavimdendir".

Bunu el-Evzâî yolundan; o da Saîd ibn Cebele'den; o da Peygamber'den olmak üzere Ibn Ebî Seybe de rivayet etmistir.

[173] Hadîsin basliga uygunlugu "Ebû Talha arkadaslarindan mizragini Istedi" sö-zündedir. Bu hadîs Hacc Kitâbi'nda da geçmisti

[174] Buhârî bunu Zebâih Kitâbi'nda senediyle rivayet etmistir. Bu hadîslerde mizragin faziletine, bu ümmete kiyamete kadar ganimetin halâl kilindigina isaret vardir.

[175] Bu, Buhârî'nin Zekât Kitâbi'nda, Yüce Allah'in "Vefi'r-rikaab" kavli bâbi'n-da getirdigi hadîsin bir parçasidir.

[176] Hadîsin basliga uygunlugu "Rasülullah bir zirh içinde idi" sözündedir.

[177] Buhârî bu ta'lîki Tefsîr'de el-Kamer Sûresi'nin tefsîri sirasinda senedi ile getirmistir.

Hadîste Rasûlullah'in Allah'tan yerine getirmesini istedigi and ve va'di söyle açiklanmistir:Birincisi Allah'in su âyetlerdeki ahdidir:"/Inrf olsun ki {peygamber olarak) gönderilen kitlianmiz hakkinda bizim geçmis bir sözümüz (vardir); muhakkak onlar, behemahal onlar mansûr(ve muzafferdirler. Muhakkak bizim ordumuz, her hâlde onlara galebe edicidirler" (es-Sâffât: 171-173).

ikincisi Allah'in su va'didir: "Hani Allah size iki taifeden birinin muhakkak sizin oldugunu va'd ediyordu, siz ise kuvveti ve silâhi bulunmayanin kendinizin olmasini arzu ediyordunuz. Allah da emirleriyle hakki açiga vurmayi, kâfirlerin arkasini kesmeyi irâde ediyordu" (d-Enfâl: 7).

Bu âyette zikrolunan iki taifeden birisi, Ebû Sufyân'm baskanligi altinda Sam'dan Mekke'ye gelmekte olan. büyük bir ticâret kervani; öbürüsü de Ebû Cehl'in baskanligi altinda Mekke'den hareket eden ve müslümânlan vurmak isteyen Kureys ordusudur.

[178] Hadîsin basliga uygunlugu "Peygamber'in zirhinin rehin edilmis bulundugu..." fikrasindadir. Müteâkib iki rivayette de bu zirhin demirden yapilmis oldugu beyân edilmistir

[179] Hadîsin basliga uygunlugu "Üzerlerinde demirden iki cübbe bulunan iki adam" sözlerindedir. Bu "cübbe" sözü, basliktaki "gömlek" ta'bîrine uygun düser. Hadîs biraz farkli olarak Zekât Kitâbi'nda da geçmisti.

[180] Hadîsin basliga uygunlugu "Üzerinde bir Sâm cübbesi vardi" sözündedir. Bunun, hicretin dokuzuncu senesinde yapilan Tebûk seferinde olduguna Enes bundan sonraki rivayetinde "Bir gazvede" sözüyle isaret etmistir. Bu, o târihlerde henüz küfür diyari olan Sam'dan Hicaz'a giden dar yenli cübbelerden idi...

[181] Hadîsin basliga uygunlugu Enes'in "Bir gazvede" sözündedir ki, bu harbdir. Bunlar Enes hadîsinin ayri ayri iki tarîkidirler.

[182] Bunlar da Enes hadîsinin diger tarîkleridir; basliga delîllikleri açiktir.

[183] Burada hadîs iki senedden getirilmistir. Bunlarda biçak kullanma ve pismis-pismemis etin biçakla kesilmesinin cevazi vardir. Bunun Cihâd Kitâbi'rida getirilmesi, biçagin da bir harb silâhi olmasindan dolayidir.

[184] Hadîsin basliga uygunlugu "Ümmetimden denizde gaza eden ilk ordu vâcib kilmislardir" sözündedir. Çünkü deniz harbinden muradi Tuzlu Deniz ötesinde oturan Rûmlar'la kitaldir. Uygunluk bir de "Kaysar'm sehrine gaZâya gidiyorlar" sözündedir. Çünkü bununla murâd Kostantimyye sehridir. Onlar yaninda meshur olan, bunun Istanbul diye isimlenmesidir (Aynî).

Birincisi Muâviye zamaninda Kibris'a, ikincisi yânî Kostantimyye harbi, 52 hicret yilinda Yezîd'in yaptigi gazvedir. Bu gazvede Ebû Eyyûb el-Ensârî öldü. O, Kostantimyye kapisinin yaninda gömülmesini ve kabrinin dümdüz, belirsiz edilmesini vasiyyet etmisti. Vasiyyeti böylece yerine getirildi. Sonra Rûmlar'in onun kabri ile yagmur duasi yapar olduklari söylenir (Fethu't-Bârî).

[185] Hadîsin basliga uygunlugu "Yahûdîler'le kital yaparsiniz" sözündedir.

[186] Bu hadîste müslümânlarin dîninin îsâ'nin inmesine kadar bakî olacagina isaret vardir. Çünkü Deccâl ile mukaatele edecek ve onun beraberindeki Yahûdîler'in köklerini kaziyacak olan odur (Kastallânî).

Yahûdîler Hakkinda Bir Özetleme

Israîl ogullan Kur'ân'in isaretine göre olan takvîmin ilk çaglarinda bütün âlemlere üstün kilinmis büyük bir millettir. Kendilerinden birçok büyük pey-/ gamberler gelmis, bazen büyük devletler de kurmuslardir. Fakat çok uzun devirler süren târihlerinde Allah'in kendilerine olan ni'metlerine zaman zaman nankörlükler yapmislar; hattâ bazen peygamberlerini bile öldürme cürümlerinden çekinmemislerdir.

Buhtu Nassar (Buhtunnasir) M.Ö. 580'de Beytu'l-Makdis'i tahrib edip Israil Devleti'ne son vermis, halki Bâbil'e sürgün etmis, 530 yilina kadar elli sene orada sürgün yasamislar. Sonra Farslar'dan Erdesir Behmen tarafindan kurta-¦; rihp Kudüs'e dönmüsler. îsrâîl ogullan yine toplanmis ve Iran tâbiiyyetinde ma--i hallî bir hükümete nail olmuslardi. Bilâhare Yunanlilar'in ve daha sonra Ro-¦A malilar'in idaresine geçtiler. Zekeriyyâ ve Yahya Peygamber'! o zaman sehîd
; etmislerdi.

îsâ'nin çikisindan kirk sene kadar sonra Kudüs'ün ve Beytu'l-Makdis'in ikinci tahribi vâki' oldu. Bu hâdise Roma kayserlerinden Neron'un halefi Ospas-yanos zamaninda baslamis ve zikrolundugu üzere oglu Titus tarafindan tamamlanmistir. Bu tahrîb, bir daha dönmemek üzere Yahûdî devletinin tamamen zevali ve îsrâîl ogullari'nin her tarafa sürgün edilmeleri neticesini vermistir... (Hakk Dîni, I, 472-475; IV, 3161-3164).

Peygamber'In Medine'ye gelmesiyle Israîl ogullari'na kitâb'lannda gelecegi haber verilen son peygambere uymalari çagirisi yapilmis, bunu da reddedip hainliklere girismeleri yüzünden Medine civarindaki Kaynukaa, Benû Nadîr ve Kurayza kolonileri dagitilip sürgün edilmisler, cezaya çarptirilmislardi.

Ikinci Dünyâ Harbi içinde Alman devletinin basi Hitler tarafindan ugradiklari ceza da pek çetin olmustur.
1870 yil kadar bütün yeryüzüne dagilmis, her tarafta insanligin horlamasina ugramis olan bu millet, nihayet Ikinci Dünyâ Harbi sonunda bâzi devletlerin yardimi ile 1948'de yeniden bir devlet olarak dünyâ sahnesine çikmistir. Târîhte akma tapan ve bütün milletlerden fazla tüccar olan bu milletin devlet kurmasindan sonra da fesâdlari, cinayetleri, entrikalari sürmektedir. Bir gün bütün insanligin bu millete karsi hadîste haber verilen umûmî nefrete ulasacagi akla uygun gelmektedir.

[187] Aynî bu basligi: "Yânî bu bâb, müslümânlarin Türk'ün beraberindeki kitallerini beyân hakkindadir ki, o, kiyamet alâmetlerindendir" seklinde açiklamistir.

[188] Bu hadîsin basliga uygunlugu "Yüzleri genis" sözündedir. Çünkü bu Türk'ün vasfidir. Buhârî bunu Peygamberlik Alâmetleri Kitâbi'nda da getirmistir, lbn-Mâce Ise Fitneler'de getirmistir (Kastallânî).

[189] Bunun basliga uygunlugu, geçen hadîsin uygunlugundan daha açiktir. Çünkü Türk lâfzinin açikça söylenmesi vardir (Aynî).
Bu hadîslerin benzerleri Müslim; Filen ve Esratu's-Sâat, 62 "2912"den 66 rakkamli hadîslerinde de verilmistir.

[190] Bu babin hadîslerinde anlatilan kavim de geçen bâbda anlatilan kavimdir. Bu vasiflar da onlarin, yânî Türk kavminin vasiflaridir.

[191] Hadîsin basliga uygunlugu "Peygamber -sabit durup- hemen bineginden indi ve Allah'tan yardim istedi" sözündedir.
Huneyn, Mekke ile Tâif arasinda ve Tâif'in yakininda bir vâdînin adidir. Mekke'ye üç mil mesafede ve Arafat Dagi'nin arkasindadir. Huneyn harbi hicretin sekizinci yili sevvalinin besinci günü vuku' buldu. Huneyn vadisinde pusulara gizlenmis olan Hevâzin okçularinin siddetli ok hücumuna ugradiklarinda fena hâlde bozuldular ve sahâbîlerde umûmî bir kaçma oldu. Herkes korkup sarsildigi sirada Rasülullah tamâmiyle azim ve irâdesine sâhib tam bir yigitlik timsâli kesilmisti. Rasûlullah'in bu metin azmi, ordunun sag kanadim bir derece yerinde tutabilmisti. Bu sirada gür sesli olan Abbâs vâsitasiyle: Ey Akabe'de bey'at eden Ensâr! Ey Ridvan agaci altinda söz veren sahâbîler!.. diye da'vet etti. Lebbeyk diyerek döndüler ve Rasûlullah'in yanina kostular. Bozulmus asker bu suretle toplandi. Harb saffini düzeltti, yeniden harbe girisildi, sonunda zafer kazanildi.

[192] Hadîs ile baslik arasindaki uygunluk "Allah onlarin evlerini ve kabirlerini ates doldursun" sözündedir. Çünkü evlerini yakmakta nefislerine sarsintinin son derecesi olur.

[193] Basliga uygunlugu "Yâ Allah! Mudar aleyhine baskini daha da siddetlendir" sözündedir. Ismâîl Peygamber'in evlâdi olan Arab kabîleleri Mudar ve Rabîa adlanyle iki büyük kola ayriliyor. Kureys, Mudar'in en hâlisidir. Bunlar gibi Hicaz'in dogusunda oturan Huzayl, Esed, Temîm, Dabbeh, Muzeyne gibi ka-bîleler de henüz kâfir ve Allah Rasûlü'ne muhâsim idiler.

[194] Basliga uygunlugu "Yâ Allah! Sen onlarin topluluklarini bozup kir ve onlari sars.'" sözündedir. Bu hezîmet duasinda topluluklarinin dagilmasi bulunmakla beraber nefislerinin selâmette kalmasi vardir. Bu da tevbe etmeleri ve Islâm'a girmeleri umudunu ihtiva eder (Kastallânî).

[195] Hadîsin basliga uygunlugu "Yâ Allah, Kureys'i Sana havale ederini.. " sözlerinden alinir. Bunun ciheti açiktir.

[196] Hadîsin basliga uygunlugu "Ve aleykum(= Sizin üzerinize de olsun)" sözünden alinir. Çünkü bunun ma'nâsi "Sâm, yânî ölüm size de olsun" demektir. Bu ise Peygamber tarafindan yapilmis bir duadir.

[197] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in Rûm Meliki Kaysar'a mektûb gönderip içinde Kur'ân'dan tam bir âyet yazmasi ve bununla onlan hidâyet yoluna çagirmasi yönündendir. Mektubun tamâmi iki bâb sonraki uzun Hirakl hadîsi içinde gelecektir.

[198] Yâni Peygamber'in müsrikleri alistirmak için onlar lehine Allah'in onlari hidâyet etmesini duâ eylemesi babi.

[199] Basliga uygunlugu son fikrasindaki duadir. Peygamber'in aleyhte duâ etmesi Istenmisken, ümmetine re'fet ve sefkatinin kemâlinden ve büyük ahlâkindan dolayi, onlara hayir duâ etmistir.

[200] Hadîsteki ifâdeler basliktaki hususlarin bâzisina delâlet etmektedir. Bunlarin hangi sey üzerine öldürülecekleri fikrasinin delili ise, bundan sonraki bâbda, Alî'den gelen hadîstedir. Buhârî bu fikra ile onu isaret etmistir.

[201] Basliga uygunlugu "Peygamber Kisrâ'ya mektubunu gönderdi..." sözündedir. Bu hadîste Kelâm ve kitabetle Islâm'a da'vet vardir. Kitabet, nutk yerine geçer.
Peygamber'in mektubunu götüren ilk muhacirlerden Abdullah ibn Huzâfe es-Sehmî'dir. Bahreyn Meliki Munzir ibn Sâvâ, Kisrâ da Husrev Pervîz idi.
Peygamber'in bu bedduasi kabul olunmus, Husrev Pervîz, oglu Sirveyh tarafindan karni desilerek öldürülmüstür. Ondan i'tibâren Iran'in ikbâli döndü, Hz. Umer zamaninda tamâmiyle yikildi.

[202] el-Mâide: 116 ile et-Tevbe: 31. âyetleri de bunun benzeridir.

[203] Dihye ibn Halîfe el-Kelbî, sahâbîlerin en güzeli ve en kibar bir simasi Idi. Birçok kerreler Cibril, onun suretinde Peygamber'e vahiy getirmistir. O devrin en büyük devletinin baskanina böyle kibar, yakisikli, gayet güzel bir elçi gönderilmesinde son derece yüksek bir seçme güzelligi de vardir.
O zamanki Busrâ emîrinin ismi Haris Ibn Ebî Semir el-Gassânî'dir. Mektubu emirden alip Hirakliyus'a götüren, meshur Hâtem Tâî'nIn oglu Adiyy idi. Dihye ile birlikte Kaysar'in yanina gitmislerdi. Bezzâr'in Müsned'mde rivayet edildigi üzere, mektubu Kaysar'in eline sunan, Dihye'dir.

[204] Bu yalan fikrasinin tam tercemesi söyledir: "Insanlara karsi yalan söylemeyi birakmamis olan kimse (sonradan) Allah'a karsi da yalan söylemeyi birakmaz oldugunu bildim". Metinde verilen terceme buna denk ve daha açik oldugu için tercih edilmistir.

[205] Hadîsin basliga delîlligi meydandadir. Bu hadîs küçük lafiz farklanyle Vahy Ki-tâbi'nda da geçmis ve ilgili açiklamalar orada verilmisti. Müslim Tercemesi, V, 411-421'de de bâzi rivayetler ve açiklamalar; ve hasiyede de diger devlet baskanlarina gönderilen mektûblarin metinleri ve tercemeleri verilmisti.

[206] Hadîsin basliga uygunlugu, "Harbden evvel onlari îs/âm'a çagir!" fikrasidir

[207] Basliga uygunlugu "Rasûlullah ezan isitirse harbden kendini tutardi" sözünden alinir. Çünkü baslik "Harbden evvel Islâm'a da'vef'tir. Ezan ise onlarin hâlini beyân eder. Yânî o kavme Islâm da'velinin ulasip ulasmadigini, ezanin okunup okunmamasi ortaya kor. Rasûlullah'm o vakte kadar baskin yapmayip beklemesi de durumu aydinliga kavusturmak içindir.

[208] Bu hadîs de bundan önce geçen 153 rakamli hadîsin baska bir yolla gelenidir. Buhârî bu hadîsin burada iki senedini de göstermistir. Hadîsin son fikrasi es-Sâffât: 177. âyetinin lâfzina yakindir.

[209]
Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in insanlari Islâm'a da'vetI ve insanlarla Tevhîd Kelimesi'ni söylemelerine kadar savasmasi yönündendir.
Hadîsin îmân Kitâbi'ndaki rivayetinde "Muhammed'in Allah'in Rasûlü oldugunu i'tiraf etmelerine kadar" fikrasi da vardir. Zâten Tevhîd Kelimesi bu fikrayi da zimnen içine almaktadir.
Hadîs bu Iki fikrayi söyleyip kabul ettiklerinde harbin kaldirilacagini ifâde etmektedir. Bu hususta baska tafsîller de verilmistir.

[210] Buhârî Umer'inkini Zekât'ta; ogtununkini de îmân'da getirmistir.

[211]
Hadîsin basliga uygunlugu açiktir.
Tevriye edebiyatta mütekellimin uzan yakin iki ma'nâya ihtimâli olan bir lâfzi zikredip, muhatabin zihnine yakin ma'nâyi düsündürerek, mütekellimin uzak ma'nâyi kasdetmesidir.

[212]
Bu hadîs de bundan öncekinin baska bir rivayetidir.

[213]
Bu hadîs dahî bundan önceki senedle Abdullah Ibnu'l-Mubârek yoluyla mev-sûldür.

[214]
Bu da Enes hadîsinin baska bir yoldan diger bir rivayetidir.

[215]
Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Hadîs Hacc Kitâbi'nda da geçmisti.

[216]
Bu, Buhârî'nin Hacc Kitâbi'nda tamâmini getirdigi hadîsin bir parçasidir. Bu parça basliktaki cevaz hükmüne açikça delâlet edip kuvvetlendirmektedir.

[217]
Hadîsin basliga uygunlugu: "Bizler zu'1-ka'deden kalan besinci günde (yânî yirmibesinde) Medine'den Rasûlullah'in beraberinde yola çiktik..." sözlerindedir. Çünkü bu târîh ayin sonudur. Bu hadîs de Hacc Kitâbi'nda, "Kisinin kadinlari adina sigir kurbâni kesmesi bâbf'nda geçmisti.

[218]
Hadîsin basliga delîlligi açiktir. Hadîsin sonunda Buhârî "Bu" isaret ismi ile ez-Zuhrî'nin mezhebini isaret etmistir ki, o da söyledir: Seferin ramazânda baslamasi oruç tutmamayi mübâh kilmaz. Çünkü o evvelinde ramazâna erisip hazir olmustur. Buhârî: Rasûlullah'm fiilinden sonuncusunun hükmü alinir. Çünkü sonuncusu evvelkini neshedicidir. Rasûlullah da Kedîd'e yarinca orucu bozmustur... demistir. Rasûlullah'm oruç bozma sebebi sefer, degil, gazadir; çünkü seferde oruç tutmak ve tutmamak muhayyerdir. Eger tutulursa günün orucunu tamamlamak vâcib olur. Oruç za'fa sebeb olursa, mücâhid için orucu bozmak caiz olur. Iste bu hüküm Rasûlullah'm bu son fiilinden alinir. Bu konular Oruç Kitabi'nda geçti.

[219]
Basliga uygunluk noktasi "Veda etmek üzere Rasûlullah'a geldik" sözündedir.
et-Tevdî': Tef'îl vezinde yolcu, kalan kimseleri ve kalan kimseler yolcuyu esenlemek ma'nâsmadir... (Kaamûs Ter.).

[220]
Çünkü Hâlik'a ma'siyette mahlûka itaat yoktur, itaat ancak ma'rûftadir

[221]
Buhârî hadîsi burada iki senedle sevketmistir. Birinci hadîs Taharet ve Cumu-a'da geçen hadîsin bir parçasidir. Ikinci hadîsin basliga uygunlugu "Imâm bir kalkandir..." fikrasindadir. Buradaki "Verâ" kelimesi lügatte arka ve ön raa'-âsina kullanilir.

[222]
Hadîsin basliga delîlligi "Harbde sabir ve sebat etmek üzerine onlarla bey'at yapti" fikrasindan alinir. Çünkü sabir üzere bey'atlasma, harbde kaçmamaktan ibarettir.
Kur'ân'da adi zikredilen o mübarek agacin aradan uzun zaman geçmeden unutulup belirsiz olmasi, sonra bu unutulmanin Ibn Umer gibi bir sahâbî âlimi tarafindan "Ilâhî bir rahmet" sayilmasinin sebebini, Nevevî: "Altinda hayir cereyan etmesi, sekîne ve Ridvan inmesi dolayisiyle müslümânlari fitneye düsmekten korumaktir..." diye belirtmistir. Hakîkaten Müslümanligin yükselme devri Hu-deybiye barisi ile baslar. Bu barisin da müstenedi bu agaç altinda yapilan Ridvan Bey'ati'dir. Bu kadar mühim bir vak'anm kendi altinda cereyan ettigi bilinen agaç unutulmamis olaydi, Insanlar ona muhakkak bir kudsîlik yükleyecek; ler ve taabbud edercesine ona ta'zîm edeceklerdi. Bu da Tevhîd Dîni'ne aykiridir.

[223]
Rasülullah Ile diger kumandanlar arasindaki fark sudur: Rasûlullah her müslü-mâmn kendi nefsini ona feda etmesine hakk kazanir, digerleri ise böyle degildir. Onun Için Abdullah ibn Zeyd metindeki cevâbi vermistir.

[224]
Hadîsin, basliktaki "Bâzilari ölmek üzere bey'at demistir" kismina delîlligi son fikrada apaçik meydandadir.
Bundan iki hadîs önce geçen 165 rakamli Abdullah ibn Umer hadîsinde bey'at maddesi "Harbde sebat edip dönmemek üzerine"; bu Seleme hadîsinde ise 'ölmek üzerine" diye belirtilmistir. Bu iki sart arasinda hakikatte bir ayrilik lyoktur. Çünkü Seleme hadîsinde "Ölmek üzerine bey'at" demek, ölüm tenli--[kesi muhakkak olsa bile dönmemek ve kaçmamak Üzere bey'at demektir. Yok-!j sa Ölümün muhakkak surette vukü'u istenmis degildir. Bu suretle her iki rivayet (bir ma'nâyi ifâde etmis oluyor.
Seleme ibnu'1-Ekva', sahâbîlerin en yigidi ve harbde en sebatli sîmâlarm-t dan birisi idi. Bundan ötürü Peygamber kendisini ikinci bey'atle lutuflandirmistir.

[225]
Basliga uygunlugu "Diri oldugumuz müddetçe cihâd etmek üzere..." sözünden alinir. Çünkü bunun ma'nâsi onlarin harbde asla Peygamber'den kaçmayacaklarina döner. Bu hadîs Cihâd Kitâbi'nin evvellerinde "Kital üzerine tesvik bâ-bi"nda da geçmisti.

[226]
Basliga uygunlugu "Cihâd etmek üzere... " sözünden alinir. Çünkü onlarin cihâd üzerine bey'atlasmalan, ancak harbden kaçmamalari üzerine olmustur.

[227]
Bu baslikta âmme velayetini hâiz olan hükümetle ferdler arasindaki münâsebetlere ve haklara isaret edilmistir ki, bu, Islâm idare hukukunun dayandigi en umûmî ve en esasli bir kaaidesidir. Buna delîl olarak getirilen hadîsin mazmunu daha husûsîdir; askerlikte kumandan ile askerler arasindaki itaat ve nizâm mes'elesine dâirdir.

[228]
Hadîsin basliga uygunlugu "Sayamayacagimiz (yanî takat getiremeyecegimiz) birçok isler hakkinda kesin ve siddetli emirler verir..." sözünden kiyas yoluyla alinir. Çünkü hadîsin Içindekiler askerin, üstüne, kumandanina karsi mutlak itaati; kumandanin da maiyyetindekilere takatleri disinda agir vazifeler ve siddetli emirler vermemesi m es'eteleridir.
Askerî disiplinde ve Idarî hukukta bu karsilikli iki hakk ve vazîfe çok nâzik ve mühim bir mes'ele oldugundan, soranin bu suâli karsisinda îbn Mes'ûd gibi bir sahâbî âlimi bile ne cevâb verecegi hususunda tereddüd göstermis, sonra Pey-gamber'in sîretini dikkate alip cevâbi onunla istidlal etmistir.

[229]
Hadîsin basliga delîlligi "Günes ortadan meyledinceye kadar beklerdi" sözünden alinir. Bu beklemenin hikmeti, çünkü rüzgârlar ekseriya günesin meylinden sonra eser ve bununla da silâhlarin ve harbin keskinliginin serinlemesi ve çevikligin artmasi meydana gelir. Basliktaki hadîse yakin bir metni Tirmizî Nu'mân ibn Mukrin hadîsinden olmak üzere rivayet etmistir (Aynî).
Bu hadîs, biraz farkli olarak "Cennet kiliçlarin pariltisi altindadir bâbi"n-da da geçmisti.

[230]
Hadîsin basliga uygunlugu "Yâ Rasûlallah, ben yeni evliyim, dedim ve kendisinden Izin Istedim; o da bana önden gitmeye izin verdi" sözlerindedir.

Buhârî bu hadîsi Sahîh'inin. yirmi yerinde getirmistir.

[231] Çünkü bu belli bir istir, bunda bir aldatma yoktur; bir çekismeyi gerekürici degildir. Hadîsin sonunda getirilen bu kisim, el-Mugîre'ye ulasan bir senedle ulan-mistir; kopuk degildir.

[232] Buhârî bununla, bundan önce zikredilen Câbir hadîsini kasdetmis ve bu hadîsin tekerrüründen dolayi da bu mikdâri zIkr ile yetinmistir.

[233] Buhârî bu hadîsi Hemmâm tarîkinden Humus (Beste bir) Kitâbi'nda getirmistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Peygamberlerden bir peygamber gazaya gitti de: Lir kadinin bid'ina mâlik olan hiçbir erkek buna tâbi' olmasin, dedi". Bu sözüyle o adamin kadinla zifafa girmesini kasdediyordu. Buhârî o hadîsi burada sevketmeyip, sâdece isaretle yetindi. Çünkü Buhârî bir hadîsin çikis yeri bir oldugu zaman, onu aynen iki yerde tekrar etmemek âdeti üzerine yürümüstür.

Zifaftan sonra gazaya giden kisi, gönlünü cihâda tam veremeyip zevcesine bagli olacaktir.

[234] Hadîsin basliga uygunlugu ma'nâsindan alinir. Hadîs bâzi farklarla daha önceleri de birkaç defa getirilmistir.

[235] Bu, bundan önce zikredilen Enes hadîsinin baska bir senedle rivayetidir. Basliga delîlligi bellidir.

[236] Yânî korkunun vukû'u sirasinda imâmin yalniz olarak tek basina kesif ve tedbîr için çikmasi hakkinda gelen hadîs babi.

Bu baslik hadîssiz olarak sabit olmustur. Kirmânî: Bunun fâidesi, Buhârî-nin sartiyle birseyin sabit olmadigini bildirmek yâhud buraya bir hadîs katmak için basligi yazdi, fakat böyle bir hadîse tesadüf etmedi yâhud da bundan evvel geçen hadîsle yetindi, seklinde belirtmistir., (Aynî).

[237] Buhârî bunu, ma'nâsiyle Magâzî'de, Mekke fethi gazvesinde senedli olarak getirmistir

[238] Bunu Ibnu Ebî Seybe senedli olarak rivayet etti. Buhârî de Târihimde bu yol ile rivayet etti.

Umer bu sözleri bir mektubunda yazmistir. Bu sözler bir is yapmak üzere Beytu'l-Mâl'den bir mal alan kimse, o isi Ihmâl ettiginde, önceden aldigi o malin ondan geri alinacagina delâlet eder.

[239] Bu sözler, Tâvûs'Ia Mucâhid'in gazve yapmak yolunda birsey almayi kerîh görmediklerine delâlet eder.

[240] Hadîsin basliga delîlligi, Umer'in Allah yolunda üzerine bir mücâhid bindirdigi at, cihâda giden kisiye bu cihâd isi için hibe edilmis olmasi yönündendir. Eger at bir habs olmus olaydi, satilmasi- caiz olmazdi. Peygamber'in "Sadakana dönme" sözü de atin habsedilmis olmadigina, cihâd isine karsilik verilmis olduguna delâlet eder.

[241] Bu da kendisinden önce geçen hadîsin benzeridir, su var ki, ancak râvîler degisiktir.

[242] Hadîsin basliga uygunlugu "Onlari yükleyecek binek hayvani bulamiyorum" sözündedir.

Peygamber'in bunu temenni etmesi, Rabb'inin rizâsi ve O'nun kelimesini en yüksek kilmak yolunda kendine harcayarak, sükredicilerin derecelerinin en yüksegine ulasmaya hirsi, sevabinin artmasina ragbeti ve ümmetinin bu hususta kendisini örnek edinip uymasi içindir (Kastallânî).

[243] Bu Ismâîlî'nin tamâmini rivayet ettigi hadîsin bir tarafidir. Buhârî onu burada sevkettigi kadar kisaltti. Bundan maksadi Kays'in, Peygamber'in sancaginin sahibi oldugunu demlendirmektir.

[244] Basliga uygunlugu "Bayragi yarin Öyle bir kimseye verecegim ki, Allah onu sever" sözündedir. Çünkü bu söz, bayragin ayniyle bir sahsa hâss olmadigini, fakat Peygamber'in onu her gazvede istedigi kimseye verir oldugunu bildiriyor (Kastallânî).

[245] Hacûn, Mekke'de Ebû Kubeys Dagi'nin yamacinda yüksekçe bir yerdir.

Bâzi âlimler "er-Râye" ile "el-Livâ" arasinda fark vardir demislerdir. Bâzilari da bunlari lügatte esdeger kabul etmisler; farkin örfî oldugunu söylemis-lerdir.

er-Râye: Sancaga denir... Râgib el-Müfredâfinda: er-Râye, görülmek için dikilmis alâmete denir, Ibaresiyle beyân etmekle ru'yet maddesinden i'tibâr etmistir...

el-Liva: Bayraga denir... el-Livâ seraskerin bayragina denir ki alem ve sancak olacaktir.. (Kaamûs Ter.)

[246] Buhârî Sö/ifftJinin metinlerinde bu "Ücretli babi" ile "Peygamber'in livasi babi", hadîsleriyle birlikte tertîb farkliligiyla gelmistir. Cumhur tarafindan rivayet edilen nüshada "Peygamber'in livasi babi" örree, "Ücretli babi" sonradir, Yûnînî'den tashih edilerek basilan Buhârî nüshalari da böyledir. Sârih Aynî de bu nüshayi tercîh etmistir. Bâzi Buhârî râvîleri de bu iki babi ve hadîslerini, bunun aksi bir surette takdim ve te'hîr ederek rivayet etmislerdir. îbn Hacer ile Kastallânî bu azinligin rivayetini almislardir.

[247] Bunlari Abdurrazzâk, bu ma'nâda olarak kendilerinden senedleriyle rivayet etmistir. Imamlarin bâzisi geri hizmet ücretlileriyle cihâd ücretlileri arasinda ayirim yapmis; bâzilari da yapmamistir.

[248] Bu Atiyye ibn Kays yedinci yilda dogdu. Muâviye devrinde gazaya gitti, yüzo-nuncu yilda vefat etti denilmistir.

Bu zât tabiîlerden idi, babasi sahâbîdir de denilmistir. Bu Atiyye'nin yaptigi Is, Ebû Hanîfe, Mâlik ve Safiî'ye göre caiz olmaz; çünkü bu is mechûl bir icâredir... (Aynî)

[249] Hadîsin basliga uygunlugu "Bir hizmetçi kiraladim" sözündedir. Ya'lâ ibn Umeyye o sirada yasli bir insan oldugu ve hizmet edecek yakini bulunmadigi için bir hizmetçi tutmustu.

[250] Câbir ibn Abdillah'm Peygamber'den rivayet ettigi bu hadîsi Buhâri Teyemmüm Kitâbi'nin evvellerinde senediyle getirmisti.

[251] Basliga uygunlugu "Korku salmak suretiyle yardim olundum" sözündedir.-

"Cevâmi'u'I-Kelim " az söz ile çok ma'nâyi Içine alan vecizelere denir. Hadîsteki Ile murâd Kur'ân-i Mübîn'dir ki, her âyeti, her cümlesi böyle birer vecî-ze olup Peygamber tarafindan teblîg edilmistir. Hadîslerde de böyle vecîzeler çoktur.

Hadîste sayilan bu seyler Peygamber'in husûsIyetlerindendir. Bunlardan baska daha birçok özellikleri diger hadîslerde gelmistir.

[252] Basliga uygunlugu "Benû'l-Asfar'in Meliki O'ndan korkuyor" sözündedir. Arablar Romahlar'a "Asfar ogullan" derler.

Hadîsin bu baslik altinda zikredilmesinin bir münâsebeti de Hicaz Ile Sam arasindaki mesafenin bir ay yâhud daha fazla olmasidir, denildi. Bu hadîs, uzun bir metin ile Vahy KItâbi'nda geçmisti. Buhari sâdece buradaki basliga delîl olan kismini getirdi.

[253] Yüce Allah bu âyette kullarina dünyâdaki sefer için azik hazirlamalarini emredince, onlara âhiret azigini Irsâd etti ve takvaya tutunmalarini ögütledi.

[254]

Basliga uygunlugu "Ne yemek çikinini, ne de su tulumunu kendisiyle baglayacagimiz birsey bulamadik" sözündedir. Çünkü bu söz, sefer için azik yükleyip tasimaya delâlet eder.

[255] Basliga uygunlugu "Bizler azik edinirdik..." sözündedir.

[256] Basliga uygunlugu iki yerden alinir: Birincisi: Peygamber yemekleri istedi kav-lindendir. Çünkü bu söz onlarin beraberlerinde azik olduguna delâlet eder. Ikincisi de: "Yalniz sevîk getirildi" sözünden. Bu da bir aziktir. Onlar gazvede iken yanlarinda bulunmustur (Aynî).

[257] Basliga uygunlugu "Insanlarin aziklari hafifledi" sözündedir. Bu, Buhârî'nin Müslim'den ayri olarak getirdigi hadîslerdendir. Serîket Kitâbi'nda da geçmis idi. Bunda Peygamber'in yemek çogaltma mu'cizesi ve Umer'in harikulade ted-bîrliligi görülmektedir.

[258] Baslikla hadîs arasindaki uygunluk "Bizler üçyüz kisi oldugumuz hâlde aziklarimizi boyunlarimiz üzerinde tasiyarak sefere çiktik" sözündedir

[259] Basliga uygunlugu "Sen git de Abdurrahmân seni bineginin arkasina bindirsin! sözündedir.

[260] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir

[261] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Bu, Veda Hacci'na giderken olmustu. Bu hacc seferiyle cihâd seferine kiyâs olunmustur

[262] Basliga uygunlugu "Bir esege bindi ve Usâme'yi de arka tarafina bindirdi" söz-lerindedir.

[263] Basliga uygunlugu "Usâme ibn Zeyd'i de bineginin arka tarafina bindirmisti" sözündedir. Buhârî bunu Namaz ve Magâzî Kitâblari'nda da bâzi sened ve lâfiz farkhhklariyle getirmis ve oralardaki basliklara delîl yapmistir.

[264] Hadîsin basliga delîlligi "Bir kimseye yardim edip hayvanina bindirmek" sözündedir. Çünkü kisiye yapilan bu bindirme yardimi üzengiyi ve diger seyleri tutmayi sâmil olur.

[265] Bunu Ishâk Ibn Râhûye kendi Müsned'indç senedli olarak rivayet etmistir.

[266] Ibn îshâk'in bumutâbaasini da tna'nâsiyle Ahmed Ibn Hanbel rivayet etmistir.

[267] Buhârî basliktaki ve bu rivâyetlerdeki Kur'ân lâfzi ile Mushaf kasdedildigine bu sözü ile delîl getirmek istemistir. Bundaki fiil ta'lîmden olursa "Rasûlullah ve sahâbîleri düsman diyarina sefer ederler ve orada Kur'ân ögretirlerdi" demek olur. Kur'ân ögretmek sifahî telkîn ile oldugu gibi Mushaf'la da olur. Ve bu suretle sahâbîlerin bilenleri bilmeyenlerine düsman illerinde Kur'ân ögretmis olduklari kabul edilebilir. Bu ise düsman diyarina Mushaf'la seferin vukuunu kabul ve i'tirâftir

[268] Rasûlullah'm Mushaf'la seferden nehyetmesi umûmî ve her hâli sâmil degildir. Buradaki nehiy, seriyye hâlindeki çete birliklerine âiddir. Çünkü onlarin duru-i | mu emîn degildir. Mushaf götürürlerse hakaaret görmesi ihtimâli vardir. Fakat I büyük ordu tesekküllerinde bulunan askerler için durum emîn ve müsâid oldu-i gundan Mushaf götürmekte be's yoktur, caizdir. Sahâbîler de böyle müsâid va-| ziyetlerde Kur'ân ögretmekle mesgul olmuslardir. Bu da durumun emniyeti i hâlinde düsman diyarina Mushaf götürmenin cevazini gerektiricidir. Bu ictihâd Ebû Hanîfe'nin mezhebidir... (Aynî'den özetle).

[269] Hadîsin basliga delîlligi "AUâhu ekber... "sözündedir. "Hanbet Hayberu" cümlesi ihbârî de olur, insâî de. Bunlara göre "Hayber harâb oldu" yâhud "Hayber harâb olsun" denilmis olur. Ihbariye olmasini Peygamber'in onu ta'kîben söyledigi sözler kuvvetlendirir. Baslarina gelecek olanlardan habersiz Hayber Yahûdîleri'nin sabahleyin erkenden bel, kazma, çapalarini omuzlarina koyup tarlalarina dogru gittiklerini görünce, Peygamber bu-Ilk görüsten tefe'ül ile Hay-ber'in harâb olacagini istidlal etmistir. Peygamber'in sözlerinin sonu es-Sâffât: 176-177. âyetlerinden Iktibas edilmistir: "Simdi onlar çarçabuk bizim azabimizi mi istiyorlar? Fakat bu onlarin bölgesine çökünce (öteden beri) korkutulan onlarin sabahi ne kötüdür!"

[270] Bu mutâbaati Buhârî, Nübüvvet Alâmetleri Kitâbi'nda senedli olarak getirmistir.

[271] Hadîsin basliga uygunlugu, ma'nâsindan alinir. Çünkü bundaki ma'nânin hâsili, Peygamber'in yüksek sesle zikir ve duayi kerîh görmesidir. er-Ra'd: 10. ve 13. âyetleri de gizli asikâr her söz ve her nevi' temayüller Allah'in ilminde mü-sâvî oldugunu bildirmektedir.

[272] Hadîsin basliga delîlligi gizli degildir.

Alçak yerlerde tesbîh etmek, Yûnus Peygamber'in baligin karninda tesbîh etmesinden istinbât edilmistir. Allah onu bu tesbîhi ile karanliklardan kurtarmisti. Peygamber de vâdîlerin içlerinde bu tesbîhe imtisal etti ki Allah kendisini onlardan ve düsmanin erismesinden kurtarsin (Aynî).

[273] Hadîsin basliga uygunlugu "Yükseldigimizde tekbîr ederdik" sözündedir. Çünkü bunun ma'nâsi "Yüksek bir yere çiktigimiz zaman tekbîr ederdik"tir.

Yüksek mekânlar üzerine yükselme sirasinda tekbîr getirmek, göz o yükseklik üzerine düstügü sirada Yüce Allah'in herseyden yüksek ve büyük olan Kibriya'sini bildirmek istemektir (Aynî).

[274] Bu rivayetlerin hepsinden ögrendigimiz sudur: Dâima Allah'a dayanip güvenen Peygamber, harb gibi yüksek irâdelere dayanan seferlerde o bagliligini arazîlerin degismeleri vesilesiyle meydana çikararak sahâbîlerine göstermis ve onlarin Irâdelerini zaman zaman kuvvetlendirip yükseltmistir.

[275] Nitekim bu "Insâallah" ziyâdesi, "Yolcunun gazveden döndügü zaman söyleyecegi söz bâbi"ndaki Nâfi' rivayetinde sabit olmustur (Kastallânî).

[276] Hadîsin basliga uygunlugu "Kul hasta oldugu yâhud yolculuk ettigi zaman... " sözündedir.

Sârih Ibnu Battal: "Hadîsten alman hüküm nafile ibâdetlere münhasirdir, farzlara sümulü yoktur. Farzlar hastalik ve yolculuk gibi sebeblerle düsmezler" demistir (Ibn Hacer, Aynî, Kastallânî).

Râvî es-Seksekî: Ben de bunu bu suretle Ebû Burde'den isittim, demis oluyor ki, hadîsin bu sevkedilis tarzi, rivayet ilmi bakimindan çok kiymetlidir. Çünkü böyle zaman, mekân ve sahislarin birbiriyle alâkalarinin belirtilmesi, hadîsin sa-hîhlik ve saglamliginin delilleri ve sâhidleri sayilir.

[277] Buhârî bu konuda her iki hükmü ifâde eden iki hadîs getirdigi için basligi soru seklinde yazmistir.

[278] ez-Zubeyr ibnu'l-Avvâm, Benû Kurayza içine câsûs olarak gitmisti. Ve bu vazifeyi yalniz basina gece gidip görmüstü. Bu vak'a, böyle islerde geceleyin yalniz sefer etmekte kerahet olmadigini ifâde eder.

[279]
Bu Ibn Umer hadîsi ise geceleyin yalniz basina sefer etmenin kerahetine delâlet etmektedir.
Bu iki hadîs arasindaki hüküm Ihtilâfi söyle giderilmistir: Câbir hadîsi, yalniz olarak seferin zaruri oldugu hâllerde, yânî casusluk ve haber alma gibi islerde bunun caiz olduguna delâlet eder. Böyle bir zaruret ve iyilik sebebi olmayan hâllerde ise umûmî olarak yalniz yolculuk etmenin kerih olduguna da delâlet eder. Ibn Umer hadîsi de zaruret hâlleri disinda bunun kerahetini açikça bildirir.
[280]
Bu Zekât'ta, hurmayi tahmin etme babinda geçen uzun hadîsin bir parçasidir. BuTadaki fiil hem tefa'ul, hem de tef'îl babindan olarak gelmistir. Buna göre ma'nâda küçük bir degisiklik olacaktir.
[281]
Basliga uygunlugu "Hizli yürür idi". Çünkü hizli yürümek, orta yürümenin üstünde, daha siddetli bir yürüyüstür.
[282]
Hadîsin basliga uygunlugu "Yolda yürüyüs kizistigi zaman..." sözündedir. Bu hadîs Umre'de, "Yolcuya yürüyüs kizistigi zaman ailesine dönüsü çabuklastirir bâbi"nda da geçmisti. Bu hadîslerde namazlari seferde cem' etme tatbikati da vardir.
[283]
Hadîsin basliga uygunlugu son fikrasmdadir. Bu hadîslerde yolcunun sefere âid islerini bitirince ailesinin yanina dönmeyi çabuklastirmasinin emredilmesi, aile baskaninmâile yuvasindan ayri bulundugu sürede aile ihtiyâçlarinin birikmesi, bunlari bir an önce yerine getirmesi gayesine ma'tûftur.
"Aranizda bir sevgi ve rahmet yapii"(er-Rûm: 21) âyetinde va'dedilen âIle sevgisi, aile rahmet ve saadeti bu aile reisligi vazifesinin zamaninda yapilmasiy-le saglanir.
[284]
Hadîsin basliga cevâbliligi açiktir,
[285]
Bu da geçen hadîsin baska sened ve biraz farkli metin ile rivayetidir, basliktaki soruya açik bir cevâb vermektedir.
[286]
Peygamber bu adamin cihâda katilabilmesini, ana-baba rizâsina baglamistir. Bu da o cihâdin devlet tarafindan umûmî seferberlik veya husûsî surette farz olan cihâd olmadigini gösterir.
Ana baba rizâsina bagli olan cihâd, cihâdin mecburî veya ihtiyarî olmasina göre degisir. Bu rivayetteki cihâdin gönüllü cihâdi oldugunda sübhe yoktur. Selef âlimlerinden birçogu: Devletçe bir zaruret görülmedikçe ana-babadan izin istenir; devletçe zaruret görülünce ihtiyar yânî gönüllülük kalkar, cihâda katilmak vâcib olur, demislerdir.
[287]
Bu hadîste çan takilmasi açikça zikr ve nehyedilmemis, yalniz kiristen yapilan gerdanlik yâhud mutlak gerdanliklarin koparilmasi emrolunmus ise de, halk Câ-hiliyet devrinden beri hayvan boyunlarina sirimdan bogmuk baglamak ve buna da çan takmak âdetinde bulundugundan, gerdanliklardan nehiyde çan ve incik boncuk gibi seylerin takilmasindan nehiy de zarurî olarak dâhil bulunur. Bununla beraber, Dârakutnî'nin yine Ebû Besîr'den gelen rivayetinde, Rasûlullah'm bu I'lâni üzerine develerin boyunlarindaki bütün çanlarin koparildigi açikça zikredilmistir.
Ibnu'I-Cevzî, âlimlerin hayvan boyunlarina takilan tasmanin niçin nehye-dildigi hakkindaki görüslerini üç kisma ayirarak söyle açiklamistir:
a. Câhiliyet halkinin bunu nazar degmesin, göz dokunmasin maksadiyle takagelmis olmalaridir ki, Peygamber bunlarin hayvan boyunlarindan hemen koparilip atilmasini emretmekle bu türlü hurafelerin Allah'in emir ve takdirinden hiçbir sey degistiremiyecegini bildirmis oluyor.
b. Hayvan gezip dolasirken bu tasma ile bogulmasin; teneffüste, yayilimda hayvana güçlük vermesin; hareketindeki çeviklige mâni' olmasin diye koparilmasi emredilmis olmasidir.
c. Halkin bu takilan gerdanliklara çan takmak aliskanliginda bulunmasidir -ki Buhârî'nin basliktaki unvani buna delâlet eder-, bunlari nehyetmekte, çan sesiyle ordunun hareketinden düsmanin haberdâr olmasina mâni' olmak tedbîri vardir... (Aynî).
[288]
Hadîsin basliga uygunlugu "Git, kadininla beraber hacc yap" sözünden alinir. Çünkü o bir orduya yazilmisti, kadini da farz olan hacca gitmek istemisti. Peygamber onun kadiniyle beraber hacc yapmasina izin verdi. Çünkü, onun için, kendisi hakkinda nafile hacc ile kadini için olan farz hacc tahsili bir yere gelmisti. Bunlarin bir yere gelmesi kendisi için, baskalanyle hâsil olacak olan sirf cihâddan daha faziletli olmustur (Aynî).
Bu zât devletçe da'vet olunan umûmî veya husûsî bir seferberlik üzerine icabet etmis bir asker degil, fakat askerî dîvâna adini yazdirmis gönüllülerden bir mücâhid oldugu ve askerligi ihtiyarî bulundugu için kadini ile beraber hacca gitmesine izin verilmistir.
[289]
et-Tecessüs: Tefa'ul vezninde, haber arastirmak ma'nâsinadir.
et-Câsus: ve'l-Cesîs: Serre dâir gizliyi arastiran kimseye.denir. el-Bahs: Bir nesnenin derinlik ve hakikatine ittila' için sorup arastirmak.-et-Tabahhus: Bir nesneyi geregi gibi arastirmak ma'nâsinadir (Kaamûs Ter.) Âyetin basliga münâsebeti ya Tefsîr'de gelecegi üzere bu bâbda zikrolunan kissa bunun sebebi olmasidir, yâhud da bundan kâfirler casusunun hükmü çikarilacagi Içindir... (Ibn Hacer).
[290]
Basliga uygunlugu, yaninda mektûb bulunan bu mahfeli kadinin hükmünün câsûs hükmü olmasi yönündendir. Âlimler kâfir casuslarinin öldürülmesinin cevazi hakkinda Ihtilâf etmislerdir,.
es-Suheylî söyle dedi: Mektûb söyledir: "Amma ba'du: Ey Kureys cemâati, Rasûlullah size bir ordu içinde yöneldi ki, gece karanligi gibi korkunç olan bu ordu sel gibi akacaktir. Allah'a yemîn ederim ki, RasûluHah üzerinize yalniz basina yürüse de muhakkak Allah O'nu size gâlib kilacak, sizin hakkinizdaki va'dini O'na infaz edecektir. Çünkü Allah O'nun velîsi ve yardimcisidir (korumaniza aliniz, ve's-selâm)" (Aynî).
[291]
Hadîsin basliga uygunlugu "Peygamber o gömlegi Abbâs'a giydirdi" sözünden alinir. Bu söyle olmustur: Bedir günü Abbâs, Kureys esirleri arasinda bulunuyordu. Yenilginin perisanligi ile üzerinde gömlegi de yoktu. Kendisine giydirilmek üzere bir gömlek arandi. Fakat Abbâs uzun boylu oldugundan ona yalniz Abdullah ibn Ubeyy'in gömlegi denk gelmisti. Abdullah ibn Ubeyy de hemen gömlegini Abbâs'a hediye etmisti. Abdullah ibn Ubeyy öldügü zaman, Istek üzerine Peygamber (S) kendi gömlegini çikarip onun cesedine giydirilmesi için vermis ve böylece Bedir günü yapmis oldugu gömlek hediyesine karsilik vermis oluyordu
[292]
Basliga delîlligi "Senin irsadinla Allah'in bir tek kisiye hidâyet vermesi..." sözlerinden alinir. Bu hadîs daha önce de birkaç yerde geçmis ve bâzi açiklamalar verilmisti.
[293]
Taaccüb, aklin uzak saydigi seylere erismekle sabit olan rûh haletidir. Bunun Allah hakkinda kullanilmasi imkânsizdir. Bu dînî imkânsizliktan dolayi âlimler nasslarda gelen bu nevi' lâfizlari rizâ Ile, mükâfat ile tefsîr etmislerdir.
Hadîsin ma'nâsi söyledir: Insanlar müslümânlarla harb ediyorlar, esîr düsüyorlar, zincirleniyorlar. Sonra müslümânligm hakikatini ögreniyor ve kendi istekleriyle müslümân oluyor, cennete giriyorlar. Allah da bunlarin cennetle mükâfatlanmalarindan razi oluyor (Ibn Cevzî'den Kastallânî).
Câhiliyet devirlerinde esirlerin elleri, ayaklan zincirlerle baglanir idi. Islâm'in ilk devirlerinde Arab'in ve bütün beseriyetin bu eski âdeti üzere esîrler zincirlenmis, Islâm'in yükselme devri girince bu kaldirilarak "Islâm medeniyetinde esîr atmak, esîr olmak" derecesine yükselmistir.
[294]
Hadîsin basliga uygunlugu "Kitâb ehli mü'mindir ki... onun da iki ecri vardir" sözlerinden alinir. Onun iki ecri olunca, onun fazileti var demektir.
Su âyetler dahî iki ücret alacak bu sinifi ifâde etmektedir: "Bundan evvel kendilerine kitâb verdigimiz (nice kimseler vardir ki) onlar buna (Kur'ân'a) inaniyorlar. Onlara

Kur'ân okundugu zaman; 'Buna inandik. Sübhesiz ki bu, Rabb 'imizden gelen bir haktir. Hakikat, biz bundan evvel de Islâm 'i kabul etmis kimselerdik' dediler. Iste bunlara sabir (ve sebâî) ettiklerinden dolayi mükâfatlan iki defa verilecektir..." (el-Kasas: 52-54)

[295] Buhârî'nin âdeti budur: Haberde Kur'ân'dakine uygun bîr lâfiz geldigi zaman Kur'ân'da vâki' olan lâfzin tefsirini de getirir, bunu iki maslahatin arasini cem' etmek ve ikisiyle de teberrük etmek için yapar.

Burada getirdigi lâfizlar üç sûredendir ve onlarin bulundugu âyetler içindeki ma'nâlari söyledir:

"Biz nice memleketler helak ettik. Öyle ki (kâh) geceleyin, kâh onlar gündüz uykusu uyurlarken azabimiz gelip onlara çatti (el-A'râf: 4);

"Allah adi ile andlasarak dediler ki: 'Ona ve ehline herhalde bir gece baskini yapalim..." (en-Neml: 49);

"(Sana) hay hay derler. Fakat senin yanindan ayrildiklari zaman da onlardan bir güruh geceleyin senin söyleyeceginden baskasini kurarlar. Allah onlarin gizlice ne plânlar kurduklarini yaziyor. Onun için sen onlardan yüz çevir. Allah'a güvenip dayan. Allah bir vekil olarak yeter" (en-Nisâ: 81).

[296] Harbde kadinlarin ve çocuklarin öldürülmesi hakkindaki hükmü soran zât, Ibn Cessâme'nin kendisidir. Bunu Ibn Hibbân'in rivayetinde açikça söylemistir. Ra-sûlullah'm "Muhârib müsriklerin kadinlari ve çocuklari kendi câmialanndandir': cevâbi, bunlarin bilerek öldürülmelerini mübâh kilma degildir. Bu muhâribleri ailelerinden ayirarak öldürmek mümkün olmayan zaruret hâllerini münhasirdir. Nitekim bundan sonraki hadîsler bunu isbât eimektedir.

[297] Bu, Musâkaat Kitâbi'nda "Koruma Allah'a ve Rasûlü'ne âiddir bâbi"nda geçen ayri bir hadîstir.

[298] Burada Buhârî, hadîsin diger gelis yollarini ve lâfiz farklarini belirtmektedir

[299] Bu iki bâbdaki hadîslerin basliklara uygunlugu açiktir. Sonuncu hadîste su vardir: Râvî kendi Üstadina: Size Fulân tahdîs yâhud ihbar etti mi, deyip de, o da: Evet, dese yâhud (burada oldugu gibi) cevâb karinesi olmakla beraber sükût ettigi zaman, ondan rivayet etmek caiz olur. Burada cevâbdan sükût etmistir (Aynî).

[300] Hadîsin basliga uygunlugu tamdir. Çünkü hadîsin bir parçasidir. Bu hadîs çok küçük bir farkla daha önce de geçmisti.

[301] Basliga uygunlugu yine tamdir. Bu hadîste basliktaki hüküm iki ayri sahâbîden daha geldigi için çok kuvvetlenmis olmaktadir.

Alî'nin yaktigi bu topluluk, Alî'nin hâsâ Hanligini iddia eden Yahûdî Abdullah ibn Sebe'nin cemâatinden bulunuyorlarmis. Ebû Hanîfe'ye göre dîninden dönen öldürülmez, habsolunur. Bu hususta dîninden dönenin Kitâb ehli olmasi, müsrik olmasi gibi mes'elelerde müctehid imamlarin ayri ayri ictihâdlari ve tafsilleri vardir.

[302] Âyetin tamâmi söyledir: "Onun için o küfredenlerle (harbde) karsilastiginiz vakit boyunlarini vurun. Nihayet onlari mecalsiz bir hâle getirdiginiz zaman artik bagi siki tutun. Ondan sonra ise ya iyilik yapin yâhud fidye alin. Yeter ki harb erbabi agirliklarim biraksin. (Emir) böyledir. Eger Allah dileseydi onlardan el-..' bet intikaam alirdi. Fakat (harb) sizi birbirinizle imtihan etmesi içindir. Allah ,, yolunda öldürülenlerin amellerini asla bosa çikarmaz" (Muhammed: 4).

[303] Bu Sumâme hadîsi Namaz Kitabi, "Müsrikin mescide girmesi bâbi"nda ve Mu-, lâzeme bâbi'nda iki yerde geçti. Magâzî'de Benû Hanîfe hey'etI bâbi'nda da ge-lecektir. Bu hadîsin özeti sudur: Peygamber Necd tarafina bir takim süvârîler gönderdi. Onlar Benû Hanîfe kabilesinden Sumâme ibn Usâl denilen bir adam getirdiler, onu mescidin direklerinden birine bagladilar. Sonra Peygamber onu bagindan çözdü.

[304] Bu baslikta getirilen âyetlerle yerine isaret edilen Sumâme hadîsi hatirlatilip, baska hadîs zikredilmemistir.

[305] Yânî bu sorunun cevâbi olacak hadîs, Misver ibn Mahreme'nin Sartlar Kitâbi'-nda rivayet ettigi uzun Hudeybiye Sulhu hadîsidir ki, bunda meshur Ebû Basîr kissasi vardir.

[306] Basliga uygunlugu söyledir: Peygamber (S), onlarin çobana yapmis olduklari göz çikarma ve diger iskencelerin benzerini onlara uygulamistir. Peygamber on- larin gözlerini kizgin demirlerle yakinca, Buhârî bundan basliga söyle istidlal etmistir: Onlarin gözlerini atesle yakmak caiz olunca, müsrikin müsümi yakmasi hâlinde, kisas olarak onun da yakilmasi caiz olur... (Kirmani ve digerleri).

Bir de hadîsin sonunda râvî Ebû Kilâbe'nin söyledigi sözüyle, Peygamber'in onlara su âyetin hükmünü uyguladigini haber vermis oluyor ki, bu da onlarin kendi isledikleri suçun ayni ile kisas edildiklerini gösteren bir belgedir: "Allah 'a ve RasûlÜ 'ne harb açanlarin, yeryüzünde fesâdçiliga kosanlarin cezasi, an~ cak öldürülmeleri; ya asilmalari yâhud (sag) elleriyle (sol) ayaklarinin çaprazvâri kesilmesi yâhud da bulunduklari yerden sürülmeleridir. Bu onlarin dünyâdaki rüsvâyligidir. Âhirette ise onlara pek büyük bir azâb da vardir" (el-Mâide: 33).

[307] Burada bâb böyle unvansiz gelmistir. Bundan evvel de birçok kerreler geçti ki, bu unvansiz bâb, kendinden önceki bâbdan fasil gibidir.

[308] Bu hadîsin kendinden öncekiyle münâsebeti, yakilmaya hakk kazanmayan kim- selere yakma cezasi uygulamanin caiz olmayacagi yönündendir. Çünkü Peygam- ber (S) bu hadîste Azîz ve Celîl Allah'in o peygambere kendisini isiran karincayi yakmakla yetinmeyip, karincalardan bir ümmeti yakmasi sebebiyle azarladigini haber vermistir. Eger o peygamber yalniz kendisini isiran karincayi yakmis, olaydi, bu yakma üzerine azarlanmayacakti (Aynî).

Bu kissanin bir sebebi oldugu rivayet edildi ki, o da sudur: Hadîste zikro-lunan o peygamber bir köye ugradi ki, o köy halkini isledikleri günâhlar sebebiyle Allah helak etmisti. O peygamber bir süre orada hayret ederek durdu da Yâ Rabb! Bunlarin içinde çocuklar, hayvanlar ve hiç günâh islememis kimseler vardi, dedi. Sonra bir agaç altina oturdu. Iste o sirada ayagini bir karinca isirmis ve metindeki kissa cereyan etmis. Böylece Allah o peygamberi eziyet verici cinsin hepsi eziyet etmemis olsa da öldürülebilecegi üzerine tenbîh etmistir (Kas-tallânî).

[309] Hadîsin basliga uygunlugu bellidir.

[310] Benû'n-Nadîr, Medine civarinda oturan büyük bir Yahûdî kabîlesidir. Bu hicretin dördüncü yilinda onlari onbes gün muhasara ettikten sonra olmustu, el-Hasr SûresI'nden, evlerini ve hurmaliklarim yikma yâhud kökleri üzerinde dikili birakma muhayyerligini Ifâde eden bâzi âyetler onlar hakkinda inmisti. Böylece yikip yakma Allah'in izniyle olmus oluyor. Yâhud [310] Burada bâb böyle unvansiz gelmistir. Bundan evvel de birçok kerreler geçti ki, bu unvansiz bâb, kendinden önceki bâbdan fasil gibidir.

[310] Bu hadîsin kendinden öncekiyle münâsebeti, yakilmaya hakk kazanmayan kim- selere yakma cezasi uygulamanin caiz olmayacagi yönündendir. Çünkü Peygam- ber (S) bu hadîste Azîz ve Celîl Allah'in o peygambere kendisini isiran karincayi yakmakla yetinmeyip, karincalardan bir ümmeti yakmasi sebebiyle azarladigini haber vermistir. Eger o peygamber yalniz kendisini isiran karincayi yakmis, olaydi, bu yakma üzerine azarlanmayacakti (Aynî).

Bu kissanin bir sebebi oldugu rivayet edildi ki, o da sudur: Hadîste zikro-lunan o peygamber bir köye ugradi ki, o köy halkini isledikleri günâhlar sebebiyle Allah helak etmisti. O peygamber bir süre orada hayret ederek durdu da Yâ Rabb! Bunlarin içinde çocuklar, hayvanlar ve hiç günâh islememis kimseler vardi, dedi. Sonra bir agaç altina oturdu. Iste o sirada ayagini bir karinca isirmis ve metindeki kissa cereyan etmis. Böylece Allah o peygamberi eziyet verici cinsin hepsi eziyet etmemis olsa da öldürülebilecegi üzerine tenbîh etmistir (Kas-tallânî).

[310]
Hadîsin basliga uygunlugu bellidir.
askerî bir zaruret sebebiyle ve ictihâdla yapilmis, sonra vahiy ile dogrulanmistir.
[311]
Bunlarin baskani Abdullah ibn Atîk'tir. Digerleri Abdullah ibn Utbe, Mes'ûd ibn Sinan, Abdullah ibn Uneys'tir.
Bu zengin Yahûdî Hendek gazasinda Medîne etrafindaki Arab kabilelerine çok yardimda bulunarak Peygamber aleyhine harekete sevketmisti.
[312]
Basliga uygunlugu söyledir: Ebû Râfi' kendisine seslenen kimseye cevâb verdigi zaman, kendisi yatagina yatmis, uyku hayâlinde idi. Bu sebeble yerinden hareket etmedi ve yatagindan kalkmadi. Su hâlde onun hükmü uyuyan kisi hükmüdür denildi. Bu vech, digerlerinden daha yakindir. Bununla beraber bundan sonraki hadîste uyurken öldürüldügü fikrasi da gelmistir.
[313]
Bu, geçen hadîsin baska bir tarîkidir. Bunda Abdullah ibn Atîk'in Ebû Râfi'i kendi yatak odasinda uyurken öldürdügü açikça söylenmistir. Baslikla hadîs arasinda bundan daha çok mutâbaat aranmaz.
Yahûdî olan Ebû Râfi', Hayber'de otururdu. Kendisinin Hayber mintikasinda saglam yapilmis bir kalesi vardi. Bu zengin ve azgin Yahûdî'nin öldürülme sebebi, Islâm ve müslümânlar aleyhinde büyük harcamalar yapmasi ve tahriklerde bulunmasidir
[314]
Baslik, hadîsin bir parçasi oldugu için, aradaki uygunluk tamdir.
[315]
Buhârî bu isnâdia hadîsin uzun ve kisaltilmis olarak geldigini göstermek istemistir.
[316]
Bu Ebû ÂmIr'den gelen hadîsi Müslim de rivayet etmistir. Buhârî, hadîsi bu farkli sened ve metinleriyle getirerek, yayginligim ve saglamligini belirtmis olmaktadir.
[317]
"Had'a" lâfzi hâ'nm üç harekesiyle rivayet edilmis ve "Had'e" seklinin Pey-gamber'in kendi lügati ve telâffuzu oldugu naklolunmustur ki, bu Arab lügatlerinin en fasîh olanidir. Bu surette "Had'e", binâu merre, yânî bir kerrelik bildiren masdârdir. Ma'nâsi bir kerre aldatmaktir. Buna^Öre "Harb had'adir" demek, harbde düsman düsmani bir defa aldatir, ikiye hacet kalmaz demek olur. Ibn Esîr en-Nihâye'sinde: Bu konuda naklolunanlarm en fasihi ve vazih olani
budur, demistir.
Hadîslerde "Harb hud'adir" veya "Hid'adir" sekilleri de gelmistir. Bunlara göre ma'nâ: ".Harb bir aldatmacadan ibarettir" veya "Harb bir nevi' aldatmadir" demek olur.
Birer harb oyunu ve aldatmasi olan manevralar, harb hud'alarma alistirmak için yapilan askerî hareketlerdir.
[318]
Kisrâ, Farsça Husrev kelimesinin arabçalastmlmis seklidir. Eski îrân hükümdarlarina verilmis bir lakabdir. Kaysar da eski Roma ve Bizans imparatorlarinin lakabidir.
Peygamber'in zamaninda Iran hükümdarliginda meshur Nûsirevân'in to-, runu Husrev Pervîz bulunuyordu. Peygamber "Kisrâ helak olmustur" buyurmakla, Kisrâmn ölecegi ve saltanatinin çökecegini kat'iyyetle haber vermistir. ÎJu mu'cize Umer zamaninda tamâmiyle gerçeklesmistir.
"Kaysar da muhakkak helak olacak, ondan sonra kaysar olmayacaktir" seklinde muzârî sîgasiyle verdigi haberi de, sirasiyle Sâm, Suriye ve Anadolu'da Kaysar hâkimiyetinin zeval bulacagi ve artik bir daha buralarda Rûm hâkimiyeti kurulmayacagini bildirmistir. Bu mu'cize de târîh içinde Emevîler, Abbasîler, Selçuklular ve Osmanlilar tarafindan gerçeklestirilmistir.
[319]
Hadîsin basliga uygunlugu tamdir. Harb oyunu müslümânlar tarafindan oynandigina göre Peygamber "Harb bir aldatmadir" buyurmakla ümmeti harb oyunu, yânî manevra yapmaya tesvîk etmis oluyor. Düsman tarafindan oynanmasi farzina göre de velev bir defa bile olsa, düsman tuzagina düsülmemesi tavsiye edilmis oluyor.
[320]
Bu da ayni hadîsin baska bir sahâbî tarafindan rivayetidir. Bunun da basliga delîlligi tamdir
[321]
Bu hadîste Muhammed ibn Mesleme'nin Ka'b'a söyledigi sözler tevriyelidIr ve basliktaki hükmü beyân edicidir. Mâliki imamlarindan Ibnu'l-Arabî harbde hud'-anm su sekillerinin caiz oldugunu bildirmistir:
a. TevrIyeli sözler söyleyip îcâbmda zahirin hilafini murâd etmek.
b. Düsmana pusu kurulmasi ve harb fenninin geregine göre harb oyunlarinin kullanilmasi.
c. Zaruret hâlinde, haram olan yalanin da yerine göre tatbik edilmesi. Bu hadîs, "Silâhi rehn etme bâbi"nda geçmisti, Magâzî'de de gelecektir.
[322]
Bu, geçen hadîsin kisaltilmisidir. Baslikla arasindaki uygunluk ciheti, ma'nâsmdadir. Çünkü Ibnu Mesleme, Ibnu'l-Esref i aldatip öldürmüstür. Iste bu fetk, yânî ansizin hücum edip öldürmektir. Onu aldattiktan sonra ansizin öldürmek nasil olur? dersen, cevâb sudur: Çünkü o ahdi bozdu ve Peygamber'le harb etmek üzerine yardim etti ve onu hicvedip kötüledi... (Kastallânî).
[323]
Basliga uygunlugu "Peygamber hurma agaçlariyla korunmaya basladi" sözünden alinmasi mümkin olur. Çünkü bunun ma'nâsi Ibn Sayyâd'in annesi görmesin diye kendisini hurma agaçlari arkasina gizlemeye basladi, demektir. Iste bu, çâre aramak ve sakinmaktir. Çünkü Ibn Sayyâd'in annesi, fesadindan korkulacak kimselerdendir (Aynî).
[324]
Buhârî burada isaret ettigi hadîslerden Sehl'inkini Hendek gazvesinde, Enes'in-kini Hendek kazma'da, Yezîd'inkini de Hayber gazvesinde senedleriyle getirmistir
[325]
Hadîsin basliga uygunlugu "Peygamber, Abdullah ibn Revâha'nin recezini (yânî kisa vezinli siirini) okuyordu" ve "Bunlari okurken de sesini yükseltiyordu" fi kr alarmdadir.
er-Recez, siirden bir nevi'dir ki, vezni alti kerre müstef ilün'dür. Harfleri az ve parçalari birbirine yakin oldugu için recez ismi verildi...
el-Irticâz, ifti'âl vezninde urcûze okumaktir. el-Urcûze, recez bahrinden ka-Sîde gibi olan siire denir ki, her misra' tek basina kasîde olur (Kactmûs Ter.).
[326]
Basligin ma'nâsi, hayir ehline böyle kimseye Peygamber'in fiiline uyarak sebat duasi yapmalari gerekir demektir. Hadîsin buna uygunlugu, Cerîr'in sikâyeti üzerine Peygamber'in, kalbin bulundugu bölge olan gogüse vurup, ona sebat duasi yapmasidir. Bunda at biniciligine bir tesvîk de vardir.
[327]
Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir. Sehl ibnSa'd (R) Medine'de en son kalan sahâbîdir. Vefati takriben yüz yasinda iken, 91 hicret senesinde olmustur.
[328]
Katâde'nin bu sözünü Abdurrazzâk kendi tefsirinde Ma'mer'den; o da Katâ-de'den olmak üzere rivayet etmistir. "Rîh", Mucâhid'e göre zafer: Ahfes ve Ebû Ubeyde'ye göre devlet ma'nâsina istiare edilmistir.
[329]
Hadîsin basliga uygunlugu son fikrasindaki "Birbirinizi seviniz, ihtilâf etmeyiniz" kavlindedir.
[330]

Bunlar Ebû Sufyân'in kansi, Bedir'de öldürülenlerden Utbe ibn Rabîa'nin kizi Hind, îkrime'nin kansi Ümmü Hakîm, Hâlid'in kizkardesi Fâtima ve diger birtakim Kureysli kadinlardir ki, intikaam almak için orduya katilmislardi.

[331]
Uhud bozgununda Peygamber'in yaninda kalan bu oniki kisi. Ebû Bekr, Umer, , Alî, Abdurrahmân ibn Avf, Sa'd ibn Ebî Vakkaas, Talha ibn Ubeydillah, Zu-! beyr ibnu'l-Avvâm, Ebû Ubeyde ibnu'l-Cerrâh, Habbâb ibnu'I-Munzir, Sa'd ! ibn Muâz, Useyd ibn Hudayr olarak sayilmistir, ibn Sa'd bunlarin ondört kisi olduklarini; yedisi Muhacirler'den, yedisi de Ensâr'dan bulundugunu bildirmistir.

[332]
Hadîsin basliga uygunlugu, Uhud bozgunlugu, elli okçunun Peygamber'in "Yerinizden ayrilmayiniz" emrine muhalefet etmeleri ve kendi kumandanlari Abdullah ibn Cubeyr'e isyan etmis olmalari sebebiyle meydana gelmis olmasidir (Fethü'l-Bârî).

[333]
Hadîs, Cihâd Kitâbi'nda birçok kerreler geçti. Basliga uygunlugu da açiktir.

[334]
Hadîsin basliga uygunlugu "Yâ sabâhâh... diye haykirdim" sözlerindedir. Bu basligin konulmasi, böyle çagirmanin nehyedilmis olan Câhiliyet çagirmalarindan olmadigini bildirmektir. Çünkü bu, kâfirler üzerine bir imdâd Istemedir.

[335]
Basliga uygunlugu meydandadir. Basligin bir kismi bundan önceki Seleme h; dîsinin bir parçasidir. Bu gibi yerlerde bunlari söylemek, nehyedilmIs olan C; hiliyet devri övünmelerinden degildir.

[336]
Basliga uygunlugu ma'nâsindan alinir.
Sa'd ibn Muâz, Hendek harbinde yaralandigi için Medine Mescidi'he kurulan bir sihhiye çadirinda Refîde Kadin tarafindan tedâvî edilmekteydi.
Kurayza ogullan da Sa'd ibn Muâz'in hükmünün Tevrat hükmüne uygun oldugunu I'tirâf etmislerdir. Zamanimiz hukukuna göre de hüküm böyledir. Vatana hiyanet eden, düsmanla birleserek vatandaslarina karsi silâh kullanan... kimsenin cezasi îdâmdir.
el-Ahzâb: 26-27. âyetleri, Kurayzahlar'm bu hâllerini ifâde eder.

[337]
Basliga uygunlugu Peygamber'in, Abdullah ibn HataPin tutulup öldürülmesini emretmis olmasi yönündendir. Çünkü Allah ve Rasûlü'nden sapmis, Islâm'a girdikten sonra dînden dönmüs, kendisine hizmet eden bir müslümâni öldürmüs, RasûlulIah'i devamli hicveder olmustur. Onun iki tane sarkici kadini vardi, bunlar müslümânlari hicveden siirleri okuyup tegannî ediyorlardi. Iste bu büyük suçlardan dolayi umûmî afvdan istisna edilmis, Makaam ile Zemzem arasinda öldürülmüstür (Aynî ve Kastallânî).

[338]
Bu baslikta üç mes'ele vardir. Hadîste bunlarin cevâbi bulunur:
a. Kisi kendisinin esîr edilmesini ister mi, Istemez mi?
b. Kendisini esîrlige teslîm etmeyenin hükmü?
c. Öldürülmesi sirasinda iki rek'at namaz kilan kisinin hükmü

[339]
Buradaki iki beyit, îbn îshâk'in onüç beyit olarak sevkettigi bir kasidedendir. O kasidenin evveli söyledir:
Lekad cemaa'l-ahzâbu havlî ve elebbû
Kabâilehum ve's-tecmeû külle mecma'in
Bu kasidenin 10 beyitlik kismi, Mehmed Zihnî, el-Hakaaik, s. 22-23'de açik-lamasiyle beraber mevcûddur.

[340]
Hubeyb'in bu fiili ancak o, bunu Peygamber'in hayâtinda isledigi ve Peygam-ber'in de bunu güzel saydigi için sünnet olmustur. Bu iki rek'ati Peygamber'in âzâdhsi Zeyd ibn Harise de, kendisini bir adam öldürmek Istedigi zaman Peygamber'in hayâtinda kilmistir. Nitekim biz bunu Ibn Sa'd'a varan bir senedle es-Suheylî yolundan rivayet ettik (Kastallânî).

[341]
Hadîs, basliktaki mes'elenin hükmünü beyân etmektedir. Birinci mes'elenin cevâbi "O ahd ve mîsâk ile üç kisi onlarin yanina indiler" sözünde; ikincinin hükmü "Seriyye kumandani Âsim: Bana gelince, Allah'a yemîn ederim ki ben bu gün kâfirin ahdine inmem" sözünde; üçüncünün hükmü de Hubeyb'in Beni birakin da iki rek'at namaz kilayim, dedi. Onlar da biraktilar, o da iki rek'at namaz kildi" sözündedir. Hubeyb'in hâl tercemesi: Islâm Ans., V, 574-575; el-Hakaatk, 22-23.
Buhârî bu hadîsi Cihâd (rak: 244), Magâzî (rak: 38) ve Tevhîd (rak: 3) Ki-tâblan'nda getirmistir.

[342]
Buhârî bunu Et'ime ve Nikâh Kitâblan'nda senediyle getirmistir.

[343]
Hadîs, düsman tarafindan esîr alinmis müslümânin müslümân devletince veya müslümânlarca esîrlikten kurtarilmasinin vücûbunu ifâde etmektedir. Diger va-zîfeler de bu vucûba dâhildir. Bu içtimaî vazifelerin yerine getirilmesinin kifâye nev'inden farz oldugu görüsünde olan müctehidler de vardir.

[344]
Hadîsin basliga delîlligI "Esîrin kurtarilmasi... " fikrasindadir. Alî'nin böyle kuvvetli bir yemîn ile Ifâde ettigi bu hakikat, siîlerin bu yolda vâki' olan bos iddialarini reddiyedir.

[345]
Abbâs'in esîrligi Bedir harbinde olmustu. Abbâs çok perisandi. Bu sirada En-sâr, Abbâs'in kurtulus fidyesinin kendisine bagislanmasini istediler. Bu isteme ; üslûbu da son derece nâziktir. Söyle ki, Ensâr Peygamber'e: "Amcaniz Abbâs" I demeyip, "Kizkardesimizin oglu" diyerek Abbâs'i kendilerine izafe etmelerindir. Hâlbuki Ensâr, Abbâs'in degil, onun babasi Abdulmuttalib'in dayilaridir. ' I;Çünkü Abdulmuttalib'in anasi Selmâ bintu Amr, Neccâr ogullari'ndandir. Su F hâlde Ensâr'm Abbâs'a dayiligi bu suretledir. Böylece Abbâs'i kendilerine izâ-\ fe ederek fidyesinin bagislanmasini istemekte Peygamber'e karsi iltimas ve minnet I agirligini hafifletmek düsüncesi vardir. Peygamber dîn ve hukuk islerine iltimas î sokmamak için bu teklîfi reddetmistir.

[346]
Buhârî bunu "Mesâcid'de taksim bâbi"nda senedli olarak getirmistir.
Bu hadîste Abbâs'in vaktiyle Bedir'de kendisi ve Akîl için ödedigi fidyelerin karsiligi, kendisine müslümân olduktan sonra bu Bahreyn mallarindan faz-Iasiyle verilmistir. Basliga uygunlugu, Abbâs'in Bedir'de fidye ödemis oldugudur.

[347]
Basliga uygunlugu Cubeyr'in Medine'ye Bedir esirlerini fidye mukaabilinde kurtarmak için görüsmeye gelmis olmasidir. Kendisi söyle demistir: "Ben ikindiden sonra Medine'ye vardim. Yorgun oldugum Için mescidde uzanip yattim. Derken aksam namazi ikaamet edildi. Rasülullah'in Ve't-Tûri ve kitabin mestûrîn Sûresini okudugunu isitince korku içinde kalktim. Mescidden çikincaya kadar dikeldim. Islâm sevgisinin kalbime ilk girdigi gün, odur."
Bu Namaz Kitâbi'nda da geçmisti.

[348]
Buhârî bu baslikta, hükmü açikça bildirmedi, çünkü bu konuda tafsîl ve müc-tehid imamlar arasinda görüs ayriligi vardir.

[349]
Bu hadîsi Müslim daha genis bir metinle getirmistir. Oradan bunun Huneyn seferinde vuku' buldugunu, casusun süvârî oldugunu, Islâm ordusu içinde dostça konusup görüstügü ve yiyip içtigi sirada inceden inceye askerin hâllerini gözden geçirdigini ögreniyoruz.

en-Nefel: Kumandanin bir tehlikeyi Önlemek için o isi yapana karsilik olarak sart kildigi fazla atiyyedir.
es-Seleb: Öldürülen düsman askerinin binegi, silâhi, heybe ve yük dengin-de bulunup, hayvani üzerinde yüklü malina denir.
Imâm Mâlik, islâm diyarina izinsiz gelen harbî hakkinda ta'yîn edilecek hük-! mü devlet baskanina ve hükümetin re'yine birakmistir. [Evzâîve Safiî, eger emânsiz ve izinsiz gelen harbî elçilikle ve düsman tarafindar. siyâsî bir vazîfe ile geldigini iddia ederse bu iddiasi kabul olunur, demislerdir...
Eger emânsiz ve izinsiz gelen harbî câsûs olursa, bu hadîsten alinan hükme göre öldürülür; bu konuda âlimlerin icmâ'i vardir. Câsûs, harbî olmaz da muâ-hedeli bir devlete mensûb olursa yâhud zimmî olursa Mâlik ve Evzâî'ye göre bu câsûs, andi bozmus sayilir; devlet isterse köle yapar, isterse öldürür; öldürülmesi caizdir, demislerdir...
[350]
Bu hadîs Cenaze ve Umer'in Menâkibi Kitâblari'nda daha uzun bir metinle getirilmistir. Bu hadîslerde Umer'in vuruldugu gün kendisinden sonra yerine geçecek olan devlet baskanina Muhacirler, Ensâr, vilâyetler, bedevîler ve zimmet ehli olan HristIyanlar ve Yahudiler hakkinda bütün bu gruplarin haklarini ayri [ayri dile getirerek haklarinin korunmasini vasiyyet etmistir. Buradaki metinde bilhassa Allah'in ve Rasûlü'nün zimmetinde yânî ahd ve emâmnda olan Kitâb ehli azikliklarla ilgili devlet taahhüdlerinin tastamam yerine getirilmesini, onlara taninan dîn hürriyeti, can ve mal emniyeti ve diger haklarin korunulmasi ve gerektiginde Islâm devletinin korumayi taahhüd eyledigi bu haklarin korunmasi yolunda muharebe edilmesini -çünkü Kitâb ehli azinliklar, bu haklarinin korunmasi karsiliginda Islâm devletine cizye adinda bir vergi öderler- ve onlarin ancak takat getirebilecekleri mikdârda cizye ödemekle mükellef tutulmalarini, onlarin esîr ve köle yapilmayacagini vasiyet etmistir. Umer'in bu mühim vasiy-yeti, o çok acili hâlde ve Ölüm esiginde bile insan haklarinin korunmasina ne kadar ehemmiyet verdigini ve ne kadar büyük gönüllü bir devlet baskani oldu-gunu gösterir. Allah ondan râzt olsun!
[351]
el-Firabrî yolundan gelen bütün nüshalarda bu iki baslik böyle arka arkaya ve aralarinda hadîs olmaksizin gelmistir. Ancak Ebû Alî ibnu Sebbûye'nIn Firab-ri'den gelen nüshasinda "Hey'etlere atiyye verilmesi" babi, "Zimmet ehline sefaat istenir mi?" babindan sonra gelmistir ki, Ismâîlî nüshasinda da böyledir. Bu, daha dogrudur ve bununla müskillik ortadan kalkar. Çünkü gelecek Ibn Abbâs hadîsinde "Hey'etlere izin ve atiyye veriniz" kavli bulundugundan, bu basliga uygun olur. Buhârî bu iki basligi koyup, buraya uygun düsecek bir hadîs bulmak için aralarini bos birakmis, fakat böyle bir hadîse tesadüf etmemis gibidir. en-Nesefî asilda birinci basligi düsürüp ikincisi ile yetinmistir (Ibn Ha-cer ve digerleri).
[352]
Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in sefirlere ve gönderilen hey'etlere izin
ve atiyyeler vermelerini, bu siyâsî ve medenî sünnetlerini sahâbîlerin de aynen devam ettirmelerini vasiyet etmis olmasidir.
Ibn Abbâs'm "unuttum" dedigi üçüncü vasiyyet hakkinda sarihler, bunun, hazirlanmis olan Usâme ordusunun Suriye üzerine gönderilmesi veya Yahûdî ve Hristiyanlar'm kendi peygamberlerinin kabirlerine putperestlik derecesinde gösterdikleri hürmet gibi kendi kabrine hürmet edilmemesi vasiyeti olabilir, demislerdir. Bu sonuncu ihtimâl Cenazeler Kitâbi'nda geçen ÂIse hadîsinde kesin olarak geçmisti.
[353]
Bu ta'Iîki el-Kaadi Ismâfl, Ahkâmu'l-Kur'ön Kitâbi'nâz Ahmed ibnu'l-Ma'dil'den; o da Ya'kûb ibn Muhammed'den; o da Mâlik ibn Enes'ten senediyle rivayet etmistir.
el-Arc, Mekke yolu ile Tihâme arasinda büyük bir karyedir. Medîne'den yetmissekiz mil uzakliktadir (Kastallânî).
[354]
Hadîsin basliga uygunlugu "Bunu satin al da bayram günleri için ve hey etler geldigi günler için bununla süslen" sözündedir.
Bayram, cumua gibi toplanti günlerinde güzel elbiseler giymek, "Ey Adem ogullan, mescide her gidisinizde zînetinizi takinini z, fakat israf etmeyiniz. Çünkü Allah israf edenleri sevmez. De ki; Allah 'in kullarinin zîneti için yarattigi seyleri kim haram edebilir?" (el-A'râf: 31) âyeti ve diger âyet ve hadîslerle emredilmis bir husustur. Yalniz böyle giyim kusamla iftihar etmemek, diger kullari horlamamak, tevâzu'lu ve vakaarli olmak, yânî süslenmede asin gitmemek esâs olacaktir.
[355]
Yânî: "Sen bir kâhinsin, bundan ileri geçme" buyurdu. Umer'in bundan sonra Peygamber'den onu vurmak hususunda izin istediginde Peygamber'in "In yekunhu" sözündeki "Kâne"ye bitisik zamîr "Kâne"nin haberidir ve munfasil zamîr yerine ikaame edilmistir. O "Kâne"lerin Isimleri de müstetir zamirlerdir.
[356]
Bu uzun hadîsin bâb basligina uygunlugu "Sen benim Allah'in Rasûlü olduguma sehâdet eder misin?" sorusundadir. Çünkü bu soru Islâm'i çocuga arzet-mektir, zira îbn Sayyâd, o zaman henüz erlik devresine ulasmamis bir çocuktu. Ebû Saîd'in hadîsinde Peygamber'in îmân ikrari "Âmentu billahi ve melâ-iketihi ve kutubihi ve rusulihi ve'l-yevmVl-âhir" seklinde olup, Âmentü'nün bes maddesini toplamistir.
[357]
Bu baslik hadîsin bir parçasidir. Saîd ibn Ebî Saîd'in bu hadîsi Cizye Kitabi1 -nda senedli olarak gelecektir. Buhârî bu baslikta sâdece o hadîse Isaret etmekle yetinmistir.
Peygamber'in bu sözünün ma'nâsi, Islâm'a girin ki dünyâda öldürülmekten, cizye vermekten; âhirette de ikaabdan ve ateste devamli kalmaktan selâmette olun demektir.
[358]
Rasûlullah'in "Akü bize bir ev birakti mi ki?" sözüne göre, kendisinin Mekke'de Hâsim ibn Abdi Menâf'tan kalma bir evi vardi. Mekke fethinden sonra Peygamber Kureys'ten müslümân olanlarin kalblerinI alistirmak için, onlarin Islâm'dan evvelki tasarruflarini yerinde birakmisti. Bu suretle bu ev yine Akîl'-in mülkiyetinde kaldi. Iste hadîsin basliga uygunluk noktasi budur. Câhiliyette-ki tasarrufunu Akîl'e birakmis olunca, islâm'dan sonraki evleviyet yoluyla olur, demektir. Bu hadîsin bir rivayeti Hacc'da geçmis, orada da bilgi verilmisti.
[359]
Hadîsin basliga uygunlugu "Bu arazîler elbet onlarin beldeleridir. Onlar Câhi-liyette bu arazîler üzerine harb ettiler, yine onlar bu arazîler üzerinde Islâm'a girdiler" sözlerinden alinmasi mümkin olur. Çünkü Medîne halki Islâm'a girdiler; onlar memleketleri harble alinanlar olmadilar, öyle olsaydi arazîleri müs-lümânlara ganimet olurdu (Aynî).
Mâlik'ten, Umer devrinde devlet koruluklarindaki deve ve atlarin sayisinin kirk bine ulastigi haberi gelmistir.
Umer'in koru muhafiz âmirine verdigi bu emirnameyi hadîsçiler cemâatinden yalniz Buhârî rivayet etmistir. Dârakutnî bu haber hakkinda garîbdir, sahihtir demistir.
[360]
Bashgm ma'nâsi "Devletin umûmî kuvvetlerinin mikdânni anlamak için devlet baskaninin harb ve diger sebeblerle ordu sayisini ve diger seyleri saydirip yazdirmasi bâbi"dir. Hadîsin bu basliga uygunlugu bellidir. Hadîsteki binbesyüz sayisi, Hudeybiye seferine katilan sahâbîlerin sayisi hakkindaki iki rivayetten birisine uygundur. DIger rivayette Hudeybiye'ye katilanlarin sayisi bindörtyüz idi.
Huzeyfe bu hadîsinde özet olarak: "Biz Peygamber zamaninda binbesyüz kisilik bir kuvvetle korku nedir bilmezdik. Vefatindan sonra öyle kötü duruma düstük ki, simdi o yigit kisiler müslümânlarm çokluguna ragmen mescide çikamaz oldular ve namazlarini evlerinde kilmak zorunluluguna düstüler" demek istemistir. Bu garîb hâlin sebebi, Nevevî'nin dedigi gibi, Peygamber'in vefatindan sonra Usmân'in" sehâdeti, Cemel, Siffîn ... fitnelerinin cereyan ettigi günlerde bâzi sahâbîler fitneye karismak töhmetinden çekinerek evlerinden çikmamislar ve namazlarini evlerinde kilmislardir.
[361]
Bu hadîsi Müslim, Ahmed, en-Nesâî ve Ibnu Mâce rivayet etmislerdir, Müslim Imân'da; en-Nesâî es-Sîre'dc getirmislerdir.
[362]
Bu hadîste de cihâd için çikmasi taayyün edenlerin yazilmasi âdetini bildirme vardir. Bu hadîs Hacc'da ve Cihâd'da da geçmisti.
[363]
Hadîsin basliga uygunlugu son fikrasidir.
Bu hadîste Peygamber'In Bilâl'e i'lân ettirdigi "Cennete yalniz müslümân girer" fikrasi, zahirine göre intihar edenin müslim olmadigina delâlet eder. Ha-kîkatte ise bu

müntehirin müslümân olmamasi, intiharin eseri ve cezasi degildir. Her hükmü vahiy Ile te'yîd edilmis olan Peygamber'e, yine vahiyle bildirilmis baska bir sebebin eseridir. O cümleden en yakin olarak hatira gelen sebeb, müs-lümânlikta haram oldugu kesin olan intihari halâl i'tikaad ederek, kendi eliyle hayâtina son vermis olmasidir. Çünkü cumhura göre intihar eden dînden çikmis degildir, üzerine cenaze namazi kilinir.

[364]
Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra Hâlid ibnu 7- Velîd emîr ta 'yîn edilmeksizin kumandanligi üzerine aldi" sözlerindedir.
Vâkidî'nin rivayetine göre, Rasülullah Mûte'ye bir ordu hazirlayip gönderirken, bu orduya Zeyd ibn HârIse'yi baskumandan ta'yîn etmis ve muharebede Zeyd sehîd düserse yerine Ca'fer ibn Ebî Tâlib geçsin; o da sehîd düserse Abdullah Ibn Revâha kumandayi ele alsin; o da sehîd düserse ordu uygun gördügü birini kendine kumandan seçsin buyurmustu.
Mûte'de iki ordu karsi karsiya gelince, Rasülullah Medîne'de minberi üzerine oturmus ve Medine ile Sâm arasi mesafe kendisine açilmis, askerin muharebesini açiktan görerek üç kumandanin arka arkaya sehîd düstüklerini ve en sonunda HâlId'in kendiliginden kumandayi ele alip zafere ulastigini sahâbîleri-ne haber vermistir. Hiç sübhesiz bu hâdiseleri olduklari gibi bilip haber vermesi, O'nun mu'cizeleri cümlesindendir.

[365]
Hadîsin basliga uygunlugu "Kendi kavimlerine karsi imdâd istediler, Peygamber de onlara Ensâr'dan yetmis kisi ile imdâd etti" sözlerindedir.
Maûne Kuyusu faciasi, Uhud'dan dört ay sonra, dördüncü hicret yilinin safer ayinda meydana gelmistir. O kabilelerden bâzi kimselerin ahd ve misâki ve Peygamber'den Islâm'i ögretmek üzere yardim Istemeleri sebebiyle Suffe ehlinden yetmis kadar yetismis ve Kur'ân'i çok okuduklari için "Kurrâ" adi verilen bu sahâbîleri Munzir ibn Âmir eI-Hazrecî(R)'nin maiyyetinde Necd'e göndermisti. Bu seriyyeye siyerciler "Bi'ru Maûne seriyyesi", "Seriyyetu'l-Kurrâ"; "Munzir ibn Âmir seriyyesi" adlarini verirler.
Buhârî bu hadîsi simdiye kadar birkaç kerreler getirdi; Magâzî'de ve Tibb'da da getirecektir

[366]
Hadîsin basliga uygunlugu açiktir.
Ibnu'l-Cevzî: Peygamber'in zaferden sonra üç gün orada îkaamet etmesi, gale benin te'sîrini ortaya koymak; Islâm hükümleri ve âdetlerini tenfîz etmek ve alinan ganimetleri taksîm etmek içindi, demistir (Aynî).
Bu üç günlük ikaamette ordunun istirahat etmesi ve düsmanin geride olabilecek kuvvetlerine "Iste biz burada ikaamet ediyoruz; eger kuvvetiniz varsa geliniz" dîye bir meydan okuma hikmeti de vardir (Kastallânî).

[367]
Muâz ibn Abdi'l-A'lâ'nin mutâbaasim el-Ismâîlî senedli olarak rivayet etmistir. Abdu'1-A'lâ ibn AbdI'1-A'lâ es-Sâmi'nin mutâbaasim da Imâm Müslim rivayet etmistir.

[368]
Râfi' ibn Hadîc hadîsi uzun bir metinle Serîket KItâbi'nda geçmisti. Bunun basliga delîlligi meydandadir.

[369]
Bu hadîs de Hace'da "Peygamber kaç umre yapti?" babinda geçmisti...

[370]
Bu mes'elede hukukçular arasinda görüs ayriligi bulundugu için Buhârî cevâbi ve hükmü açikça belirtmeyIp, böyle soru seklinde birakmistir.

[371]
Bu Abdullah ibn Numeyr hadîsi basliktaki soruya olumlu cevâb teskil etmektedir.
Bundaki ikinci vak'a, Peygamber'den sonra Rûmlar'la yapilan Yermûk harbinde meydana gelmistir

[372]
Bu, yukarida zikredilen hadîsin baska bir tarîkten rivayetidir. Bunda Yahya el- Kattan, yukarida zikrolunan Ubeydullah'a muhalefet etmistir. Çünkü kölenin de, atin da geri verilmesini Peygamber'den sonrada kilmistir.

[373]
Bu da yukarida geçen iki tarîka da muhalif olmak üzere gelen diger bir rivayet tarîkidir. Çünkü burada at kissasinin Ebû Bekr'in devlet baskanligi günlerinde oldugunu açikça söylemistir.
Bu rivayetler basliktaki soruya cevâb teskil etmektedirler. Bu konuda müc-i' tehid imamlar arasinda görüs ayriligi oldugunu daha önce söylemistik.

[374]
Bu basliktaki "er-Retâne" kelimesinin delâlet ettigi ma'nâ daha umûmîdir. Arab-. ça'dan baska herhangi bir yabanci dil Ile konusmayi içine alir.
er-Retâne, sehâbe ve kitabe vezinlerinde, Arabî lisândan gayri lisânla tekellüm eylemek ma'nâsinadir; birinci bâbdan masdârdir.
el-Murâiane, mufâale vezninde bu dahî bir adama Arabi'den baska lisânla tekellüm eylemek ma'nâsinadir.
ei-Terötun, tefâul vezninde, Arabi'den gayri lisânla söylesmek ma'nâsina-dir (Kaamûs Ter.).

[375]
Bu er-Rûm: 22. âyeti, beseriyetteki renk ve dil ayriliklarinin Allah'in âyetlerinden oldugunu bildirdiginden, basliga uygunlugu açiktir. Buhârî bu iki âyeti baslikta zikretmekle, Peygamber'in her lisâni bildigine j isaret etmis gibidir. Çünkü Peygamber, çesit çesit dillerle konusan bütün beser j, kavimlerinin hepsine peygamber gönderilmistir. Rasûllügün böyle umûmî ol-masiyle, her beser cemiyeti O'nun kavmidir ve onlarla anlasabilmek için bütün milletlerin dillerini tanimasi gerekir. Maamâfîh bu anlasma güvenilir tercümanlar araciligi ile de olabilir. Risâletin umumîligine gelince: "De ki: Ey insanlar süb-hesiz ben göklerin ve yerin mülküne mâlik olan, kendisinden baska hiçbir tann bulunmayan, hem dirilten, hem Öldüren Allah 'in size, hepinize gönderdigi ra-sûtüyüm.." (el-A'râf: 158) hitâbiyle irsâd ve hidâyet vazifesinin umumîligini ifâde etmistir.

[376]
Hadîsin basliga uygunlugu Peygamber'in Farsça Sûr kelimesini tekellüm etmesidir. Sûr, Farsça'da misafir için hazirlanan ve misafir da'vet olunan yemege denir.

[377]
Bu hadîsin basliga uygunlugu, Rasûlullah'in bir Habes kelimesi olan "Seneh, seneh" sözünü kullanmis olmasidir.
Ebû Heysem, metindeki "Hatta zukire"yi "Hatta dukine" diye rivayet etmistir ki, "Çok giyildiginden rengi bozulmus" demektir.

[378]
Hadîsin basliga uygunlugu Peygamber'in yabanci bir ta'bîr olan "Kah kah" kelimesini kullanmis olmasidir. Bu kelimenin kâfin fethasi ve kesresi ile, sonu sükûnlu veya tenvinlI olarak birkaç türlü telâffuzu vardir. Kirli sayilan bir seyin elden birakilip atilmasini ifâde eder. Bununla çocuklar pis seylerden men' edilip sakindirilir. Bu ta'bîr Türkçemizdeki "Kaka kaka(= Pis, pis)" sözünü hatirlatir, belki de mense'leri birdir.

[379]
Nevevî millet malindan çalmanin büyük günâh oldugunda icmâ' oldugunu nak-letmistir. Guiûl, birinci bâbdan masdardir, ganimet malinda hiyanet etmektir.
Tbnu'1-Esîr dedi ki: el-Gulûl ganimette hiyanet etmek ve ganîmet malindan taksimden önce çalmaktir. Herhangi birseyde gizlice hainlik yapan muhakkak gulûl etmistir. Bu, gulûi diye isimlendi. Çünkü bunda hâinin elleri gull denilen demir piranga ile omuzlara baglanmistir.
Âlu tmrân: 161. âyetinin basliga delîlligi meydandadir.

[380]
Hadîsin basliga uygunlugu da pek açiktir.

[381]
Bâb basliginda, millet malindan çalman az mikdâr birseyin hükmü, çok seyin hükmü gibi midir, degil midir? diye soru seklindedir. Bunun cevâbi: Az seyin hükmü de çok seyin hükmü gibidir, yâni o da büyük günâhtir, cezasi cehenneme girip temizlenmektir. Buhârî burada Abdullah ibn Amr'in bu yakmayi zikretmedigi hadîs, Ebû Dâvûd'da yakma zikredilen hadîsten daha sahîhtir demis ve yakmali rivayeti sahîh kabul etmedigini belirtmistir.

[382] Hadîsin basliga uygunlugu "Onun terikesinde bir abâ buldular" sözünden alinabilir. Çünkü bir abâ, diger esyalar ve altin, gümüse nisbetle az birseydir. O zât bu çaldigi az sey yüzünden cehennemlik olmustur.

[383] Buhârî, bu ismin okunusu ve zabtini her iki sekilde tesbît etmis oldugunu bildirmektedir. Bu siyah köle harb zamaninda Peygamber'in binek hayvanini da tutar, bekçilik yapardi.

[384] Hadîsin basliga uygunlugu Peygamber'in tencerelerin devrilmesi emrinden alinir. Çünkü bu emirsiz olarak kestikleri seylerin mekruh olmasini gerektirir. Hattâbî hadîsin son fikrasi hakkinda: Çünkü Habesliler hayvanlarin bogazlarini timaklariyle çizip kanatiyorlar da nihayet hayvan bogularak ve azâblanarak ölüyor, onlar da bunu kesme yerine sayiyorlar, demistir. Nevevî ise: Çünkü Habesliler kâfirdirler, onlara ve âdetlerine benzemek caiz olmaz, demis-jtir (Kastallânî).

[385] Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra Cerîr, Peygamber'e sevinçli haberi ulastirmak üzere bir elçi yolladi" sözündedir.
Bu hadîs, Cihâd Kitâbi'nda bundan önce de küçük bir farkla geçmisti. Hadîsin en son fikrasi o rivayete isaret gibidir.

[386] Ka'b ibn Mâlik, Tebûk seferinde geri kalip da, sonra Allah tarafindan tevbeleri kabul edilen üç kisiden biridir. Yine bu Ka'b, Akabe bey'atinda hazir bulunan yetmis kisiden bindir; sâirdir. Bunlarin tevbelerinin kabul edilisi hakkinda et-Tevbe: 117-119. âyetleri indirilmistir.
Ka'b dedi ki: "Sevimli sesini isittigim bu müjdecim bana gelince üzerimde ki iki kat elbisemi hemen çikarip müjdelik olarak ona giydirdim. Vallahi o gün bundan baska elbisem yoktu. (Ebû Katâde'den) igreti iki kat elbise alip giydim..." (Magâzî'deki uzun hadîsinden bir parça). 387 Bu bâb altindaki her üç hadîsin basliga delîllikleri apaçik meydandadir.

[387] Hadîsin basliga uygunlugu, Alî'nin kadina söyledigi sözlerden alinir. Bu hadîs,
Ebû Abdirrahmân es-Sulemî'nin Ibn Atiyye'ye söyledigi söz hâriç olmak üzere, buradakinden baska bir senedle yine Cihâd Kitâbi'nda, Câsûs babinda geçmistir.
Basliktaki mahzurlu ve yasak islerin caiz olmasi, "Zaruretler mahzurlari mübâh kilar" kaaidesine göredir

[388] el-Kusmeyhenî rivayetinde böyledir. Digerlerinin rivayetinde Abdullah ibnu'l-: Esved seklinde gelmistir. Bu zât Abdullah ibn Muhammed ibn Humeyd el-Esved'dir. Humeyd onun dedesidir ki, Ebû'l-Esved diye künyelenir. Iste Yezîd ibn Zuray' ile yakinlastirdigi kimse budur. Bazen dedesine nisbet olundu, diger defa da babasinin dedesine nisbet olundu. Humeyd ibnu'l-Esved'in Buhari'de bu hadîsten baska rivayeti yoktur. Bu diger bir defa da el-Bakara Sûresi'nin tefsirinde gelecektir. Buhârî orada da yine onu Yezîd Ibn Zuray' ve Ebû Bekr diye künyelenen kendi seyhi Abdullah Ile bir yere getirip birlestirmistir. O bu : künye ile daha meshurdur. Hadîs hafizlarindan idi ve kendisi Abdurrahmân ibn Mehdî'nin kizkardesinin ogludur (Ibn Hacer).

[389] Hadîsin basliga uygunlugu "Rasülullah'i karsiladigimiz vakit" sözünden alinir.
I Bu hadîste Rasûlullah'm terkisine aldigi çocuklarin ve yerde biraktigi çocugun isimlerini ta'yînde farkli görüsler verilmistir

[390] Basliga uygunlugu açiktir. ÎUsûlullah'in Tebûk seferinden dönüsünde Medîne ahâlîsi SenIyyetu'1-Vedâ mevkiine kadar gidip kendisini orada karsilamislar, halkla birlikte çocuklar da oraya gidip bu karsilama törenine katilmislardir.

[391] Buhârî bu hadîsi bundan evvel yine Cihâd'da "Bir yüksege çiktigi zaman tekbîr getirme bâbi"nda; Hacc Kitâbi'nin sonlarinda "Hacc, umre ve gazve seferlerinden dönerken yolcunun söyleyecegi sözler bâbi"nda olmak üzere birkaç defa ayri senedlerle getirmistir.

[392] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Buhârî bunu Edeb'de de getirmistir. Hadîste zikri edilen Usfân, Mekke'ye iki merhale uzakta bir mevkidir.

[393] Bu da geçen hadîsin baska bir rivayet tarîkidir.
Bu hadîslerde diger birçok edeb ve fâidelerle beraber yolcunun seferden salimen dönüsüne sükr için Allah'a bagliligini bu sözlerle dile getirmesi Ögretilmektedir.

[394] Buhârî'nIn Ebû Zerr ve tbn Asâkir nüshalari burada böyle sâde bir baslikla gelmistir. Diger nüshalarda bu bâb basligindan evvel Besmele vardir. Kastallânî bu Besmeleli nüshayi almistir. Ibn Hacer ile Aynî ise Besmele'siz nüshayi almislardir.

[395] Buhârî bu hadîsi uzun ve kisa metinlerle yirmi kadar yerde getirmistir. Basliga delîlligi meydandadir.

[396] Bu babin hadîslerinde Peygamber'in sefer dönüsü kilmak aliskanliginda oldugu bu namaz, Tahiyyetu'l-Mesdd Namazi degildir. Bu namaz seferden salimen dönüsün sükrânesi olmak üzere kilinmasi sünnet olan Kudüm (yânî sefer dönüsü) Namazi'dir.

[397] Bu, Muhârib Ibn Disâr'dan gelen hadîsin baska bir rivayetidir. Bunu Ebû Dâ-vûd, Et'ime'de, Usmân ibn Ebî Seybe'den rivayet etmistir.

[398] Hadîslerin basliga delîllikleri açiktir. Iki hadîsteki Sirâr, Medine'nin dogu tarafinda, üç mil uzaklikta bir yerdir